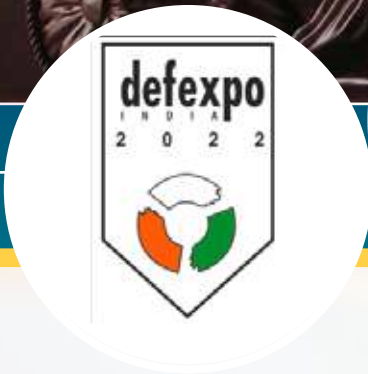

CURRENT AFFIARS

MIRACLES

EXCLUSIVE FOR GPSC

સંપાદક : ભૌલિક ગોંધિયા | VOLUME - 62 | 14 to 20 Feb. 2022

icerajkotofficial
join our telegram
channel

icerajkot
follow us on youtube
channel

joinicerajkot.com
click to join our
whatsapp

icerajkot
follow us on instagram

icerajkot
follow us on facebook
channel

INDEX

01

બંધારણ અને રાજ્ય વ્યવસ્થા..01

1. કર્ણાટક સરકાર કૃષ્ણા જળ વિવાદ પર સુપ્રીમ કોર્ટમાં ગઈ.....01
2. પ્રથમ રાષ્ટ્રીય દરિયાઈ સુરક્ષા સંયોજક (NMSC) નિયુક્ત.....01
3. કેન્દ્ર સરકારે ઇન્ટિગ્રેટેડ પ્લાન્ટ ન્યુટ્રિશન મેનેજમેન્ટ બિલ, 2022 રજૂ કર્યું.....02
4. ટુ વ્હીલર પર બાળકો માટે નવા નિયમો જારી કરવામાં આવ્યા.....02
5. ટેક્સાસ: ફેસબુક પર ફેશિયલ રેકગ્નિશન ટેકનોલોજી પર કેસ.....03
6. નેપાળના મુખ્ય ન્યાયાધીશ પર મહાભિયોગ.....03
7. ABG શિપયાર્ડ બેંક ફોડ કેસ.....04
8. તમિલનાડુ સરકારે રાજ્યમાં ન્યુટ્રિનો ઓબ્ઝર્વેટરીના નિર્માણનો વિરોધ કર્યો.....04
9. પ્રથમ માહિતી અહેવાલ (FIR).....05
10. શરણાર્થીઓ માટેનો કાયદો.....06
11. ઓર્ગેનાઈઝેશન ઓફ ઇસ્લામિક કોઓપરેશન એન્ડ ઇન્ડિયા.....07
12. ચાઈનીઝ એપ્સ પર પ્રતિબંધ.....08
13. કિશોર ન્યાય પ્રણાલી.....09
14. જાહેર વ્યવસ્થા.....10

02

અર્થતંત્ર.....18

1. કાઉન્સેલિંગ 2022.....18
2. ગાંધીનગરમાં ડેફએક્સપો 2022.....18
3. જાપાનીઝ ઇન્ડસ્ટ્રીયલ ટાઉનશીપ્સ (JITs).....19
4. ભારતે વિદેશી ડ્રોનની આયાત પર પ્રતિબંધ મૂક્યો.....19
5. ભારતીય જીવન વીમા નિગમ (LIC).....20
6. અપરિવર્તિત રેપો રેટ.....21
7. ભારત-ઓસ્ટ્રેલિયા વચ્ચે વચગાળાનો વેપાર કરાર.....22
8. ચોખાનું ફોર્ટીફિકેશન.....24
9. ઔદ્યોગિક ઉત્પાદન સૂચકાંક.....25
10. પ્રશ્નોત્તરી.....25

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

03

આંતરરાષ્ટ્રીય ઘટનાઓ.....27

1. ફોકલેન્ડટાપુઓવિવાદશુંછે?...27
2. યુકેએ 'ગોલ્ડન વિઝા' પ્રોગ્રામ બંધ કરવાની જાહેરાત કરી.....27
3. EU-આફ્રિકન યુનિયન સમિટ યોજાઈ.....28
4. મ્યુનિક સુરક્ષા પરિષદ શરૂ.....28
5. 2023 G20 સમિટ માટે સચિવાલયની સ્થાપનાને મંજૂરી આપી.....28
6. INSACOG શું છે?.....29
7. ભારતે કિરીબાતીમાં કોવિડ સહાય મોકલી.....30
8. 'બાબુજા બટાલિયન'.....30
9. કેનેડાએ રાષ્ટ્રીય કટોકટી જાહેર કરી.....31
10. ફ્રેન્ક-વોલ્ટર સ્ટેઈનમેયર જર્મનીના ફરીથી પ્રમુખ તરીકે ચૂંટાયા.....31
11. ભારત-યુએઈ વર્ચ્યુઅલ સમિટ.....32
12. વર્લ્ડ સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ સમિટ 2022.....33
13. ભારત અને WFP અફઘાનિસ્તાનને ઘઉંની સપ્લાય કરશે.....35

14. સોલોમન ટાપુઓ.....36
15. અમેરિકાની ઈન્ડો-પેસિફિક વ્યૂહરચના.....36
16. ક્વાડ ફોરેન મિનિસ્ટર્સની ચોથી મીટિંગ.....37
17. પ્રશ્નોત્તરી.....39

04

વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી.....41

1. ઈન્ડિયન ઓઇલ કોર્પોરેશન (IOC).....41
2. નેપાળ ભારતના UPI પ્લેટફોર્મને અપનાવનાર પ્રથમ દેશ.....41
3. પટના અને મહારાષ્ટ્રમાં H5N1 બર્ડ ફ્લૂ ફાટી નીકળ્યો.....42
4. 'TriSB92' અણુ કોરોનાવાયરસ સ્પાઇક પ્રોટીનને નિષ્ક્રિય કરી શકે છે: અભ્યાસ.....42
5. લસા તાવ શું છે?.....43
6. ભારતે ગ્રીન હાઇડ્રોજન અને એમોનિયા પોલિસીનું અનાવરણ કર્યું.....43
7. ISROના પ્રક્ષેપણ યાન.....44
8. કૃત્રિમ જીવવિજ્ઞાન.....45
9. ઓરિગામિ મેટામટીરિયલ્સ.....47
10. ડાર્કથોન-2022.....47
11. ફિનટેક ઓપન હેકાથોન.....48
12. માનવ ઇમ્યુનોડેફિસિયન્સી વાયરસ.....49
13. અર્થ ઓબ્ઝર્વેશન સેટેલાઇટ EOS-04.....50
14. પ્રશ્નોત્તરી.....51

05

યોજના/પોર્ટલ/રિપોર્ટ.....53

1. RPFનું 'ઓપરેશન નન્ડે ફરિશ્તે'.....53
2. 'લાભાર્થી સાથે રૂબરૂ' પહેલ શરૂ કરી.....53
3. DNTs (SEED) ના આર્થિક સશક્તિકરણ માટેની યોજના.....54
4. ડેમોક્રેસી ઇન્ડેક્સ 2021 બહાર પાડવામાં આવ્યો.....54
5. કેન્દ્ર સરકારે પોલીસ દળના આધુનિકીકરણ માટે છત્ર યોજનાને મંજૂરી આપી.....55
6. ગુજરાતે નવી બાયોટેકનોલોજી પોલિસી જાહેર કરી.....56
7. રાષ્ટ્રીય ઉચ્ચતર શિક્ષા અભિયાન.....56
8. ઇન્ટર-કર્વિલિયનર ક્રિમિનલ જસ્ટિસ સિસ્ટમ પ્રોજેક્ટ.....57
9. ન્યુ ઇન્ડિયા સાક્ષરતા કાર્યક્રમ.....58
10. દેવિકા નદી પરિયોજના: જમ્મુ-કાશ્મીર.....59
11. પ્રધાનમંત્રી ફસલ બીમા યોજનામાં સુધારો.....59
12. સઘન મિશન ઇંદ્રધનુષ 4.0.....61
13. પ્રધાનમંત્રી જન આરોગ્ય યોજના.....62
14. પ્રશ્નોત્તરી.....63

06

પર્યાવરણ અને ભૌગોલિક ઘટનાઓ.....66

1. બ્રાઝિલમાં પૂર અને ભૂસ્ખલનથી 100થી વધુ લોકોના મોત.....66
2. આરક્ષિત વન.....66
3. ગ્રેટર માલદીવ રિજનો ટેકટોનિક વિકાસ.....67
4. ગિલોય/ગુડુચી.....69
5. 'ન્યૂજીકો'ને આર્મીટેગ.....69
6. એક શિંગડાવાળા ગેંડા.....70
7. કોઆલા : લુપ્તપ્રાય પ્રજાતિ.....71
8. પ્રશ્નોત્તરી.....71

07

ઇતિહાસ અને સંસ્કૃતિ.....73

1. ગુરુ રવિદાસ જયંતિની દેશભરમાં ઉજવણી કરવામાં આવી.....73
2. બિહારમાં 15 ફેબ્રુઆરીને શહીદ દિવસ તરીકે ઉજવવામાં આવશે.....73
3. છત્રપતિ શિવાજી મહારાજની જન્મજયંતિની ઉજવણી.....74
4. મહારાજા સૂરજમલ.....74
5. મેદરામ જાત્રા.....75
6. ગોવાનું મુક્તિ યુદ્ધ.....75
7. પ્રશ્નોત્તરી.....77

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

08

અન્ય સંક્ષિપ્ત વર્તમાન

પ્રવાહો.....78

1. બિલ ગેટ્સને હિલાલ-એ-પાકિસ્તાન એવોર્ડથી સન્માનિત કરવામાં આવશે.....78
2. ઈન્દોરમાં એશિયાના સૌથી મોટા બાયો-સીએનજી પ્લાન્ટનું ઉદ્ઘાટન.....78
3. ફેબ્રુઆરી19:સોઇલહેલ્થકાર્ડડે..79
4. 'હિપોક્રેટિક ઓથ' શું છે?.....79
5. જાણીતા ગાયક બપ્પી લાહિરીનું નિધન.....80
6. ડૉ.મિચિયાકી તાકાહાશી.....80
7. ભારતમાં સોલાર વેસ્ટ મેનેજમેન્ટની સમસ્યા.....80
8. T-49 ભારતીય રેલ્વેની સૌથી લાંબી ટનલ.....81
9. 20 ફેબ્રુઆરી: વિશ્વ સામાજિક ન્યાય દિવસ.....81
10. 20 ફેબ્રુઆરી: અરુણાચલ પ્રદેશ અને મિઝોરમનો સ્થાપના દિવસ.....81
11. માલાવીએ પોલિયો ફાટી નીકળવાની ઘોષણા કરી.....82
12. પ્રશ્નોત્તરી.....82

icerajkotofficial
join official telegram channel

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkot

કર્ણાટક સરકાર કૃષ્ણા જળ વિવાદ પર સુપ્રીમ કોર્ટમાં ગઈ

- 18 ફેબ્રુઆરી, 2022ના રોજ, કર્ણાટક સરકારે કૃષ્ણા નદીના પાણીની ફાળવણી અંગેના વિવાદને લગતી અરજીની સુનાવણી માટે બેંચની રચના કરવા માટે સુપ્રીમ કોર્ટમાં અરજી કરી.

મુખ્ય બિંદુ

- કૃષ્ણા નદી મહારાષ્ટ્ર, કર્ણાટક, આંધ્રપ્રદેશ અને તેલંગાણા રાજ્યોમાંથી વહે છે.
- મહારાષ્ટ્રના જસ્ટિસ ડી.વાય ચંદ્રચુડ અને કર્ણાટકના જસ્ટિસ એ.એસ. બોપન્નાએ 10 જાન્યુઆરી, 2022 ના રોજ વોટર ટ્રિબ્યુનલના નિર્ણયથી ઉદ્ભવતા મામલામાંથી પોતાને અલગ કરી લીધા હતા.

શું છે મામલો?

- કર્ણાટકએ 16 નવેમ્બર, 2011 ના રોજ સુપ્રીમ કોર્ટના આદેશ પર છૂટની માંગ કરી હતી, જેણે કેન્દ્ર સરકારને સત્તાવાર ગેઝેટમાં કિષ્ના વોટર ડિસ્ચાર્જ ટ્રિબ્યુનલ II (KWDT) ના અંતિમ આદેશને પ્રકાશિત કરવાથી રોકી હતી. આ આદેશ 2010 માં જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો અને નદીનું પાણી કર્ણાટક, મહારાષ્ટ્ર અને અગાઉના આંધ્ર પ્રદેશને ફાળવવામાં આવ્યું હતું. KWDT એ તેના અંતિમ આદેશમાં વધુ સુધારો કર્યો હતો અને 2,130 TMC ફાળવણી સાચવીને કર્ણાટક, મહારાષ્ટ્ર અને અગાઉના આંધ્રપ્રદેશને વધારાનું પાણી ફાળવ્યું હતું. જો કે, અગાઉના આંધ્ર પ્રદેશના વિભાજન પછી, તેલંગાણા અને આંધ્ર પ્રદેશે KWDT ના ફાળવણીના હિસ્સાને પડકારતી સુપ્રીમ કોર્ટમાં અરજી કરી હતી.

કૃષ્ણા જળ વિવાદ

- કૃષ્ણા જળ વિવાદનો ઉદ્ભવ અગાઉના હૈદરાબાદ અને મૈસૂર રાજ્યોમાં થયો હતો. બાદમાં તે મહારાષ્ટ્ર, કર્ણાટક અને આંધ્ર પ્રદેશ વચ્ચે ચાલુ રહ્યું. વિવાદ બાદ, આંતર-રાજ્ય નદી જળ વિવાદ અધિનિયમ, 1956 અનુસાર 1969માં કિષ્ના વોટર ડિસ્ચાર્જ ટ્રિબ્યુનલ (KWDT) ની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી. આ ટ્રિબ્યુનલે તેનો અહેવાલ 1973માં રજૂ કર્યો હતો અને અહેવાલ 1976માં પ્રકાશિત થયો હતો. આ ટ્રિબ્યુનલે કૃષ્ણાના 2060 TMCનું વિભાજન કર્યું. પાણીને ત્રણ ભાગમાં

વહેંચવામાં આવ્યું છે: મહારાષ્ટ્ર માટે 560 TMC, કર્ણાટક માટે 700 TMC અને આંધ્ર પ્રદેશ માટે 800 TMC.

બીજી KWDT

- બીજી KWDTની સ્થાપના 2004માં કરવામાં આવી હતી, કારણ કે રાજ્યોમાં નવી ફરિયાદો સામે આવી હતી. તેણે 2010માં તેનો અહેવાલ રજૂ કર્યો હતો. ટ્રિબ્યુનલે કૃષ્ણાના પાણીને 65 ટકા નિર્ભરતા અને સરપ્લસ ફ્લો તરીકે ફાળવ્યા - મહારાષ્ટ્ર માટે 81 TMC, કર્ણાટક માટે 177 TMC અને આંધ્રપ્રદેશ માટે 190 TMC. હવે, એક અલગ રાજ્ય તરીકે તેલંગાણાની રચના સાથે, આંધ્રપ્રદેશ KWDTમાં તેલંગાણાને અલગ પક્ષ તરીકે સમાવવાની તરફેણમાં છે અને ત્રણને બદલે ચાર રાજ્યો વચ્ચે કૃષ્ણાના પાણીની ફાળવણી કરવા માટે કહે છે.

પ્રથમ રાષ્ટ્રીય દરિયાઈ સુરક્ષા સંયોજક (NMSC) નિયુક્ત

- 26/11ના આતંકવાદી હુમલા બાદ ભારત દરિયાઈ સુરક્ષાને વધારવા માટે સતત પ્રયાસો કરી રહ્યું છે. આ સંદર્ભે, દેશની દરિયાઈ સુરક્ષાને વધુ મજબૂત કરવાના હેતુથી, વાઈસ એડમિરલ (નિવૃત્ત) જી. અશોક કુમારને દેશના પ્રથમ રાષ્ટ્રીય દરિયાઈ સુરક્ષા સંયોજક તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા છે.

મુખ્ય બિંદુ

- દેશના વિવિધ સંરક્ષણ હિતધારકો વચ્ચે સુમેળ સુનિશ્ચિત કરવા દેશના હિતોની રક્ષા કરવાના પ્રાથમિક ઉદ્દેશ્ય સાથે આ પગલું લેવામાં આવ્યું છે.
- ગયા વર્ષે સુરક્ષા કેબિનેટ સમિતિએ આ પોસ્ટની રચના માટે મંજૂરી આપી હતી. ગયા વર્ષે જુલાઈ મહિનામાં નિવૃત્ત થયેલા કુમારની નિમણૂકને સરકાર દ્વારા 26/11ના આતંકી હુમલાને ધ્યાનમાં રાખીને દેશની દરિયાઈ સુરક્ષાને વધારવાના પગલા તરીકે જોવામાં આવી રહી છે.
- મુંબઈમાં 26/11ના હુમલા પછી, સરકારે આવા હુમલાઓનું પુનરાવર્તન ન થાય તેની ખાતરી કરવા માટે સંખ્યાબંધ સુરક્ષા પગલાંને અધિકૃત કર્યા છે.

નેશનલ મેરીટાઇમ સિક્યુરિટી કોઓર્ડિનેટર (NMSC) ના કાર્યો

- NMSC રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા પરિષદ સાથે નજીકથી કામ કરે છે, જેનું નેતૃત્વ અજીત ડોભાલ (NSA) કરે છે.

- NMSCને દેશના 13 કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો અને દરિયાકાંઠાના રાજ્યોમાં કોસ્ટ ગાર્ડ, ભારતીય નૌકાદળ અને અન્ય વિવિધ સુરક્ષા એજન્સીઓ સાથે સંકલન કરવાનું કાર્ય સોંપવામાં આવ્યું છે, જે દરિયાઈ અને દરિયાકાંઠાની સુરક્ષા પૂરી પાડવામાં સામેલ છે.

વાઇસ એડમિરલ (નિવૃત્ત) જી. અશોક કુમાર

- તેમણે દેશના 35મા વાઇસ ચીફ ઓફ નેવલ સ્ટાફ તરીકે સેવા આપી હતી. તેમણે વર્ષ 2019 માં આ પદ સંભાળ્યું હતું અને જુલાઈ 2021 સુધી સેવા આપી હતી.

કેન્દ્ર સરકારે ઇન્ટિગ્રેટેડ પ્લાન્ટ ન્યુટ્રિશન મેનેજમેન્ટ બિલ, 2022 રજૂ કર્યું

- કેન્દ્ર સરકારે ખાતરની મહત્તમ વેચાણ કિંમત નક્કી કરવા અને તેની ગુણવત્તા અને વિતરણને નિયંત્રિત કરવા માટે તેને સત્તા આપવા માટે એક કાયદો પ્રસ્તાવિત કર્યો છે.

મુખ્ય બિંદુ

- ખાતર વિભાગે ઇન્ટિગ્રેટેડ પ્લાન્ટ ન્યુટ્રિશન મેનેજમેન્ટ બિલ, 2022ના ડ્રાફ્ટ પર તમામ હિતધારકો પાસેથી ટિપ્પણીઓ માંગી છે.
- જનહિતમાં એ અનુકૂળ છે કે કેન્દ્ર સરકારે ખાતરોના વિતરણ, કિંમત અને ગુણવત્તાના ધોરણો પર નિયંત્રણ રાખવું જોઈએ.

બિલની જોગવાઈઓ

- આ બિલમાં 'ઇન્ટિગ્રેટેડ પ્લાન્ટ ન્યુટ્રિશન મેનેજમેન્ટ ઓથોરિટી'ની સ્થાપના કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે.
- તેનો ઉદ્દેશ્ય જૈવિક ખાતરો, નેનો-ખાતરો, બાયો-સ્ટિમ્યુલન્ટ્સ અને ઓર્ગેનિક ખાતરો સહિત સંતુલિત ખાતરોના વિકાસ અને ટકાઉ ઉપયોગને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે.
- તે સમગ્ર ભારતમાં ખાતરોના ઉત્પાદન, વિતરણ અને ભાવ વ્યવસ્થાપનની પ્રક્રિયાને સરળ બનાવવા માંગે છે. આનાથી બિઝનેસ કરવાની સરળતા સુધારવામાં મદદ મળશે.
- કેન્દ્ર સરકાર કોઈપણ વેપારી, આયાતકાર, ઉત્પાદક અથવા ખાતર માર્કેટિંગ એકમ દ્વારા કોઈપણ ખાતરનું વેચાણ કરી શકે તેવા મહત્તમ ભાવ અથવા દરો નક્કી કરવા માટે સક્ષમ હશે.
- તેનો ઉદ્દેશ્ય કેન્દ્રને અલગ-અલગ સંગ્રહ અવધિ સાથેના ખાતરો માટે અથવા ગ્રાહકોની વિવિધ શ્રેણીઓ માટે અથવા વિવિધ પ્રદેશો માટે વિવિધ દરો અથવા કિંમતો નક્કી કરવા માટે સત્તા આપવાનો છે.

- કોઈપણ વ્યક્તિ યોગ્ય નોંધણી મેળવ્યા વિના ઉત્પાદન, વેચાણ, આયાત, વેચાણ અથવા બજાર કરવા માટે સમર્થ હશે નહીં.

ભારતીય ખાતર ઉદ્યોગની સ્થિતિ

- ભારત વિવિધ નાના અને સીમાંત ખેડૂતોનું ઘર છે. પરંતુ તે ઘણીવાર ઓછી ગુણવત્તા અને ઓછી ઉત્પાદકતાથી પીડાય છે. પાક મુખ્યત્વે વરસાદ આધારિત હોય છે અને સમયાંતરે તે જ જમીન પર તેની ખેતી કરવામાં આવે છે. આમ, તે ઘણા વિસ્તારોમાં જમીનની ફળદ્રુપતા ઘટાડે છે. પરિણામે, સમગ્ર ભારતમાં નાઈટ્રોજન ખાતરોની વધુ પડતી માત્રામાં ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે. આ કારણે, ભારત સરકારે આર્થિક સુધારા રજૂ કર્યા છે અને ઉત્પાદકતા વધારવા માટે ખાતર પોષણક્ષમ ભાવે ઉપલબ્ધ છે તેની ખાતરી કરી છે.

ખાતર ઉત્પાદન

- ખાતર ઉત્પાદનમાં 2014 થી હકારાત્મક વૃદ્ધિ જોવા મળી રહી છે. ભારત વિશ્વભરમાં ખાતરના સૌથી મોટા ગ્રાહકોમાંનો એક છે, સ્થાનિક વેચાણમાં સતત વધારો થઈ રહ્યો છે.

ટુ વ્હીલર પર બાળકો માટે નવા નિયમો જારી કરવામાં આવ્યા

- કેન્દ્રીય માર્ગ પરિવહન અને ધોરીમાર્ગ મંત્રાલયે નિયમોના નવા સેટને સૂચિત કર્યા છે, જે મુજબ 4 વર્ષથી ઓછી ઉંમરના બાળકોએ ટુ-વ્હીલર ચલાવતી વખતે હેલ્મેટ અને સેફ્ટી વેસ્ટ પહેરવા આવશ્યક છે.

મુખ્ય બિંદુ

- નવા નિયમો અનુસાર 4 વર્ષથી ઓછી ઉંમરના બાળકોને લઈ જતી મોટરસાઈકલની સ્પીડ 40 કિમી/કલાક સુધી સીમિત કરવામાં આવી છે.
- બાળકોએ સલામતી વેસ્ટ પણ પહેરવી જોઈએ જે તેમને ડ્રાઈવર સાથે જોડે છે.
- નવા નિયમો હેઠળ, હાર્નેસ હલકો, ટકાઉ, નાયલોનની બનેલી અને 30 કિલોગ્રામ સુધીના વજનને ટેકો આપવા સક્ષમ હોવા જોઈએ.

બાળકને ડ્રાઈવર સાથે કેવી રીતે જોડવામાં આવશે?

- જ્યારે ડ્રાઈવર અને પાછળની સીટ સવાર સલામતી હાર્નેસ પહેરે ત્યારે આ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે જેથી બાળકને વેસ્ટની મદદથી ડ્રાઈવર સાથે સુરક્ષિત રીતે જોડી શકાય.

આ કાયદો ક્યારે અમલમાં આવશે?

- આ નિયમોને લાગુ કરવા માટે મોટર વ્હીકલ એક્ટમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો છે અને આ નિયમો એક વર્ષની અંદર અમલમાં આવશે.

ટેક્સાસ: ફેસબુક પર ફેશિયલ રેકગ્નિશન ટેકનોલોજી પર કેસ

- 14 ફેબ્રુઆરી, 2022 ના રોજ, ટેક્સાસ એટર્ની જનરલ ઓફિસે ફેસબુક પર દાવો કર્યો. ફેસબુક પર ફેશિયલ-રેકગ્નિશન ટેકનોલોજી સાથે રાજ્યની ગોપનીયતા સુરક્ષાનું ઉલ્લંઘન કરવાનો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો છે.

મુખ્ય બિંદુ

- ફેસબુક પર ટેક્સાસના લાખો લોકોનો બાયોમેટ્રિક ડેટા તેમની સંમતિ વિના એકત્રિત કરવા માટે તેની ચહેરાની ઓળખ તકનીકનો ઉપયોગ કરવાનો આરોપ હતો.
- માર્શલ, ટેક્સાસમાં રાજ્યની કોર્ટમાં નવો મુકદ્દમો દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો. તે જણાવે છે કે ટેક્સાસમાં 20.5 મિલિયન લોકો ફેસબુક એકાઉન્ટ ધરાવે છે. ફેસબુકે લોકોની સંમતિ વિના વારંવાર તેમની બાયોમેટ્રિક ઓળખ મેળવી છે.

ચહેરાની ઓળખ સિસ્ટમ

- નવેમ્બર 2021 માં, ફેસબુકે ચહેરાની ઓળખ સિસ્ટમ બંધ કરવાની અને એક અબજથી વધુ લોકોની માહિતીને કાઢી નાખવાની જાહેરાત કરી. તેણે ટેકનોલોજીના ઉપયોગ અંગેની ચિંતા અને તેના ઉપયોગ અંગેના નિયમો અંગેની અનિશ્ચિતતા દર્શાવી હતી. કંપનીએ 2020 માં સમાન ચિંતાઓ સાથે કામ કરતા ઈલિનોઈસ રાજ્યના મુકદ્દમાના સમાધાન માટે USD 650 મિલિયન ચૂકવવા માટે પણ સંમત થયા હતા.

ડીપફેસ ફેશિયલ રેકગ્નિશન સિસ્ટમ

- ડીપફેસ એ ડીપ લર્નિંગ ફેશિયલ રેકગ્નિશન સિસ્ટમ છે. તેને ફેસબુકના એક રિસર્ચ ગ્રુપ દ્વારા બનાવવામાં આવ્યું છે. આ સિસ્ટમ ડિજિટલ ઇમેજમાં માનવ ચહેરાને શોધી કાઢે છે. તે 120 મિલિયનથી વધુના કનેક્શન લોડ સાથે 9-સ્ટરના ન્યુરલ નેટવર્કને રોજગારી આપે છે. તેને ફેસબુક પ્લેટફોર્મ પર યુઝર્સ દ્વારા અપડેટ કરાયેલી ચાર મિલિયન ઇમેજોસ પર તાલીમ આપવામાં આવી હતી. ફેસબુકની પેરન્ટ કંપની મેટાએ વધતી સામાજિક ચિંતાઓને કારણે ફેસબુક ફેશિયલ રેકગ્નિશન સિસ્ટમ બંધ કરવાની તેની યોજના જાહેર કરી છે. તેણે ડિસેમ્બર 2021 સુધીમાં એક અબજથી વધુ વપરાશકર્તાઓના ફેસ સ્કેન ડેટાને દૂર કરવાની પણ જાહેરાત કરી હતી.

નેપાળના મુખ્ય ન્યાયાધીશ પર મહાભિયોગ

- ચોલેન્દ્ર શમશેર રાણા નેપાળના વર્તમાન મુખ્ય ન્યાયાધીશ છે. તેમણે તાજેતરમાં “મહાભિયોગ પ્રક્રિયા” નો સામનો કર્યો. સાત વર્ષમાં મહાભિયોગનો સામનો કરનાર દેશના બીજા મુખ્ય ન્યાયાધીશ છે.

મુખ્ય બિંદુ

- ચીફ જસ્ટિસ રાણાને સસ્પેન્ડ કરવામાં આવ્યા છે. તેમના સસ્પેન્શન બાદ, નેપાળની સર્વોચ્ચ અદાલતના સૌથી વરિષ્ઠ ન્યાયાધીશ દીપક કાર્કીએ તેમનું પદ સંભાળ્યું. નેપાળની સંસદના 98 સાંસદોએ આ ઠરાવ પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે. આ સાંસદો દેશની કોંગ્રેસ પાર્ટી, માઓવાદીઓ અને એકીકૃત સમાજવાદી પાર્ટીના છે. સામ્યવાદી પક્ષ વર્તમાન વિરોધ પક્ષ છે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- નેપાળમાં વારંવાર મહાભિયોગ મુખ્યત્વે રાજકીય મતભેદોને કારણે થાય છે. નેપાળની ન્યાયતંત્ર લાંબા સમયથી રાજકીય પક્ષોના પ્રભાવ હેઠળ છે. મહાભિયોગ પસાર કરનાર ત્રણ પક્ષો અત્યાર સુધી વિભાજિત હતા. પરંતુ તેઓ અચાનક ચીફ જસ્ટિસ સામે મહાભિયોગ લાવવા માટે ભેગા થયા છે.

મહાભિયોગ વિશે નેપાળનું બંધારણ શું કહે છે?

- ગૃહની કુલ સંખ્યાના 25% મત મુખ્ય ન્યાયાધીશને સસ્પેન્ડ કરવા માટે પૂરતા છે. આ નબળા માપદંડ મુખ્ય ન્યાયાધીશોના વારંવાર મહાભિયોગનું મુખ્ય કારણ છે. અન્ય લોકશાહીમાં, સંસદ એક સમિતિ બનાવે છે. આ સમિતિ ચીફ જસ્ટિસ સામેના આરોપોની તપાસ કરે છે.

નેપાળના મુખ્ય ન્યાયાધીશ

- તેમની નિમણૂક નેપાળના રાષ્ટ્રપતિ કરે છે. તેમનો કાર્યકાળ 6 વર્ષનો છે. તેઓ નેપાળની ન્યાયિક શાખાના વડા છે. તેઓ નેપાળની ન્યાયિક વ્યવસ્થાના મુખ્ય વહીવટી અધિકારી છે. ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશની જેમ, નેપાળના મુખ્ય ન્યાયાધીશને પણ તેમની ઈચ્છા મુજબ વિવિધ બેન્ચને કેસ ફાળવવાનો અધિકાર છે.

સંબંધિત વિવાદ

- સુપ્રીમ કોર્ટના જજો નવેમ્બર 2021માં રાણા વિરુદ્ધ હડતાળ પર ઉતરી ગયા હતા. તેમના કહેવા પ્રમાણે, રાણા માત્ર ચોક્કસ બેન્ચને જ કેસ ફાળવતા હતા. તે મહત્વપૂર્ણ રાજકીય બાબતોને છોડી દેતો હતો. આ સાથે રાણાએ કેસોની ફાળવણીની સિસ્ટમ બદલી નાખી.

- તેમણે રેન્ડમ કેસની ફાળવણી કરવા માટે લોટરી સિસ્ટમ લાવી. આ સિવાય રાણા પર ભ્રષ્ટાચાર, કોર્ટના ગેરવહીવટ, સરકાર સંબંધિત સુનાવણીમાં વિલંબ વગેરેનો પણ આરોપ હતો.

ABG શિપયાર્ડ બેંક ફોડ કેસ

- સેન્ટ્રલ બ્યુરો ઓફ ઇન્વેસ્ટિગેશન (CBI) એ તેના અત્યાર સુધીના સૌથી મોટા બેંક ફોડ કેસમાં ABG શિપયાર્ડ લિમિટેડ વિરુદ્ધ કેસ નોંધ્યો છે.

મુખ્ય બિંદુ

- સીબીઆઈએ તેના તત્કાલીન ચેરમેન અને મેનેજિંગ ડિરેક્ટર ઋષિ કમલેશ અગ્રવાલ સહિત અન્ય લોકો સામે પણ કેસ નોંધ્યો છે.
- સ્ટેટ બેંક ઓફ ઇન્ડિયાની આગેવાની હેઠળની બેંકોના કન્સોર્ટિયમ સાથે રૂ. 22,842 કરોડથી વધુની છેતરપિંડી કરવા બદલ તેમની સામે કેસ નોંધવામાં આવ્યો છે.
- તેના પર IPC અને ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ હેઠળ ગુનાહિત કાવતરું, વિશ્વાસનો ગુનાહિત ભંગ અને સત્તાવાર પદનો દુરુપયોગ અને છેતરપિંડી જેવા કથિત ગુનાઓ માટે આરોપ મૂકવામાં આવ્યો છે.

SBI ફરિયાદ

- SBIએ પહેલીવાર 8 નવેમ્બર 2019ના રોજ ફરિયાદ દાખલ કરી હતી. આના પર સીબીઆઈએ 12 માર્ચ 2020ના રોજ સ્પષ્ટતા માંગી હતી. બેંકે લગભગ દોઢ વર્ષ સુધી તપાસ કર્યા બાદ ઓગસ્ટ 2020માં નવી ફરિયાદ દાખલ કરી હતી. સીબીઆઈએ 7 ફેબ્રુઆરી, 2022ના રોજ એફઆઈઆર નોંધાયેલી ફરિયાદ પર કાર્યવાહી કરી હતી.

શું છે મામલો?

- ABG શિપયાર્ડ લિમિટેડને 28 બેંકો અને નાણાકીય સંસ્થાઓ પાસેથી લોનની સુવિધા મંજૂર કરવામાં આવી હતી. SBIએ આમાં રૂ. 2468.51 કરોડનું એક્સ્પોઝર કર્યું હતું. ફોરેન્સિક ઓડિટ મુજબ, 2012-17 ની વચ્ચે, આરોપીઓએ સાથે મળીને ગેરકાનૂની પ્રવૃત્તિઓ કરી હતી જેમ કે ગેરઉપયોગ, ભંડોળનું ડાયવર્ઝન અને વિશ્વાસનો ગુનાહિત ભંગ. આ ભંડોળનો ઉપયોગ અન્ય હેતુઓ માટે કરવામાં આવ્યો હતો. સીબીઆઈ દ્વારા નોંધાયેલ આ સૌથી મોટો બેંક ફોડ કેસ છે.

ABG શિપયાર્ડ લિમિટેડ

- ABG મુંબઈ સ્થિત શિપબિલ્ડિંગ કંપની છે. આ કંપનીની સ્થાપના 1985માં થઈ હતી, જેનું મુખ્ય મથક મુંબઈમાં હતું. તેનું જહાજ નિર્માણ કાર્ય ગુજરાતમાં દહેજ અને સુરતમાં થાય છે. ઓક્ટોબર 2010 માં વેસ્ટર્ન ઇન્ડિયા શિપયાર્ડ લિમિટેડના

સંપાદન પછી, તે ગોવામાં શિપ રિપેર યુનિટનું સંચાલન કરી રહ્યું છે. ABG 20 ટન સુધીના વજનના જહાજો બનાવવાની ક્ષમતા ધરાવતી સૌથી મોટી ખાનગી શિપબિલ્ડિંગ કંપનીઓમાંની એક છે.

તમિલનાડુ સરકારે રાજ્યમાં ન્યુટ્રિનો ઓબ્ઝર્વેટરીના નિર્માણનો વિરોધ કર્યો

- તમિલનાડુએ સર્વોચ્ચ અદાલતને જણાવ્યું છે કે તે ઇચ્છતું નથી કે ભારતીય ન્યુટ્રિનો ઓબ્ઝર્વેટરી (INO) ને વન્યજીવન અને જૈવવિવિધતાના ખર્ચે પશ્ચિમ ઘાટના સંવેદનશીલ ઇકોલોજીકલ પ્રદેશમાં મૂકવામાં આવે, આ પ્રોજેક્ટ સામે સ્થાનિક વિરોધ અને જનઆક્રોશ સાથે બનાવેલ

શા માટે તમિલનાડુ આ પ્રોજેક્ટના અમલીકરણનો વિરોધ કરી રહ્યું છે?

- તમિલનાડુ સરકારના મતે આ વેધશાળાને કારણે પશ્ચિમ ઘાટને કાયમી નુકસાન થશે.
- જૂન 2021 માં, મુખ્ય પ્રધાન વડા પ્રધાનને મળ્યા અને વિનંતી કરી કે પ્રોજેક્ટ અમલમાં ન આવે.
- રાજ્ય અનુસાર, આ કોરિડોર કેરળ-તમિલનાડુ સરહદ પર પેરિયાર ટાઈગર રિઝર્વ અને મતિકેતન શોલા નેશનલ પાર્કને જોડે છે.
- પ્રોજેક્ટ વિસ્તાર શ્રીવિલ્લીપુથુર મેઘમલાઈ ટાઈગર રિઝર્વ સાથે પણ ઇકોલોજીકલ જોડાણ ધરાવે છે, જે પૂર્વી વસવાટોમાં સ્થિત છે. તે પ્રદેશના વાઘનું ઘર છે, જે આનુવંશિક પ્રસારમાં મદદ કરે છે. નાનામાં નાની ખલેલ પણ વાઘની હિલચાલને અસર કરી શકે છે. આ વિસ્તાર સંભલ અને કોટ્ટાકુડી નદીઓ માટે એક મહત્વપૂર્ણ વોટરશેડ અને જળસ્ત્રાવ વિસ્તાર પણ છે.
- આ વેધશાળા માટે ભૂગર્ભ ખોદકામ, વાહનવ્યવહાર અને ટનલ બનાવવાથી વિસ્તારની ઇકોલોજી માટે જોખમ ઊભું થશે.
- આથી, પ્રોજેક્ટના અમલીકરણ સાથે પસાર થવાથી ક્ષેત્રને નુકસાન થશે.

ન્યુટ્રિનો ઓબ્ઝર્વેટરી

- ઇન્ડિયા ન્યુટ્રિનો ઓબ્ઝર્વેટરી (INO) એ વાતાવરણીય ન્યુટ્રિનોનો અભ્યાસ કરવા માટે થેની, તમિલનાડુમાં નિર્માણ કરવામાં આવેલ એક કણ ભૌતિકશાસ્ત્ર સંશોધન પ્રોજેક્ટ છે. આ પ્રોજેક્ટ નોંધપાત્ર છે કારણ કે તે ન્યુટ્રિનો મિશ્રણ પરિમાણોના ચોક્કસ માપન આપે તેવી અપેક્ષા છે. આ પ્રોજેક્ટ બહુ-સંસ્થાકીય ભાગીદારી ધરાવે છે અને તે ભારતમાં સૌથી મહત્વપૂર્ણ પ્રાયોગિક કણ ભૌતિકશાસ્ત્ર કાર્યક્રમોમાંની એક છે.

- જો પ્રોજેક્ટ પૂર્ણ થાય છે, તો ચુંબકીય આયર્ન કેલરીમીટર પ્રયોગમાં વિશ્વના સૌથી મોટા ચુંબકનો ઉપયોગ કરવામાં આવશે, જે 12,500-ટન ચુંબક જિનીવા, સ્વિટ્ઝર્લેન્ડમાં CERN ખાતે કોમ્પેક્ટ મ્યુન સોલેનોઇડ ડિટેક્ટરમાં વપરાતા ચુંબક કરતાં ચાર ગણો મોટો હશે.

પ્રથમ માહિતી અહેવાલ (FIR)

- ફર્સ્ટ ઈન્ફર્મેશન રિપોર્ટ (FIR) એક ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ દસ્તાવેજ છે કારણ કે તે ગુનાહિત ન્યાયની પ્રક્રિયાને ઝડપી બનાવે છે. પોલીસ સ્ટેશનમાં FIR નોંધાયા પછી જ પોલીસ કેસની તપાસ શરૂ કરે છે.

પ્રથમ માહિતી અહેવાલ

- ફર્સ્ટ ઈન્ફર્મેશન રિપોર્ટ (FIR) એ પોલીસ દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલો લેખિત દસ્તાવેજ છે, જ્યારે તેને કોઈ કોગ્નિઝેબલ ગુના વિશે માહિતી મળે છે.
- તે એક માહિતી અહેવાલ છે જે સમયસર પહેલા પોલીસ સુધી પહોંચે છે, તેથી જ તેને ફર્સ્ટ ઈન્ફર્મેશન રિપોર્ટ કહેવામાં આવે છે.
- તે સામાન્ય રીતે કોગ્નિઝેબલ ગુનાનો ભોગ બનનાર દ્વારા અથવા તેના વતી કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા પોલીસમાં નોંધાયેલી ફરિયાદ હોય છે. કોઈપણ વ્યક્તિ મૌખિક અથવા લેખિતમાં કોગ્નિઝેબલ ગુનાની જાણ કરી શકે છે.
- FIR શબ્દને ભારતીય ઇન્ડ સંહિતા (IPC), કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર (CrPC), 1973 અથવા અન્ય કોઈ કાયદામાં વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યો નથી.
- જોકે પોલીસ નિયમો કે કાયદામાં સીઆરપીસીની કલમ 154 હેઠળ નોંધાયેલી માહિતીને ફર્સ્ટ ઈન્ફર્મેશન રિપોર્ટ (FIR) તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
- એફ.આઈ.આર.ના ત્રણ મહત્વના તત્વો છે:
  - આ માહિતી કોગ્નિઝેબલ ગુનાથી સંબંધિત હોવી જોઈએ.
  - આ માહિતી પોલીસ સ્ટેશનના વડાને લેખિત અથવા મૌખિક સ્વરૂપમાં આપવી જોઈએ.
  - તે માહિતી આપનાર દ્વારા લખવું અને સહી કરવી જોઈએ અને તેના મુખ્ય મુદ્દાઓ દૈનિક ડાયરીમાં રેકૉર્ડ કરવા જોઈએ.
- FIR દાખલ થયા પછીની સ્થિતિ
- પોલીસ આ કેસની તપાસ કરશે અને સાક્ષીઓના નિવેદનો અથવા અન્ય વૈજ્ઞાનિક સામગ્રીના રૂપમાં પુરાવા એકત્રિત કરશે.
- પોલીસ કાયદા મુજબ કથિત વ્યક્તિઓની ધરપકડ કરી શકે છે.

- જો ફરિયાદીના આક્ષેપોની પુષ્ટિ કરવા માટે પૂરતા પુરાવા હશે તો ચાર્જશીટ દાખલ કરવામાં આવશે. અન્યથા કોઈ પુરાવા મળ્યા નથી તેવો આખરી અહેવાલ કોર્ટમાં રજૂ કરવામાં આવશે.
- જો કોઈ ગુનો થયો ન હોવાનું જણાશે તો કેન્સલેશન રિપોર્ટ ફાઇલ કરવામાં આવશે.
- જો આરોપી વ્યક્તિનો કોઈ પત્તો નહીં મળે તો 'અનટ્રેસ' રિપોર્ટ દાખલ કરવામાં આવશે.
- જો કે, કોર્ટ તપાસ રિપોર્ટ સાથે સહમત ન થાય તો તે વધુ તપાસના આદેશ આપી શકે છે.

FIR દાખલ કરવાનો ઇનકાર કરવાના કિસ્સામાં

- સીઆરપીસીની કલમ 154(3) હેઠળ જો કોઈ વ્યક્તિ FIR નોંધાવવા માટે પોલીસ સ્ટેશનના ઈન્ચાર્જ અધિકારીના ઇનકારથી નારાજ હોય તો તે સંબંધિત પોલીસ અધિક્ષક/ડીસીપીને ફરિયાદ મોકલી શકે છે.
- જો પોલીસ અધિક્ષક/ડીસીપીને સંતોષ થાય કે આવી માહિતીથી કોગ્નિઝેબલ ગુનો બહાર આવે છે, તો તે કાં તો આ મામલાની તપાસ કરશે, અથવા તો ગૌણ પોલીસ અધિકારીને તપાસ કરવા નિર્દેશ આપશે.
- જો FIR નોંધવામાં ન આવે તો પીડિત વ્યક્તિ સંબંધિત કોર્ટ સમક્ષ સીઆરપીસીની કલમ 156(3) હેઠળ ફરિયાદ નોંધાવી શકે છે અને જો કોર્ટને સંતોષ થાય કે આ ફરિયાદમાં કોગ્નિઝેબલ ગુનો સામેલ છે, તો તે પોલીસને FIR નોંધવા અને કાર્યવાહી કરવા નિર્દેશ આપી શકે છે.

શુદ્ધ FIRનો અર્થ

- જ્યારે કોઈ પોલીસ સ્ટેશનને અન્ય પોલીસ સ્ટેશનના અધિકારક્ષેત્રમાં આચરવામાં આવેલા કથિત ગુના અંગેની ફરિયાદ મળે છે, ત્યારે તે FIR નોંધે છે અને પછી તેને વધુ તપાસ માટે સંબંધિત પોલીસ સ્ટેશનમાં ટ્રાન્સફર કરે છે.
- આવી જ FIRને 'ઝીરો FIR' કહેવામાં આવે છે.
- FIRને કોઈ નિયમિત નંબર આપવામાં આવતો નથી. 'ઝીરો FIR' મળ્યા બાદ સંબંધિત પોલીસ સ્ટેશનની પોલીસ નવી FIR નોંધીને તપાસ શરૂ કરે છે.

કોગ્નિઝેબલ ગુનાઓ અને નોન-કોગ્નિઝેબલ ગુનાઓ

- કોગ્નિઝેબલ ગુનો: કોગ્નિઝેબલ ગુનો એ ગુનો છે જેમાં પોલીસ વોરંટ વગર વ્યક્તિની ધરપકડ કરી શકે છે.
- પોલીસ પોતે જ કોગ્નિઝેબલ કેસની તપાસ શરૂ કરવા માટે અધિકૃત છે અને આમ કરવા માટે કોર્ટ તરફથી કોઈ આદેશની જરૂર નથી.

- નોન કોગ્રિએબલ ગુનો: નોન કોગ્રિએબલ ગુનો એ ગુનો છે જેમાં પોલીસ અધિકારીને વોરંટ વગર ધરપકડ કરવાનો અધિકાર નથી.
- પોલીસ કોર્ટની પરવાનગી વિના ગુનાની તપાસ કરી શકતી નથી.
- નોન-કોગ્રિએબલ ગુનાના કિસ્સામાં, સીઆરપીસીની કલમ 155 હેઠળ FIR નોંધવામાં આવે છે.
- ફરિયાદી હુકમ માટે કોર્ટનો સંપર્ક કરી શકે છે. ત્યારબાદ કોર્ટ પોલીસને ફરિયાદીની ફરિયાદની તપાસ કરવા નિર્દેશ આપી શકે છે.

ફરિયાદ અને FIR વચ્ચેનો તફાવત

- CrPC “ફરિયાદ” ને “મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ મૌખિક અથવા લેખિતમાં મૂકવામાં આવેલા કોઈપણ આરોપ” તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરે છે. આ સંહિતા હેઠળ કાર્યવાહી કરવાના હેતુથી કે “કોઈ વ્યક્તિ, ભલે તે જાણીતી હોય કે અજ્ઞાત, તેણે ગુનો કર્યો છે, પરંતુ તેમાં પોલીસ અહેવાલનો સમાવેશ થતો નથી”
- જો કે FIR એ દસ્તાવેજ છે જે પોલીસે ફરિયાદની હકીકતની ખરાઈ કર્યા બાદ તૈયાર કર્યો છે. FIRમાં ગુનાની વિગતો અને કથિત ગુનેગાર હોઈ શકે છે.
- જો ફરિયાદના આધારે એવું લાગે કે કોગ્રિએબલ ગુનો કરવામાં આવ્યો છે, તો સીઆરપીસીની કલમ 154 હેઠળ FIR નોંધવામાં આવશે અને પોલીસ તપાસ શરૂ કરશે. જો કોઈ ગુનો ન મળે તો પોલીસ દ્વારા શોધખોળ બંધ કરી દેવામાં આવે છે.

શરણાર્થીઓ માટેનો કાયદો

- તાજેતરમાં રાષ્ટ્રીય માનવ અધિકાર પંચ (NHRC) દ્વારા “ભારતમાં સ્થાયી થયેલા શરણાર્થીઓ અને આશ્રય ઈચ્છુકોનાં મૂળભૂત માનવાધિકારોનાં રક્ષણ”ની ચર્ચા થઈ હતી.
- આ ચર્ચામાં ભાગ લેનારાઓમાંના ઘણાએ ભારતના શરણાર્થીઓ અને અહીં આશ્રય માંગનારાઓ માટે કોઈ ચોક્કસ કાયદો ન હોવાનો મુદ્દો ઉઠાવ્યો હતો.
- આ ચર્ચામાં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે ભારતે સંયુક્ત રાષ્ટ્ર શરણાર્થી સંમેલન, 1951 પર હસ્તાક્ષર કર્યા નથી, શરણાર્થીઓ અને આશ્રય ઈચ્છુકો બંધારણની કલમ 14 (સમાનતાનો અધિકાર), કલમ 20 (ગુનાઓની સજાના સંદર્ભમાં સંરક્ષણ) અને આર્ટિકલ 21 (જીવનનો અધિકાર) હેઠળના અધિકારો માટે હકદાર છે.

શરણાર્થી પર ભારતની નીતિ

- શરણાર્થીઓની સમસ્યાના નિવારણ માટે ભારતમાં ચોક્કસ કાયદાનો અભાવ છે, તેમ છતાં તેમની સંખ્યામાં સતત વધારો થયો છે.
- ફોરેનર્સ એક્ટ, 1946 શરણાર્થીઓને લગતી સમસ્યાઓનું નિરાકરણ લાવવામાં નિષ્ફળ જાય છે. તે કેન્દ્ર સરકારને કોઈપણ વિદેશી નાગરિકને દેશનિકાલ કરવાની અપાર શક્તિ પણ આપે છે.
- આ ઉપરાંત, મુસ્લિમોને નાગરિકતા સુધારા અધિનિયમ (સીએએ), 2019 માંથી બાકાત રાખવામાં આવ્યા છે અને તે ફક્ત બાંગ્લાદેશ, પાકિસ્તાન અને અફઘાનિસ્તાનમાંથી હિન્દુઓ, ખ્રિસ્તીઓ, જૈનો, પારસીઓ, શીખો અને બૌદ્ધ સ્થળાંતર કરનારાઓને જ નાગરિકતા આપે છે.
- વધુમાં, ભારત 1951ના શરણાર્થી સંમેલન અને શરણાર્થી સુરક્ષા સાથે સંબંધિત મુખ્ય કાનૂની દસ્તાવેજ 1967ના પ્રોટોકોલનો પક્ષકાર નથી.
- 1951ના શરણાર્થી સંમેલન અને 1967ના પ્રોટોકોલની તરફેણમાં ન હોવા છતાં, ભારતમાં ખૂબ મોટી સંખ્યામાં શરણાર્થીઓ વસે છે. ભારતમાં વિદેશી લોકો અને સંસ્કૃતિને આત્મસાત કરવાની નૈતિક પરંપરા છે.
- રાષ્ટ્રીય માનવાધિકાર પંચ વિરુદ્ધ અરુણાચલ પ્રદેશ રાજ્ય (1996)ના કિસ્સામાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યું હતું કે “તમામ અધિકારો નાગરિકોને ઉપલબ્ધ છે, જ્યારે વિદેશી નાગરિકો સહિત તમામ વ્યક્તિઓને સમાનતાનો અધિકાર અને જીવનનો અધિકાર છે.”
- ભારતીય બંધારણની કલમ 21માં શરણાર્થીઓને તેમના મૂળ દેશમાં પાછા ન મોકલવાના અધિકાર એટલે કે ‘નોન-રિફોલમેન્ટ’નો સમાવેશ થાય છે.
- બિન-પુનર્વસન એ આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદા હેઠળનો એક સિદ્ધાંત છે, જે અનુસાર, સત્તામણીને કારણે તેના દેશમાંથી ભાગી ગયેલી વ્યક્તિને તે જ દેશમાં પાછા ફરવાની ફરજ પાડવી જોઈએ નહીં.

ભારતે અત્યાર સુધી શરણાર્થીઓ પર કાયદો કેમ નથી બનાવ્યો?

- શરણાર્થીઓ વિરુદ્ધ ઈમિગ્રન્ટ્સ: તાજેતરના સમયમાં પડોશી દેશોમાંથી ઘણા લોકો ભારતમાં સરકારી દમનને કારણે નહીં પરંતુ વધુ સારી આર્થિક તકોની શોધમાં ગેરકાયદેસર રીતે ભારત આવ્યા છે.
- જ્યારે વાસ્તવિકતા એ છે કે દેશમાં મોટાભાગની ચર્ચા શરણાર્થીઓને બદલે ગેરકાયદેસર સ્થળાંતર કરનારાઓની હોય છે, આવી સ્થિતિમાં, સામાન્ય રીતે બંને શ્રેણીઓ એક થઈ જાય છે.

- કાયદાનો દુરુપયોગ : દેશદ્રોહીઓ, આતંકવાદીઓ અને અપરાધી તત્વો દ્વારા તેનો દુરુપયોગ થઈ શકે છે અને તેનાથી દેશ પર આર્થિક બોજ પડશે.
- અસ્પષ્ટતા: કાયદાની ગેરહાજરીમાં, શરણાર્થીઓના સ્થળાંતર અંગે નિર્ણય લેવા માટે ભારત માટે તમામ વિકલ્પો ખુલ્લા છે. ભારત સરકાર શરણાર્થીઓના કોઈપણ જૂથને ગેરકાયદેસર ઈમિગ્રન્ટ્સ તરીકે જાહેર કરી શકે છે.
- ઉદાહરણ તરીકે, યુએનએચસીઆરની ચકાસણી છતાં, ભારત સરકાર દ્વારા રોહિંગ્યા શરણાર્થીઓ (મ્યાનમારના રખાઈન રાજ્યમાં રહેતા રાજ્ય-વિહોણા ઈન્ડો-આર્યન વંશીય જૂથ) સાથે સંબંધિત મુદ્દાઓને પહોંચી વળવા માટે ફોરેનર્સ એક્ટ અથવા ભારતીય પાસપોર્ટ એક્ટનો ઉપયોગ કરવાનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો.

શરણાર્થીઓ પર કાયદાની જરૂર

- લાંબા ગાળાનો વ્યવહાર ઉકેલ : ભારત અવારનવાર મોટી સંખ્યામાં શરણાર્થીઓનો સામનો કરે છે. તેથી, લાંબા ગાળાના વ્યવહારિક ઉકેલની જરૂર છે જેથી ભારત રાષ્ટ્રીય શરણાર્થી કાયદો બનાવીને તેના સખાવતી અભિગમથી તેના અધિકાર-આધારિત અભિગમને બદલી શકે.
- માનવાધિકારોનું પાલન: એક રાષ્ટ્રીય શરણાર્થી કાયદો તમામ પ્રકારના શરણાર્થીઓ માટે શરણાર્થી-દરજાના નિર્ધારણની પ્રક્રિયાઓને સુવ્યવસ્થિત કરશે અને આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદા હેઠળ તેમના અધિકારોની બાંધધરી આપશે.
- સુરક્ષાને લગતી ચિંતાઓને દૂર કરવી: તે ભારતની સુરક્ષાની ચિંતાઓને પર્યાપ્ત રીતે દૂર કરી શકે છે, અને સાથે સાથે એ પણ સુનિશ્ચિત કરી શકે છે કે રાષ્ટ્રીય સુરક્ષાની ચિંતાઓની આડમાં કોઈ પણ પ્રકારની ગેરકાયદેસર અટકાયત કે દેશનિકાલ કરવામાં ન આવે.
- શરણાર્થીઓની સારવારમાં વિસંગતતા: ભારતમાં શરણાર્થી વસ્તીનો મોટાભાગનો હિસ્સો એવા લોકોની છે જેઓ શ્રીલંકા, તિબેટ, મ્યાનમાર અને અફઘાનિસ્તાનમાં આવ્યા છે.
- જો કે, સરકાર દ્વારા માત્ર તિબેટીયન અને શ્રીલંકાના શરણાર્થીઓને જ માન્યતા આપવામાં આવે છે. તેમને સરકાર દ્વારા ઘડવામાં આવેલી વિશિષ્ટ નીતિઓ અને નિયમો દ્વારા સુરક્ષા અને સહાય પૂરી પાડવામાં આવે છે.

શરણાર્થી

- શરણાર્થી એ એવી વ્યક્તિ છે જે માનવાધિકારોના ઉલ્લંઘન અને જુલમના ડરથી પોતાનો દેશ છોડીને ભાગી ગઈ છે.
- તેમની સલામતી અને જીવનનું જોખમ એટલું મોટું છે કે તેઓને તેમના દેશની બહાર જવા અને સુરક્ષા મેળવવા સિવાય કોઈ વિકલ્પ દેખાતો નથી.
- કારણ કે તેમની પોતાની સરકાર તેમને તે ધમકીઓથી બચાવી શકતી નથી.
- શરણાર્થીઓને આંતરરાષ્ટ્રીય સુરક્ષાનો અધિકાર છે.

આશ્રય શોધનાર

- આશ્રય શોધનાર એ એવી વ્યક્તિ છે જેણે પોતાનો દેશ છોડી દીધો છે અને બીજા દેશમાં જુલમ અને માનવાધિકારના ગંભીર ઉલ્લંઘનથી રક્ષણ માંગે છે.
- જો કે, તેઓને હજી સુધી શરણાર્થીઓ તરીકે કાયદેસર રીતે માન્યતા આપવામાં આવી નથી અને તેઓ તેમના આશ્રયના દાવા અંગેના નિર્ણયની રાહ જોઈ રહ્યા છે.
- આશ્રય શોધવો એ માનવાધિકાર છે.
- આનો અર્થ એ છે કે દરેકને આશ્રય મેળવવા માટે બીજા દેશમાં પ્રવેશવાની મંજૂરી હોવી જોઈએ.

પ્રવાસી

- પ્રવાસીની આંતરરાષ્ટ્રીય રૂપે સ્વીકૃત કાનૂની વ્યાખ્યા નથી.
- સ્થળાંતર કરનારાઓને તેમના મૂળ દેશની બહાર રહેતા લોકો તરીકે સમજી શકાય છે, જેઓ આશ્રય શોધનારા અથવા શરણાર્થીઓ નથી.
- ઉદાહરણ તરીકે, કેટલાક સ્થળાંતરકરનારાઓ તેમનો દેશ છોડી દે છે કારણ કે તેઓ કામ કરવા, અભ્યાસ કરવા અથવા કુટુંબમાં જોડાવા માંગે છે.
- તેઓ ગરીબી, રાજકીય અશાંતિ, સામૂહિક હિંસા, કુદરતી આપત્તિઓ અથવા અન્ય ગંભીર સંજોગોને કારણે પોતાનો દેશ છોડતા નથી.

આગળનો રસ્તો

- નિષ્ણાત સમિતિ દ્વારા કાયદાઓના મોડેલમાં સુધારા: આશ્રય અને શરણાર્થીઓ પરના મોડેલ કાયદાઓ કે જે દાયકાઓ પહેલા રાષ્ટ્રીય માનવાધિકાર પંચ (એનએચઆરસી) દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવ્યા હતા પરંતુ સરકાર દ્વારા અમલમાં મૂકવામાં આવ્યા ન હતા, તેમાં નિષ્ણાત સમિતિ દ્વારા સુધારો કરી શકાય છે.
- જો આ પ્રકારના કાયદા બનાવવામાં આવે તો તે માનવ અધિકારોનું રક્ષણ સુનિશ્ચિત કરવાની સાથે કાનૂની સુરક્ષા અને એકરૂપતા પ્રદાન કરશે.
- આ કાયદો અવરોધક તરીકે કામ કરી શકે છે: જો ભારત પાસે શરણાર્થીઓ વિશે ઘરેલું કાયદો હોત તો તે કોઈ પણ પડોશી દેશની દમનકારી સરકારને તેમની વસ્તી પર અત્યાચાર કરતા અને તેમને ભારત આવવા દેતા અટકાવી શક્યું હોત.

ઓર્ગેનાઈઝેશન ઓફ ઈસ્લામિક કોઓપરેશન એન્ડ ઈન્ડિયા

- તાજેતરમાં, કર્ણાટક હિજાબ વિવાદ વચ્ચે ભારતે ઓર્ગેનાઈઝેશન ઓફ ઈસ્લામિક કોઓપરેશનના સાંપ્રદાયિક વિચારોની ટીકા કરી છે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotofficial
join official telegram channel

OIC અને ભારત વચ્ચે તાજેતરના વિવાદો

- OIC નિવેદન: OIC એ યુએન માનવાધિકાર પરિષદને કર્ણાટકની શાળાઓમાં મુસ્લિમ વિદ્યાર્થીનીઓને હિજાબ ન પહેરવા માટે કહેવામાં આવતા મુદ્દા પર "જરૂરી પગલાં" લેવા હાકલ કરી છે.
- OIC એ ભારતને વિનંતી કરી કે, "મુસ્લિમ સમુદાયની સલામતી અને સુખાકારી સુનિશ્ચિત કરે અને તેમના જીવનશૈલીનું રક્ષણ કરે".
- ભારતનો પ્રતિભાવ: ભારતે જણાવ્યું હતું કે તે એક લોકશાહી દેશ છે અને દેશની અંદરના મુદ્દાઓનું નિરાકરણ બંધારણીય માળખા અને મિકેનિઝમ તેમજ લોકશાહી સિદ્ધાંતો અને રાજકારણ અનુસાર કરવામાં આવે છે.

ઈસ્લામિક સહકારનું સંગઠન

- પરિચય:
- 57 દેશોની કુલ સભ્યપદ સાથે, તે સંયુક્ત રાષ્ટ્ર (UN) પછી બીજી સૌથી મોટી આંતરસરકારી સંસ્થા છે.
- આ સંગઠન વિશ્વભરના મુસ્લિમ વિશ્વના સમૂહનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે.
- તે વિશ્વના વિવિધ દેશોના લોકોમાં આંતરરાષ્ટ્રીય શાંતિ અને સંવાદિતાની ભાવનાને પ્રોત્સાહન આપતી વખતે વિશ્વના મુસ્લિમ સમુદાયોના હિતોનું રક્ષણ અને રક્ષણ કરવાનો પ્રયાસ કરે છે.
- તે સપ્ટેમ્બર 1969 માં મોરોક્કોના રાબાતમાં ઐતિહાસિક સમિટ દરમિયાન 28 વર્ષીય ઓસ્ટ્રેલિયન દ્વારા જેરૂસલેમમાં અલ-અક્સા મસ્જિદને 1969 માં અગ્નિદાહ આપ્યા બાદ ઈસ્લામિક મૂલ્યોનું રક્ષણ કરવાના ધ્યેય સાથે રચવામાં આવ્યું હતું.
- મુખ્ય મથક: જેદાહ (સાઉદી અરેબિયા)

OIC સાથે ભારતના સંબંધો

- વિશ્વના બીજા સૌથી મોટા મુસ્લિમ સમુદાય સાથેના દેશ તરીકે, ભારતને 1969 માં રબાતમાં સ્થાપના પરિષદમાં આમંત્રણ આપવામાં આવ્યું હતું, પરંતુ પાકિસ્તાનના ઈશારે અપમાનજનક રીતે બહાર ફેંકવામાં આવ્યું હતું.
- ભારત ઘણા કારણોસર આ સંગઠનથી અત્યાર સુધી દૂર રહ્યું છે:
- ધર્મના આધારે રચાયેલી સંસ્થામાં ભારત જોડાવા માગતું ન હતું.
- તે જ સમયે, એક જોખમ હતું કે વ્યક્તિગત સભ્ય દેશો સાથેના દ્વિપક્ષીય સંબંધો સુધારવાથી તે જૂથના દબાણમાં આવશે, ખાસ કરીને કાશ્મીર જેવા મુદ્દાઓ પર.
- 2018 માં વિદેશ મંત્રીઓની સમિટના 45મા સત્રમાં, યજમાન બાંગ્લાદેશે સૂચવ્યું હતું કે ભારત, જ્યાં વિશ્વના 10% થી વધુ મુસ્લિમો રહે છે, તેને નિરીક્ષકનો દરજ્જો આપવો જોઈએ,

પરંતુ પાકિસ્તાન દ્વારા આ પ્રસ્તાવનો વિરોધ કરવામાં આવ્યો હતો.

- સંયુક્ત આરબ અમીરાત અને સાઉદી અરેબિયા જેવા શક્તિશાળી સભ્યો સાથે ગાઢ સંબંધો બાંધ્યા પછી, ભારત જૂથના કોઈપણ નિવેદન પર વિશ્વાસ રાખવા માટે વિશ્વાસ ધરાવે છે.
- ભારતે સતત એ વાત પર ભાર મૂક્યો છે કે જમ્મુ અને કાશ્મીર "ભારતનો અભિન્ન અંગ અને ભારતનો આંતરિક મામલો છે" અને OICને આ મુદ્દે કોઈ સત્તા નથી.
- વર્ષ 2019 માં, ભારતે OIC વિદેશ મંત્રીઓની બેઠકમાં "ગેસ્ટ ઓફ ઓનર" તરીકે તેની પ્રથમ રજૂઆત કરી હતી.
- પ્રથમ આમંત્રણને ભારત માટે રાજદ્વારી વિજય તરીકે જોવામાં આવ્યું હતું, ખાસ કરીને એવા સમયે જ્યારે પુલવામા હુમલા બાદ પાકિસ્તાન સાથે તણાવ વધી ગયો હતો.

ચાઈનીઝ એપ્સ પર પ્રતિબંધ

- તાજેતરમાં, ગૃહ મંત્રાલયે 54 ચાઈનીઝ મોબાઈલ એપ્લિકેશન પર પ્રતિબંધ મૂકવાની ભલામણ કરી છે, જેમાં લોકપ્રિય ગેમ 'ગેરેના ફ્રી ફાયર'નો સમાવેશ થાય છે, જે ગોપનીયતા અને રાષ્ટ્રીય સુરક્ષાને લગતી ચિંતાઓ ઉભી કરે છે.
- વર્ષ 2020માં, સરકારે ચીનમાં ટિકટોક અને અન્ય લોકપ્રિય શોર્ટ વીડિયો એપ્સ પર પણ પ્રતિબંધ મૂક્યો હતો.
- ભારતમાં આવી એપ્સ પર પ્રતિબંધ મૂકવાનો નિર્ણય એ માત્ર ભૌગોલિક રાજનીતિક ચાલ જ નથી, પણ એક વ્યૂહાત્મક વ્યાપાર દાવપેચ પણ છે જે નોંધપાત્ર આર્થિક અસરો કરી શકે છે.
- અગાઉ એવું જોવામાં આવ્યું હતું કે વર્ષ 2021માં ભારતનો ચીન સાથેનો વેપાર US\$125 બિલિયનને વટાવી ગયો હતો, જેમાં ચીન પાસેથી US\$100 બિલિયનની વિક્રમી આયાત થઈ હતી, જે ભારતમાં ચીની ચીજવસ્તુઓ, ખાસ કરીને મશીનરીની આયાતમાં ફાળો આપે છે.

નિર્ણયના ફાયદા

- દેશના ટેકનોલોજી માર્કેટમાં મદદ:
- આ ચાઈનીઝ વેબસાઈટ્સ અને એપ્લિકેશનને ભારતીય જનતા માટે પ્રતિબંધિત કરવાથી આપણી અંદરની આઈટી પ્રતિભાને તકો પૂરી પાડવામાં અને ઈન્ટરનેટ યુઝર પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવામાં મદદ મળે છે.
- સિલિકોન વેલી (યુએસ) અને ચીનની મોટી ટેક કંપનીઓ હાર્ડવેર અને સોફ્ટવેર બંનેમાં ભારતીય ગ્રાહકો વિશે મૂંઝવણમાં છે, પરંતુ ભારતનું ધ્યાન તેના દેશના ટેક માર્કેટ કરતાં IT સેવાઓની નિકાસ પર વધુ છે.

- નિષ્ક્રિય મુત્સદ્દીગીરી પર વધુ ભરોસો નહીં: આ એપ્સ પર પ્રતિબંધ મુકવાથી ભારત તરફથી સ્પષ્ટ સંદેશો પણ મળે છે કે તે હવે ચીનની નિબલ એન્ડ નેગોશિયેટ પોલિસીનો ભોગ બનશે નહીં.
- ચીનની મહત્વાકાંક્ષાને નુકસાન: પ્રતિબંધો ચીનના સૌથી મહત્વાકાંક્ષી ધ્યેયોમાંના એકને અસર કરી શકે છે, એટલે કે 21મી સદીની ડિજિટલ મહાસત્તા બનવું.
- ચાઈનીઝ ઈન્ટરનેટ ઈન્ડસ્ટ્રીને બાકીના વિશ્વ પર નિયંત્રણ સ્થાપિત કરવાના પ્રયાસમાં આર્ટિફિશિયલ ઈન્ટેલિજન્સ એલ્ગોરિધમ્સમાં તાલીમ અભ્યાસક્રમ ચાલુ રાખવા માટે ભારતમાંથી 500 મિલિયનથી વધુ નેટીઝન્સની જરૂર છે.
- ડેટાના મહત્વને ઓળખવું: એપ્સ પર ભારતના પ્રતિબંધ અને ટેલિકોમ હાર્ડવેર અને મોબાઈલ હેન્ડસેટ સંબંધિત પ્રતિબંધોને ધ્યાનમાં રાખીને ડેટા સંગ્રહ અને ડિજિટલ ટેકનોલોજી માટે મદદરૂપ સાબિત થઈ શકે છે.

નિર્ણયના વિરોધમાં દલીલો

- ડેટા ગોપનીયતા ચાઈનીઝ એપ્લિકેશન્સ સુધી મર્યાદિત નથી: તાજેતરના દિવસોમાં અનધિકૃત વપરાશકર્તાઓના ડેટાની ચોરી અને ભારતની બહારના સર્વર્સને ઍક્સેસ કરવાના અહેવાલોને પગલે એપ્લિકેશનો પર પ્રતિબંધ મૂકવામાં આવ્યો હતો.
- જો કે ડેટાની ગોપનીયતા અને સુરક્ષાની ચિંતા માત્ર ચાઈનીઝ એપ્સ સુધી મર્યાદિત નથી.
- ચીન પર ભારતની આર્થિક નિર્ભરતા: ચાઈનીઝ મોબાઈલ એપ્સ પર પ્રતિબંધ એ પ્રમાણમાં નાનું લક્ષ્ય છે કારણ કે ભારત ઘણા મહત્વપૂર્ણ અને વ્યૂહાત્મક રીતે સંવેદનશીલ વિસ્તારોમાં ચીની ઉત્પાદનો પર નિર્ભર છે.
- રિપ્લેસમેન્ટનો અભાવ: 118 થી વધુ ચાઈનીઝ એપ્સ પર પ્રતિબંધ મૂક્યા પછી, ભારતીય ટેકનોલોજી દ્વારા અન્ય વેબસાઈટ્સ અને એપ્લિકેશન્સ આ અંતરને ભરવાનું શરૂ કર્યું છે. પરંતુ તે ચાઈનીઝ વેબસાઈટ અને એપ્લિકેશનના ઉપયોગને બ્લોક કરવામાં સક્ષમ નથી.

આગળ શું/ભવિષ્યના પગલાં

- પ્રાથમિક સ્તરની ભારતીય IT કંપનીઓએ અન્ય લોકોને તેમની સેવાઓ પૂરી પાડવાને બદલે દેશમાં જ સેવાઓ પૂરી પાડવી જોઈએ.
- ચાઈનીઝ ટેકનોલોજીની ગેરહાજરીમાં, ભારતીય ઉદ્યોગસાહસિકોએ અત્યાર સુધી હાલની કંપનીઓ દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવેલ માલસામાન અને સેવાઓ પર ધ્યાન આપવું જોઈએ નહીં, પરંતુ તેના બદલે ઉચ્ચ ગુણવત્તાની સેવાઓ અને ઉત્પાદનો પ્રદાન કરવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું જોઈએ જેનો ઉપયોગ સમગ્ર દેશમાં દૈનિક ધોરણે ભારતીયો દ્વારા કરવામાં આવે છે.

- વિવિધ બજારોમાં ઉપલબ્ધ સમાન સેવાઓ સાથે નેટીઝનોને પ્રદાન કરવાનો ઉદ્દેશ્ય ઘણો વ્યાપક છે, આપણા દેશમાં ભાષાકીય પ્રાદેશિક અવરોધો પણ અસ્તિત્વમાં છે.
- આ ચોક્કસ પ્રકારના નાના બજારના વિકાસની તક પૂરી પાડે છે, જ્યાં સ્થાનિક સમુદાય દ્વારા સ્થાનિક લોકોને વિશેષ ઈન્ટરનેટ સેવાઓ પૂરી પાડવામાં આવશે.
- હાયપર-પ્રાદેશિક જરૂરિયાતો અને પ્રાથમિકતાઓ પર મૂળભૂત ધ્યાન કેન્દ્રિત કરીને સતત વધતા બજારમાં ઉભરી આવવા માટે નવા ડિજિટલ ઉત્પાદનોનું આયોજન કરવું આવશ્યક છે.
- ઉદાહરણ તરીકે, એપ્સ વિકસાવી શકાય છે જે ચોક્કસ બજાર કિંમતો, લોકલ ટ્રેન્ડ અને બસ રૂટની માહિતી પૂરી પાડે છે અથવા બિન-પરંપરાગત બેંકિંગ અને ધિરાણ, શિક્ષણ, આરોગ્ય, ઓનલાઈન વેચાણ, વર્ગીકૃત જાહેરાતો વગેરેને મંજૂરી આપે છે.

કિશોર ન્યાય પ્રણાલી

- તાજેતરમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટના નિર્ણયને પડકારતી અપીલને ફગાવી દીધી હતી અને કહ્યું હતું કે કિશોર ન્યાયની અરજીઓ વાસ્તવિક તથ્યો પર આધારિત હોવી જોઈએ.
- કોર્ટે કહ્યું કે જો શંકાસ્પદ પ્રકૃતિના દસ્તાવેજો એ સાબિત કરવા માટે રજૂ કરવામાં આવે છે કે તે કિશોર છે, તો આરોપીને કિશોર તરીકે ગણવામાં આવશે નહીં, આ કાયદો લાભદાયી કાયદો છે.
- નોંધનીય છે કે કિશોર અપરાધીઓ (18 વર્ષથી ઓછી ઉંમરના) ને જુવેનાઈલ જસ્ટિસ (ચિલ્ડ્રનનું સંરક્ષણ અને સંરક્ષણ) અધિનિયમ, 2000 હેઠળ રક્ષણ પૂરું પાડવામાં આવે છે.
- એક્ટની કલમ 7A હેઠળ, આરોપી વ્યક્તિ કેસના અંતિમ નિકાલ પછી પણ, કોઈપણ તબક્કે, કોઈપણ કોર્ટ સમક્ષ 'કિશોર હોવાનો દાવો' કરી શકે છે.

ભારતમાં વિકસિત કિશોર ન્યાય પ્રણાલી

- જુવેનાઈલ જસ્ટિસ સિસ્ટમની વ્યાખ્યા: કિશોર ન્યાય પ્રણાલી એવા બાળકો સાથે વ્યવહાર કરે છે કે જેમણે કોઈ રીતે કાયદાનું ઉલ્લંઘન કર્યું છે અને જેમને સંભાળ અને રક્ષણની જરૂર છે.
- ભારતમાં, 18 વર્ષથી ઓછી ઉંમરના વ્યક્તિને કિશોર ગણવામાં આવે છે.
- સગીર એવી વ્યક્તિ છે જેણે સંપૂર્ણ કાનૂની જવાબદારીની ઉંમર પ્રાપ્ત કરી નથી અને કિશોર એ સગીર છે જેણે ગુનો કર્યો છે અને તેને સંભાળ અને રક્ષણની જરૂર છે.

- ભારતમાં 7 વર્ષથી ઓછી ઉંમરના કોઈ પણ બાળકને 'ડોલી ઈન્કાપેક્સના સિદ્ધાંત'ના કારણે કોઈ પણ ગુના માટે દોષિત ઠેરવી શકાતો નથી, જેનો અર્થ એવો થાય છે કે જે વ્યક્તિ ગુનો કરવાના ઈરાદામાં અસમર્થ હોય.
- કિશોર ન્યાય પ્રણાલીનો મુખ્ય ઉદ્દેશ્ય યુવાન અપરાધીઓનું પુનર્વસન અને તેમને બીજી તક પૂરી પાડવાનો છે.
- આ રક્ષણનું મુખ્ય કારણ એ છે કે બાળકોનું મગજ સંપૂર્ણ રીતે વિકસિત નથી અને તેમને સાચા-ખોટાની સંપૂર્ણ સમજ નથી.
- આ પરિસ્થિતિ ત્યારે ઊભી થાય છે જ્યારે માતા-પિતા યોગ્ય વાલીપણું પૂરું પાડવામાં અસમર્થ હોય છે અને ઘરોમાં હિંસાના બનાવો બને છે અથવા 'સિંગલ પેરેન્ટ્સ' કે જેઓ તેમના બાળકોને લાંબા સમય સુધી અસુરક્ષિત રાખે છે.
- સમાચાર, ફિલ્મો, વેબ સિરીઝ, સોશિયલ મીડિયાની અસર અને શિક્ષણનો અભાવ પણ બાળકો ગુનાહિત પ્રવૃત્તિઓમાં સામેલ થવાનું કારણ છે.
- ભારતની આઝાદી પછી, બંધારણે મૂળભૂત અધિકારો અને રાજ્ય નીતિના નિર્દેશક સિદ્ધાંતો હેઠળ બાળકોના સંરક્ષણ અને વિકાસ માટે કેટલીક જોગવાઈઓ કરી.
- ચિલ્ડ્રન એક્ટ, 1960: આ અધિનિયમ કોઈપણ સંજોગોમાં બાળકોની કેદ પર પ્રતિબંધ મૂકે છે અને સંભાળ, કલ્યાણ, તાલીમ, શિક્ષણ, જાળવણી, સંરક્ષણ અને પુનર્વસનની જોગવાઈ કરે છે.
- જુવેનાઈલ જસ્ટિસ એક્ટ, 1986: જુવેનાઈલ જસ્ટિસ એક્ટ, 1986 ચિલ્ડ્રન એક્ટમાં એકરૂપતા પ્રદાન કરવા તેમજ યુનાઈટેડ નેશન્સ ડિકલેરેશન, 1959 અનુસાર કિશોરોના રક્ષણ માટેના ધોરણો નક્કી કરવા માટે ઘડવામાં આવ્યો હતો.
- 1959 માં યુનાઈટેડ નેશન્સ જનરલ એસેમ્બલીએ બાળ અધિકારોની ઘોષણા અપનાવી.
- જુવેનાઈલ જસ્ટિસ (બાળકોની સંભાળ અને રક્ષણ) અધિનિયમ, 2000: ભારત સરકાર દ્વારા જુવેનાઈલ જસ્ટિસ એક્ટ (JJA)ને રદ કરીને નવો અધિનિયમ, જુવેનાઈલ જસ્ટિસ (બાળકોની સંભાળ અને સંરક્ષણ) અધિનિયમ, 2000 રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો.
- તેમાં 'કાયદા સાથે વિવાદ' અને 'સંભાળ અને રક્ષણની જરૂરિયાત' જેવી વધુ સારી પરિભાષા હતી.
- કાયદા સાથે સંઘર્ષ કરતા કિશોરોનું સંચાલન જુવેનાઈલ જસ્ટિસ બોર્ડ દ્વારા કરવામાં આવે છે અને જે કિશોરોને સંભાળ અને રક્ષણની જરૂર હોય છે તેઓને બાળ કલ્યાણ સમિતિ દ્વારા નિયંત્રિત કરવામાં આવે છે.
- વર્ષ 2006માં, જુવેનાઈલ એક્ટમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો જેથી ગુનો કર્યાની તારીખથી કિશોરાવસ્થાને ધ્યાનમાં લેવામાં આવે.

- જુવેનાઈલ જસ્ટિસ (બાળકોની સંભાળ અને સંરક્ષણ) અધિનિયમ, 2015: તેણે જુવેનાઈલ એક્ટ, 2000નું સ્થાન લીધું છે.
- ભારે વિવાદ અને વિરોધ બાદ સંસદમાં આ કાયદો પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. આ દ્વારા વર્તમાન કાયદામાં ઘણા ફેરફારો કરવામાં આવ્યા છે.
- 16-18 વર્ષની વયજૂથના કિશોરોને એક્ટ હેઠળ જઘન્ય અપરાધોમાં સામેલ પુખ્ત તરીકે ગણવામાં આવે છે.
- કિશોર ન્યાય પ્રણાલી સમાજના બદલાતા સંજોગોને અનુરૂપ અને વધુ પ્રતિભાવશીલ બનવા માટે રચાયેલ છે.
- આ કાયદો સ્પષ્ટ વ્યાખ્યા સાથે અનાથ, ત્યજી દેવાયેલા, આત્મસમર્પણ બાળકો માટે એક સંગઠિત વ્યવસ્થાની જોગવાઈ કરે છે.
- જુવેનાઈલ જસ્ટિસ (બાળકોની સંભાળ અને સંરક્ષણ) સુધારો બિલ, 2021: તાજેતરમાં રાજ્યસભામાં જુવેનાઈલ જસ્ટિસ (બાળકોની સંભાળ અને સંરક્ષણ) સંશોધન બિલ, 2021 પસાર કરવામાં આવ્યું છે.
- આ અધિનિયમ બાળકોના સંરક્ષણ અને દત્તક માટેની જોગવાઈઓને મજબૂત અને સુવ્યવસ્થિત કરવા માંગે છે.
- દત્તક લેવાના ઘણા કેસો કોર્ટ સમક્ષ પેન્ડિંગ છે અને હવે કોર્ટની કાર્યવાહી ઝડપી કરવા માટે સત્તાઓ જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટને ટ્રાન્સફર કરવામાં આવી છે.
- આ સુધારો એવી જોગવાઈ કરે છે કે આવા દત્તક લેવાના આદેશો જારી કરવાની સત્તા હવે જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ પાસે છે.
- બાળકોની સંભાળ અને રક્ષણ માટે અન્ય કાનૂની માળખાં:
- પ્રોટેક્શન ઓફ ચિલ્ડ્રન ફ્રોમ સેક્સ્યુઅલ ઓફેન્સ એક્ટ (POCSO), 2013
- બાળ મજૂરી (પ્રતિબંધ અને નિયમન) અધિનિયમ, 2016
- યુનાઈટેડ નેશન્સ કન્વેન્શન ઓન ધ રાઈટ્સ ઓફ ધ ચાઈલ્ડ (UNCRC)
- નેશનલ કમિશન ફોર પ્રોટેક્શન ઓફ ચાઈલ્ડ રાઈટ્સ, 2005

જાહેર વ્યવસ્થા

- કર્ણાટક હાઈકોર્ટ શૈક્ષણિક સંસ્થાઓમાં હિજાબ પહેરનારી વિદ્યાર્થીનીઓ પર રાજ્ય સરકારના પ્રતિબંધની બંધારણીયતાને પડકારતી અરજી પર સુનાવણી કરી રહી છે.
- આ કેસ એ દલીલ સાથે સંબંધિત છે કે શું રાજ્ય 'જાહેર વ્યવસ્થા'ના ઉલ્લંઘનના આધારે આ પ્રતિબંધને ન્યાયી ઠેરવી શકે છે.

જાહેર વ્યવસ્થા શું છે?

- જાહેર વ્યવસ્થાને સામાન્ય રીતે જાહેર શાંતિ અને સલામતી સમાન ગણવામાં આવે છે.

- જાહેર વ્યવસ્થા એ ત્રણ આધારોમાંનું એક છે જેના પર રાજ્ય ધર્મની સ્વતંત્રતા પર નિયંત્રણો લાદી શકે છે.
- ભારતીય બંધારણની કલમ ૨૫ માં તમામ વ્યક્તિઓને અંતરાત્માની સ્વતંત્રતા અને આચરણ, આચરણ અને પ્રચાર કરવાનો એક સરખો અધિકાર આપવામાં આવ્યો છે, જો કે આ અધિકારો જાહેર વ્યવસ્થા, નૈતિકતા, આરોગ્ય અને મૂળભૂત અધિકારોને લગતી અન્ય જોગવાઈઓ સાથે સુસંગત હોય તો.
- જાહેર વ્યવસ્થા પણ અભિવ્યક્તિની સ્વતંત્રતા અને અન્ય મૂળભૂત અધિકારોને મર્યાદિત કરતા આધારોમાંનું એક છે.
- બંધારણની સાતમી અનુસૂચિની સ્ટેટ લિસ્ટ (લિસ્ટ ૨) અનુસાર, જાહેર વ્યવસ્થાના પાસાઓ પર કાયદા બનાવવાની સત્તા રાજ્યોમાં રહેલી છે.
- અદાલતો દ્વારા જાહેર હુકમનું અર્થઘટન:
- જાહેર વ્યવસ્થાને અસર કરતા પરિબળો પ્રસ્તુત છે અને રાજ્ય દ્વારા નક્કી કરવામાં આવે છે.
- જો કે, અદાલતોએ વ્યાપકપણે આનું અર્થઘટન કેટલાક માધ્યમો તરીકે કર્યું છે જે મોટા ભાગે સમુદાયને અસર કરે છે, કેટલીક વ્યક્તિઓને નહીં.
- રામ મનોહર લોહિયા વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ બિહાર (1965)ના કેસમાં, સુપ્રીમ કોર્ટે ઠરાવ્યું હતું કે 'જાહેર વ્યવસ્થા'ના મામલે કરવામાં આવેલી એક ખાસ કાર્યવાહીની અસર કોઈ સમુદાય અથવા મોટા પાયે જનતાને થવી જોઈએ.
- કાયદાનું ઉલ્લંઘન (એવું કંઈક કરવું જે કાયદો અથવા નિયમ દ્વારા પ્રતિબંધિત છે) હંમેશાં હુકમને અસર કરે છે પરંતુ તે જાહેર વ્યવસ્થાને અસર કરે છે તેવું કહેવામાં આવે તે પહેલાં, સમુદાય અથવા મોટા પાયે જાહેર જનતાને અસર થવી આવશ્યક છે.
- આ માટે, ત્રણ સમકેન્દ્રી વર્તુળોની કલ્પના કરવી પડે છે, જેમાં સૌથી મોટું વર્તુળ 'કાયદો અને વ્યવસ્થા' નું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે, બીજું 'જાહેર વ્યવસ્થા' નું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે અને નાનામાં નાનું વર્તુળ 'રાજ્યની સુરક્ષા' નું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે.
- હિજાબ પરના પ્રતિબંધ અને જાહેર વ્યવસ્થા વચ્ચેનો સંબંધ:
- કર્ણાટક એજ્યુકેશન એક્ટ, 1983 હેઠળ 5 ફેબ્રુઆરીએ જારી કરવામાં આવેલા એક સરકારી આદેશ અનુસાર, શૈક્ષણિક સંસ્થાઓમાં વિદ્યાર્થિનીઓને હિજાબ / હેડસ્કાર્ફ પહેરવાની મંજૂરી ન આપવા માટે 'એકતા' અને 'અખંડિતતા' તેમજ 'જાહેર વ્યવસ્થા' એ કારણોમાંનું એક છે.
- આ પહેલા પણ અનેક અદાલતોએ જાહેર સંસ્થાઓમાં લઘુમતીઓ માટે ડ્રેસ કોડ નક્કી કરવાનો આદેશ આપ્યો છે.
- અરજદારોની દલીલ: અરજદારોએ દલીલ કરી છે કે કાયદો અને વ્યવસ્થાનું દરેક ઉલ્લંઘન જાહેર વ્યવસ્થા સાથે સંબંધિત નથી.
- જાહેર વ્યવસ્થા એ અશાંતિનું એક નબળું સ્વરૂપ છે જે કાયદો અને વ્યવસ્થાના મુદ્દાથી ઘણું ઉપર છે.

- અરજદારોએ રાજ્યને પૂછ્યું હતું કે, ફક્ત છોકરીઓ દ્વારા હિજાબ પહેરવાથી જ જાહેર વ્યવસ્થાનો મુદ્દો કેવી રીતે બની શકે છે.
- કર્ણાટક સરકારનું વલણ: કર્ણાટકના એડવોકેટ જનરલે દલીલ કરી છે કે સરકારના આદેશમાં 'જાહેર વ્યવસ્થા'નો કોઈ ઉલ્લેખ નથી અને અરજદાર દ્વારા આદેશ વાંચવામાં કે તેનું અર્થઘટન કરવામાં ભૂલ થઈ શકે છે.
- કન્નડ ભાષામાં આપવામાં આવેલા ક્રમમાં 'સર્વજનિકા સુવ્યવસ્તે' શબ્દસમૂહનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે.

લઘુમતી શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ અને શિક્ષણનો અધિકાર

- તાજેતરમાં, સુપ્રીમ કોર્ટે મદરસા અને વૈદિક શાળાઓ (લઘુમતી શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ-MEI) ને બાળકોના મફત અને ફરજિયાત શિક્ષણ (RTE) અધિનિયમ, 2009 ના અધિકારના કાર્યક્ષેત્રમાંથી બાકાત રાખવા પર સવાલ ઉઠાવતી અરજીને ધ્યાનમાં લેવાનો ઈનકાર કર્યો હતો.
- આ સંસ્થાઓને ઓગસ્ટ 2012ના સુધારા દ્વારા ફરજિયાત શિક્ષણના અધિકાર (આરટીઈ) અધિનિયમ, 2009માં ખાસ સામેલ કરવામાં આવી હતી.
- NCPCRના અહેવાલમાં લઘુમતી સંસ્થાઓની અપ્રમાણસર સંખ્યા અથવા લઘુમતી સંસ્થાઓમાં બિન-લઘુમતી વર્ગના વર્ચસ્વને ઉજાગર કરવામાં આવ્યું છે.

MEI અને RTEના સંબંધમાં કાનૂની જોગવાઈઓ

- રાઈટ ટુ એજ્યુકેશન આર્ટિકલ 21A હેઠળ: તે ભારતના બંધારણની અનુચ્છેદ-21 (A) (86 મો સુધારો) હેઠળ ભારતમાં 6-14 વર્ષની વયજૂથના બાળકો માટે મફત અને ફરજિયાત શિક્ષણના મહત્વની પદ્ધતિઓનું વર્ણન કરે છે.
- આ કાયદો સમાજનાં વંચિત વર્ગો માટે 25 ટકા અનામતનો આદેશ આપે છે અને વંચિત જૂથો નીચેની બાબતો સામેલ છે:
- અનુસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જનજાતિ
- સામાજિક રીતે પછાત વર્ગો
- વિકલાંગ
- ભારતીય બંધારણની કલમ ૨૮ અને ૩૦ માં લઘુમતીઓ અને લઘુમતીઓ દ્વારા સંચાલિત સંસ્થાઓના અધિકારોને સુરક્ષિત કરતી જોગવાઈઓ છે.
- કલમ ૩૦ લઘુમતીઓને સશક્ત બનાવે છે કે તમામ લઘુમતી વર્ગને તેમના હિતની શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ સ્થાપિત કરવાનો અધિકાર હશે.
- કાયદાની કલમ-1(4) અને 1(5)ના સંદર્ભમાં આરટીઈમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો.

- આરટીઆઈ એક્ટની અનુચ્છેદ-૧(૫)માં જણાવાયું છે કે “આ કાયદામાં સમાવિષ્ટ કોઈ પણ જોગવાઈ મુખ્યત્વે ધાર્મિક શિક્ષણ પૂરી પાડતી મદરસાઓ, વૈદિક પાઠશાળાઓ અને શૈક્ષણિક સંસ્થાઓને લાગુ પડશે નહીં.”
- આરટીઈની કલમ-1(4)માં જણાવાયું છે કે “બંધારણના અનુચ્છેદ 29 અને 30ની જોગવાઈઓ હેઠળ આ કાયદાની જોગવાઈઓ બાળકોને મફત અને ફરજિયાત શિક્ષણના અધિકારની મંજૂરીને લાગુ પડશે.”

અરજદારોની દલીલો

- શરૂઆતના વર્ષોમાં ધાર્મિક પ્રભાવને ટાળવો: કલમ ૧ (૪) અને ૧ (૫) એ નક્કી કરવામાં નિષ્ફળ જાય છે કે ૬ થી ૧૪ વર્ષની વયના બાળકો તેમના શિક્ષણના રચનાત્મક વર્ષોમાં છે કે કેમ અને આવું શિક્ષણ બાળકોના મનમાં ધાર્મિક અર્થ પેદા કરી શકે છે.
- સમાન સ્તર પ્રદાન કરવું: સામાન્ય અભ્યાસક્રમ અને અભ્યાસક્રમની રજૂઆત સાથે, દરેક બાળકને ભવિષ્યના પડકારો માટે સમાન ધોરણે મૂકવામાં આવશે.
- બાળકનો અધિકાર માત્ર મફત શિક્ષણ પૂરતો મર્યાદિત ન હોવો જોઈએ, પરંતુ બાળકની સામાજિક, આર્થિક અને સાંસ્કૃતિક પૃષ્ઠભૂમિના આધારે ભેદભાવ વિના સમાન ગુણવત્તાયુક્ત શિક્ષણ પ્રાપ્ત કરવા માટે પણ તેનો વિસ્તાર કરવો જોઈએ.
- બંધારણીય મૂલ્યોનું પાલન: આ પ્રસ્તાવનાના લક્ષ્યોને પ્રાપ્ત કરવામાં અર્થપૂર્ણ યોગદાન આપશે, ખાસ કરીને બંધુત્વ, એકતા અને રાષ્ટ્રીય એકતા તરીકે નિર્ધારિત મહાન સુવર્ણ લક્ષ્યો.
- આથી કોર્ટ 2009ના કાયદાની કલમ 1(4) અને 1(5)ને મનસ્વી અને અતાર્કિક જાહેર કરી શકે છે.

આગળનો રસ્તો

- લઘુમતી સંસ્થાઓના સંદર્ભમાં, માહિતીના અધિકાર હેઠળ આપવામાં આવેલી મુક્તિની સમીક્ષા કરવાની જરૂર છે.
- ભારતીય બંધારણની કલમ 30 લઘુમતીઓને સાંસ્કૃતિક, ભાષાકીય અને ધાર્મિક સુરક્ષા માટે પોતાની સંસ્થાઓ ખોલવાના અધિકારની ખાતરી આપે છે.
- જો કે, તે કલમ 21 (એ) નું ઉલ્લંઘન ન કરે જે બાળકના શિક્ષણના મૂળભૂત અધિકારનું રક્ષણ કરે છે.

ઓનલાઈન ગેમિંગ પર કર્ફાટક હાઈકોર્ટ

- તાજેતરમાં, કર્ફાટક હાઈકોર્ટ કર્ફાટક પોલીસ (સુધારા) અધિનિયમ, 2021 ના મુખ્ય ભાગોને રદ કરતો ચુકાદો આપ્યો હતો, જેણે ઓનલાઈન જુગાર અને કૌશલ્ય-આધારિત ગેમિંગ પ્લેટફોર્મ પર પ્રતિબંધ મૂક્યો છે.

- હાલમાં ઓનલાઈન ગેમિંગ નિયમનકારી ગ્રે વિસ્તારમાં આવે છે અને તેની માન્યતા અંગે કોઈ વ્યાપક કાયદો નથી.

હાઈકોર્ટનો ચુકાદો

- કર્ફાટક હાઈકોર્ટ કર્ફાટક પોલીસ એક્ટમાં કરવામાં આવેલા સુધારાને ત્રણ મુખ્ય આધારો પર રદ કર્યો હતો.
- વેપાર અને વાણિજ્યના મૂળભૂત અધિકારોનું ઉલ્લંઘન (અનુચ્છેદ-19), જીવન અને સ્વતંત્રતાની સ્વતંત્રતા (અનુચ્છેદ-21), વાણી અને અભિવ્યક્તિ (અનુચ્છેદ-19).
- સ્પષ્ટપણે મનસ્વી અને અતાર્કિક હોવાને કારણે તે બે જુદી જુદી કેટેગરીની રમતો, એટલે કે કુશળતા અને તકથી સંબંધિત રમતો વચ્ચેનો તફાવત દર્શાવતો નથી.
- “કૌશલ્યની રમત” એ મુખ્યત્વે તકને બદલે ખેલાડીની કુશળતાના માનસિક અથવા શારીરિક સ્તર પર આધારિત છે.
- “તકની રમત” જો કે મુખ્યત્વે કોઈપણ પ્રકારના રેન્ડમ પરિબળ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવે છે. તક આધારિત રમતગમતમાં કૌશલ્યનો ઉપયોગ થાય છે, પરંતુ ઉચ્ચ સ્તરની તક સફળતા નક્કી કરે છે.
- દેશના મોટાભાગના ભાગોમાં કૌશલ્ય-આધારિત રમતોને મંજૂરી આપવામાં આવે છે, જ્યારે તક-આધારિત રમતોને જુગાર હેઠળ વર્ગીકૃત કરવામાં આવે છે, જે દેશના મોટાભાગના ભાગોમાં પ્રતિબંધિત છે. સટ્ટાબાજી અને જુગાર એ રાજ્યની પ્રજા હોવાથી, વિવિધ રાજ્યોના પોતાના કાયદા છે.
- ઓનલાઈન કૌશલ્ય-આધારિત રમતો પર કાયદો ઘડવા માટે રાજ્ય વિધાનસભાઓની કાયદાકીય ક્ષમતાનો અભાવ.
- કોર્ટે એમ પણ જણાવ્યું હતું કે રાજ્ય સરકારે ધાબળાનો પ્રતિબંધ વાજબી છે કે કેમ તે અંગે કોઈ પુરાવા અથવા ડેટા પૂરા પાડ્યા નથી કે ન તો આ મુદ્દાનો અભ્યાસ કરવા માટે નિષ્ણાતોની સમિતિની રચના કરી છે.
- કોર્ટે એમ પણ જણાવ્યું હતું કે ઓનલાઈન ગેમ્સ રમવાથી વ્યક્તિના ચારિત્ર્યનું નિર્માણ કરવામાં મદદ મળી શકે છે અને ઓનલાઈન ગેમિંગનો આનંદ માણવાથી અભિવ્યક્તિની સ્વતંત્રતા અને અભિવ્યક્તિની સ્વતંત્રતાના અધિકાર અને બંધારણ હેઠળ બાંધધરીકૃત ગોપનીયતાની સ્વતંત્રતાના અધિકારના કાર્યક્ષેત્રમાં પણ આવી શકે છે.
- કોર્ટે એમ પણ કહ્યું હતું કે, ઓનલાઈન ગેમ્સનું નિયમન સંપૂર્ણ પ્રતિબંધ મૂકવાને બદલે વધુ સારો અને પ્રમાણસર ઉકેલ હોઈ શકે છે અને બંધારણની જોગવાઈઓ અનુસાર સટ્ટાબાજી અને જુગારને પહોંચી વળવા નવો કાયદો લાવવા રાજ્ય સરકાર માટે ખુલ્લું મુકાયું છે.

કર્ફાટક પોલીસ (સુધારા) અધિનિયમ, 2021

- કર્ફાટક સરકારે ઓનલાઈન ગેમ્બલિંગ અને સ્કીલ આધારિત ગેમિંગ પ્લેટફોર્મ પર પ્રતિબંધ મૂકવાનો કાયદો રજૂ કર્યો હતો.
- આ પ્રતિબંધમાં ઓનલાઈન રમ્મી, પોકર અને કાલ્પનિક-આધારિત રમતોનો સમાવેશ થતો હતો જેમાં અનિશ્ચિત ઘટના

પર સટ્ટો લગાવવાનો અથવા નાણાંનું જોખમ લેવાનો સમાવેશ થતો હતો.

અન્ય રાજ્યો જ્યાં આ પ્રકારના કાયદા લાગુ પડે છે

- કર્ણાટક ઉપરાંત, તમિલનાડુ સરકાર દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા સમાન કાયદાને મદ્રાસ હાઈકોર્ટ ઓગસ્ટ 2021 માં રદ કર્યો હતો.
- સપ્ટેમ્બર 2021 માં, કેરળ હાઈકોર્ટ રાજ્ય સરકાર દ્વારા ફક્ત દાવ માટે રમવાના આધારે રમ્મીની ઓનલાઈન રમત પર પ્રતિબંધ મૂકવાના જાહેરનામાને પણ રદ કર્યો હતો.
- રાજ્યો દ્વારા ઓનલાઈન ગેમિંગ પર પ્રતિબંધના કારણો
- ઘણા સામાજિક કાર્યકરો, સરકારી અધિકારીઓ અને કાયદાનો અમલ કરનારાઓ માને છે કે રમ્મી અને પોકર જેવી ઓનલાઈન રમતો પ્રકૃતિમાં વ્યસનકારક છે. જ્યારે આને નાણાકીય દાવ સાથે રમવામાં આવે છે, ત્યારે વધતી હતાશા અને દેવાના બોજને કારણે આત્મહત્યા થાય છે.
- એવા કેટલાક કિસ્સાઓ છે કે જ્યાં ઓનલાઈન રમતોમાં નુકસાનને કારણે યુવાનોએ વધતા જતા દેવાનો સામનો કરવો પડ્યો છે, જેના કારણે તેઓએ ચોરી અને હત્યા જેવા અન્ય ગુનાઓ કર્યા છે.
- અગાઉ વર્લ્ડ હેલ્થ ઓર્ગેનાઈઝેશન દ્વારા “ગેમિંગ ડિસઓર્ડર”ને મેન્ટલ ડિસઓર્ડર તરીકે સમાવવાની યોજનાની જાહેરાત કરવામાં આવી હતી.
- ઓનલાઈન ગેમ્સ તેમને ઓપરેટ કરતી વેબસાઈટ્સ દ્વારા હેરાફેરી કરવા માટે ખૂબ જ સંવેદનશીલ હોય છે અને એવી શક્યતા છે કે વપરાશકર્તાઓ અન્ય ખેલાડીઓ સામે નહીં પરંતુ સ્વચાલિત મશીનો અથવા ‘બોટ્સ’ સાથે રમતો રમી રહ્યા છે, જેમાં સામાન્ય વપરાશકર્તાની જીતવાની કોઈ સંભાવના નથી.

ઑનલાઈન ગેમિંગ પર પ્રતિબંધ મૂકવાના નકારાત્મક પરિણામો

- એક સાથે પ્રતિબંધ આવી ઓનલાઈન ગેમ્સ - બેટ્સ સાથે અથવા તેના વિનાની રમતોને સંપૂર્ણપણે બંધ કરવામાં અસરકારક નથી.
- તેલંગાણા, જે 2017 માં સટ્ટાબાજી માટે ઓનલાઈન રમતો પર પ્રતિબંધ મૂકનાર પ્રથમ રાજ્ય હતું, તેમાં ગેરકાયદેસર અથવા ભૂગર્ભ ઓનલાઈન જુગાર એપ્લિકેશન્સના ઉપયોગમાં વધારો જોવા મળ્યો છે.
- જેમાંથી મોટા ભાગના ચીન કે અન્ય વિદેશી દેશોના છે અને બનાવટી કંપનીઓ કે હવાલા ચેનલો દ્વારા ખેલાડીઓ પાસેથી પેમેન્ટ સ્વીકારે છે.
- એન્ફોર્સમેન્ટ ડિરેક્ટોરેટ (ઈડી) અને સ્થાનિક સાયબર ક્રાઈમ સત્તાવાળાઓ બંનેએ આવી એપ્લિકેશનોનો ઉપયોગ રોકવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો, પરંતુ તેમને મર્યાદિત સફળતા મળી હતી.

- વપરાશકર્તાઓને ગ્રે અથવા ગેરકાયદેસર ઓફશોર ઓનલાઈન ગેમિંગ એપ્લિકેશનમાં સ્થાનાંતરિત કરવાથી રાજ્યની કરની આવક અને સ્થાનિકલોકોની નોકરીની તકો ગુમાવવાનું કારણ બને છે, પરંતુ તે વપરાશકર્તા દ્વારા અયોગ્ય સારવાર અથવા જીતેલી રકમ ચૂકવવાનો ઇનકાર કરવામાં પણ પરિણમી શકે છે.

લોટરી, જુગાર અને સટ્ટાબાજીને લગતા કેન્દ્રીય કાયદાઓ

- ધ લોટરીઝ (રેગ્યુલેશન) એક્ટ, 1998:
- આ કાયદા હેઠળ ભારતમાં લોટરીને કાયદેસર માન્યતા આપવામાં આવી છે. રાજ્ય સરકાર દ્વારા લોટરીનું આયોજન થવું જોઈએ અને લોટરીના ડ્રોની જગ્યા પણ તે ચોક્કસ રાજ્યમાં હોવી જોઈએ.
- ધ ઇન્ડિયન પીનલ કોડ, 1860:
- જો કોઈ સટ્ટાબાજી અને જુગારની પ્રવૃત્તિઓની જાહેરાત માટે અશ્લીલ સામગ્રીનો ઉપયોગ કરે છે, તો આઈપીસીની જોગવાઈઓ લાગુ થઈ શકે છે.
- ધ પ્રાઈઝ કોમ્પિટિશન એક્ટ, 1955:
- આ અધિનિયમ કોઈપણ સ્પર્ધામાં ઇનામની વ્યાખ્યા આપે છે.
- ફોરેન એક્સચેન્જ મેનેજમેન્ટ એક્ટ, 1999:
- આ કાયદો લોટરી દ્વારા કમાયેલી આવકની રકમ મોકલવા પર પ્રતિબંધ મૂકે છે.
- ઇન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી રૂલ્સ, 2011:
- આ નિયમો હેઠળ કોઈ પણ ઇન્ટરનેટ સર્વિસ પ્રોવાઈડર, નેટવર્ક સર્વિસ પ્રોવાઈડર કે કોઈ પણ સર્ચ એન્જિન જુગારને પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે ટેકો આપે તેવી કોઈ પણ કન્ટેન્ટ પૂરી પાડી શકશે નહીં.
- આવકવેરા ધારો, 1961:
- આ કાયદા હેઠળ ભારતમાં હાલની કરવેરા નીતિ પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે તમામ પ્રકારના જુગાર ઉદ્યોગને આવરી લે છે.

આગળનો રસ્તો

- સંપૂર્ણ પ્રતિબંધને બદલે, કોઈપણ ઉદ્યોગને વિવિધ તપાસ અને સંતુલન સાથે લાઈસન્સ પ્રાપ્ત અને નિયંત્રિત માનવામાં આવી શકે છે, જેમ કે:
- કેવાયસી અને એન્ટી-મની લોન્ડરિંગ પ્રક્રિયાઓ.
- સગીર વયના લોકોને રમતને એક્સેસ કરતા અટકાવવા માટે.
- જે પૈસાની શરત લગાવી શકાય અથવા જે ખર્ચ કરી શકાય તેના પર સાપ્તાહિક અથવા માસિક મર્યાદા નક્કી કરવી.
- વ્યસનકારક ખેલાડીઓ માટે કાઉન્સેલિંગની સુવિધા આપવી અને આવા ખેલાડીઓને સ્વ-બાકાત રાખવાની મંજૂરી આપવી વગેરે.
- કેન્દ્રીય સ્તરે એક ગેમિંગ ઓથોરિટી બનાવવી જોઈએ. તેને ઓનલાઈન ગેમિંગ ઉદ્યોગ માટે જવાબદાર બનાવી શકાય છે અને તેની કામગીરી પર દેખરેખ રાખવાની, સામાજિક મુદ્દાઓને રોકવા, રમતને યોગ્ય રીતે વર્ગીકૃત કરવા, ગ્રાહક

- સુરક્ષાની સંભાળ રાખવા અને ગેરકાયદેસરતા અને ગુના સામે લડવાની જવાબદારી પણ આપી શકાય છે.
- વધુને વધુ યુવાનો ઓનલાઈન રમતોમાં જોડાઈ રહ્યા છે. તેથી, ભારતમાં ઓનલાઈન ગેમિંગ ઉદ્યોગને નિયંત્રિત કરવાની જરૂર છે. આ ઉપરાંત ઓનલાઈન ગેમિંગના નિયમનથી આર્થિક તકો તો ખુલશે જ સાથે સાથે તેના સામાજિક ખર્ચમાં પણ ઘટાડો થશે.

પ્રિવેન્શન ઓફ મની લોન્ડરિંગ એક્ટનો દુરુપયોગ

- સુપ્રીમ કોર્ટ (SC) સરકાર અને એન્ફોર્સમેન્ટ ડિરેક્ટોરેટ (ED) દ્વારા પ્રિવેન્શન ઓફ મની લોન્ડરિંગ એક્ટ 2002 (PMLA) ના વ્યાપક દુરુપયોગના આરોપોની તપાસ કરી રહી છે.

મુખ્ય આરોપ

- સાદા ગુનાઓમાં થતો ઉપયોગ:
- પ્રિવેન્શન ઓફ મની લોન્ડરિંગ એક્ટનો ઉપયોગ ‘સામાન્ય’ ગુનાઓની તપાસ માટે પણ કરવામાં આવી રહ્યો છે અને પીડિતોની મિલકતો જપ્ત કરવામાં આવી રહી છે.
- PMLA મની લોન્ડરિંગના જોખમનો સામનો કરવા માટે ભારતની વૈશ્વિક પ્રતિબદ્ધતા (વિયેના કન્વેન્શન સહિત)ને પરિપૂર્ણ કરવા માટે ઘડવામાં આવ્યો હતો. આ પ્રતિબદ્ધતાને પરિપૂર્ણ કરવાને બદલે, કાયદા દ્વારા અધિકારોને ‘મર્યાદિત’ કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હતો.
- PMLA એ મની લોન્ડરિંગના જોખમનો સામનો કરવા માટે એક વ્યાપક ઇંડ કાયદો હતો, તે ખાસ કરીને ડ્રગના વેપાર વિરુદ્ધ લડવા માટે છે.
- હાલમાં અધિનિયમની સૂચિમાં સમાવિષ્ટ ગુનાઓ ખૂબ જ વ્યાપક છે અને ઘણા કિસ્સાઓમાં તેનો માદક દ્રવ્ય કે સંગઠિત અપરાધ સાથે કોઈ સંબંધ નથી.
- પારદર્શિતા અને સ્પષ્ટતાનો અભાવ:
- એન્ફોર્સમેન્ટ કેસ ઇન્ફોર્મેશન રિપોર્ટ (ECIR) ને પણ FIRની સમકક્ષ “આંતરિક દસ્તાવેજ” (આરોપીને આપવામાં ન આવતો) ગણવામાં આવે છે.
- ED પોતાને આ સિદ્ધાંતો અને પ્રથાઓ [ક્લિમિનલ પ્રોસિજર લો]ના અપવાદ તરીકે માને છે અને તેની પોતાની વિવેકબુદ્ધિથી તેની પોતાની ફાઈલ પર ECIR રજીસ્ટર કરવાનું પસંદ કરે છે.
- ED દ્વારા તપાસ માટે કેસોની પસંદગી અંગે પણ સ્પષ્ટતાનો અભાવ છે. ED પાસે તપાસ દરમિયાન વ્યક્તિની સ્વતંત્રતાને મર્યાદિત કરવાની ક્ષમતા છે.

પ્રિવેન્શન ઓફ મની લોન્ડરિંગ એક્ટ

- મની લોન્ડરિંગ સામે લડવા માટે ભારત દ્વારા સ્થાપિત કાયદાકીય માળખાનો આ મુખ્ય ભાગ છે.

- આ કાયદાની જોગવાઈઓ તમામ નાણાકીય સંસ્થાઓ, બેંકો (RBI સહિત), મ્યુચ્યુઅલ ફંડ, વીમા કંપનીઓ અને તેમના નાણાકીય મધ્યસ્થીઓને લાગુ પડે છે.
- PMLA (સુધારા) અધિનિયમ, 2012:
- આમાં ‘રિપોર્ટિંગ એન્ટિટી’નો ખ્યાલ શામેલ છે જેમાં બેંકિંગ કંપની, નાણાકીય સંસ્થા, મધ્યસ્થી વગેરેનો સમાવેશ થશે.
- PMLA, 2002માં 5 લાખ રૂપિયા સુધીના ઇંડની જોગવાઈ હતી, પરંતુ સુધારા કાયદામાં આ ઉપલી મર્યાદા દૂર કરવામાં આવી છે.
- તે પ્રવૃત્તિઓમાં સામેલ કોઈપણ વ્યક્તિની અસ્થાયી જોડાણ અને મિલકત જપ્ત કરવાની જોગવાઈ કરે છે.

પૈસા ની અવૈધ હેરાફેરી

- પરિચય:
- મની લોન્ડરિંગ એ ગેરકાયદેસર રીતે કમાયેલી આવકને છુપાવવા અથવા બદલવાનો ઉલ્લેખ કરે છે જેથી તે કાયદેસરના સ્ત્રોતોમાંથી ઉદ્ભવ્યું હોય તેવું લાગે. તે ઘણીવાર અન્ય ગંભીર ગુનાઓ જેમ કે ડ્રગ હેરફેર, લૂંટ અથવા ગેરવસૂલીનો એક ઘટક છે.
- આમ તે મની લોન્ડરિંગને મની લોન્ડરિંગ દ્વારા કમાયેલા નફાને “કાયદેસર” કરવા પ્રોત્સાહિત કરે છે.
- આનાથી બનતા પૈસાને ‘ડર્ટી મની’ કહેવામાં આવે છે. મની લોન્ડરિંગ એ “ગંદા નાણા” ને “કાયદેસર” નાણા તરીકે દેખાડવા માટે રૂપાંતર કરવાની પ્રક્રિયા છે.
- મની લોન્ડરિંગ પ્રક્રિયા:
- મની લોન્ડરિંગ એ ત્રણ-પગલાની પ્રક્રિયા છે:
- પ્લેસમેન્ટ: આ મની લોન્ડરિંગનો પ્રથમ તબક્કો છે, જેમાં અપરાધ સંબંધિત નાણાંને ઔપચારિક નાણાકીય વ્યવસ્થામાં દાખલ કરવામાં આવે છે.
- લેયરિંગ: બીજા તબક્કામાં, મની લોન્ડરિંગમાં પ્રવેશેલા નાણાંને ‘સ્તરબદ્ધ’ કરવામાં આવે છે અને તે નાણાંના ગેરકાયદેસર મૂળને છુપાવવા માટે વિવિધ વ્યવહારોની પ્રક્રિયાઓમાં સામેલ હોય છે.
- એકીકરણ: ત્રીજા અને અંતિમ તબક્કામાં નાણાકીય પ્રણાલીમાં નાણાંનો એવી રીતે સમાવેશ થાય છે કે ગુનેગારો દ્વારા નાણાંનો પુનઃઉપયોગ એવી રીતે કરી શકાય કે જે ગુના સાથેના તેના મૂળ જોડાણને દૂર કરે.
- મની લોન્ડરિંગની કેટલીક સામાન્ય પદ્ધતિઓ:
- જથ્થાબંધ રોકડની દાણથોરી, રોકડ સઘન વ્યવસાય, ટ્રેડ-બેઝ લોન્ડરિંગ, શેલ કંપનીઓ અને ટ્રસ્ટ, રાઉન્ડ-ટ્રીપિંગ, બેંક કેપ્ચર, જુગાર, રિયલ એસ્ટેટ, કાળા પગાર, કાલ્પનિક લોન, હવાલા, નકલી ઇનવોઇસ.

એન્ફોર્સમેન્ટ ડિરેક્ટોરેટ

- એન્ફોર્સમેન્ટ ડિરેક્ટોરેટ એ નાણાં મંત્રાલયના મહેસૂલ વિભાગ હેઠળની એક વિશિષ્ટ નાણાકીય તપાસ એજન્સી છે.

- 1 મે, 1956 ના રોજ, વિનિમય નિયંત્રણ કાયદાના ઉલ્લંઘનને સંબોધવા ફોરેન એક્સચેન્જ રેગ્યુલેશન એક્ટ, 1947 હેઠળ આર્થિક બાબતોના વિભાગમાં 'એન્ફોર્સમેન્ટ યુનિટ'ની રચના કરવામાં આવી હતી.
- વર્ષ 1957માં આ યુનિટનું નામ બદલીને 'એન્ફોર્સમેન્ટ ડિરેક્ટોરેટ' કરવામાં આવ્યું હતું.
- ED નીચેના કાયદાઓને લાગુ કરે છે:
- ફોરેન એક્સચેન્જ મેનેજમેન્ટ એક્ટ, 1999 (FEMA)
- પ્રિવેન્શન ઓફ મની લોન્ડરિંગ એક્ટ, 2002

મફત કાનૂની સહાય

- તાજેતરમાં કાયદા અને ન્યાય મંત્રાલયે અખિલ ભારતીય કાનૂની જાગૃતિ અને આઉટરીચ ઝુંબેશ વિશે લોકસભાને માહિતી આપી હતી, જે ઓક્ટોબર 2021 માં રાષ્ટ્રીય કાનૂની સેવા દિવસ (NLSD) નિમિત્તે શરૂ કરવામાં આવી હતી.
- રાષ્ટ્રીય કાનૂની સેવા દિવસ (NLSD) દર વર્ષે 9મી નવેમ્બરે તમામ નાગરિકો માટે ન્યાયી, ન્યાયી ન્યાય પ્રક્રિયા સુનિશ્ચિત કરવા જાગૃતિ ફેલાવવાના ઉદ્દેશ સાથે ઉજવવામાં આવે છે.

રાષ્ટ્રીય કાનૂની સેવા દિવસ (NLSD) અને સંબંધિત બંધારણીય જોગવાઈઓ

- પરિચય:
- વર્ષ 1995માં સૌપ્રથમવાર NLSDની શરૂઆત ભારતની સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સમાજના ગરીબ અને નબળા વર્ગોને સહાય પૂરી પાડવા માટે કરવામાં આવી હતી.
- આ હેઠળ, સિવિલ, ફોજદારી અને મહેસૂલ અદાલતો, ટ્રિબ્યુનલ અથવા અર્ધ-ન્યાયિક કાર્યો કરતી અન્ય કોઈપણ સત્તા સમક્ષના કેસોમાં મફત કાનૂની સેવાઓ પ્રદાન કરવામાં આવે છે.
- આ દિવસ દેશના નાગરિકોને કાનૂની સેવા સત્તા અધિનિયમ હેઠળની વિવિધ જોગવાઈઓ અને અરજદારોના અધિકારોથી વાકેફ કરવા માટે ઉજવવામાં આવે છે. આ દિવસે દરેક કાનૂની અધિકારક્ષેત્રમાં હેલ્પ કેમ્પ, લોક અદાલત અને કાનૂની સહાય કાર્યક્રમોનું આયોજન કરવામાં આવે છે.
- બંધારણીય જોગવાઈઓ:
- અનુચ્છેદ 39A કહે છે કે રાજ્ય એ સુનિશ્ચિત કરશે કે કાયદાકીય પ્રણાલી એવી રીતે કાર્ય કરશે કે જેથી સમાન તકના આધારે ન્યાય મળે અને ખાસ કરીને એ સુનિશ્ચિત કરવા માટે કે કોઈ પણ નાગરિક આર્થિક અથવા અન્ય કોઈ કારણોસર ન્યાય મેળવવાની તકથી વંચિત ન રહે. તથા મફત કાનૂની સહાયની વ્યવસ્થા કરશે.

- અનુચ્છેદ 14 અને 22(1) રાજ્ય માટે કાયદા સમક્ષ સમાનતા અને બધા માટે સમાન તકના આધારે ન્યાયને પ્રોત્સાહન આપતી કાનૂની વ્યવસ્થા સુનિશ્ચિત કરવાનું પણ ફરજિયાત બનાવે છે.
- કાનૂની સેવા સત્તાધિકારીઓના ઉદ્દેશ્યો:
- મફત કાનૂની સહાય અને સલાહ પ્રદાન કરવી.
- કાયદાકીય જાગૃતિ ફેલાવવી.
- લોક અદાલતનું આયોજન કરવું
- વૈકલ્પિક વિવાદ નિરાકરણ (ADR) પદ્ધતિ દ્વારા વિવાદોના સમાધાનને પ્રોત્સાહન આપવું. ADR મિકેનિઝમના વિવિધ પ્રકારો છે- લવાદ, સમાધાન, લોક અદાલત દ્વારા સમાધાન અથવા આર્બિટ્રેશન સહિત ન્યાયિક સમાધાન.
- ગુનાનો ભોગ બનેલાઓને વળતર આપવું.
- મફત કાનૂની સેવાઓ પ્રદાન કરવા માટે કાનૂની સેવા સંસ્થાઓ
- રાષ્ટ્રીય સ્તર:
- નેશનલ લીગલ સર્વિસ ઓથોરિટી (NALSA): તેની રચના લીગલ સર્વિસ ઓથોરિટી એક્ટ, 1987 હેઠળ કરવામાં આવી હતી. ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ તેના મુખ્ય આશ્રયદાતા છે.
- રાજ્ય સ્તર:
- સ્ટેટ લીગલ સર્વિસ ઓથોરિટી: તેનું નેતૃત્વ રાજ્ય હાઈકોર્ટના મુખ્ય ન્યાયાધીશ કરે છે, જે તેના મુખ્ય આશ્રયદાતા છે.
- જિલ્લા કક્ષા:
- જિલ્લા કાનૂની સેવા સત્તા મંડળ: જિલ્લાના જિલ્લા ન્યાયાધીશ તેના હોદ્દાદાર અધ્યક્ષ છે.
- તાલુકા/પેટા-વિભાગ કક્ષા:
- તાલુકા/પેટા-વિભાગીય કાનૂની સેવા સમિતિ: તેનું નેતૃત્વ વરિષ્ઠ નાગરિક ન્યાયાધીશ કરે છે.
- હાઈકોર્ટ: હાઈકોર્ટ લીગલ સર્વિસ કમિટી
- સુપ્રીમ કોર્ટ: સુપ્રીમ કોર્ટ કાનૂની સેવા સમિતિ.
- મફત કાનૂની સેવાઓ મેળવવા માટે પાત્ર વ્યક્તિઓ
- સ્ત્રીઓ અને બાળકો
- SC/ST સભ્યો
- ઔદ્યોગિક કામદારો
- સામૂહિક આપત્તિ, હિંસા, પૂર, દુષ્કાળ, ભૂકંપ, ઔદ્યોગિક આપત્તિના પીડિતો.
- વિકલાંગ વ્યક્તિ
- કસ્ટડીમાં હાજર વ્યક્તિઓ જે વ્યક્તિઓની વાર્ષિક આવક સંબંધિત રાજ્ય સરકાર દ્વારા નિર્ધારિત રકમ કરતાં ઓછી હોય, જો બાબત સુપ્રીમ કોર્ટ સમક્ષ અન્ય કોઈ કોર્ટ સમક્ષ હોય અને જો બાબત રૂ. કરતાં ઓછી હોય.
- માનવ તસ્કરીનો ભોગ બનેલા અથવા બળજબરીથી મજૂરીમાં રોકાયેલા લોકો.

પ્રશ્નોત્તરી

1) મફત કાનૂની સહાય, સંબંધિત બંધારણીય જોગવાઈઓ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. વર્ષ 1995માં સૌપ્રથમવાર NLSDની શરૂઆત ભારતની સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સમાજના ગરીબ અને નબળા વર્ગોને સહાય પૂરી પાડવા માટે કરવામાં આવી હતી.
2. આ હેઠળ, સિવિલ, ફોજદારી અને મહેસૂલ અદાલતો, ટ્રિબ્યુનલ અથવા અર્ધ-ન્યાયિક કાર્યો કરતી અન્ય કોઈપણ સત્તા સમક્ષના કેસોમાં મફત કાનૂની સેવાઓ પ્રદાન કરવામાં આવે છે.
3. આ દિવસ દેશના નાગરિકોને કાનૂની સેવા સત્તા અધિનિયમ હેઠળની વિવિધ જોગવાઈઓ અને અરજદારોના અધિકારોથી વાકેફ કરવા માટે ઉજવવામાં આવે છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

2) મની લોન્ડરિંગ સંબંધિત મુદ્દાઓ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. મેડિકલ કાઉન્સિલ ઓફ ઈન્ડિયા (પ્રોફેશનલ કન્ડક્ટ, શિષ્ટાચાર અને નીતિશાસ્ત્ર) નિયમનો, 2002ની જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન કરીને વિવિધ લાભો પ્રદાન કરવા માટે કરવામાં આવેલો કોઈ પણ ખર્ચ કાયદા હેઠળ માન્ય રહેશે નહીં.
2. આ પગલાથી ફાર્મા કંપનીઓ તબીબી વ્યાવસાયિકોને મફત ભેટ આપવાથી નિરાશ થશે અને તેઓ કર ચૂકવણી કરતી વખતે આ ખર્ચને કપાત તરીકે દાવો કરી શકશે નહીં.
3. સરકારે આઈટી એક્ટમાં ફેરફાર કર્યા છે, જેના કારણે ટેક્સ ડિપાર્ટમેન્ટને લેણદારને ફંડ મળવાના સોર્સ વિશે પૂછપરછ કરવાનો માર્ગ મોકળો થયો છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

3) ઓનલાઈન ગેમિંગ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. કર્ણાટક હાઈકોર્ટે કર્ણાટક પોલીસ એક્ટમાં કરવામાં આવેલા સુધારાને ત્રણ મુખ્ય આધારો પર રદ કર્યો હતો.
2. વેપાર અને વાણિજ્યના મૂળભૂત અધિકારોનું ઉલ્લંઘન (અનુચ્છેદ-19), જીવન અને સ્વતંત્રતાની સ્વતંત્રતા (અનુચ્છેદ-21), વાણી અને અભિવ્યક્તિ (અનુચ્છેદ-19).
3. સ્પષ્ટપણે મનસ્વી અને અતાર્કિક હોવાને કારણે તે બે જુદી જુદી કેટેગરીની રમતો, એટલે કે કુશળતા અને તકથી સંબંધિત રમતો વચ્ચેનો તફાવત દર્શાવતો નથી.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

4) લઘુમતી શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ (MEI) સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. ભારતીય બંધારણની કલમ ૨૮ અને ૩૦ માં લઘુમતીઓ અને લઘુમતીઓ દ્વારા સંચાલિત સંસ્થાઓના અધિકારોને સુરક્ષિત કરતી જોગવાઈઓ છે.
2. કલમ ૩૦ લઘુમતીઓને સશક્ત બનાવે છે કે તમામ લઘુમતી વર્ગને તેમના હિતની શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ સ્થાપિત કરવાનો અધિકાર હશે.
3. કાયદાની કલમ-1(4) અને 1(5)ના સંદર્ભમાં આરટીઈમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

5) જાહેર વ્યવસ્થા સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. જાહેર વ્યવસ્થાને સામાન્ય રીતે જાહેર શાંતિ અને સલામતી સમાન ગણવામાં આવે છે.
2. જાહેર વ્યવસ્થા એ ત્રણ આધારોમાંનું એક છે જેના પર રાજ્ય ધર્મની સ્વતંત્રતા પર નિયંત્રણો લાદી શકે છે.
3. ભારતીય બંધારણની અનુચ્છેદ-૨૫ માં તમામ વ્યક્તિઓને અંતરાત્માની સ્વતંત્રતા અને આચરણ, આચરણ અને પ્રચાર કરવાનો એક સરખો અધિકાર આપવામાં આવ્યો છે

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

6) જુવેનાઈલ જસ્ટીસ સીસ્ટમ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. કિશોર ન્યાય પ્રણાલી એવા બાળકો સાથે વ્યવહાર કરે છે કે જેમણે કોઈ રીતે કાયદાનું ઉલ્લંઘન કર્યું છે અને જેમને સંભાળ અને રક્ષણની જરૂર છે.
  2. ભારતમાં, 18 વર્ષથી ઓછી ઉંમરના વ્યક્તિને કિશોર ગણવામાં આવે છે.
  3. સગીર એવી વ્યક્તિ છે જેણે સંપૂર્ણ કાનૂની જવાબદારીની ઉંમર પ્રાપ્ત કરી નથી અને કિશોર એ સગીર છે જેણે ગુનો કર્યો છે અને તેને સંભાળ અને રક્ષણની જરૂર છે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

7) ચાઈનીઝ એપ્સ પર પ્રતિબંધ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. ગૃહ મંત્રાલયે 54 ચાઈનીઝ મોબાઈલ એપ્લિકેશન પર પ્રતિબંધ મૂકવાની ભલામણ કરી છે, જેમાં લોકપ્રિય ગેમ 'ગેરેના ફ્રી ફાયર'નો સમાવેશ થાય છે, જે ગોપનીયતા અને રાષ્ટ્રીય સુરક્ષાને લગતી ચિંતાઓ ઉભી કરે છે.
  2. વર્ષ 2020માં, સરકારે ચીનમાં ટિકટોક અને અન્ય લોકપ્રિય શોર્ટ વીડિયો એપ્સ પર પણ પ્રતિબંધ મૂક્યો હતો.
  3. ભારતમાં આવી એપ્સ પર પ્રતિબંધ મૂકવાનો નિર્ણય એ માત્ર ભૌગોલિક રાજનીતિક ચાલ જ નથી, પણ એક વ્યૂહાત્મક વ્યાપાર દાવપેચ પણ છે જે નોંધપાત્ર આર્થિક અસરો કરી શકે છે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

8) ઓર્ગેનાઈઝેશન ઓફ ઈસ્લામિક કોઓપરેશન એન્ડ ઈન્ડિયા સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. 2018 માં વિદેશ મંત્રીઓની સમિટના 45મા સત્રમાં, યજમાન બાંગ્લાદેશે સૂચવ્યું હતું કે ભારત, જ્યાં વિશ્વના 10% થી વધુ મુસ્લિમો રહે છે, તેને નિરીક્ષકનો દરજ્જો આપવો જોઈએ, પરંતુ પાકિસ્તાન દ્વારા આ પ્રસ્તાવનો વિરોધ કરવામાં આવ્યો હતો.
  2. સંયુક્ત આરબ અમીરાત અને સાઉદી અરેબિયા જેવા શક્તિશાળી સભ્યો સાથે ગાઢ સંબંધો બાંધ્યા પછી, ભારત જૂથના કોઈપણ નિવેદન પર વિશ્વાસ રાખવા માટે વિશ્વાસ ધરાવે છે.
  3. ભારતે સતત એ વાત પર ભાર મૂક્યો છે કે જમ્મુ અને કાશ્મીર "ભારતનો અભિન્ન અંગ અને ભારતનો આંતરિક મામલો છે" અને OICને આ મુદ્દે કોઈ સત્તા નથી.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

9) શરણાર્થીઓ માટેના કાયદા સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. 1951ના શરણાર્થી સંમેલન અને 1967ના પ્રોટોકોલની તરફેણમાં ન હોવા છતાં, ભારતમાં ખૂબ મોટી સંખ્યામાં શરણાર્થીઓ વસે છે.
  2. ભારતમાં વિદેશી લોકો અને સંસ્કૃતિને આત્મસાત કરવાની નૈતિક પરંપરા છે.
  3. રાષ્ટ્રીય માનવાધિકાર પંચ વિરુદ્ધ અરુણાચલ પ્રદેશ રાજ્ય (1996)ના કિસ્સામાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યું હતું કે "તમામ અધિકારો નાગરિકોને ઉપલબ્ધ છે, જ્યારે વિદેશી નાગરિકો સહિત તમામ વ્યક્તિઓને સમાનતાનો અધિકાર અને જીવનનો અધિકાર છે."
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

10) પ્રથમ માહિતી અહેવાલ (FIR) સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. સીઆરપીસીની કલમ 154(3) હેઠળ જો કોઈ વ્યક્તિ FIR નોંધાવવા માટે પોલીસ સ્ટેશનના ઈન્ચાર્જ અધિકારીના ઈનકારથી નારાજ હોય તો તે સંબંધિત પોલીસ અધિક્ષક/ડીસીપીને ફરિયાદ મોકલી શકે છે.
  2. જો પોલીસ અધિક્ષક/ડીસીપીને સંતોષ થાય કે આવી માહિતીથી કોગ્નિઝેબલ ગુનો બહાર આવે છે, તો તે કાં તો આ મામલાની તપાસ કરશે, અથવા તો ગૌણ પોલીસ અધિકારીને તપાસ કરવા નિર્દેશ આપશે.
  3. જો FIR નોંધવામાં ન આવે તો પીડિત વ્યક્તિ સંબંધિત કોર્ટ સમક્ષ સીઆરપીસીની કલમ 156(3) હેઠળ ફરિયાદ નોંધાવી શકે છે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

11) ન્યુટ્રિનો ઓબ્ઝર્વેટરી વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. ઈન્ડિયા ન્યુટ્રિનો ઓબ્ઝર્વેટરી (INO) એ વાતાવરણીય ન્યુટ્રિનોનો અભ્યાસ કરવા માટે થેની, તમિલનાડુમાં નિર્માણ કરવામાં આવેલ એક કણ ભૌતિકશાસ્ત્ર સંશોધન પ્રોજેક્ટ છે.
  2. આ પ્રોજેક્ટ નોંધપાત્ર છે કારણ કે તે ન્યુટ્રિનો મિશ્રણ પરિમાણોના ચોક્કસ માપન આપે તેવી અપેક્ષા છે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) નથી?
- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

કાઉન્સેલિંગ 2022

- સાંસ્કૃતિક અને સંસદીય બાબતોના રાજ્ય મંત્રી શ્રી અર્જુન રામ મેઘવાલે બિકાનેર જિલ્લા વિસ્તારમાં શાળાના બાળકો માટે 'પરમર્ષ 2022' કારકિર્દી કાઉન્સેલિંગ વર્કશોપ શરૂ કરી. આ વર્કશોપમાં બિકાનેર જિલ્લાની એક હજારથી વધુ શાળાઓના એક લાખ વિદ્યાર્થીઓએ ભાગ લીધો હતો, જેમાં મોટાભાગે ગ્રામીણ વિસ્તારોમાંથી હતા.

મુખ્ય બિંદુ

- આ વર્કશોપ શ્રમ અને રોજગાર મંત્રાલયની નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ કરિયર સર્વિસિસ (NICS) અને એડ્યુમિલસ્ટોન્સ નામના શૈક્ષણિક સ્ટાર્ટ-અપના સહયોગથી આયોજિત કરવામાં આવી હતી. આ વર્કશોપમાં રાજસ્થાનના શિક્ષણ નિર્દેશાલયે પણ મદદ કરી હતી.

વર્કશોપ

- આ વર્કશોપમાં માત્ર વિદ્યાર્થીઓ માટે શિક્ષક પ્રશિક્ષણ અને કારકિર્દી વર્કશોપનો સમાવેશ કરવામાં આવશે નહીં, પરંતુ તમામ ભાગ લેનારા વિદ્યાર્થીઓ માટે ઓનલાઈન અને ઓફલાઈન કારકિર્દી મૂલ્યાંકન તેમજ EduMilestonesની ડિજિટલ કારકિર્દી પુસ્તકાલયની એક્સેસનો પણ સમાવેશ થશે.
- સરકારી અને ખાનગી શાળા બંનેના વિદ્યાર્થીઓએ નીતિ આયોજન, વ્યવસાય, કળા, ઉદ્યોગ સંગઠનો, પત્રકારત્વ, સંસ્કૃતિ, આર્કિટેક્ચર, આરોગ્ય, નાણા, બાયોટેકનોલોજી અને માર્કેટિંગ સહિત વિવિધ ક્ષેત્રોમાં વ્યાવસાયિકો પાસેથી સલાહ મેળવી હતી.

રાષ્ટ્રીય કારકિર્દી સેવાઓ સંસ્થા - NICS

- ઓક્ટોબર 1964 માં, કારકિર્દી સેવા માટે રાષ્ટ્રીય સંસ્થાની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી. સંસ્થાને પાછળથી વર્ષ 1970 અને ફરીથી 1987 માં કારકિર્દી સાહિત્યના પ્રકાશનનો સમાવેશ કરવા માટે વિસ્તરણ કરવામાં આવ્યું જેથી સ્વ-રોજગાર પ્રમોશન સંબંધિત મુદ્દાઓ સાથે વ્યવહાર કરવાની ભૂમિકાનો સમાવેશ થાય.

ગાંધીનગરમાં ડેફએક્સપો 2022

- DefExpo 2022 10 માર્ચથી 13 માર્ચ, 2022 દરમિયાન યોજાશે.

મુખ્ય બિંદુ

- DefExpo પ્રદર્શન એ સંરક્ષણ ઉત્પાદન ઉદ્યોગ માટે ભારતની દ્વિવાર્ષિક ઇવેન્ટ છે.
- તેને 900 થી વધુ પ્રદર્શકો તરફથી પુષ્ટિ મળી છે.
- અંતિમ આંકડો 1000ને પાર થવાની ધારણા છે.
- આ ઇવેન્ટ પ્રથમ વખત ગુજરાતના ગાંધીનગરમાં યોજાશે.
- આ કાર્યક્રમ દરમિયાન લોકો માટે ડ્રોન શોનું આયોજન કરવામાં આવશે.
- ભારતીય નૌકાદળ સાબરમતી રિવરફ્રન્ટ ખાતે પ્રેક્ષકોને તેની કેટલીક સંપત્તિઓ અને ક્ષમતાઓ પણ પ્રદર્શિત કરશે.

સૌથી મોટો DefExpo

- 900 પ્રદર્શકોની ભાગીદારી સાથે 1996 માં શરૂ થયો ત્યારથી DefExpo 2022 સૌથી મોટો હશે. લગભગ 800 પ્રદર્શકો ભારતના છે જ્યારે અન્ય 100 પ્રદર્શકો 55 દેશોના છે. તે 1 લાખ ચો.મી.ની એક પ્રદર્શન જગ્યામાં યોજાશે.
- DefExpo 2022 ની થીમ
- DefExpo 2022 ની થીમ “ભારતની સ્વતંત્રતાના 75 વર્ષની ઉજવણી” છે. બીજી બાજુ, એક્સપો માટેનો મુખ્ય સંદેશ “ગૌરવનો માર્ગ” છે.

DefExpo2022 નો હેતુ

- DefExpo 2022 ભારતના સ્થાનિક સંરક્ષણ ઉદ્યોગના વિકાસને દર્શાવવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે યોજવામાં આવશે. DefExpo એ પણ દર્શાવશે કે કેવી રીતે સરકાર દ્વારા નીતિગત હસ્તક્ષેપોએ સ્થાનિક ખેલાડીઓની ભાગીદારીને પ્રોત્સાહિત કરી છે.

2જી ભારત-આફ્રિકા સંરક્ષણ સંવાદ

- DefExpo સાથે બીજો ભારત-આફ્રિકા સંરક્ષણ સંવાદ પણ યોજાશે. આ સંવાદ DefExpo 2020 દરમિયાન શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો. આ વર્ષે 52 દેશોને વાતચીત માટે આમંત્રણ આપવામાં આવ્યું છે.

જાપાનીઝ ઈન્ડસ્ટ્રીયલ ટાઉનશીપ્સ (JITs)

- ભારતના ડિપાર્ટમેન્ટ ફોર પ્રમોશન ઓફ ઈન્ડસ્ટ્રી એન્ડ ઈન્ટરનલ ટ્રેડ (DPIIT) અને જાપાનના અર્થતંત્ર, વેપાર અને ઉદ્યોગ મંત્રાલય (METI) એ ભારતમાં જાપાનીઝ ઈન્ડસ્ટ્રીયલ ટાઉનશીપ (JITs) હેઠળ પ્રગતિની સમીક્ષા કરવા વાર્ષિક બેઠક યોજી હતી.

મુખ્ય બિંદુ

- DPIIT અને રાજ્યોએ આ ટાઉનશીપમાં જાપાની રોકાણકારો માટે સરળતાથી ઉપલબ્ધ વિકસિત ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર અને જમીન રજૂ કરી.
- રોકાણ આકર્ષવા માટે જાપાનીઝ કંપનીઓને JITની મુલાકાત લેવા આમંત્રણ આપવામાં આવ્યું હતું.
- DPIIT કોવિડ-19 રોગચાળાના પ્રકાશમાં વર્ચ્યુઅલ પ્લેટફોર્મમાં METI સાથે JIT ની સ્થિતિની સમીક્ષા કરે છે.
- જાપાન તરફથી, ભારતમાં જાપાનની એમ્બેસી અને જાપાન ફોરેન ટ્રેડ ઓર્ગેનાઈઝેશને ભાગ લીધો હતો.
- ભારત તરફથી, વિદેશ મંત્રાલયના અધિકારીઓ, ટોક્યોમાં ભારતીય દૂતાવાસ અને ઈન્વેસ્ટ ઈન્ડિયાના પ્રતિનિધિઓ તેમજ રાજ્ય સરકારોના પ્રતિનિધિઓએ બેઠકમાં ભાગ લીધો હતો.

શા માટે JIT ની સ્થાપના કરવામાં આવી?

- જાપાન ઈન્ડસ્ટ્રીયલ ટાઉનશીપ (JIT)ની સ્થાપના “ભારત-જાપાન રોકાણ અને વેપાર પ્રમોશન અને એશિયા-પેસિફિક ઈકોનોમિક ઈન્ટીગ્રેશન માટેના કાર્યકારી એજન્ડા” અનુસાર કરવામાં આવી હતી, જે એપ્રિલ 2015માં METI (જાપાન) અને DPIIT (ભારત) વચ્ચે સાઈન કરવામાં આવી હતી. ભારતમાં ખાસ કરીને દિલ્લી મુંબઈ ઈન્ડસ્ટ્રીયલ કોરિડોર (DMIC) અને ચેન્નાઈ બેંગલુરુ ઈન્ડસ્ટ્રીયલ કોરિડોર (CBIC) વિસ્તારોમાં જાપાનીઝ રોકાણ વધારવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે ભારતમાં “જાપાન ઈન્ડસ્ટ્રીયલ ટાઉનશીપ” વિકસાવવા માટે પગલાં લેવા એજન્ડા પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા..

JITમાં જાપાનીઝ કંપનીઓ

- હાલ JITમાં જાપાનની 114 કંપનીઓ છે. નીમરાના અને શ્રી સિટી ઔદ્યોગિક ટાઉનશીપ મોટાભાગની જાપાનીઝ કંપનીઓને હોસ્ટ કરે છે. ઈસુઝુ, ડાઈકિન, યામાહા મ્યુઝિક, કોબેલ્ડો, હિટાચી ઓટોમોટિવ વગેરે જેવી કંપનીઓ આ ટાઉનશીપમાં ઉત્પાદન સ્થાપવા માટેના મુખ્ય જાપાનીઝ રોકાણકારો છે.

ભારતે વિદેશી ડ્રોનની આયાત પર પ્રતિબંધ મૂક્યો

- તાજેતરમાં, વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ મંત્રાલય હેઠળના ડાયરેક્ટોરેટ જનરલ ઓફ ફોરેન ટ્રેડ (DGFT) એ વિદેશી ડ્રોનની આયાત પર પ્રતિબંધ મૂક્યો છે.
- દેશમાં ‘સેવા તરીકે ડ્રોન’ના ઉપયોગને સરળ બનાવવા માટે કેન્દ્રીય બજેટ 2022 દ્વારા ડ્રોન શક્તિ યોજનાના પ્રસ્તાવ પછી આ પગલું લેવામાં આવ્યું છે.
- જો કે, ડ્રોન ઘટકોની આયાત પર પ્રતિબંધ નથી અને તેને કોઈ મંજૂરીની જરૂર રહેશે નહીં.
- સંરક્ષણ અને સુરક્ષા હેતુઓ માટે ડ્રોનની આયાતને પણ ડાયરેક્ટોરેટ જનરલ ઓફ ફોરેન ટ્રેડ (DGFT) ની મંજૂરીને આધીન મંજૂરી આપવામાં આવશે.
- આ પગલાનો ઉદ્દેશ્ય મેડ-ઈન-ઈન્ડિયા ડ્રોનને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- ડ્રોન નિયમો: વર્ષ 2021 માં, વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ મંત્રાલયે આર એન્ડ ડીને પ્રોત્સાહિત કરવા અને ભારતને ડ્રોન હબ બનાવવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે ઉદાર ડ્રોન નિયમોની સૂચના આપી.
- આ અંતર્ગત અનેક પ્રકારની પરવાનગીઓ અને મંજૂરીઓ નાબૂદ કરવામાં આવી હતી. આ માટે ભરવાના હોય તેવા ફોર્મની સંખ્યા 25 થી ઘટાડીને પાંચ કરવામાં આવી હતી અને ફીનો પ્રકાર 72 થી ઘટાડીને 4 કરવામાં આવ્યો હતો.
- હવે ગ્રીન ઝોનમાં ડ્રોન ચલાવવા માટે કોઈ પરવાનગીની જરૂર નથી અને માઈક્રો અને નેનો ડ્રોનના બિન-વ્યાવસાયિક ઉપયોગ માટે કોઈ પાયલોટ લાયસન્સની જરૂર નથી.
- 500 કિલો સુધીના પેલોડ્સને મંજૂરી આપવામાં આવી છે જેથી ડ્રોનનો માનવરહિત ઉડતી ટેક્સી તરીકે ઉપયોગ કરી શકાય.
- આ સિવાય ડ્રોનનું સંચાલન કરતી કંપનીઓની વિદેશી માલિકીને પણ મંજૂરી આપવામાં આવી છે.
- ડ્રોન્સ માટે PLI સ્કીમ: સરકારે ત્રણ નાણાકીય વર્ષમાં રૂ. 120 કરોડની ફાળવણી સાથે ડ્રોન અને તેના ઘટકો માટે પ્રોડક્શન-લિંકડ ઈન્સેન્ટિવ (PLI) સ્કીમને પણ મંજૂરી આપી છે.
- ડ્રોન અને ડ્રોન ઘટકો સંબંધિત ઉદ્યોગ માટે PLI યોજના આ ક્રાંતિકારી તકનીકના વ્યૂહાત્મક, વ્યૂહાત્મક અને ઓપરેશનલ ઉપયોગોને સંબોધિત કરે છે.

- સપ્ટેમ્બર 2021માં, DGCA (ડિરેક્ટોરેટ જનરલ ઓફ સિવિલ એવિએશન) એ ડ્રોન ઓપરેટર્સને નો-ફ્લાય ઝોનની તપાસ કરવામાં મદદ કરવા માટે એક ઇન્ટરેક્ટિવ એરસ્પેસ નકશો લોન્ચ કર્યો, જ્યાં તેમણે ડ્રોન ઉડતા પહેલા અમુક ઔપચારિકતાઓમાંથી પસાર થવું પડે છે.
- ભારત સરકારે એપ્રિલ 2020 માં શરૂ કરાયેલ SVAMITVA (સુધારેલ ટેકનોલોજી સાથે ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં સર્વેક્ષણ અને મેપિંગ) યોજના હેઠળ વ્યાપક ઇ-પ્રોપર્ટી લેજર બનાવવાની તેની મહત્વાકાંક્ષા હાંસલ કરવામાં મદદ કરવા માટે ડ્રોનની પસંદગી કરી છે.

શું છે ડ્રોન શક્તિ યોજના?

- કેન્દ્રીય બજેટમાં ઔદ્યોગિક તાલીમ સંસ્થાઓ (ITIs) માં સ્ટાર્ટઅપ અને કૌશલ્ય દ્વારા ડ્રોનને પ્રોત્સાહન આપવા પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે.
- 'ડ્રોન-એ-એ-સર્વિસ' (DrAAS) માટે 'ડ્રોન શક્તિ'ની સુવિધા માટે વિવિધ એપ્લિકેશનો દ્વારા સ્ટાર્ટઅપ્સને પ્રોત્સાહન આપવામાં આવશે. તમામ રાજ્યોની પસંદગીની ITIsમાં કૌશલ્ય માટેના અભ્યાસક્રમો પણ શરૂ કરવામાં આવશે.
- DRAAS એન્ટરપ્રાઇઝને ડ્રોન હાર્ડવેર અથવા સોફ્ટવેર, પાયલોટ અને તાલીમ કાર્યક્રમોમાં રોકાણ કરવાની જરૂર વગર ડ્રોન કંપનીઓ પાસેથી વિવિધ સેવાઓ મેળવવાની મંજૂરી આપે છે.
- ડ્રોનનો ઉપયોગ કરી શકાય તેવા ક્ષેત્રો અનંત છે અને તેમાં ફોટોગ્રાફી, કૃષિ, ખાણકામ, દૂરસંચાર, વીમો, તેલ અને ગેસ, બાંધકામ, પરિવહન, આપત્તિ વ્યવસ્થાપન, જીઓસ્પેશિયલ મેપિંગ, જંગલો અને વન્યજીવન, સંરક્ષણ અને કાયદા અમલીકરણનો સમાવેશ થાય છે.
- પાક મૂલ્યાંકન, જમીનના રેકૉર્ડનું ડિજિટાઇઝેશન, જંતુનાશકો અને પોષક તત્વોના છંટકાવ (કિસાન ડ્રોન) માટે પણ ડ્રોનનો પ્રચાર કરવામાં આવશે.
- આગામી ત્રણ વર્ષમાં ડ્રોન સેવા ઉદ્યોગ રૂ. 30,000 કરોડથી વધુ વૃદ્ધિ પામશે અને પાંચ લાખથી વધુ નોકરીઓનું સર્જન કરશે તેવી અપેક્ષા છે.

ડ્રોન

- ડ્રોન માનવરહિત વિમાન માટે વપરાતો સામાન્ય શબ્દ છે.
- સૈન્ય અને એરોસ્પેસ ઉદ્યોગો માટે મૂળ રીતે વિકસિત, ડ્રોને તેમની સલામતી અને કાર્યક્ષમતાના અદ્યતન સ્તરોના પરિણામે પોતાને માટે એક વિશિષ્ટ સ્થાન બનાવ્યું છે.
- ડ્રોન નીચાથી અદ્યતન સ્તર સુધી કામ કરી શકે છે, જેનો અર્થ છે કે તે તેની ઝડપની ગણતરી કરવા માટે સેન્સર્સ અને LiDAR (લાઇટ ડિટેક્શન અને રેન્જિંગ) ડિટેક્ટરની સિસ્ટમ પર આધાર રાખે છે.

ડ્રોનની વિવિધ એપ્લિકેશનો

- કૃષિ:
- ડ્રોન પાસે કૃષિ ક્ષેત્રમાં ઘણી એપ્લિકેશનો છે, જેમાં રોજબરોજના કાર્યો જેવા કે સ્વયંસંચાલિત ધોરણે પાકને ફળદ્રુપ કરવું, ટ્રાફિકનું નિરીક્ષણ કરવું, પહોંચવા માટે મુશ્કેલ સ્થળોનું સર્વેક્ષણ કરવું વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.
- સ્વાસ્થ્ય કાળજી:
- ડ્રોન દવાઓની ડિલિવરી વધુ સુલભ અને ઝડપી બનાવી શકે છે, ખાસ કરીને દૂરના વિસ્તારોમાં. સમયસર તબીબી પુરવઠો અને સંવેદનશીલ ટ્રાન્સપ્લાન્ટ અંગોની ડ્રોન ડિલિવરી મર્યાદિત પુરવઠાના વધુ સારા સંસાધન સંચાલનમાં પણ મદદ કરશે.
- ઉદાહરણ તરીકે તેલંગાણા સરકારનો 'મેડિસિન ફ્રોમ ધ સ્કાય' કાર્યક્રમ.
- યાદી સંચાલન:
- વેરહાઉસમાં ઇન્વેન્ટરી સ્કેન કરવા માટે ડ્રોનનો ઉપયોગ કરવામાં આવી રહ્યો છે.
- તેમશીનો, જે સેન્સર સાથે જોડાયેલા હોય છે, તે એન્ટરપ્રાઇઝને રીઅલ-ટાઇમમાં ડેટાને ઝડપથી મોનિટર અને સંચાર કરી શકે છે, જેનાથી તેઓ વેરહાઉસને અસરકારક રીતે સંચાલિત કરી શકે છે.
- સુરક્ષા અને દેખરેખ:
- ડ્રોનનો ઉપયોગ દેખરેખ અને ગુપ્ત માહિતી એકત્ર કરવા માટે પણ નોંધપાત્ર રીતે થઈ શકે છે અને તેમની રિમોટ સર્વેલન્સ ક્ષમતા ખૂબ જ વિશિષ્ટ છે.
- તેઓ બાંધકામ સાઇટ્સ પર રીઅલ-ટાઇમ ફૂટેજનું નિરીક્ષણ કરવા માટે પણ ઉપયોગ કરી શકાય છે.
- આપત્તિ વ્યવસ્થાપન:
- ભૂકંપ અથવા પૂર જેવી કુદરતી આફતના કિસ્સામાં અધિકારીઓ અસરગ્રસ્ત વિસ્તારોની દેખરેખ માટે ડ્રોન મોકલી શકે છે.
- ડ્રોનનો સંભવિત રીતે સામાજિક બચાવ સાધન તરીકે ઉપયોગ થઈ શકે છે, જે ફસાયેલા લોકોને શોધી શકે છે અને તેમને સુરક્ષિત વિસ્તારોમાં લઈ જઈ શકે છે.

ભારતીય જીવન વીમા નિગમ (LIC)

- તાજેતરમાં જ સરકારી માલિકીની ભારતીય જીવન વીમા નિગમ (LIC) એ સિક્યોરિટીઝ એન્ડ એક્સચેન્જ બોર્ડ ઓફ ઇન્ડિયા (SEBI) સમક્ષ તેના મેગા ઇનિશિયલ પબ્લિક ઓફરિંગ (IPO) માટે રેડ હેરિંગ પ્રોસ્પેક્ટસ (DRHP)નો ડ્રાફ્ટ ફાઇલ કર્યો હતો.

- > LICમાં 100 ટકા હિસ્સો ધરાવતી સરકાર IPO દ્વારા પોતાનો 5 ટકા હિસ્સો વેચશે. IPOમાંથી તમામ આવક, જે ઓફર ફોર સેલના રૂપમાં છે અને ઓછામાં ઓછી 60,000 કરોડ રૂપિયા થવાની અપેક્ષા છે, તે નાણાકીય વર્ષ 2022 માટે સરકારના ડિસઇન્વેસ્ટમેન્ટ લક્ષ્યાંકને પહોંચી વળવામાં મદદ કરશે.
- > એલઆઈસી સંપૂર્ણપણે સરકારની માલિકીની છે. તેની સ્થાપના વર્ષ 1956માં કરવામાં આવી હતી. ભારતના વીમા વ્યવસાયમાં તેનો સૌથી મોટો હિસ્સો છે.

ઇનિશિયલ પબ્લિક ઓફર (IPO)

- > IPO એક એવી પ્રક્રિયા છે જેના દ્વારા LIC જેવી ખાનગી કે સરકારી માલિકીની કંપની મૂડી ઊભી કરવા માટે પ્રથમ વખત જાહેરમાં પોતાના શેર વેચે છે.
- > IPO બાદ તે પબ્લિક લિસ્ટેડ કંપની બની જાય છે. શેરબજાર એ શેર, શેરો અને બોન્ડ્સ જેવી જામીનગીરીઓના વેચાણ અને ખરીદી માટેનું સંગઠિત બજાર છે.
- > લિસ્ટેડ કંપની ફોલો-ઓન પબ્લિક ઓફરિંગ અથવા એફપીઓ દ્વારા ભવિષ્યના વિકાસ અને વિસ્તરણ માટે શેર મૂડી એકત્ર કરી શકે છે.
- > IPO જારી કરતી વખતે, કંપનીએ તેના પ્રપોઝલ ડોક્યુમેન્ટ માર્કેટ રેગ્યુલેટર સિક્યોરિટીઝ એન્ડ એક્સચેન્જ બોર્ડ ઓફ ઇન્ડિયા (SEBI) સમક્ષ ફાઇલ કરવાના હોય છે.
- > ઓફર ડોક્યુમેન્ટમાં કંપની, તેના પ્રમોટર, તેના પ્રોજેક્ટ્સ, ફાઇનાન્સિયલ સ્ટેટમેન્ટ્સ, ભંડોળ ઊભું કરવાનો હેતુ, ઇશ્યૂની શરતો વગેરે વિશેની તમામ સંબંધિત માહિતી છે.
- > SEBI એક વૈધાનિક સંસ્થા છે, જેની સ્થાપના વર્ષ 1992માં સિક્યોરિટીઝ એન્ડ એક્સચેન્જ બોર્ડ ઓફ ઇન્ડિયા એક્ટ, 1992ની જોગવાઈઓ અનુસાર થઈ હતી.

ઓફર ફોર સેલ

- > ઓફર ફોર સેલ પદ્ધતિ હેઠળ, જામીનગીરીઓ સીધી જનતાને જારી કરવામાં આવતી નથી, પરંતુ હાઉસિંગ અથવા સ્ટોકબ્રોકર જેવા વ્યવસાયો દ્વારા આપવામાં આવે છે.
- > આ સંદર્ભમાં, એક કંપની દલાલોને સંમત કિંમતે જામીનગીરીઓનું વેચાણ કરે છે, જેઓ બદલામાં તેને રોકાણ માટે જાહેર જનતાને પુનઃવેચાણ કરે છે.

રેડ હેરિંગ પ્રોસ્પેક્ટસનો ડ્રાફ્ટ

- > રેડ હેરિંગ પ્રોસ્પેક્ટસ (DRHP)નો ડ્રાફ્ટ કાનૂની પ્રાથમિક દસ્તાવેજ છે. તે IPOમાં જતી કંપની અને તેના રોકાણકારો તથા હિસ્સેદારો વચ્ચે એક મહત્વપૂર્ણ સંચાર કડી તરીકે કામ કરે છે.

IPOમાં રોકાણને મંજૂરી

- > ક્વોલિફાઇડ ઇન્વેસ્ટર્સ બાયર્સ (QIBs) રોકાણકારોની એક કેટેગરી છે, જેમાં ફોરેન પોર્ટફોલિયો ઇન્વેસ્ટર્સ (FPIs),

મ્યુચ્યુઅલ ફંડ્સ, કોમર્શિયલ બેન્કો, ઇન્વેસ્ટમેન્ટ કંપનીઓ, પેન્શન ફંડ્સ વગેરે સામેલ છે.

- > ક્યુઆઈબી એ સંસ્થાકીય રોકાણકારો છે જેમની પાસે સામાન્ય રીતે મૂડી બજારમાં મૂલ્યાંકન અને રોકાણ કરવાની કુશળતા અને નાણાકીય ક્ષમતા માનવામાં આવે છે.
- > ઇશ્યૂમાં 2 લાખ રૂપિયા સુધીનું રોકાણ કરનારા વ્યક્તિઓને રિટેલ રોકાણકારો તરીકે વર્ગીકૃત કરવામાં આવે છે.
- > 2 લાખ રૂપિયાથી વધુનું રોકાણ કરનારા રિટેલ રોકાણકારોને ઉચ્ચ નેટવર્થ વ્યક્તિઓ તરીકે વર્ગીકૃત કરવામાં આવે છે.
- > જે કંપનીઓ IPO જારી કરી શકે છે:
- > રોકાણકારોની સુરક્ષા માટે SEBIએ એવા નિયમો નક્કી કર્યા છે જેમાં કંપનીઓને ફંડ એકત્ર કરવા માટે લોકો પાસે જતા પહેલા કેટલાક માપદંડો પૂરા કરવા પડે છે.
- > અન્ય શરતોમાં, કંપની પાસે છેલ્લાં ત્રણ સંપૂર્ણ વર્ષોમાં પ્રત્યેકમાં રૂ. 1 કરોડની ચોખ્ખી અસ્કયામતો અને રૂ. 1 કરોડની ચોખ્ખી અસ્કયામતો હોવી જોઈએ અને તેનો લઘુત્તમ સરેરાશ પ્રિ-ટેક્સ નફો અગાઉના પાંચ વર્ષમાંથી ઓછામાં ઓછા ત્રણમાં ઓછામાં ઓછો 15 કરોડ રૂપિયા હોવો જોઈએ.

અપરિવર્તિત રેપો રેટ

- > તાજેતરમાં રિઝર્વ બેન્ક ઓફ ઇન્ડિયા (RBI)ની છ સભ્યોની મોનેટરી પોલિસી કમિટી (MPC)એ મુખ્ય નીતિગત દરો - રેપો રેટ, રિવર્સ રેપો રેટ અને બેન્ક રેટને યથાવત રાખતા ઉદાર નીતિ અભિગમ ચાલુ રાખ્યો હતો.
- > આ સતત દસમી વખત છે જ્યારે રેપો રેટમાં કોઈ ફેરફાર કરવામાં આવ્યો નથી. કેન્દ્રીય બેંકે છેલ્લે 22 મે, 2020 ના રોજ નીતિ દરમાં સુધારો કર્યો હતો.
- > યુએસ ફેડરલ રિઝર્વ અને યુરોપિયન સેન્ટ્રલ બેન્ક (ECB) સહિતની વૈશ્વિક મધ્યસ્થ બેન્કો ટૂંક સમયમાં દરોમાં વધારો કરે તેવી અપેક્ષા છે.

નાણાકીય નીતિ સમિતિ

- > તે વૃદ્ધિના ઉદ્દેશને ધ્યાનમાં રાખીને કિંમતમાં સ્થિરતા જાળવવા માટે રિઝર્વ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા એક્ટ, 1934 હેઠળ એક વૈધાનિક અને સંસ્થાકીય માળખું છે.
- > આરબીઆઈના પૂર્વ ગવર્નર આ સમિતિના હોદ્દાની રૂએ ચેરમેન છે.
- > એમપીસી કુગાવાના લક્ષ્યાંક (4%)ને હાંસલ કરવા માટે જરૂરી નીતિગત વ્યાજ દર (રેપો રેટ) નક્કી કરે છે.
- > 2014માં RBI દ્વારા નિયુક્ત તત્કાલીન ડેપ્યુટી ગવર્નર ઉજિત પટેલની અધ્યક્ષતાવાળી સમિતિએ મોનેટરી પોલિસી કમિટીની રચના કરવાની ભલામણ કરી હતી.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotofficial
join official telegram channel

મુખ્ય જાહેરાતો

- રેપો રેટ:
- ગ્રોથને વેગ આપવા માટે તેને 4% પર જાળવી રાખવામાં આવ્યો છે.
- આનો અર્થ એ છે કે બેંકો ધિરાણ અને થાપણ દરોમાં વધારો કરશે નહીં અને લોન પરના EMIs યથાવત રહેશે.
- રેપો રેટ એ દર છે જેના પર દેશની કેન્દ્રીય બેંક (ભારતના ફિસ્સામાં આરબીઆઈ) વ્યાપારી બેંકોને નાણાં ઉધાર આપે છે જ્યારે તેમની પાસે ભંડોળની અછત હોય છે. અહીં સેન્ટ્રલ બેન્ક સિક્યોરિટીઝ ખરીદે છે.
- રિવર્સ રેપો રેટ:
- તેને 3.35% પર જાળવી રાખવામાં આવ્યો છે.
- રિવર્સ રેપો રેટ એ દર છે જેના પર આરબીઆઈ દેશની વ્યાપારી બેંકો પાસેથી પૈસા ઉધાર લે છે.
- બેંક દર:
- બેંક રેટ 4.25% પર યથાવત છે.
- આરબીઆઈ મારફતે વ્યાપારી બેંકોને નાણાં આપવા માટે આ દર લેવામાં આવે છે.
- માર્જિનલ સ્ટેન્ડિંગ ફેસિલિટી (MSF) દર:
- આ દર પણ 4.25% પર યથાવત રાખવામાં આવ્યો છે.
- માર્જિનલ સ્ટેન્ડિંગ ફેસિલિટી (MSF) એ અનુસૂચિત બેંકો માટે કટોકટીની સ્થિતિમાં રિઝર્વ બેંક પાસેથી ઉધાર લેવાનો વિકલ્પ છે, જ્યારે ઇન્ટરબેંક લિક્વિડિટી સંપૂર્ણપણે સમાપ્ત થઈ જાય છે.
- નાણાંનો કુગાવો:
- ફૂડ ઓઇલના વધતા ભાવ છતાં રિઝર્વ બેંકે ચાલુ નાણાકીય વર્ષ 2021-22 (નાણાકીય વર્ષ 22) માટે 5.3 ટકા કન્ઝ્યુમર પ્રાઇસ (રિટેલ) કુગાવાનો અંદાજ મૂક્યો છે.
- કન્ઝ્યુમર પ્રાઇસ ઇન્ડેક્સ (CPI) ચોક્કસ સ્તરે ચોક્કસ ચીજવસ્તુના રિટેલ ભાવમાં થતી વધઘટ અને ગ્રામ્ય, શહેરી અને અખિલ ભારતીય સ્તરે ચીજવસ્તુઓ અને સેવાઓના ભાવો પર નજર રાખે છે. ચોક્કસ સમયગાળા દરમિયાન ભાવાંકમાં ફેરફારને સીપીઆઈ આધારિત કુગાવો અથવા છૂટક કુગાવા તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
- આગામી નાણાકીય વર્ષ (નાણાકીય વર્ષ 2023) માટે રિટેલ કુગાવો અગાઉના અંદાજ કરતા 4.5 ટકા ઓછો રહેવાનો અંદાજ છે.
- એમપીસીએ જણાવ્યું હતું કે 2022-23ના પ્રથમ છમાસિક ગાળામાં કુગાવો ઘટવાની અને લક્ષ્ય દરની નજીક જવાની સંભાવના છે, જે પછી એડજસ્ટમેન્ટ માટે વધુ સારા વિકલ્પો હશે. સરકાર મારફતે સમયસર લેવામાં આવેલા પુરવઠાના પગલાંથી કુગાવાના દબાણને નિયંત્રિત કરવામાં ઘણી મદદ મળી છે.
- ઉદાર અભિગમનો અર્થ એ છે કે એમપીસી દરો ઘટાડવા અથવા તેમને યથાવત રાખવા માટે તૈયાર છે.

- શક્ય વધારો:
- કેન્દ્રીય બેંકે આગામી નાણાકીય વર્ષ (2022-23) માટે વાસ્તવિક GDP વૃદ્ધિ દર 7.8 ટકા રહેવાનું અનુમાન લગાવ્યું છે.
- વાસ્તવિક GDP એ આર્થિક ઉત્પાદનનું એક માપ છે જે કુગાવા અથવા ડિફ્લેશનની અસરો માટે જવાબદાર છે.
- નોમિનલ GDP અને વાસ્તવિક GDP વચ્ચેનો તફાવત કુગાવા માટેનું સમાયોજન છે. નોમિનલ GDPની ગણતરી વર્તમાન કિંમતોનો ઉપયોગ કરીને કરવામાં આવતી હોવાથી તેને કુગાવામાં કોઈ એડજસ્ટમેન્ટની જરૂર પડતી નથી.

અપરિવર્તિત દરો

- MPCનો વિચાર કુગાવાના દૃષ્ટિકોણમાં સુધારો, ખાસ કરીને કુગાવાના દૃષ્ટિકોણ, ઓમીક્રોન ને લગતી અનિશ્ચિતતાઓ અને વૈશ્વિક સ્પીલ-ઓવર દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવતી સુવિધાના નીતિગત સમર્થનને ચાલુ રાખવાનો હતો, જેમાં કુગાવા અને વૃદ્ધિના દૃષ્ટિકોણને ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યો હતો.

ભારત-ઓસ્ટ્રેલિયા વચ્ચે વચગાળાનો વેપાર કરાર

- તાજેતરમાં, ભારત અને ઓસ્ટ્રેલિયાએ જાહેરાત કરી છે કે તેઓ માર્ચ 2022 માં વચગાળાના વેપાર કરાર અને ત્યારબાદ 12-18 મહિના પછી વ્યાપક આર્થિક સહયોગ કરાર (CECA) પર હસ્તાક્ષર કરવા તૈયાર છે.
- આ સમજૂતી “બંને દેશોના હિતના મોટાભાગના ક્ષેત્રો”ને આવરી લેશે, જેમાં ચીજવસ્તુઓ, સેવાઓ, સ્વચ્છતા અને ફાયટોસેનિટરી પગલાં અને કસ્ટમ્સ પ્રક્રિયાઓ સામેલ છે.
- આ પહેલા ભારત, જાપાન અને ઓસ્ટ્રેલિયા ઔપચારિક રીતે ‘સપ્લાય ચેન રેઝિલિયન્સ ઇનિશિયેટિવ’ (SCRI) લોન્ચ કરી ચૂક્યા છે.

વચગાળાના વેપાર કરારનો અર્થ

- વચગાળાના અથવા પ્રારંભિક પાક વેપાર કરારનો ઉપયોગ મુક્ત વેપાર કરારને અંતિમ સ્વરૂપ આપતા પહેલા પ્રથમ બે દેશો અથવા વેપાર બ્લોક્સ વચ્ચે ચોક્કસ ચીજવસ્તુઓના વેપાર પરના ટેરિફને ઉદાર બનાવવા માટે થાય છે.
- વ્યૂહાત્મક દ્રષ્ટિકોણથી વચગાળાના કરારો ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ છે જેથી ન્યૂનતમ પ્રતિબદ્ધતાઓ સાથે વધુ સારી સમજૂતી થઈ શકે અને પછીથી વિવાદિત મુદ્દાઓનું નિરાકરણ લાવી શકાય.
- જો કે, સમસ્યા એ છે કે આ પ્રારંભિક કરારો દ્વારા માત્ર થોડાજ સરળ માલ અને સેવાઓને લક્ષ્ય બનાવવામાં આવે છે અને પ્રમાણમાં મુશ્કેલ ચીજવસ્તુઓ અને સેવાઓ પછીથી બાકી રહે છે, કારણ કે તેમાં સમાધાન કરવું મુશ્કેલ છે.

- આ વ્યૂહરચના એક વ્યાપક મુક્ત વેપાર કરારમાં પ્રવેશવામાં વિલંબ તરફ દોરી શકે છે, જે સંભવિત અવરોધો પેદા કરી શકે છે.
- ભારતે વર્ષ 2004માં થાઈલેન્ડ સાથે પ્રારંભિક પાક કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા, પરંતુ તે દેશ સાથે વ્યાપક FTAs પૂર્ણ કરી શક્યું નથી.
- શ્રીલંકા સાથે ભારતનો વેપાર કરાર હોવા છતાં બંને દેશો સેવાઓ અને રોકાણ અંગે કોઈપણ પ્રકારની સમજૂતીને આખરી ઓપ આપવામાં નિષ્ફળ રહ્યા છે.
- પ્રારંભિક કૃષિ કરારો કે જે સંપૂર્ણ સ્કેલ પર FTAsને પૂર્ણ કરતા નથી, તે અન્ય દેશો કે જેઓ વર્લ્ડ ટ્રેડ ઓર્ગનાઈઝેશન (WTO) ના સભ્ય છે તેમના કાનૂની પડકારોનો સામનો કરે છે.
- સમગ્ર સોદાની સાથે મળીને વાટાઘાટો કરવી ઘણી વખત ફાયદાકારક હોય છે, કારણ કે પ્રારંભિક પાકના સોદાથી એક પક્ષને સંપૂર્ણ એફટીએ (FTA) તરફ કામ કરવા માટેના પ્રોત્સાહનમાં ઘટાડો થઈ શકે છે.

ફ્રી ટ્રેડ એગ્રીમેન્ટ (FTA)

- આયાત અને નિકાસ અવરોધોને ઘટાડવા માટે તે બે કે તેથી વધુ દેશો વચ્ચેનો કરાર છે.
- મુક્ત વેપાર નીતિ હેઠળ, માલસામાન અને સેવાઓને આંતરરાષ્ટ્રીય સરહદો પર ખરીદી અને વેચી શકાય છે, જેમાં ખૂબ ઓછી અથવા ઓછી સરકારી ફી, ક્વોટા અને સબસિડી જેવી જોગવાઈઓ છે.
- મુક્ત વેપારની વિભાવના વેપાર સંરક્ષણવાદ અથવા આર્થિક અલગતાવાદની વિરુદ્ધ છે.
- FTAsને પ્રેફરેન્શિયલ ટ્રેડ એગ્રીમેન્ટ્સ, વિસ્તૃત આર્થિક સહકાર સમજૂતીઓ, કોમ્પ્રિહેન્સિવ ઇકોનોમિક પાર્ટનરશિપ એગ્રીમેન્ટ્સ (સીઈપીએ) તરીકે વર્ગીકૃત કરી શકાય છે.

હાલમાં ઓસ્ટ્રેલિયા સાથે ભારતના વેપારી સંબંધો

- નાણાકીય વર્ષ 2020-21માં બંને દેશો વચ્ચે દ્વિપક્ષીય વેપાર આશરે 12.5 અબજ અમેરિકન ડોલરનો હતો અને નાણાકીય વર્ષ 2021-22ના પ્રથમ 10 મહિનામાં તે 17.7 અબજ ડોલરને વટાવી ગયો છે.
- ભારતે નાણાકીય વર્ષના પ્રથમ 90 મહિનામાં ઓસ્ટ્રેલિયાથી લગભગ 92.9 અબજ ડોલરની આયાત કરી છે અને આ જ સમયગાળામાં 4.5 અબજ ડોલરના માલની નિકાસ કરી છે.
- ઓસ્ટ્રેલિયાથી થતી મોટી આયાતમાં કોલસો, સોનું અને લિક્વિફાઈડ નેચરલ ગેસનો સમાવેશ થાય છે, જ્યારે ભારતમાંથી દેશમાં થતી મુખ્ય નિકાસમાં ડીઝલ, પેટ્રોલ અને જેમ્સ એન્ડ જ્વેલરીનો સમાવેશ થાય છે.

સમજૂતી સાથે સંબંધિત તકો

- ઓસ્ટ્રેલિયા સાથે એમઓયુ ખાણિકામ, ફાર્માસ્યુટિકલ્સ, સ્વાસ્થ્ય, શિક્ષણ, નવીનીકરણીય ઊર્જા, રેલવે, જેમ્સ એન્ડ જ્વેલરી, પ્રવાસન, સંરક્ષણ અને ટેક્સટાઈલ્સ જેવા અન્ય ક્ષેત્રોમાં પણ તકો પ્રદાન કરશે.
- ભારત ઓસ્ટ્રેલિયાથી આવતા વિદ્યાર્થીઓ અને વ્યાવસાયિકો બંને માટે વિઝાની પ્રક્રિયાને સરળ બનાવી શકે છે.
- ઓસ્ટ્રેલિયા વાઈન અને કૃષિ ઉત્પાદનો માટે બજાર પ્રદાન કરે તેવી સંભાવના છે.
- બંને દેશો ઓસ્ટ્રેલિયામાં શિક્ષણ મેળવતા ભારતીય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા વધારવા અને બંને દેશોમાં પર્યટનને પ્રોત્સાહન આપવા માટે શૈક્ષણિક લાયકાતને પરસ્પર માન્યતા આપવા પર પણ વિચાર કરી રહ્યા છે.
- ભારત અને ઓસ્ટ્રેલિયાએ પ્રવાસનને પ્રોત્સાહન આપવા માટે બંને દેશો વચ્ચે સમજૂતી કરાર (એમઓયુ) પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે.
- આ એમઓયુ મહત્વપૂર્ણ ખનિજો અને દુર્લભ પૃથ્વી તત્વો માટે બંને દેશો વચ્ચે સહકાર પ્રદાન કરશે, જે ભવિષ્યના ઉદ્યોગો માટે મહત્વપૂર્ણ છે, જેમાં નવીનીકરણીય ઊર્જા અને ઇલેક્ટ્રિક વાહનોનો સમાવેશ થાય છે.
- ઓસ્ટ્રેલિયામાં દુર્લભ જમીન અને મહત્વના ખનિજો પૂરતા પ્રમાણમાં અસ્તિત્વ ધરાવતા હોવાથી તેના પર પ્રક્રિયા કરવાની જરૂર છે.

ભારત અને ઓસ્ટ્રેલિયા વચ્ચેના વેપાર સંબંધો પર ક્વાડની અસર

- ભારત અને ઓસ્ટ્રેલિયા બંને અમેરિકા અને જાપાન સાથે ક્વાડ (ચતુર્ભુજ સુરક્ષા સંવાદ)ના સભ્ય છે.
- તાજેતરમાં જ ઓસ્ટ્રેલિયાના મેલબોર્નમાં ક્વાડ ગ્રુપ (ભારત, અમેરિકા, ઓસ્ટ્રેલિયા અને જાપાન)ના વિદેશ મંત્રીઓની ચોથી બેઠક યોજાઈ હતી.
- બંને દેશો દ્વારા એવું અનુભવવામાં આવ્યું હતું કે ગઠબંધને ક્વાડના તમામ સભ્યો વચ્ચે વેપાર સંબંધો વધારવા માટે પ્રોત્સાહિત કર્યા છે.
- ઓસ્ટ્રેલિયાને લાગ્યું કે તે અમેરિકા અને જાપાન સાથે એફટીએમાં પહેલેથી જ સામેલ છે અને ક્વાડના ચારેય દેશો ભારત સાથે કરારની જાહેરાત બાદ ક્વાડ-સંક્રમમાં આર્થિક સહયોગ માટે એક માળખું બનાવવાનું શરૂ કરી શકે છે.

હાલમાં ભારત દ્વારા વાટાઘાટો કરવામાં આવતા અન્ય મુક્ત વેપાર કરારો

- ભારત હાલમાં ઓસ્ટ્રેલિયા ઉપરાંત યુએઈ, બ્રિટન, કેનેડા, યુરોપિયન યુનિયન અને ઈઝરાયેલ સાથે એફટીએ પર વાટાઘાટો કરવાની તૈયારીમાં છે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

- વર્ષ 2022ના પૂર્વાર્ધમાં ભારત સંયુક્ત અરબ અમીરાત અને યુકેની સાથે અર્લી હાર્વેસ્ટ એગ્રીમેન્ટ પણ પૂર્ણ કરવા માંગે છે.

યોજાનું ફોર્ટીફિકેશન

- ઉપભોક્તા બાબતો, ખાદ્ય અને જાહેર વિતરણ મંત્રીએ રાજ્યસભામાં માહિતી આપી છે કે સરકારે “જાહેર વિતરણ પ્રણાલી હેઠળ યોજાનું મજબૂતીકરણ” અને “જાહેર વિતરણ પ્રણાલી હેઠળ યોજાના ફોર્ટીફિકેશન અને તેના વિતરણ” પર તેની કેન્દ્રિય પ્રાયોજિત પાયલોટ યોજના મંજૂર કરવામાં આવ્યું છે.

મુખ્યમુદ્દા

- યોજના વિશે:
- દેશના લોકોમાં એનિમિયા અને સૂક્ષ્મ પોષકતત્વોની ઉણપને દૂર કરવા માટે, ભારત સરકારે વર્ષ 2019-20માં 3 વર્ષના સમયગાળા માટે આ યોજનાને મંજૂરી આપી હતી.
- આ યોજના હેઠળ, ભારતીય ખાદ્ય નિગમને વર્ષ 2021-2022 સુધીમાં સંકલિત બાળ વિકાસ સેવાઓ અને મધ્યાહન ભોજન યોજના હેઠળ દેશના તમામ જિલ્લાઓમાં ફોર્ટિફાઇડ યોજાની પ્રાપ્તિ અને વિતરણ માટે એક વ્યાપક યોજના અપનાવવા માટે આહવાન કરવામાં આવ્યું છે.
- હાલમાં મધ્યાહન ભોજન યોજનાને પ્રધાનમંત્રી પોષણ યોજના (PM-POSHAN) તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
- દેશમાં 112 વિશિષ્ટ રીતે ઓળખાયેલા મહત્વાકાંક્ષી જિલ્લાઓમાં યોજાના સપ્લાય પર વિશેષ ધ્યાન આપવામાં આવ્યું છે.
- યોજનાનો ઉદ્દેશ્ય:
- જાહેર વિતરણ પ્રણાલી દ્વારા દેશના 15 જિલ્લાઓમાં ફોર્ટિફાઇડ યોજાનું વિતરણ, જે અંતર્ગત અમલીકરણના પ્રારંભિક તબક્કામાં રાજ્ય દીઠ એક જિલ્લાની પસંદગી કરવામાં આવશે.
- ફોર્ટિફાઇડ યોજાના વિતરણ માટે જાહેર વિતરણ વ્યવસ્થા હેઠળ પસંદગીના જિલ્લાઓમાં ‘રાષ્ટ્રીય ખાદ્ય સુરક્ષા અધિનિયમ’ના લાભાર્થીઓને આવરી લેવા.
- રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો અને ખાદ્ય અને જાહેર વિતરણ વિભાગ વચ્ચે કોસ લર્નિંગ અને શ્રેષ્ઠ પ્રથાઓની વહેંચણીની સુવિધા આપે છે.
- વિવિધ વય અને લિંગ જૂથોમાં લક્ષિત સૂક્ષ્મ પોષકતત્વોની ખામીઓને ઘટાડવા માટે લક્ષિત વસ્તી માટે જોગવાઈ, કવરેજ અને ફોર્ટિફાઇડ યોજાના ઉપયોગની સાથે ફોર્ટિફાઇડ યોજાના વપરાશની કાર્યક્ષમતા/અસરકારકતાનું મૂલ્યાંકન કરવું.

ખાદ્ય ફોર્ટીફિકેશન અને તેની જરૂરિયાત

- ફૂડ ફોર્ટીફિકેશન:
- ફૂડ ફોર્ટીફિકેશન અથવા ખાદ્ય સંવર્ધન એ મુખ્ય ખોરાક, જેમ કે યોખા, દૂધ અને મીઠું, તેમના પોષક તત્વોને સુધારવા માટે મુખ્ય વિટામિન્સ અને ખનિજો (જેમ કે આયર્ન, આયોડિન, ઝિંક, વિટામિન એ અને ડી) ઉમેરવાની પ્રક્રિયાનો સંદર્ભ આપે છે.
- આ પોષક તત્વો પ્રોસેસિંગ પહેલા ખોરાકમાં મૂળ હાજર હોઈ શકે છે અથવા ન પણ હોઈ શકે.
- યોખાનું ફોર્ટીફિકેશન:
- ખાદ્ય મંત્રાલયના જણાવ્યા અનુસાર, યોખાનું ફોર્ટીફિકેશન એ આહારમાં વિટામિન અને ખનિજ સામગ્રીને વધારવા માટે ખર્ચ-અસરકારક અને પૂરક વ્યૂહરચના છે.
- FSSAI ના ધોરણો મુજબ, 1 કિલો ફોર્ટિફાઇડ યોખામાં આયર્ન (28 mg-42.5 mg), ફોલિક એસિડ (75-125 mg) અને વિટામિન B-12 (0.75-1.25 mg) હશે.
- વધુમાં, યોખાને જસત, વિટામીન A, વિટામીન B1, વિટામીન B2, વિટામીન B3 અને વિટામીન B6 તેમજ સૂક્ષ્મ પોષકતત્વો એકલા અથવા સંયોજનમાં મેળવી શકાય છે.
- યોખાને ઝીંક, વિટામિન A, વિટામિન B1, વિટામિન B2, વિટામિન B3 અને વિટામિન B6 જેવા સૂક્ષ્મ પોષકતત્વોથી પણ મજબૂત બનાવી શકાય છે, એકલા અથવા સંયોજનમાં.
- ફોર્ટીફિકેશનની જરૂરીયાત:
- ભારતમાં મહિલાઓ અને બાળકોમાં કુપોષણનું સ્તર ઘણું ઊંચું છે. ખાદ્ય મંત્રાલયના જણાવ્યા અનુસાર, દેશમાં દરેક બીજી મહિલા એનિમિયા છે અને દર ત્રીજું બાળક સ્ટેટ છે.
- ગ્લોબલ હંગર ઈન્ડેક્સ (GHI) 2021 માં ભારતને 116 દેશોમાંથી 101મું સ્થાન મળ્યું છે, જ્યારે વર્ષ 2020માં ભારત 94માં ક્રમે હતું.
- સૂક્ષ્મ પોષકતત્વોની ઉણપ અથવા સૂક્ષ્મ પોષકતત્વોનું કુપોષણ, જેને “છુપી ભૂખ” તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે, તે ગંભીર આરોગ્ય જોખમ છે.
- યોખા એ ભારતના મુખ્ય ખોરાકમાંનો એક છે, જે લગભગ બે તૃતીયાંશ વસ્તી દ્વારા ખાય છે. ભારતમાં માથાદીઠ યોખાનો વપરાશ દર મહિને 6.8 કિગ્રા છે. તેથી સૂક્ષ્મ પોષકતત્વો સાથે યોખાને મજબૂત બનાવવું એ ગરીબોના આહારને પૂરક બનાવવાનો વિકલ્પ છે.

ફોર્ટીફિકેશન સંબંધિત વિવિધ પહેલ

- FSSAI નિયમન:
- ઓક્ટોબર 2016માં, FSSAI એ સ્ટ્રેન્થનિંગ ફૂડ સેફ્ટી એન્ડ સ્ટાન્ડર્ડ્સ (ખાદ્ય પદાર્થોનું મજબૂતીકરણ) રેગ્યુલેશન્સ, 2016 જેમ કે ઘઉંનો લોટ અને યોખા (આયર્ન, વિટામિન B12 અને ફોલિક એસિડ સાથે), દૂધ અને ખાદ્ય તેલ (વિટામિન A અને D) અને ભારતમાં સૂક્ષ્મ પોષકતત્વોના કુપોષણના ઊંચા

ભારને ઘટાડવા માટે ડબલ ફોર્ટિફાઈડ મીઠું (આયોડિન અને આયર્ન સાથે).

- > પોષણ વ્યૂહરચના:
- > ભારતની રાષ્ટ્રીય પોષણ વ્યૂહરચના, 2017 એ આહાર પૂરવણીઓ અને આહાર વૈવિધ્યકરણ ઉપરાંત એનિમિયા, વિટામીન A અને આયોડિનની ઉણપને દૂર કરવા માટેના હસ્તક્ષેપ તરીકે ખોરાકની મજબૂતીકરણને સૂચિબદ્ધ કર્યું છે.
- > દૂધ ફોર્ટિફિકેશન પ્રોજેક્ટ:
- > વર્ષ 2017 માં, વિશ્વ બેંક અને ટાટા ટ્રસ્ટના સહયોગથી નેશનલ ડેરી ડેવલપમેન્ટ બોર્ડ (NDDB) દ્વારા પાયલોટ પ્રોજેક્ટ તરીકે દૂધ ફોર્ટિફિકેશન પ્રોજેક્ટ શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો.

ઔદ્યોગિક ઉત્પાદન સૂચકાંક

- > ઈન્ડેક્સ ઓફ ઈન્ડસ્ટ્રીયલ પ્રોડક્શન (IIP) ના તાજેતરના સત્તાવાર અંદાજો અનુસાર, ભારતમાં ઔદ્યોગિક સુધારાઓની ગતિ ડિસેમ્બર 2021 માં તીવ્ર ધીમી પડી હતી, જેમાં વાર્ષિક ધોરણે ઉત્પાદન માત્ર 0.4% વધ્યું હતું અને ઉત્પાદન પ્રવૃત્તિ 0.1% હતી. સંકોચન થયું હતું.
- > 2.5% ની અપેક્ષા સામે, વિકાસ દર માત્ર 0.4% વધ્યો છે જે નિરાશાજનક છે.

ઔદ્યોગિક ઉત્પાદન સૂચકાંક

- > IIP એ એક સૂચક છે જે આપેલ સમયગાળા દરમિયાન ઔદ્યોગિક ઉત્પાદનોના ઉત્પાદનના જથ્થામાં ફેરફારને માપે છે.
- > તે આંકડાશાસ્ત્ર અને કાર્યક્રમ અમલીકરણ મંત્રાલય હેઠળ, નેશનલ સ્ટેટિસ્ટિકલ ઓફિસ (NSO) દ્વારા દર મહિને સંકલિત અને પ્રકાશિત કરવામાં આવે છે.
- > તે એક સંયુક્ત સૂચક છે જે નીચેના વર્ગીકૃત ઉદ્યોગ જૂથોના વિકાસ દરને માપે છે:
- > ખાણિકામ, ઉત્પાદન અને પાવર જેવા વ્યાપક ક્ષેત્રો.
- > ઉપયોગ-આધારિત ક્ષેત્રો એટલે કે મૂળભૂત માલ, મૂડી માલ અને મધ્યવર્તી માલ.
- > IIP માટે આધાર વર્ષ 2011-2012 છે.
- > IIP નું મહત્વ:
- > તેનો ઉપયોગ નાણા મંત્રાલય, ભારતીય રિઝર્વ બેંક વગેરે સહિતની સરકારી એજન્સીઓ નીતિ-નિર્માણ હેતુઓ માટે કરે છે.
- > IIP ત્રિમાસિક અને એડવાન્સ જીડીપી અંદાજોની ગણતરી માટે અત્યંત સુસંગત રહે છે.
- > આઠ મુખ્ય ક્ષેત્રો વિશે:
- > આ ઈન્ડેક્સ ઓફ ઈન્ડસ્ટ્રીયલ પ્રોડક્શન (IIP)માં સમાવિષ્ટ વસ્તુઓના વજનના 40.27 ટકાનો સમાવેશ થાય છે.

- > આઠ મુખ્ય ક્ષેત્રના ઉદ્યોગો તેમના વજનના ઉતરતા ક્રમમાં: રિફાઈનરી પ્રોડક્ટ્સ > વીજળી > સ્ટીલ > કોલસો > ફૂડ ઓઈલ > નેચરલ ગેસ > સિમેન્ટ > ખાતર.

પ્રશ્નોત્તરી

- 1) ઔદ્યોગિક ઉત્પાદન સૂચકાંક સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
  1. IIP એ એક સૂચક છે જે આપેલ સમયગાળા દરમિયાન ઔદ્યોગિક ઉત્પાદનોના ઉત્પાદનના જથ્થામાં ફેરફારને માપે છે.
  2. તે આંકડાશાસ્ત્ર અને કાર્યક્રમ અમલીકરણ મંત્રાલય હેઠળ, નેશનલ સ્ટેટિસ્ટિકલ ઓફિસ (NSO) દ્વારા દર મહિને સંકલિત અને પ્રકાશિત કરવામાં આવે છે.
  3. તેનો ઉપયોગ નાણા મંત્રાલય, ભારતીય રિઝર્વ બેંક વગેરે સહિતની સરકારી એજન્સીઓ નીતિ-નિર્માણ હેતુઓ માટે કરે છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3   (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2   (D) 1, 2 અને 3

- 2) ચોખાના ફોર્ટિફિકેશન સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
  1. ફૂડ ફોર્ટિફિકેશન અથવા ખાદ્ય સંવર્ધન એ મુખ્ય ખોરાક, જેમ કે ચોખા, દૂધ અને મીઠું, તેમના પોષક તત્વોને સુધારવા માટે મુખ્ય વિટામિન્સ અને ખનિજો (જેમ કે આયર્ન, આયોડિન, ઝિંક, વિટામિન એ અને ડી) ઉમેરવાની પ્રક્રિયાનો સંદર્ભ આપે છે.
  2. આ પોષક તત્વો પ્રોસેસિંગ પહેલા ખોરાકમાં મૂળ હાજર હોઈ શકે છે અથવા ન પણ હોઈ શકે.
  3. ખાદ્ય મંત્રાલયના જણાવ્યા અનુસાર, ચોખાનું ફોર્ટિફિકેશન એ આહારમાં વિટામિન અને ખનિજ સામગ્રીને વધારવા માટે ખર્ચ-અસરકારક અને પૂરક વ્યૂહરચના છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3   (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2   (D) 1, 2 અને 3

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

3) આંતરરાષ્ટ્રીય સંઘિઓ અને સમજૂતીઓ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. નાણાકીય વર્ષ 2020-21માં બંને દેશો વચ્ચે દ્વિપક્ષીય વેપાર આશરે 12.5 અબજ અમેરિકન ડોલરનો હતો અને નાણાકીય વર્ષ 2021-22ના પ્રથમ 10 મહિનામાં તે 17.7 અબજ ડોલરને વટાવી ગયો છે.
2. ભારતે નાણાકીય વર્ષના પ્રથમ 90 મહિનામાં ઓસ્ટ્રેલિયાથી લગભગ 92.9 અબજ ડોલરની આયાત કરી છે અને આ જ સમયગાળામાં 4.9 અબજ ડોલરના માલની નિકાસ કરી છે.
3. ઓસ્ટ્રેલિયાથી થતી મોટી આયાતમાં કોલસો, સોનું અને લિક્વિફાઇડ નેચરલ ગેસનો સમાવેશ થાય છે, જ્યારે ભારતમાંથી દેશમાં થતી મુખ્ય નિકાસમાં ડીઝલ, પેટ્રોલ અને જેમ્સ એન્ડ જ્વેલરીનો સમાવેશ થાય છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

4) અપરિવર્તિત રેપો રેટ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. ગ્રોથને વેગ આપવા માટે તેને 4% પર જાળવી રાખવામાં આવ્યો છે.
2. આનો અર્થ એ છે કે બેંકો ધિરાણ અને થાપણ દરોમાં વધારો કરશે નહીં અને લોન પરના EMIs યથાવત રહેશે.
3. રેપો રેટ એ દર છે જેના પર દેશની કેન્દ્રીય બેંક (ભારતના ફિસ્સામાં આરબીઆઈ) વ્યાપારી બેંકોને નાણાં ઉધાર આપે છે જ્યારે તેમની પાસે ભંડોળની અછત હોય છે. અહીં સેન્ટ્રલ બેન્ક સિક્યોરિટીઝ ખરીદે છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

5) ભારતીય જીવન વીમા નિગમ (LIC) સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. LICમાં 100 ટકા હિસ્સો ધરાવતી સરકાર IPO દ્વારા પોતાનો 5 ટકા હિસ્સો વેચશે.
2. IPOમાંથી તમામ આવક, જે ઓફર ફોર સેલના રૂપમાં છે અને ઓછામાં ઓછી 60,000 કરોડ રૂપિયા થવાની અપેક્ષા છે.
3. તે નાણાકીય વર્ષ 2022 માટે સરકારના ડિસર્ઈ-વેસ્ટમેન્ટ લક્ષ્યાંકને પહોંચી વળવામાં મદદ કરશે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

6) ડ્રોન આયાત પ્રતિબંધ અને તેના સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ મંત્રાલય હેઠળના ડાયરેક્ટોરેટ જનરલ ઓફ ફોરેન ટ્રેડ (DGFT) એ વિદેશી ડ્રોનની આયાત પર પ્રતિબંધ મૂક્યો છે.
2. સંરક્ષણ અને સુરક્ષા હેતુઓ માટે ડ્રોનની આયાતને પણ ડાયરેક્ટોરેટ જનરલ ઓફ ફોરેન ટ્રેડ (DGFT) ની મંજૂરીને આધીન મંજૂરી આપવામાં આવશે.
3. આ પગલાનો ઉદ્દેશ્ય મેડ-ઇન-ઇન્ડિયા ડ્રોનને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

મહેક મહેક થાય છે, ગ્રામ જગતની માટી હે તેજસ્વી યુવાનો! આવો બનવા તલાટી...

ધો.12 પાસ માટે સુવર્ણ તક

(3437 જગ્યા)

તલાટી મંત્રી

10% DISCOUNT
નવી બેચ

તારીખ : 24/02/2022
સવારે : 10:30 TO 12:30

ફૂલ સમયમાં સફળતા પ્રાપ્ત કરવાની આક્રમક વ્યૂહરચના

Weekly Test

1

સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાના નિષ્ણાંતો દ્વારા અભ્યાસ

2

પરીક્ષાલક્ષી મટીરિયલ્સ અને FREE BOOKS

3

નવા અભ્યાસક્રમ મુજબની પરિણામલક્ષી તૈયારી

એડમિશન
વેહલા તે પહેલાના ધોરણે

93757-01110
93280-01110

ICE
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

કાલાવડ રોડ, તિરુપતી પેટ્રોલ પંપ સામે,
સ્વામિનારાયણ મંદિર પાસે,
રાજકોટ.

offline

રાજકોટ

ફોકલેન્ડ ટાપુઓ વિવાદ શું છે?

- તાજેતરમાં, ફોકલેન્ડ ટાપુઓ પર બ્રિટિશ લશ્કરી વિમાનોની ફ્લાઈટ્સ બ્રાઝિલના એરપોર્ટ પર રોકી દેવામાં આવી હતી. આ ઘટનાથી સમગ્ર ટાપુઓમાં તણાવ ફેલાયો છે.

મુખ્ય બિંદુ

- આર્જેન્ટિના આ સૈન્ય ઉડાનો અંગે ચિંતિત છે.
- સરકાર ફ્લાઈટની ફ્રિક્વન્સી વધારવાને લઈને પણ ચિંતિત છે.

આર્જેન્ટિનાને ચીનનું સમર્થન

- બ્રિટનમાં ચીની એમ્બેસીએ આ ટાપુઓ પર સંપૂર્ણ સાર્વભૌમત્વના આર્જેન્ટિનાના દાવાને સમર્થન આપ્યું હતું. ચીને હિમાયત કરી છે કે સંયુક્ત રાષ્ટ્ર ચાર્ટરના સિદ્ધાંતો અને હેતુઓને અનુરૂપ, દેશો વચ્ચેના પ્રાદેશિક વિવાદોને શાંતિપૂર્ણ વાટાઘાટો દ્વારા ઉકેલવા જોઈએ.

ફોકલેન્ડ ટાપુઓ

- ફોકલેન્ડ ટાપુઓ દક્ષિણ એટલાન્ટિક મહાસાગરમાં પેટાગોનિયન શેલ્ફ પરનો એક દ્વીપસમૂહ છે. તેઓ દક્ષિણ અમેરિકાના દક્ષિણ પેટાગોનિયન દરિયાકાંઠાથી આશરે 480 કિમી પૂર્વમાં અને એન્ટાર્કટિક દ્વીપકલ્પના ઉત્તરીય છેડાથી 1,210 કિમી દૂર છે. તે લગભગ 52°S અક્ષાંશ પર સ્થિત છે. આ દ્વીપસમૂહનો વિસ્તાર 12,000 ચોરસ કિલોમીટર છે. તે પશ્ચિમ ફોકલેન્ડ, પૂર્વ ફોકલેન્ડ અને 776 નાના ટાપુઓનો સમાવેશ કરે છે. તે આંતરિક સ્વ-સરકાર સાથેનો બ્રિટિશ વિદેશી પ્રદેશ છે. બ્રિટન આ ટાપુઓના સંરક્ષણ અને વિદેશી બાબતો માટે જવાબદાર છે. તેની રાજધાની અને સૌથી મોટી વસાહત પૂર્વ ફોકલેન્ડ પર સ્ટેનલી છે.

ફોકલેન્ડ્સ પર વિવાદ

- યુરોપિયનો દ્વારા ફોકલેન્ડની શોધ અને તેના અનુગામી વસાહતીકરણ અંગે વિવાદ છે. ફોકલેન્ડ ક્યારેક ફ્રેન્ચ, સ્પેનિશ, બ્રિટિશ અને આર્જેન્ટિનાની વસાહતો રહી છે. બ્રિટને 1833 માં તેનું શાસન પુનઃસ્થાપિત કર્યું, જો કે, આર્જેન્ટિનાએ આ ટાપુઓ પર પોતાનો દાવો જાળવી રાખ્યો છે. એપ્રિલ 1982 માં આર્જેન્ટિનાના લશ્કરી દળો દ્વારા ટાપુઓ પર આક્રમણ કરવામાં આવ્યું હતું. ફોકલેન્ડ યુદ્ધના અંત પછી બ્રિટિશ વહીવટ પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવ્યો હતો.

- લગભગ તમામ ફોકલેન્ડર્સ એ તરફેણમાં છે કે દ્વીપસમૂહ બ્રિટનના વિદેશી પ્રદેશમાં રહેવો જોઈએ.

યુકેએ 'ગોલ્ડન વિઝા' પ્રોગ્રામ બંધ કરવાની જાહેરાત કરી

- યુકેના ગૃહ સચિવ પ્રીતિ પટેલે છેતરપિંડી ઘટાડવા માટે કરોડપતિ રોકાણકારો માટે "ગોલ્ડન વિઝા" પ્રોગ્રામને સમાપ્ત કરવાની જાહેરાત કરી હતી.

મુખ્ય બિંદુ

- યુકે ગોલ્ડન વિઝા પ્રોગ્રામ તાત્કાલિક અસરથી પાછો ખેંચી લેવામાં આવશે.
- ટાયર 1 રોકાણકાર વિઝાને દૂર કરવું એ "યુકેની છેતરપિંડી અને ગેરકાયદેસર નાણાં પરના નવેસરથી કાર્યવાહીની શરૂઆત છે".
- આ પગલું હોમ ઓફિસ દ્વારા વિઝાની સમીક્ષા દ્વારા અનુસરવામાં આવશે જે આ પ્રોગ્રામ હેઠળ પહેલાથી જ મંજૂર કરવામાં આવ્યા હતા. આ દ્વારા સરકાર રશિયન નાણાના પ્રભાવને રોકવાનો પ્રયાસ કરી રહી છે.

ઇન્વેસ્ટર વિઝા પરનો ડેટા

- હોમ ઓફિસના ડેટા અનુસાર, 2015 અને 2020 વચ્ચે લગભગ 1,400 રોકાણકાર વિઝા આપવામાં આવ્યા હતા. વધુમાં, 2020ના સંસદીય અહેવાલમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે 'રોકાણકાર વિઝા પ્રોગ્રામ'નો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.

યુકે ગોલ્ડન વિઝા પ્રોગ્રામ શું છે?

- યુકે ગોલ્ડન વિઝા પ્રોગ્રામ શ્રીમંત વિદેશીઓને જો યુકેમાં £2 મિલિયનથી વધુનું રોકાણ કર્યું હોય તો તેઓને રહેઠાણનો માર્ગ આપે છે.

ઇમિગ્રન્ટ ઇન્વેસ્ટર પ્રોગ્રામ્સ

- ઇમિગ્રન્ટ ઇન્વેસ્ટર પ્રોગ્રામ્સ વ્યક્તિઓને લાયક રોકાણ કરવાના બદલામાં દેશમાં રહેઠાણ અથવા નાગરિકત્વ મેળવવાની મંજૂરી આપે છે. આ પ્રોગ્રામ કાં તો રોકાણ દ્વારા નાગરિકતા (ગોલ્ડન પાસપોર્ટ અથવા પાસપોર્ટ માટે રોકડ) અથવા રોકાણ દ્વારા રહેઠાણ (ગોલ્ડન વિઝા) પ્રદાન કરે છે.

EU-આફ્રિકન યુનિયન સમિટ યોજાઈ

- 6ઠી EU-આફ્રિકન યુનિયન સમિટ 17 થી 18 ફેબ્રુઆરી 2022 દરમિયાન યોજાઈ હતી. આ સમિટ બેલ્જિયમના બ્રસેલ્સમાં યોજાઈ હતી.

મુખ્ય બિંદુ

- આ ઇવેન્ટ ઓક્ટોબર 2020 માટે નક્કી કરવામાં આવી હતી પરંતુ COVID-19 રોગચાળાને કારણે તેને મોકૂફ રાખવામાં આવી હતી. યુરોપિયન કાઉન્સિલના પ્રમુખ ચાર્લ્સ મિશેલ અને સેનેગલના પ્રમુખ મેકી સેલ દ્વારા સમિટની સહ-અધ્યક્ષતા હતી.

યુરોપિયન યુનિયન દ્વારા કરવામાં આવેલ એક અભ્યાસ

- યુરોપિયન યુનિયન (EU) અને આફ્રિકન યુનિયન (AU) તેમજ તેમના સભ્ય દેશોના પ્રતિનિધિઓએ પણ આ કાર્યક્રમમાં ભાગ લીધો હતો. આફ્રિકાના મુખ્ય વેપારી ભાગીદાર હોવા છતાં, યુરોપિયન યુનિયનને આફ્રિકન દેશો દ્વારા મુખ્ય ભાગીદાર તરીકે જોવામાં આવતું નથી.
- આ સમિટનું આયોજન આમાંની કેટલીક સમસ્યાઓ તેમજ યુરોપમાં આફ્રિકન ઇમિગ્રેશન અને COVID-19 રોગચાળા માટે EUના પ્રતિભાવ જેવા અન્ય મુદ્દાઓને સંબોધવા માટે કરવામાં આવ્યું હતું.

ચર્ચાઓની શ્રેણી

- રસી ઉત્પાદન અને આરોગ્ય પ્રણાલીઓ
- વિકાસ ધિરાણ
- વ્યવસાયિક તાલીમ અને સંસ્કૃતિ, શિક્ષણ, ગતિશીલતા અને સ્થળાંતર
- ટકાઉ વિકાસ અને કૃષિ
- આર્થિક એકીકરણ અને ખાનગી ક્ષેત્રનો ટેકો
- સુરક્ષા, શાંતિ અને શાસન
- ડિજિટલ અને ટ્રાન્સપોર્ટ કનેક્ટિવિટી અને ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર
- ઊર્જા સંક્રમણ અને આબોહવા પરિવર્તન

મ્યુનિક સુરક્ષા પરિષદ શરૂ

- 1963 થી, મ્યુનિક સુરક્ષા પરિષદ મ્યુનિક, જર્મનીમાં આંતરરાષ્ટ્રીય સુરક્ષા નીતિ પર વાર્ષિક પરિષદ તરીકે યોજાઈ રહી છે. તે વિશ્વમાં તેના પ્રકારની સૌથી મોટી બેઠક છે.

મુખ્ય બિંદુ

- મ્યુનિક સિક્યોરિટી કોન્ફરન્સ છેલ્લાં ચાર દાયકા દરમિયાન આંતરરાષ્ટ્રીય સુરક્ષા નીતિના નિર્ણય લેનારાઓ માટે મંતવ્યોનું વિનિમય કરવા માટે સૌથી મહત્વપૂર્ણ સ્વતંત્ર સ્થળ તરીકે વિકસિત થઈ છે.
- દર વર્ષે, તે વિવિધ સુરક્ષા ચિંતાઓ પર ચર્ચા કરવા માટે 70 થી વધુ દેશોના 350 થી વધુ ટોચના અધિકારીઓને એકસાથે લાવે છે. સંમેલનમાં રાજ્યના વડાઓ, આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થાઓ અને સરકારો, તેમજ સંસદના સભ્યો, મંત્રીઓ, ઉચ્ચ કક્ષાના લશ્કરી પ્રતિનિધિઓ, નાગરિક સમાજ, વિજ્ઞાન, મીડિયા અને વેપારી લોકો ભાગ લે તેવી અપેક્ષા છે.

પરિષદનો ઉદ્દેશ

- નાટો અને યુરોપિયન યુનિયનના વરિષ્ઠ રાજકારણીઓ, રાજદ્વારીઓ, સૈન્ય અને સુરક્ષા નિષ્ણાતો તેમજ ભારત, ચીન, જાપાન, ઈરાન અને રશિયા જેવા અન્ય દેશોને સંરક્ષણ અને સુરક્ષા નીતિઓના વર્તમાન મુદ્દાઓ પર ચર્ચા કરવા માટે કોન્ફરન્સમાં આમંત્રિત કરવામાં આવ્યા છે.
- આ કોન્ફરન્સનો ધ્યેય વર્તમાન મુખ્ય સુરક્ષા ચિંતાઓને દૂર કરવાનો અને મુખ્ય સુરક્ષા મુશ્કેલીઓનું મૂલ્યાંકન કરવાનો છે.
- કોન્ફરન્સ ખાનગી રીતે આયોજિત હોવાથી, તે સરકાર દ્વારા પ્રાયોજિત ઇવેન્ટ નથી. તે માત્ર ચર્ચા માટે વપરાય છે; આંતર-સરકારી નિર્ણયોને બાંધવાની કોઈ સત્તા નથી.

2022 મ્યુનિક સુરક્ષા પરિષદ

- આ વર્ષની કોન્ફરન્સ 18 ફેબ્રુઆરીથી 20 ફેબ્રુઆરી, 2022 દરમિયાન યોજાઈ રહી છે. આ કોન્ફરન્સમાં વિદેશ મંત્રી એસ. જયશંકર ભારતનું પ્રતિનિધિત્વ કરશે.

2023 G20 સમિટ માટે સચિવાલયની સ્થાપનાને મંજૂરી આપી

- વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીની અધ્યક્ષતામાં કેન્દ્રીય કેબિનેટે G20 સચિવાલયની સ્થાપના અને તેના રિપોર્ટિંગ માળખાને મંજૂરી આપી હતી.

G20 સચિવાલય

- G20 સચિવાલય સમગ્ર નીતિવિષયક નિર્ણયોના અમલીકરણ અને આંતરરાષ્ટ્રીય આર્થિક સહકાર ફોરમના ભારતના અનુગામી પ્રમુખપદને ચલાવવા માટે જરૂરી વ્યવસ્થા કરવા માટે જવાબદાર રહેશે.
- તેની સ્થાપના ભારતના G20 પ્રેસિડન્સીના ટેકનિકલ, સુરક્ષા અને લોજિસ્ટિક પાસાઓથી સંબંધિત કાર્યોને સંભાળવા માટે કરવામાં આવી રહી છે.

- તે વિદેશ મંત્રાલય, નાણા મંત્રાલય અને અન્ય મંત્રાલયો અથવા વિભાગો અને ડોમેન જ્ઞાન નિષ્ણાતોના સ્ટાફ અને અધિકારીઓ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવશે.
- આ સચિવાલય ફેબ્રુઆરી 2024 સુધી કાર્યરત રહેશે.

સચિવાલયને કોણ માર્ગદર્શન આપશે?

- G20 સચિવાલયને વડા પ્રધાનની આગેવાની હેઠળની સર્વોચ્ચ સમિતિ દ્વારા માર્ગદર્શન આપવામાં આવશે. તેમાં નાણાં પ્રધાન, વિદેશ પ્રધાન, ગૃહ પ્રધાન અને G20 શેરપા (વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ પ્રધાન) પણ સામેલ હશે. તે ભારતના G20 પ્રેસિડેન્સીને સમગ્ર માર્ગદર્શન પૂરું પાડશે.

સંકલન સમિતિ

- G20ની તૈયારીઓ પર દેખરેખ રાખવા અને સર્વોચ્ચ સમિતિને રિપોર્ટ કરવા માટે એક સંકલન સમિતિની પણ રચના કરવામાં આવશે.

ભારતનું G20 પ્રેસિડેન્સી

- ભારત 1 ડિસેમ્બર, 2022 થી 30 નવેમ્બર, 2023 સુધી G20 ની અધ્યક્ષતા કરશે. તે 2023 માં ભારતમાં G20 સમિટ સાથે સમાપ્ત થશે.

G20

- G20 એક આંતર-સરકારી મંચ છે, જેમાં 19 દેશો અને યુરોપિયન યુનિયન (EU)નો સમાવેશ થાય છે. તે વૈશ્વિક અર્થવ્યવસ્થાને લગતા મુખ્ય મુદ્દાઓને સંબોધવા માટે કામ કરે છે જેમ કે આબોહવા પરિવર્તન શમન, આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાકીય સ્થિરતા અને ટકાઉ વિકાસ. તે ઔદ્યોગિક અને વિકાસશીલ દેશો સહિત વિશ્વની મોટા ભાગની સૌથી મોટી અર્થવ્યવસ્થાઓનું બનેલું છે. તે ગ્રોસ વર્લ્ડ પ્રોડક્ટ (GWP) ના 90%, આંતરરાષ્ટ્રીય વેપારના 75-80%, વિશ્વના ભૂમિ વિસ્તારનો અડધો ભાગ અને વૈશ્વિક વસ્તીના બે તૃતીયાંશ હિસ્સો ધરાવે છે.

G20 ની સ્થાપના ક્યારે થઈ હતી?

- G20ની સ્થાપના 1999માં થઈ હતી. 2008 થી, તેની બેઠક વર્ષમાં ઓછામાં ઓછી એક વખત બોલાવવામાં આવે છે. સમિટમાં સરકાર અથવા રાજ્યના વડા, વિદેશ પ્રધાન, નાણા પ્રધાન અને દરેક સભ્ય રાજ્યના અન્ય ઉચ્ચ અધિકારીઓ હાજરી આપે છે. યુરોપિયન યુનિયનનું પ્રતિનિધિત્વ યુરોપિયન કમિશન અને યુરોપિયન સેન્ટ્રલ બેંક દ્વારા કરવામાં આવે છે.

G20 Troika

- હાલમાં, ઈટાલી, ઈન્ડોનેશિયા અને ભારત G20 ટ્રોઈકા દેશો છે.

INSACOG શું છે?

- તાજેતરમાં, ભારતે COVID-19 સામે લડવા માટે તેના “SARS-CoV-2 જેનોમિક્સ કન્સોર્ટિયમ (INSACOG) નેટવર્ક” ને પાડોશી દેશોમાં વિસ્તરણ કરવાની જાહેરાત કરી.

મુખ્ય બિંદુ

- INSACOG એ જીનોમિક સિક્વન્સિંગ અને મોનિટરિંગ માટે પ્રયોગશાળાઓનું નેટવર્ક છે.
- ભારત “TRIPS મુક્તિ” ના અમલીકરણ તરફ પણ કામ કરશે, જેને તેણે તેના સ્થાનિક ઉત્પાદનને પ્રાદેશિક બજારોમાં વૈવિધ્યીકરણ કરવા દક્ષિણ આફ્રિકા સાથે સહ-પ્રાયોજિત કર્યું છે.
- રોગચાળા વચ્ચે ભારતના વિકાસ સહાય પેકેજના ભાગ રૂપે, તેણે લગભગ 60 દેશો માટે 17 તાલીમ મોડ્યુલ્સનું સંચાલન કર્યું છે જે કોવિડ મેનેજમેન્ટના સમગ્ર સ્પેક્ટ્રમ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે.

ભારતની રસી પુરવઠો

- ભારતે 97 દેશો અને 2 યુએન સંસ્થાઓને 162 મિલિયનથી વધુ રસીના ડોઝ સપ્લાય કર્યા છે. તેમાં મ્યાનમાર અને અફઘાનિસ્તાનને માનવતાવાદી સહાયનો પણ સમાવેશ થાય છે. ભારત 2022માં ઈન્ડો-પેસિફિક ક્ષેત્રમાં પૂરકની ડિલિવરી માટે ક્વાડ પાર્ટનર્સ સાથે પણ સહયોગ કરી રહ્યું છે.

INSACOG શું છે?

- INSACOG નો અર્થ “ભારતીય SARS-CoV-2 જિનેટિક્સ કન્સોર્ટિયમ” અથવા “Indian SARS-CoV-2 Consortium on Genomics” છે. આ ફોરમની સ્થાપના ભારતીય આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય હેઠળ 30મી ડિસેમ્બર, 2020ના રોજ કરવામાં આવી હતી. તેની સ્થાપના ભારતમાં કોવિડ-19 સ્ટ્રેન્સનો જિનોમ સિક્વન્સિંગ કરવા અને અભ્યાસ અને નિરીક્ષણ કરવા માટે કરવામાં આવી હતી.

આ કેવી રીતે કામ કરે છે?

- INSACOG સમગ્ર ભારતમાં સ્થિત 38 રાષ્ટ્રીય પ્રયોગશાળાઓના સંઘ તરીકે કામ કરે છે. તે જીનોમ સિક્વન્સિંગમાં સામેલ છે. આ તમામ 10 પ્રયોગશાળાઓને વધુ સંશોધન અને અભ્યાસ માટે 5% હકારાત્મક નમૂનાઓ INSACOG ને વહેંચવાનું ફરજિયાત છે. નેશનલ સેન્ટર ફોર ડિસીઝ કંટ્રોલ (NCDC) ના નોડલ યુનિટ દ્વારા તમામ નવા પ્રકારના નમૂનાઓનો ડેટાબેઝ જાળવવામાં આવે છે. વધુમાં, બે રાષ્ટ્રીય જિનોમિક સિક્વન્સિંગ ડેટાબેઝ કેન્દ્રોની નિમણૂક કરવામાં આવી છે:

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ બાયોમેડિકલ જીનોમિક્સ

- CSIR ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ જીનોમિક્સ એન્ડ ઇન્ટિગ્રેટિવ બાયોલોજી

ભારતે કિરીબાતીમાં કોવિડ સહાય મોકલી

- કિરીબાતીએ COVID-19 ના પ્રથમ પ્રકોપનો સામનો કરવા માટે મદદ માંગી તે પહેલા ભારતે 13 ફેબ્રુઆરી, 2022 ના રોજ કિરીબાતીને તબીબી પુરવઠો પહોંચાડ્યો હતો.

મુખ્ય બિંદુ

- વિદેશ મંત્રાલય (MEA) અનુસાર, માલસામાનમાં ઇમરજન્સી COVID-19 દવા, પલ્સ ઓક્સિમીટર અને પર્સનલ પ્રોટેક્ટિવ ઇક્વિપમેન્ટ (PPE) કીટનો સમાવેશ થાય છે.
- કિરીબાતીને તબીબી પુરવઠો પ્રશાંતમાં ઝડપી પ્રતિસાદકર્તા તરીકે માનવતાવાદી સહાય અને આપત્તિ રાહત સહાય પૂરી પાડવાની ભારતની પ્રતિબદ્ધતાને પુનઃપુષ્ટ કરે છે.
- કિરીબાતી ટાપુ સુધી પહોંચવામાં લોજિસ્ટિક્સ પડકારો હોવા છતાં, ટૂંકા સમયમાં ભારતમાંથી તબીબી પુરવઠો મોકલવામાં આવ્યો હતો.

ભારતની સહાયનું મહત્વ

- કિરીબાતીમાં તબીબી પુરવઠાની ભારતની ખેપ પેસિફિકમાં ઝડપી પ્રતિસાદ આપનાર તરીકે આપત્તિ રાહત સહાય અને માનવતાવાદી સહાય પૂરી પાડવાની તેની પ્રતિબદ્ધતાને પુનઃપુષ્ટ કરે છે. આ કોવિડ-19 રોગચાળા દ્વારા ઊભા થયેલા પડકારોને ઘટાડવામાં કિરીબાતીના રાષ્ટ્રીય પ્રયાસોને સંપૂર્ણ સમર્થન આપવાની ભારતની પ્રતિબદ્ધતાને પ્રતિબિંબિત કરે છે.

ભારત-કિરીબાતી સંબંધો

- ભારત અને કિરીબાતીએ 1985માં તેમના રાજદ્વારી સંબંધોની સ્થાપના કરી હતી. સુવા, ફીજીમાં ભારતીય હાઈ કમિશન કિરીબાતી દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત છે. કિરીબાતી નવી દિલ્હીમાં માનદ કોન્સ્યુલેટ પણ ધરાવે છે. કિરીબાતીએ અનેક આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થાઓમાં ભારતની ઉમેદવારીનું સમર્થન કર્યું છે. 2005માં UN સુધારણા પર G-4 ઠરાવને સહ-પ્રાયોજક કરનાર 34 દેશોમાંનો એક હતો.

ભારત અને કિરીબાતી વચ્ચે દ્વિપક્ષીય વેપાર

- બંને દેશો વચ્ચેનો વેપાર 1996-97માં US\$2,60,000 થી વધીને 2014-15માં US\$1.01 મિલિયન થયો હતો. 2015-16માં વેપાર થોડો ઘટીને US\$940,000 થયો હતો, કારણ

કે ભારતે તે સમયે કિરીબાતીમાંથી કોઈ આયાત કરી ન હતી. 2014-15માં, ભારતે કિરીબાતીમાં USD 1 મિલિયનની કિંમતના માલની નિકાસ કરી હતી, જ્યારે કિરીબાતીમાંથી 10,000 યુએસ ડોલરના પ્લાસ્ટિકની આયાત કરવામાં આવી હતી. કિરીબાતીમાં ભારત જે મુખ્ય વસ્તુઓની નિકાસ કરે છે તેમાં ખાંડ અને કન્ફેક્શનરી, ફાર્માસ્યુટિકલ્સ, પ્લાસ્ટિક અને નોન-રેલ્વે વાહનોના ભાગોનો સમાવેશ થાય છે.

કિરીબાતી

- કિરીબાતી એ મધ્ય પેસિફિક મહાસાગરમાં એક સ્વતંત્ર ટાપુ રાષ્ટ્ર છે. તેમાં 32 એટોલ્સ અને બનાબા નામનો એક ઉછરેલો કોરલ ટાપુ છે.

‘બાબુષ્કા બટાલિયન’

- તાજેતરમાં રશિયા-યુક્રેન તણાવ વચ્ચે ‘બાબુષ્કા બટાલિયન’ સમાચારમાં હતી.

બાબુષ્કા બટાલિયન

- કોન્સ્ટેન્ટિનોવસ્કા અને ‘બાબુષ્કા’ (વૃદ્ધ મહિલાઓ) ની સેના 2014 માં સંઘર્ષ શરૂ થયો ત્યારથી સ્વયંસેવી રહી છે.
- તેઓએ ખાઈ ખોદી છે, જાળી બનાવી છે, પુરવઠો પૂરો પાડ્યો છે, તબીબી સંભાળની ઓફર કરી છે અને લુકઆઉટ ટાવર બનાવ્યો છે.
- તેઓ જમશેરી ચળવળ એઝોવ દ્વારા ગોઠવવામાં આવે છે.

એઝોવ ચળવળ શું છે?

- એઝોવ ચળવળ એ જમશેરી તમામ સ્વયંસેવક પાયદળ લશ્કરી એકમ છે. તે એક અતિ-રાષ્ટ્રવાદી છે જેના પર શ્વેત સર્વોપરિતા અને નિયો-નાઝી વિચારધારાને આશ્રય આપવાનો આરોપ છે. તે કિવ સ્થિત રાજકીય પાંખ છે. 2019ની ચૂંટણીમાં તેઓ સંસદમાં એક પણ બેઠક જીતવામાં નિષ્ફળ રહ્યા હતા. જો કે, રશિયન સમર્થિત અલગતાવાદીઓ દ્વારા 2014 માં ટૂંકા કબજામાંથી શહેરને ફરીથી કબજે કર્યા પછી, એઝોવની સૈન્ય પાંખ ઘણીવાર મારિયુપોલ શહેરમાં બચાવકર્તા તરીકે જોવામાં આવે છે.

એઝોવ પ્રતિબંધ

- એઝોવને 2019માં દ્વેષપૂર્ણ ભાષણ માટે ફેસબુક પરથી પ્રતિબંધિત કરવામાં આવ્યો હતો. આ ઇવેન્ટની જાહેરાત ઇન્સ્ટાગ્રામ દ્વારા કરવામાં આવી હતી જેમાં એઝોવની ભાગીદારીનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો ન હતો.

રશિયા-યુકેન સંઘર્ષ

- રશિયાએ માર્ચ અને એપ્રિલ 2021 માં યુકેન સાથેની તેની સરહદ નજીક લશ્કરી કર્મચારીઓ અને સાધનો એકત્રિત કરવાનું શરૂ કર્યું. 2014માં રશિયા દ્વારા ક્રિમીઆના જોડાણ બાદ આ સૌથી વધુ સૈન્ય પ્રવૃત્તિ છે. આનાથી સંભવિત આક્રમણ અંગે ચિંતા અને આંતરરાષ્ટ્રીય કટોકટી ઊભી થઈ. જૂન 2021 સુધીમાં સૈનિકોને આંશિક રીતે પાછી ખેંચી લેવામાં આવી હતી. ડિસેમ્બર 2021 સુધીમાં, લગભગ 100,000 રશિયન સૈનિકો ફરીથી સરહદની નજીક તૈનાત હતા.

કેનેડાએ રાષ્ટ્રીય કટોકટી જાહેર કરી

- 14 ફેબ્રુઆરી, 2022 ના રોજ, કેનેડાના વડા પ્રધાન જસ્ટિન ટ્રુડોએ COVID આરોગ્ય નિયમો સામે ટ્રકર્સના વિરોધને સમાપ્ત કરવા માટે રાષ્ટ્રીય કટોકટી જાહેર કરી.

મુખ્ય બિંદુ

- યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સની સરહદને અવરોધિત કરનારા હથિયારો સાથે પોલીસે 11 લોકોની ધરપકડ કર્યા પછી, કટોકટીની સ્થિતિ જાહેર કરવામાં આવી હતી.
- કેનેડાના ઇતિહાસમાં આ માત્ર બીજી વખત છે કે શાંતિકાળમાં આવી શક્તિઓનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હોય.
- પાવર ટુ કોલ કરવામાં આવ્યો હતો કારણ કે સેંકડો ટ્રકો હજુ પણ ઓટ્ટાવાની શેરીઓમાં અવરોધિત છે.
- વડાપ્રધાને વધુમાં કહ્યું કે, આ તબક્કે સેના તૈનાત કરવામાં આવશે નહીં. જો કે, સત્તાવાળાઓને વિરોધ પ્રદર્શનના ભંડોળ પર પ્રતિબંધ ઉપરાંત, નાકાબંધી હટાવવા માટે વિરોધીઓની ધરપકડ કરવા અને તેમની ટ્રકો જપ્ત કરવા માટે વધુ સત્તા આપવામાં આવશે.

ઈમરજન્સી એક્ટ શા માટે ઘડવામાં આવ્યો?

- સંઘીય સરકારે નાકાબંધી અને વ્યવસાયોને સંબોધવા માટે પ્રાંતીય અને પ્રાદેશિક ક્ષમતાને પૂરક બનાવવા માટે કટોકટી કાયદો ઘડ્યો છે.

ઈમરજન્સી એક્ટનો ઉપયોગ છેલ્લે ક્યારે થયો હતો?

- 1970ના ઓક્ટોબર કટોકટી દરમિયાન, ઈમરજન્સી એક્ટનો ઉપયોગ ભૂતપૂર્વ વડા પ્રધાન પિયર ટ્રુડો (જસ્ટિન ટ્રુડોના પિતા) દ્વારા કરવામાં આવ્યો હતો. ઉગ્રવાદી અલગતાવાદીઓ દ્વારા બ્રિટીશ વેપાર એટેચી અને ક્વિબેકના પ્રધાન, પિયર લેપ્રેટના અપહરણ બાદ સામાન્ય સ્થિતિ પુનઃસ્થાપિત કરવા માટે સૈનિકો ક્વિબેક મોકલવામાં આવ્યા હતા.

સ્વતંત્રતા કાફલા

- તાજેતરમાં કેનેડામાં સામૂહિક વિરોધ શરૂ થયો હતો. આ વિરોધ મુખ્યત્વે કેનેડિયન ટ્રક ડ્રાઈવરો દ્વારા શરૂ કરવામાં આવ્યો છે. વાસ્તવમાં, કેનેડાની સરકારે ક્રોસ બોર્ડર અવરજવર માટે ટ્રક ડ્રાઈવરો માટે કોવિડ-19 રસી ફરજિયાત બનાવી છે. હવે ટ્રક ડ્રાઈવરોએ કેનેડામાં પ્રવેશતી વખતે રસીકરણનો પુરાવો રજૂ કરવો પડશે. સરકારના આ નિર્ણયથી નારાજ સેંકડો ટ્રક ડ્રાઈવરો પોતાની ટ્રક લઈને રાજધાની ઓટાવા જવા રવાના થયા હતા. કેનેડિયન ટ્રક ડ્રાઈવરો તેને તેમની સ્વતંત્રતા વિરુદ્ધ માની રહ્યા છે. દેશ-વિદેશના અનેક લોકો દ્વારા પણ આ પ્રદર્શનકારીઓને સમર્થન આપવામાં આવી રહ્યું છે. ટ્રક ચાલકોના આ આંદોલનને ફ્રીડમ કોન્વોય નામ આપવામાં આવ્યું છે. જો કે, ઘણી જગ્યાએ વિરોધીઓ દ્વારા તોફાનોને પણ પ્રોત્સાહન આપવામાં આવી રહ્યું છે.

ફ્રેન્ક-વોલ્ટર સ્ટેઈનમેયર જર્મનીના ફરીથી પ્રમુખ તરીકે ચૂંટાયા

- 13 ફેબ્રુઆરી, 2022 ના રોજ, એક વિશેષ સંસદીય એસેમ્બલીએ પાંચ વર્ષની બીજી મુદત માટે જર્મન પ્રમુખ ફ્રેન્ક-વોલ્ટર સ્ટેઈનમેયરને ફરીથી ચૂંટ્યા.

મુખ્ય બિંદુ

- પ્રમુખપદ માટે સ્ટેઈનમેયરની દોડને ચૂંટણી પહેલા મોટાભાગના મુખ્ય પ્રવાહના રાજકીય પક્ષો દ્વારા ટેકો મળ્યો હતો.
- તેઓ સંસદના નીચલા ગૃહના સભ્યોની મોટી બહુમતી અને જર્મનીના 16 રાજ્યોના પ્રતિનિધિઓની વિશેષ સભા દ્વારા ચૂંટાયા હતા.
- તેઓ 2017માં રાષ્ટ્રપતિ બન્યા હતા. આ પહેલા, તેમણે ચાન્સેલર એન્જેલા મર્કેલના વિદેશ પ્રધાન અને ચાન્સેલર ગેરહાર્ડ શ્રોડરના ચીફ ઓફ સ્ટાફ તરીકે બે ટર્મ સેવા આપી હતી.

જર્મનીના પ્રમુખ

- જર્મનીના રાષ્ટ્રપતિ પાસે ઓછી કારોબારી સત્તા છે. જો કે, તે એક મહત્વપૂર્ણ નૈતિક અધિકાર માનવામાં આવે છે. તેઓ દેશના વડા છે. રાષ્ટ્રપતિની ઔપચારિક જવાબદારીઓ હોય છે, પરંતુ રાજકીય રીતે કાર્ય કરવાની સત્તા અને ફરજ પણ હોય છે. તેઓ સામાન્ય સામાજિક અને રાજકીય ચર્ચાને દિશા આપી શકે છે. રાષ્ટ્રપતિને ફેડરેશન વતી માફી આપવાનો વિશેષાધિકાર પણ છે.

જર્મન રાષ્ટ્રપતિની મુદત

- જર્મન રાષ્ટ્રપતિ સતત બે પાંચ વર્ષની મુદત માટે ચૂંટાઈ શકે છે.

જર્મનીમાં સંસદીય પ્રણાલી

- 1949ના બંધારણ (મૂળભૂત કાયદો) મુજબ, જર્મનીમાં સંસદીય પ્રણાલી સરકાર છે, જ્યાં ચાન્સેલર સરકારના વડા છે.

ક્રેન્ક-વોલ્ટર સ્ટેઈનમીયર

- તેઓ સોશિયલ ડેમોક્રેટિક પાર્ટી ઓફ જર્મની (SPD) ના સભ્ય છે, કાયદામાં ડોક્ટરેટ ધરાવે છે. તેઓ અગાઉ સરકારી કર્મચારી હતા. રશિયા અને ચીન પ્રત્યેની તેમની ઉદાર નીતિઓ અને માનવ અધિકારો કરતાં જર્મનીના વ્યવસાયિક હિતોને પ્રાધાન્ય આપવા બદલ તેમની ટીકા કરવામાં આવી છે.

ભારત-યુએઈ વર્ચ્યુઅલ સમિતિ

- તાજેતરમાં જ ભારત અને સંયુક્ત આરબ અમીરાત (UAE) વચ્ચે વર્ચ્યુઅલ સમિટનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.
- આ પહેલા સપ્ટેમ્બર 2021 માં, ભારત અને યુએઈએ ભારત-યુએઈ વ્યાપક આર્થિક ભાગીદારી કરાર (CEPA) પર ઔપચારિક રીતે વાટાઘાટો શરૂ કરી હતી.

સમિટના મુખ્ય મુદ્દાઓ

- વિસ્તૃત વ્યૂહાત્મક ભાગીદારી: સમિટ દરમિયાન 'ભારત અને યુએઈ પ્રોગ્રેસ ઈન ઓવરઓલ સ્ટ્રેટેજિક એલાયન્સ: ન્યૂ ફ્રન્ટ, ન્યૂ માઈલસ્ટોન' શીર્ષક સાથેનું એક સંયુક્ત વિઝન પેપર પણ બહાર પાડવામાં આવ્યું હતું.
- નિવેદનમાં ભારત અને સંયુક્ત આરબ અમીરાત વચ્ચે ભવિષ્યલક્ષી ભાગીદારીની રૂપરેખા આપવામાં આવી છે તથા મુખ્ય ક્ષેત્રો અને પરિણામોની ઓળખ કરવામાં આવી છે.
- તેનો સામાન્ય ઉદ્દેશ વિવિધ ક્ષેત્રોમાં નવા વ્યવસાયો, રોકાણો અને નવીનતાને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે.
- સંરક્ષણ અને સુરક્ષા ક્ષેત્ર: આ વિસ્તારમાં શાંતિ અને સુરક્ષા જાળવવામાં પ્રદાન કરતા દરિયાઈ સહકારને વધારવા માટે પણ સંમતિ સધાઈ હતી.
- પ્રાદેશિક અને આંતરરાષ્ટ્રીય એમ બંને સ્તરે કટુરવાદ અને આતંકવાદ સામે લડવા સંયુક્ત કટિબદ્ધતાની પુનઃપુષ્ટિ કરવામાં આવી હતી, જેમાં સરહદ પારના તમામ પ્રકારના આતંકવાદનો સમાવેશ થાય છે.
- ક્લાઈમેટ એક્શન એન્ડ રિન્યુએબલ્સ: ગ્રીન હાઈડ્રોજનના ઉત્પાદન પર વિશેષ ધ્યાન કેન્દ્રિત કરીને એકબીજાના સ્વચ્છ ઊર્જા અભિયાનોને ટેકો આપવા અને બંને ટેકનોલોજીને વધારવામાં મદદ કરવા માટે સંયુક્ત હાઈડ્રોજન ટાસ્ક ફોર્સની રચના કરવા સંમતિ સધાઈ હતી.

- ઉભરતી ટેકનોલોજીઓ: મહત્વપૂર્ણ ટેકનોલોજીઓ પર સહકાર અને ઈ-બિઝનેસ અને ઈ-પેમેન્ટ સોલ્યુશન્સનાં પારસ્પરિક પ્રોત્સાહન તથા બંને દેશોનાં સ્ટાર્ટ-અપ્સનાં વિસ્તરણ પર સંમતિ સધાઈ હતી.
- શૈક્ષણિક સહયોગ: સંયુક્ત આરબ અમીરાતમાં ભારતીય પ્રૌદ્યોગિકી સંસ્થાન સ્થાપિત કરવા અંગે સહમતિ સાધવામાં આવી.
- સ્વાસ્થ્ય ક્ષેત્રમાં સહયોગ: રસીની વિશ્વસનીય સપ્લાય ચેઈન, સંશોધન, ઉત્પાદન અને વિકાસમાં સહયોગ કરવાનો તથા ભારતમાં સ્વાસ્થ્ય ક્ષેત્રમાં માળખાગત સુવિધામાં યુએઈની સંસ્થાઓ દ્વારા રોકાણ વધારવાનો તેમજ વંચિત દેશોમાં સ્વાસ્થ્ય સહાયતા પ્રદાન કરવાનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો.
- ખાદ્ય સુરક્ષા: ખાદ્ય પુરવઠા શૃંખલાની લવચિકતા અને વિશ્વસનીયતા વધારવાની જરૂરિયાતને બંને દેશોએ સ્વીકારી હતી.
- દ્વિપક્ષીય ખાદ્ય અને કૃષિ વેપારમાં વધારો કરીને તથા યુએઈમાં ખેતરોને મજબૂત કરવા તથા માળખાગત સુવિધાઓને પ્રોત્સાહન આપવા અને બંદરો સાથે જોડતી સમર્પિત લોજિસ્ટિક્સ સેવાઓને પ્રોત્સાહન આપવા માટે સહયોગ વધારવાનો નિર્ણય પણ લેવામાં આવ્યો હતો.
- કૌશલ્ય સહયોગ: કૌશલ્ય વિકાસમાં સહયોગ વધારવા માટે સહમતિ સધાઈ હતી, જેથી બજારની જરૂરિયાતો સાથે તાલ મિલાવીને ભવિષ્યની બદલાતી જરૂરિયાતો અનુસાર કામ પૂર્ણ કરી શકાય.
- ભારતની આઝાદીની 75મી વર્ષગાંઠ અને સંયુક્ત આરબ અમીરાતની સ્થાપનાનાં 50માં વર્ષની ઉજવણીનાં પ્રસંગે આ સંયુક્ત સ્મારક ટિકિટ બહાર પાડવામાં આવી હતી.
- વિસ્તૃત આર્થિક ભાગીદારી સમજૂતી (CEPA): વિકાસમાં નોંધપાત્ર પ્રદાન કરવા બંને પક્ષોએ વેપાર અને રોકાણ સંબંધોને વધુ વેગ આપવા સીઈપીએ પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા.
- પ્લાસ્ટિક, કૃષિ, ખાદ્ય ઉત્પાદનો, ઓટોમોબાઈલ્સ, એન્જિનિયરિંગ, ફાર્માસ્યુટિકલ્સ એવા કેટલાક ક્ષેત્રો છે જેને આ કરારથી વેગ મળશે.
- આ સોદાથી દેશમાં યુવાનો માટે ૧૦ લાખ રોજગારીની તકોનું સર્જન થશે અને ભારત માટે વ્યાપક આફ્રિકન અને એશિયન બજારો સુધી પહોંચવાનું શક્ય બનશે.
- બંને દેશો વચ્ચે સીઈપીએ આગામી પાંચ વર્ષ (2022-27) માં દ્વિપક્ષીય વેપાર વર્તમાન 60 અબજ ડોલરના સ્તરથી વધારીને 100 અબજ અમેરિકન ડોલર થવાની અપેક્ષા છે.

વિસ્તૃત આર્થિક સહકાર અને ભાગીદારી સમજૂતી (CEPA)

- તે મુક્ત વેપાર કરારનો એક પ્રકાર છે જેમાં સેવાઓ અને રોકાણના સંદર્ભમાં વેપાર અને આર્થિક ભાગીદારીના અન્ય ક્ષેત્રોની વાટાઘાટો શામેલ છે. તે વેપાર સુવિધા અને

- કસ્ટમ્સ સહકાર, સ્પર્ધા અને બૌદ્ધિક સંપદા અધિકારો જેવા વાટાઘાટોના ક્ષેત્રો પર પણ વિચાર કરી શકે છે.
- ભાગીદારી અથવા સહકારના કરારો મુક્ત વેપાર કરારો કરતા વધુ વ્યાપક છે.
- સીઈપીએ વ્યવસાયના નિયમનકારી પાસાને પણ જુએ છે અને નિયમનકારી મુદ્દાઓને આવરી લેતા કરારનો સમાવેશ કરે છે.
- ભારતે દક્ષિણ કોરિયા અને જાપાન સાથે CEPA પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે.

ભારત-યુએઈના સંબંધોની વર્તમાન સ્થિતિ

- પરિચય:
- ભારત અને સંયુક્ત આરબ અમીરાત બંને દેશો વચ્ચે સદીઓ જૂના સાંસ્કૃતિક, ધાર્મિક અને આર્થિક સંબંધો ધરાવે છે.
- 1966માં અબુધાબીના શાસક તરીકે હિઝ હાઈનેસ શેખ ઝાયેદ બિન સુલતાન અલ નાહ્યાનની નિમણૂક અને ત્યાર બાદ 1971માં યુએઈ ફેડરેશનની રચના બાદ આ સંબંધો વધુ મજબૂત બન્યા હતા.
- રાજકીય સંબંધો:
- વર્ષ 2019માં યુએઈએ બંને દેશો વચ્ચે લાંબા સમયથી ચાલી આવતી મિત્રતા અને સંયુક્ત વ્યૂહાત્મક સહકારને મજબૂત કરવા બદલ ભારતના પ્રધાનમંત્રીને સર્વોચ્ચ નાગરિક પુરસ્કાર ઝાયેદ મેડલ એનાયત કર્યો હતો.
- ઓગસ્ટ, 2015માં ભારતીય પ્રધાનમંત્રીની સંયુક્ત આરબ અમીરાતની મુલાકાતથી નવી અને વિસ્તૃત અને વ્યૂહાત્મક ભાગીદારીની શરૂઆત થઈ હતી.
- આર્થિક સંબંધો:
- વર્ષ 2019-20માં ભારત-યુએઈ વચ્ચે આશરે 60 અબજ અમેરિકન ડોલરનો વેપાર થયો હતો, જેના કારણે યુએઈ ચીન અને અમેરિકા પછી ભારતનો ત્રીજો સૌથી મોટો વેપારી ભાગીદાર દેશ બન્યો હતો.
- અમેરિકા પછી ભારતનું બીજા નંબરનું સૌથી મોટું નિકાસ સ્થળ યુએઈએ વર્ષ 2019-2020માં લગભગ 29 અબજ ડોલરની નિકાસ કરી હતી.
- વર્ષ 2019 માં, યુએઈ અને ભારત વચ્ચે નોન-ઓઈલ વેપાર આશરે 41.43 અબજ અમેરિકન ડોલર હતો જે ભારતનો બીજો સૌથી મોટો વેપારી ભાગીદાર હતો.
- સાંસ્કૃતિક સંબંધ:
- બંને રાષ્ટ્રો ઐતિહાસિક સંબંધો ધરાવે છે અને સત્તાવાર અને લોકપ્રિય એમ બંને સ્તરે નિયમિત સાંસ્કૃતિક આદાનપ્રદાન જાળવે છે.
- બંને દેશોએ વર્ષ 1975માં સાંસ્કૃતિક સમજૂતી પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા અને બંને દેશોના દૂતાવાસો સાંસ્કૃતિક સંગઠનોના સહયોગથી વિવિધ સાંસ્કૃતિક પ્રવૃત્તિઓનું આયોજન કરે છે.

- ભારતીય સમુદાય:
- યુએઈમાં સૌથી મોટો પ્રવાસી સમુદાય યુએઈમાં 26 લાખથી વધુ ભારતીય પ્રવાસી છે, જેણે યુએઈના આર્થિક વિકાસમાં મુખ્ય ભૂમિકા ભજવી છે.
- તાજેતરમાં, ભારતે ગલ્ફ કોઓપરેશન કાઉન્સિલ (જીસીસી) ના સભ્યોને, જેમાં યુએઈ પણ શામેલ છે, કોવિડ -19 સંબંધિત પ્રતિબંધોમાં છૂટછાટ સાથે કામ ફરી શરૂ કરવા માંગતા ભારતીયોને પાછા ફરવાની સુવિધા આપવા જણાવ્યું છે.

વર્લ્ડ સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ સમિટ 2022

- તાજેતરમાં, વડાપ્રધાને ‘એનજી એન્ડ રિસોર્સિસ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ’ (TERI) દ્વારા આયોજિત ‘વર્લ્ડ સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ સમિટ’ને સંબોધિત કર્યું હતું.

વિશ્વ ટકાઉ વિકાસ સમિટ

- પરિચય:
- વર્લ્ડ સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ સમિટ એ એનજી એન્ડ રિસોર્સિસ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ (TERI) ની મુખ્ય વાર્ષિક ઇવેન્ટ છે.
- વૈશ્વિક મુદ્દાઓ પર આ એકમાત્ર સમિટ છે જે વિકાસશીલ દેશો વચ્ચે યોજાય છે.
- ઉદ્દેશ્ય:
- તેને ટકાઉ વિકાસ અને આબોહવા પરિવર્તન તરફ લક્ષિત ક્રિયાને વેગ આપવા માટે એક જ પ્લેટફોર્મ તરીકે કલ્પના કરવામાં આવી છે.
- તેનો ઉદ્દેશ ટકાઉ વિકાસ, ઉર્જા અને પર્યાવરણના ક્ષેત્રોમાં વૈશ્વિક નેતાઓ અને વિદ્વાનોને એક સામાન્ય મંચ પ્રદાન કરવાનો છે.

‘એનજી એન્ડ રિસોર્સિસ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ’ (TERI)

- TERI એક બિન-લાભકારી સંશોધન સંસ્થા છે.
- તે ભારત અને વૈશ્વિક દક્ષિણ માટે ઉર્જા, પર્યાવરણ અને ટકાઉ વિકાસના ક્ષેત્રોમાં સંશોધન કરે છે.
- તેની સ્થાપના વર્ષ 1974માં ટાટા એનજી રિસર્ચ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ તરીકે કરવામાં આવી હતી અને વર્ષ 2003માં તેનું નામ બદલીને ‘એનજી એન્ડ રિસોર્સિસ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ’ રાખવામાં આવ્યું હતું.

સમિટમાં ભારતનો પક્ષ

- સમાન ઉર્જા એક્સેસ:
- ભારતે એ સુનિશ્ચિત કરીને તેની પ્રતિબદ્ધતાઓ પૂર્ણ કરી છે કે ગરીબો માટે સમાન ઉર્જા પહોંચ તેની પર્યાવરણીય નીતિનો પાયાનો પથ્થર રહે.

- તેમાં ઉજાવવા યોજના હેઠળ 90 મિલિયન પરિવારોને સ્વચ્છ રસોઈ ઇંધણની પહોંચ જેવી પહેલનો સમાવેશ થાય છે.
- ઉપરાંત, ખેડૂતોને PM-KUSUM યોજના હેઠળ સોલાર પેનલ્સ સ્થાપિત કરવા માટે પ્રોત્સાહિત કરવામાં આવી રહ્યા છે, જ્યાં ખેડૂતો વધારાની શક્તિનો ઉપયોગ કરી શકે છે અને તેને ગ્રીડને પણ વેચી શકે છે, જે ટકાઉપણું અને ઇક્વિટીને પ્રોત્સાહન આપશે.
- ઉત્સર્જન ઘટાડો:
- LED બલ્બ વિતરણ યોજના (UJALA) પર ચર્ચા કરવામાં આવી હતી, જે છેલ્લા સાત વર્ષથી કાર્યરત છે, જેણે 220 બિલિયન યુનિટ વીજળીની બચત કરી છે અને વાર્ષિક 180 બિલિયન ટન કાર્બન ડાયોક્સાઇડ ઉત્સર્જનને અટકાવ્યું છે.
- નેશનલ હાઇડ્રોજન મિશનનો ઉદ્દેશ્ય 'ગ્રીન હાઇડ્રોજન'નો ઉપયોગ કરવાનો છે અને તે TERA જેવી શૈક્ષણિક અને સંશોધન સંસ્થાઓ પર છે કે તેઓ માપી શકાય તેવા ઉકેલો અપનાવે.
- રામસર સાઇટ:
- ઇન્ટરનેશનલ યુનિયન ફોર કન્ઝર્વેશન ઓફ નેચર (IUCN) દ્વારા ભારતના પ્રયાસોને આંતરરાષ્ટ્રીય માન્યતા આપવામાં આવી હતી અને ભારત પાસે હવે 1 મિલિયન હેક્ટરથી વધુ વિસ્તારમાં ફેલાયેલી 49 રામસર સાઇટ્સ (વેટલેન્ડ્સ) છે.
- ભારત એક વિશાળ જૈવવિવિધતા ધરાવતો દેશ છે. વિશ્વની લગભગ 8% પ્રજાતિઓ ભારતમાં જોવા મળે છે જેમાં વિશ્વના 2.4% જમીન વિસ્તાર છે.
- જમીનનો અધોગતિ:
- 2015 થી જમીનના અધોગતિને અટકાવીને પુનઃસંગ્રહ એ મુખ્ય ફોકસ ક્ષેત્રોમાંનું એક છે અને 11.5 મિલિયન હેક્ટરથી વધુ પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવ્યું છે.
- ભારત બોન ચેલેન્જ હેઠળ જમીન અધોગતિ તટસ્થતાની રાષ્ટ્રીય પ્રતિબદ્ધતા હાંસલ કરવાના માર્ગ પર છે.
- ભારત UNFCCC હેઠળ કરવામાં આવેલી તેની તમામ પ્રતિબદ્ધતાઓને પૂર્ણ કરવામાં દ્રઢપણે માને છે. ગ્લાસગોમાં CoP-26 દરમિયાન ભારતે તેની મહત્વાકાંક્ષાઓ પણ વધારી હતી.
- ઉદાહરણ તરીકે, ભારતે જાહેરાત કરી કે તે 2070 સુધીમાં કાર્બન તટસ્થતાનું લક્ષ્ય હાંસલ કરશે.
- સંકલિત ક્રિયા:
- ગ્લોબલ કોમન્સ માટે સ્થિરતા માટે સંકલિત પગલાંની જરૂર છે. ભારતના પ્રયાસોએ આ આંતર-નિર્ભરતાને માન્યતા આપી છે.
- ઇન્ટરનેશનલ સોલર એલાયન્સ દ્વારા ભારતનો ઉદ્દેશ્ય "એક સૂર્ય, એક વિશ્વ, એક ગ્રીડ" છે.
- વિશ્વએ દરેક સમયે, દરેક જગ્યાએ વિશ્વવ્યાપી ગ્રીડમાંથી સ્વચ્છ ઊર્જાની ઉપલબ્ધતાને સુનિશ્ચિત કરવા માટે કામ કરવું જોઈએ.

- તેણે દેશોને વિભિન્ન જવાબદારીઓ અને સંબંધિત ક્ષમતાઓ સાથે રાષ્ટ્રીય પરિસ્થિતિઓના આધારે સમાનતા અને આબોહવા પરિવર્તનના સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં રાખીને વૈશ્વિક સ્તરે સંમત નિયમોના આધારે કાર્ય કરવા વિનંતી કરી.
- વૈશ્વિક કાર્બન બજેટના તેમના વાજબી હિસ્સાની અંદર તમામ દેશો દ્વારા ઇક્વિટીનો અમલ ન થાય ત્યાં સુધી પેરિસ કરારના લક્ષ્યો હાંસલ કરી શકાતા નથી.
- આપત્તિગ્રસ્ત ટાપુઓ માટે ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર:
- આપત્તિ વ્યવસ્થાપન ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર પર ગઠબંધન (સીડીઆરઆઈ) નો ઉદ્દેશ્ય વારંવાર કુદરતી આફતોની સંભાવના ધરાવતા વિસ્તારોમાં મજબૂત ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર બનાવવાનો છે.
- ભારતે પણ CoP-26ની તર્જ પર "ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર ફોર રિસિલિયન્ટ આઈલેન્ડ સ્ટેટ્સ" નામની પહેલ શરૂ કરી છે.
- ટાપુ-આધારિત રાજ્યો સૌથી વધુ સંવેદનશીલ છે અને તેથી તાત્કાલિક રક્ષણની જરૂર છે.
- LIFE (પર્યાવરણ પહેલ માટે જીવનશૈલી) શરૂ:
- LIFE એ આપણા ગ્રહને બહેતર બનાવવા માટે જીવનશૈલીની પસંદગી કરવા વિશે છે. LIFE એ વિશ્વભરના સમાન વિચારવાળા લોકોનું ગઠબંધન હશે જે ટકાઉ જીવનશૈલીને પ્રોત્સાહન આપશે.
- તેમને 3P (પ્રો પ્લેનેટ પીપલ) કહેવામાં આવશે. તે વૈશ્વિક ચળવળ 'લાઈફ'ના અમલીકરણ માટેનું જોડાણ છે.

ટકાઉ વિકાસ અને આબોહવા પરિવર્તન

- ટકાઉ વિકાસ:
- ટકાઉ વિકાસ એ વિકાસ છે જે ભવિષ્યની પેઢીઓની જરૂરિયાતોને પૂરી કરવાની ક્ષમતા સાથે સમાધાન કર્યા વિના વર્તમાન જરૂરિયાતોને પૂર્ણ કરે છે.
- ટકાઉ વિકાસની આ સૌથી વધુ સ્વીકૃત વ્યાખ્યા બ્રુન્ડલેન્ડ કમિશન દ્વારા તેના અહેવાલ 'અવર કોમન ફ્યુચર' (1987) માં આપવામાં આવી હતી.
- સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ ગોલ્સ (SDGs) એ બધા માટે વધુ સારું ભવિષ્ય હાંસલ કરવાના મુખ્ય ઉદ્દેશ્યોમાંના એક સાથેનો વૈશ્વિક પ્રયાસ છે.
- વાતાવરણ મા ફેરફાર:
- તે સરેરાશ હવામાન પેટર્નમાં લાંબા ગાળાના ફેરફાર છે જેનો ઉપયોગ પૃથ્વીની સ્થાનિક, પ્રાદેશિક અને વૈશ્વિક આબોહવાને વ્યાખ્યાયિત કરવા માટે કરવામાં આવે છે.
- ક્લાઈમેટ ડેટા રેકૉર્ડ્સ આબોહવા પરિવર્તનના મુખ્ય સૂચકાંકોના પુરાવા પૂરા પાડે છે, જેમ કે વૈશ્વિક જમીન અને સમુદ્રી તાપમાનમાં વધારો, દરિયાની સપાટીમાં વધારો, પૃથ્વીના ઘુવો અને પર્વતીય હિમનદીઓ પર બરફનો ઘટાડો, ભારે મોસમી આવર્તન અને તોફાન જેવા ગંભીર ફેરફારો., હીટવેવ્સ, જંગલમાં આગ, દુષ્કાળ, પૂર અને વરસાદ, વનસ્પતિ આવરણમાં ફેરફાર.

ભારત અને WFP અફઘાનિસ્તાનને ઘઉંની સપ્લાય કરશે

- તાજેતરમાં ભારતે 50,000 મેટ્રિક ટન ઘઉંના વિતરણ માટે સંયુક્ત રાષ્ટ્ર વિશ્વ ખાદ્ય કાર્યક્રમ (WFP) સાથે કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે, જે માનવતાવાદી સહાયના ભાગરૂપે અફઘાનિસ્તાન મોકલવામાં આવશે.
- અગાઉ અફઘાનિસ્તાન પર દિલ્હી ક્ષેત્રીય સુરક્ષા સંવાદ યોજાયો હતો. બેઠકમાં અફઘાન લોકો માટે “તાત્કાલિક માનવતાવાદી સહાય” માટે હાકલ કરવામાં આવી હતી અને અફઘાન પરિદ્રશ્ય પર પ્રાદેશિક સહયોગીઓ વચ્ચે ગાઢ સહકાર અને પરામર્શ માટે હાકલ કરવામાં આવી હતી.
- વર્ષ 2020માં ભારતે કોવિડ-19 પડકારનો સામનો કરવા માટે 20 ટનથી વધુ દવાઓ, અન્ય સાધનો અને 75,000 ટન ઘઉં અફઘાનિસ્તાન મોકલ્યા હતા.

ઘઉંના પુરવઠાને લગતો કરાર

- ઘઉંને પાકિસ્તાન મારફતે અફઘાનિસ્તાન પહોંચાડવામાં આવશે અને ફેબ્રુઆરી 2022 માં કંદહારમાં WFP અધિકારીઓને સોંપવામાં આવશે.
- ઈરાને ચાબહાર પોર્ટ અને પછી આહેદાન રેલ્વે લાઈન દ્વારા અફઘાનિસ્તાન સાથેની સરહદ સુધી ઘઉં પહોંચાડવાની ઓફર કરી છે.

કરારના અમલીકરણને લગતી મુખ્ય ચિંતાઓ

- પાકિસ્તાન મારફતેનો માર્ગ, જે 2019 માં ભારતથી તમામ નિકાસ માટે બંધ કરવામાં આવ્યો હતો અને અપવાદ તરીકે જ ખોલવામાં આવ્યો હતો, વર્તમાન કન્સાઈનમેન્ટના પરિવહનમાં ઘણા અઠવાડિયા લાગી શકે છે.
- કારણ કે ઘઉં લોડ કરવા અને ફરીથી લોડ કરવા માટે જરૂરી ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર અને શ્રમનું આયોજન કરવું પડશે.
- ઓગસ્ટ 2019માં, પાકિસ્તાને જમ્મુ અને કાશ્મીરમાં ફેરફાર અને કલમ 370ના વિરોધમાં ભારત સાથેની તમામ વેપાર પ્રવૃત્તિઓ બંધ કરી દીધી હતી.
- ત્યારબાદ, પાકિસ્તાન સરકારે ભારતને અફઘાનિસ્તાનમાં નિકાસ માટે વાઘા બોર્ડરમાંથી પસાર થવાની મંજૂરી આપી, જેના દ્વારા તેને રોગચાળા દરમિયાન ભારતમાંથી દવાઓ સપ્લાય કરવા માટે અપવાદ તરીકે જોવામાં આવે છે.
- ભારતે ફ્લાઈટ દ્વારા અફઘાનિસ્તાનની હોસ્પિટલોમાં દવાઓ અને તબીબી સાધનોના ઘણા માલસામાન પણ મોકલ્યા છે.

વિશ્વ ખાદ્ય કાર્યક્રમ

- પરિચય:
- વર્લ્ડ ફૂડ પ્રોગ્રામ (WFP) એક અગ્રણી માનવતાવાદી સંસ્થા છે જે કટોકટીમાં જીવન બચાવવા માટે ખોરાક સહાય પૂરી પાડે છે, પોષણ સ્તર સુધારવા માટે સમુદાયો સાથે કામ કરે છે.
- તેની સ્થાપના 1961માં ફૂડ એન્ડ એગ્રીકલ્ચર ઓર્ગેનાઈઝેશન (FAO) અને યુનાઈટેડ નેશન્સ જનરલ એસેમ્બલી (UNGA) દ્વારા રોમ, ઈટાલીમાં તેનું મુખ્ય મથક સાથે કરવામાં આવી હતી.
- તે યુનાઈટેડ નેશન્સ સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ ગ્રૂપ (UNSDG) ના સભ્ય પણ છે, જે યુનાઈટેડ નેશન્સ એજન્સીઓ અને સંસ્થાઓનું ગઠબંધન છે જેનો ઉદ્દેશ ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યો (SDGs) ને પહોંચી વળવાનો છે.
- WFP 88 દેશોને સહાય પૂરી પાડે છે અને 2019 માં 97 મિલિયન લોકોને મદદ કરે છે, જે 2012 પછીની સૌથી મોટી સંખ્યા છે.
- WFP ને વર્ષ 2020 માં ભૂખમરાનો સામનો કરવા, સંઘર્ષ પ્રભાવિત વિસ્તારોમાં શાંતિની સ્થિતિ સુધારવા અને યુદ્ધ અને સંઘર્ષની સ્થિતિમાં ભૂખ-સંબંધિત સમસ્યાઓનો સામનો કરવા માટેના પ્રયાસો માટે શાંતિ માટે નોબેલ પુરસ્કાર એનાયત કરવામાં આવ્યો છે.
- ઉદ્દેશ્ય:
- WFP કટોકટી સહાય તેમજ પુનર્વસન અને વિકાસ સહાય પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે.
- તેના કામનો બે તૃતીયાંશ ભાગ સંઘર્ષથી પ્રભાવિત દેશો પર કેન્દ્રિત છે, જ્યાં લોકો અન્યત્ર કરતાં ત્રણ ગણા વધુ કુપોષણનો શિકાર બને છે.
- તે રોમ સ્થિત અન્ય બે સંયુક્ત રાષ્ટ્ર એજન્સીઓ સાથે નજીકથી કામ કરે છે:
- ફૂડ એન્ડ એગ્રીકલ્ચર ઓર્ગેનાઈઝેશન (FAO): તે યુએનના સભ્ય દેશોને ટકાઉ કૃષિને ટેકો આપવા માટે નીતિઓ ઘડવામાં અને યોજના ઘડવા અને કાયદા બદલવામાં મદદ કરે છે.
- ઈન્ટરનેશનલ ફંડ ફોર એગ્રીકલ્ચરલ ડેવલપમેન્ટ (IFAD): આના દ્વારા ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં ગરીબ લોકો માટે બનાવવામાં આવેલા પ્રોજેક્ટને ધિરાણ આપવામાં આવે છે.
- ખોરાકની એક્સેસ પ્રદાન કરીને ભૂખનો અંત લાવો.
- પોષણમાં સુધારો કરવો અને ખાદ્ય સુરક્ષા પ્રાપ્ત કરવી.
- ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યોના અમલીકરણને ટેકો આપો અને તેના પરિણામો શેર કરો.

WFP અને ભારત

- પૃષ્ઠભૂમિ: WFP ભારતમાં વર્ષ 1963 થી કાર્યરત છે જે ખાદ્ય વિતરણના ક્ષેત્રમાં તકનીકી સહાયતા માટે કામ કરે છે કારણ કે દેશ ખાદ્યાન્ન ઉત્પાદનમાં આત્મનિર્ભરતા હાંસલ કરી છે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

- ભારતમાં, WFP મુખ્યત્વે નીચેના ક્ષેત્રોમાં મદદ કરે છે:
- લક્ષિત જાહેર વિતરણ વ્યવસ્થાનું પરિવર્તન: WFP ભારતની પોતાની સબસિડીયુક્ત ખાદ્ય વિતરણ પ્રણાલીની કાર્યક્ષમતા, જવાબદારી અને પારદર્શિતાને સુધારવા માટે કામ કરી રહી છે, સમગ્ર દેશમાં લગભગ 800 મિલિયન ગરીબ લોકોને ઘઉં, ચોખા, ખાંડ અને કેરોસીન સપ્લાય કરે છે.
- સરકાર દ્વારા મધ્યાહન ભોજન કાર્યક્રમનું મજબૂતીકરણ : WFP સરકારી શાળાઓ માટે મધ્યાહન ભોજન કાર્યક્રમ હેઠળ ખોરાકના પોષણ મૂલ્યને વધારવા માટે ખોરાકમાં બહુ-સૂક્ષ્મ પોષકતત્વોને મજબૂત કરવા માટે કામ કરે છે.
- પાયલોટ પ્રોજેક્ટે અવલોકન કર્યું કે ઉચ્ચ આયર્ન સામગ્રીવાળા ચોખા જે તે જ જિલ્લામાં વહેંચવામાં આવ્યા હતા તેના પરિણામે એનિમિયામાં 20 ટકાનો ઘટાડો થયો હતો.
- તેણે શિશુઓ અને નાના બાળકોને આપવામાં આવતા આહારમાં પોષક તત્વોને મજબૂત કરીને કેરળમાં કુપોષણ સામે લડવામાં મદદ કરી છે.
- ખાદ્ય અસુરક્ષાનું મેપિંગ/મેપિંગ અને મોનિટરિંગ: WFP એ ભારતના સૌથી વધુ ખાદ્ય અસુરક્ષિત વિસ્તારોને ઓળખવા માટે નબળાઈ વિશ્લેષણ અને મેપિંગ સોફ્ટવેરનો ઉપયોગ કર્યો છે, જે નીતિ અને રાહત કાર્યને યોગ્ય રીતે લક્ષ્યાંક બનાવે છે.
- WFP રાજ્ય સરકારના ફૂડ સિક્યુરિટી એનાલિસિસ યુનિટની સ્થાપનામાં ગરીબી અને માનવ વિકાસ મોનિટરિંગ એજન્સીને પણ ટેકો આપી રહી છે, જે ભૂખમરને સંપૂર્ણપણે સમાપ્ત કરવાના લક્ષ્ય તરફ કામ કરી રહી છે.
- ભારત માટે વ્યૂહાત્મક યોજના : ભારત માટે વ્યૂહાત્મક યોજના (2019 - 2023) મુજબ, WFPનો ઉદ્દેશ્ય છે:
- ભારતના સૌથી સંવેદનશીલ લોકોને સમગ્ર વર્ષ દરમિયાન તેમની ન્યૂનતમ ખોરાક અને પોષણની જરૂરિયાતો પૂરી કરવા સક્ષમ બનાવવા.
- 2025 સુધીમાં કુપોષણના ઉચ્ચ જોખમ ધરાવતા લોકો, ખાસ કરીને સ્ત્રીઓ, બાળકો અને કિશોરીઓના પોષણમાં સુધારો કરવો.

સોલોમન ટાપુઓ

- તાજેતરમાં, યુ.એસ. કહે છે કે તે સોલોમન ટાપુઓમાં દૂતાવાસ ખોલશે, જે ચીનના “પ્રભાવને મજબૂત” કરતા પહેલા દક્ષિણ પેસિફિક રાષ્ટ્રમાં યુએસ પ્રભાવ વધારવાની નિશ્ચિતપણે યોજના કરશે.

નિર્ણય લેવાના કારણો

- સોલોમન ટાપુઓ બીજા વિશ્વયુદ્ધ (1939-45) ના સમયથી અમેરિકનોના યુદ્ધ સ્થળના ઇતિહાસની સાક્ષી આપે છે, પરંતુ

યુએસને આ પ્રદેશમાં તેના વિશેષાધિકારો ગુમાવવાનો ડર હતો કારણ કે ચીન સોલોમન ટાપુઓમાં તેના પક્ષમાં યુનંદા રાજકારણીઓ અને વ્યવસાયિક લોકોની ભરતી કરવા માંગે છે.

- નવેમ્બર 2021માં 700,000 લોકોના દેશમાં રમખાણોમાં વધારો થયા બાદ આ પગલું લેવામાં આવ્યું છે.
- શાંતિપૂર્ણ વિરોધ હિંસક રમખાણોમાં ફેરવાઈ ગયો અને લાંબા સમયથી ચાલી રહેલી પ્રાદેશિક હરીફાઈઓ, આર્થિક સમસ્યાઓ અને ચીન સાથે દેશના વધતા સંબંધો અંગેની ચિંતાઓને પ્રકાશિત કરી.
- દૂતાવાસની જાહેરાત ઈન્ડો-પેસિફિક ક્ષેત્ર માટે નવી બિડેન વહીવટી વ્યૂહરચના સાથે બંધબેસે છે અને ચીનના વધતા પ્રભાવ અને મહત્વાકાંક્ષાઓનો સામનો કરવા માટે આ ક્ષેત્રમાં સહયોગીઓ વચ્ચે ભાગીદારી બનાવવા પર ભાર મૂકે છે.
- તાજેતરમાં યોજાયેલી ક્વાડ વાટાઘાટોમાં, યુએસએ કહ્યું છે કે તે ઈન્ડો-પેસિફિક ક્ષેત્રને “મુક્ત, ખુલ્લા, સમૃદ્ધ, સુરક્ષિત અને સ્થિતિસ્થાપક” બનાવવા માટે પ્રતિબદ્ધ છે.

સોલોમન ટાપુઓનું સ્થાન

- સોલોમન ટાપુઓ એ 990 થી વધુ ટાપુઓથી બનેલું, પાપુઆ ન્યુ ગિનીની પૂર્વમાં, મેલાનેશિયામાં સ્થિત એક રાષ્ટ્ર છે. તેની રાજધાની હોનિયારા છે, જે ગુઆડાલકેનાલ ટાપુ પર સ્થિત છે.
- તે જવાળામુખી ટાપુઓ અને એટોલ્સની બેવડી શ્રેણી ધરાવે છે.
- મેલાનેશિયા એ દક્ષિણપશ્ચિમ પેસિફિક મહાસાગરમાં ઓશનિયાનો પેટા પ્રદેશ છે.
- દેશમાં બુકા અને બોગેનવિલેના અપવાદ સિવાય મોટાભાગની સોલોમન રેન્જનો સમાવેશ થાય છે, જે ઉત્તરપશ્ચિમ છેડે પપુઆ ન્યુ ગિની નામનો એક સ્વાયત્ત પ્રદેશ બનાવે છે.
- આ ટાપુ એક બંધારણીય રાજાશાહી છે, જેમાં બ્રિટીશ રાજનું પ્રતિનિધિત્વ ગવર્નર-જનરલ દ્વારા કરવામાં આવે છે, જે રાજ્યના ઔપચારિક વડા તરીકે સેવા આપે છે.

અમેરિકાની ઈન્ડો-પેસિફિક વ્યૂહરચના

- તાજેતરમાં યુએસ પ્રશાસને તેની લાંબા સમયથી રાહ જોવાતી ઈન્ડો-પેસિફિક વ્યૂહરચના જાહેર કરી છે. આ દસ્તાવેજ ઈન્ડો-પેસિફિક ક્ષેત્રમાં પડકારોનો સામનો કરવા માટે સામૂહિક ક્ષમતાના નિર્માણ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે.
- આ દસ્તાવેજ ચીન દ્વારા ઊભા કરાયેલા પડકારો, યુએસ સંબંધોને આગળ વધારવા, ભારત સાથે ‘મુખ્ય સંરક્ષણ ભાગીદારી’ વિકસાવવા અને આ ક્ષેત્રમાં સુરક્ષા પ્રદાતા તરીકે ભારતની ભૂમિકાને સમર્થન આપવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે.

- આ વ્યૂહરચના હેઠળ માત્ર ક્ષેત્રના અન્ય દેશો સાથે જ નહીં પરંતુ બહાર પણ સાથે મળીને કામ કરવા પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો હતો.
- અગાઉ, યુરોપિયન યુનિયનએ જાહેરાત કરી હતી કે તે પ્રદેશની સ્થિરતા, સુરક્ષા, સમૃદ્ધિ અને ટકાઉ વિકાસમાં યોગદાન આપવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે ઈન્ડો-પેસિફિકમાં તેના વ્યૂહાત્મક ધ્યાન, હાજરી અને ક્રિયાઓને મજબૂત બનાવશે.

અમેરિકાની ઈન્ડો-પેસિફિક વ્યૂહરચનાનાં મુખ્ય મુદ્દા

- ઈન્ડો-પેસિફિકનું વિઝન: યુએસ ઈન્ડો-પેસિફિક ક્ષેત્રનું નિર્માણ કરવા માટે દબાણ કરી રહ્યું છે જે મુક્ત, ખુલ્લું, જોડાયેલ, સમૃદ્ધ, સુરક્ષિત અને સ્થિતિસ્થાપક હોય.
- સ્વતંત્ર અને મુક્ત: આમાં નાગરિક સમાજ, સ્વતંત્ર પ્રેસ અને લોકશાહી સંસ્થાઓના નિર્માણમાં રોકાણનો સમાવેશ થાય છે.
- સંપર્ક: ઈન્ડો-પેસિફિકની અંદર અને બહાર.
- અમેરિકાનું કહેવું છે કે તે “ખાસ કરીને ક્વાડ દ્વારા ” મુખ્ય મુદ્દાઓને હલ કરવા માટે “લવચીક જૂથોમાં” કામ કરશે.
- તે તેના (પાંચ) પ્રાદેશિક સંઘિ જોડાણોને પણ મજબૂત કરશે અને ASEAN, યુરોપિયન યુનિયન (EU) અને NATO જેવા જૂથો સાથે કામ કરશે.
- તાજેતરમાં ઓસ્ટ્રેલિયા, યુકે અને યુએસએ વચ્ચે ઈન્ડો-પેસિફિક ક્ષેત્ર માટે નવી ત્રિપક્ષીય સુરક્ષા ભાગીદારી ‘ઓકસ’ (AUKUS) ની જાહેરાત કરવામાં આવી છે.
- સમૃદ્ધિ: આ પ્રદેશમાં તેના સમૃદ્ધિના ધ્યેયને આગળ વધારવાની અમેરિકાની વ્યૂહરચનામાં સુરક્ષિત સપ્લાય ચેન સ્થાપિત કરવામાં અને સ્વચ્છ ઊર્જામાં રોકાણ કરવામાં મદદ કરવા માટે ઉચ્ચ શ્રમ અને પર્યાવરણીય ધોરણો મેળવવાનો સમાવેશ થાય છે.
- સુરક્ષા: યુ.એસ.એ જાહેરાત કરી છે કે પ્રદેશ માટે “સંકલિત અવરોધ” યુએસ સુરક્ષા યોજનાનો “આધારશીલા” બનાવશે.
- તે “પ્રાદેશિક સીમાઓને બદલવા અથવા સમુદ્ર પર સાર્વભૌમ રાજ્યોના અધિકારોને નબળું પાડવાના પ્રયાસોનો પ્રતિકાર કરવા જેવા પ્રતિકાર અને કાઉન્ટર-પ્રેશરને મજબૂત કરશે તેવી પહેલ કરશે.”
- સ્થિતિસ્થાપકતા: ઈન્ડો-પેસિફિક ક્ષેત્ર મોટા આંતરરાષ્ટ્રીય પડકારોનો સામનો કરે છે.
- જેમ જેમ દક્ષિણ એશિયાના ગ્લેશિયર્સ પીગળી રહ્યા છે અને પેસિફિક ટાપુઓ સમુદ્રની સપાટી વધવાને કારણે તેમના અસ્તિત્વ માટે સંઘર્ષ કરી રહ્યા છે, ત્યારે જળવાયુ પરિવર્તનનો મુદ્દો વધુ ગંભીર બની રહ્યો છે.
- વધુમાં, ઈન્ડો-પેસિફિક સરકારો કુદરતી આફતો, સંસાધનોની મર્યાદાઓ, આંતરિક સંઘર્ષો અને શાસનના પડકારોનો સામનો કરી રહી છે.

- આ સંદર્ભમાં, યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ 21મી સદીના આંતરરાષ્ટ્રીય જોખમોને ઘટાડવાની કલ્પના કરે છે, જેમાં નીચેના મુદ્દાઓનો સમાવેશ થાય છે:
- 2030 અને 2050ના ધ્યેયોને અનુરૂપ વૈશ્વિક તાપમાનના વધારાને 1.5 °C સુધી મર્યાદિત કરવા વ્યૂહરચના, યોજનાઓ અને નીતિઓ વિકસાવવા ભાગીદારો અને ભાગીદારો સાથે કામ કરવું.
- આબોહવા પરિવર્તન અને પર્યાવરણીય અધોગતિની અસરો માટે પ્રાદેશિક નબળાઈ ઘટાડવી.
- ભારતની ભૂમિકા: ક્વાડમાં ભારતની ભૂમિકા યુએસ-ભારત સંબંધોનું મહત્વનું પાસું છે.
- યુએસ “ભારતના ઉદય અને પ્રાદેશિક નેતૃત્વને સમર્થન આપવાનું ચાલુ રાખશે”, ભારત સાથે દ્વિપક્ષીય રીતે અને અન્ય ઘણા મુદ્દાઓ પર વિવિધ જૂથો દ્વારા કામ કરશે.
- તે ક્વાડમાં ભારતને “સમાન વિચાર ધરાવતા ભાગીદાર દેશ” અને “પ્રેરક બળ” તરીકે દર્શાવે છે.
- વાસ્તવિક નિયંત્રણ રેખા (એટલે કે ભારત સાથે ચીનનો સરહદી સંઘર્ષ) પર ચીનની કાર્યવાહીએ ભારત-અમેરિકાના સંબંધો પર સકારાત્મક અસર કરી છે.
- સ્વાસ્થ્ય, અવકાશ અને સાયબર સ્પેસ જેવા નવા ક્ષેત્રોમાં સહકાર આપવા, આર્થિક અને તકનીકી સહયોગ વધારવા અને સ્વતંત્ર ઈન્ડો-પેસિફિક ક્ષેત્રમાં પોતાનું યોગદાન વધારવું.
- ચીનનો કટ્ટરપંથ: આ ક્ષેત્રમાં અમેરિકાના સાથી અને ભાગીદાર દેશો ચીનની અડગ/કટ્ટર નીતિઓથી પ્રભાવિત થઈ રહ્યા છે.
- ઓસ્ટ્રેલિયાનું આર્થિક દબાણ.
- વાસ્તવિક નિયંત્રણ રેખા પર ભારત સાથે સંઘર્ષ.
- તાઈવાન પર વધતું દબાણ
- પૂર્વ અને દક્ષિણ ચીન સમુદ્રમાં જાપાન, આસિયાન દેશોને ધમકી આપવી.

ક્વાડ ફોરેન મિનિસ્ટર્સની ચોથી મીટિંગ

- તાજેતરમાં, ક્વાડ ગ્રૂપ (ભારત, યુએસએ, ઓસ્ટ્રેલિયા અને જાપાન) ના વિદેશ મંત્રીઓની ચોથી બેઠક ઓસ્ટ્રેલિયાના મેલબોર્નમાં યોજાઈ હતી.
- યુકેનને લઈને રશિયા અને નોર્થ એટલાન્ટિક ટ્રીટી ઓર્ગેનાઈઝેશન (NATO) દેશો વચ્ચે વધી રહેલા તણાવ, અફઘાન કટોકટી અને ઈન્ડો-પેસિફિક ક્ષેત્રમાં ચીનના અતિક્રમણની વધતી ચિંતા વચ્ચે આ બેઠક યોજાઈ હતી.

ક્વાડ (QUAD)

- ‘ક્વાડ્રીલેટરલ સિક્યુરિટી ડાયલોગ’ એટલે કે ક્વાડ એ ભારત, યુએસ, જાપાન અને ઓસ્ટ્રેલિયા વચ્ચે અનૌપચારિક વ્યૂહાત્મક સંવાદ મંચ છે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

- તે 'મુક્ત, ખુલ્લા અને સમૃદ્ધ' ઈન્ડો-પેસિફિક પ્રદેશને સુનિશ્ચિત કરવા અને સમર્થન આપવા માટે આ દેશોને સાથે લાવે છે.
- ક્વાડનો ખ્યાલ સૌપ્રથમ ઔપચારિક રીતે જાપાનના ભૂતપૂર્વ વડા પ્રધાન શિન્ઝો આબે દ્વારા 2007માં રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો, જો કે ચીનના દબાણ હેઠળ ઓસ્ટ્રેલિયાની પીછેહઠને કારણે તેને આગળ વધારી શકાયું ન હતું.
- હિંદ મહાસાગરથી પ્રશાંત મહાસાગર સુધી દરિયાઈ સુરક્ષા સુનિશ્ચિત કરવા માટે વર્ષ 2012માં શિન્ઝો આબે દ્વારા ઓસ્ટ્રેલિયા, ભારત, જાપાન અને યુએસને સંડોવતા 'ડેમોક્રેટિક સિક્યુરિટી ડાયમંડ'ની સ્થાપનાનો વિચાર રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો.
- ઈન્ડો-પેસિફિક ક્ષેત્રને કોઈપણ બાહ્ય શક્તિ (ખાસ કરીને ચીન)ના પ્રભાવથી મુક્ત રાખવા માટે નવી વ્યૂહરચના ઘડવા માટે નવેમ્બર 2017માં 'ક્વાડ' જૂથની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી અને તેની પ્રથમ બેઠક ASEAN સમિટના એક દિવસ પહેલા યોજાઈ હતી.

સુરક્ષા અને ગુપ્તચર પ્રવૃત્તિઓ પર ચર્ચા

- ક્વાડ ગ્રૂપની રચના પછી પ્રથમ વખત, મુંબઈમાં 26/11ના આતંકવાદી હુમલા (2008) અને પઠાણકોટ એરબેઝ હુમલા (2016) માટે ન્યાયની માંગ કરવામાં આવી હતી.
- ક્વાડ પહેલાથી જ ઈન્ડો-પેસિફિક ક્ષેત્રમાં જોખમો પર ગુપ્ત માહિતીની વહેંચણીમાં સહયોગ કરી રહ્યું છે. આ બેઠકમાં તમામ દેશોને એ સુનિશ્ચિત કરવા હાકલ કરવામાં આવી હતી કે તેમના નિયંત્રણ હેઠળના પ્રદેશનો ઉપયોગ આતંકવાદી હુમલાઓ માટે ન થાય અને આવા હુમલાના ગુનેગારોને વહેલી તકે ન્યાય આપવામાં આવે.
- તેઓએ સ્વતંત્ર ઈન્ડો-પેસિફિક પ્રત્યેની તેમની દક્ષિણપૂર્વ ચીનના દરિયાઈ ક્ષેત્રમાં ચીનની ક્રિયાઓના પરોક્ષ સંદર્ભમાં પ્રતિબદ્ધતાની પુષ્ટિ કરી, "જેમાં રાજ્યો, બળજબરીથી મુક્ત વિસ્તારોમાં, તેમના લોકોના હિતોનું રક્ષણ કરે છે.

રસીની પહેલ પર વલણ

- 2022 ના અંત સુધીમાં ભારતમાં ઉત્પાદિત ઓછામાં ઓછી એક અબજ રસીઓનું ઈન્ડો-પેસિફિક દેશોમાં વિતરણ કરવા અને વૈશ્વિક સ્તરે 1.3 બિલિયન રસીના ડોઝનું વિતરણ કરવા માટે ફ્લેગશિપ ક્વાડ વેક્સિન ઈનિશિયેટિવ્સની નવી પ્રતિબદ્ધતા વ્યક્ત કરી.
- ક્વાડ વેક્સિન પાર્ટનરશિપની જાહેરાત માર્ચ 2021માં કરવામાં આવી હતી.

મ્યાનમાર કટોકટી પર ક્વાડનું વલણ

- તે મ્યાનમાર કટોકટી વિશે ઊંડી ચિંતા કરે છે અને હિંસાનો અંત લાવવા, વિદેશીઓ સહિત તમામ મનસ્વી રીતે અટકાયત કરાયેલા લોકોની મુક્તિ અને મુક્ત માનવતાવાદી પ્રવેશ માટે હાકલ કરે છે.
- તેણે મ્યાનમારમાં ઉકેલ શોધવાના એસોસિએશન ઓફ સાઉથઈસ્ટ એશિયન નેશન્સ (ASEAN) ના પ્રયાસો માટેના તેના સમર્થનની પુનઃ પુષ્ટિ કરી અને લશ્કરી શાસનને આસિયાન પાંચ મુદ્દાની સમજૂતીને તાત્કાલિક અમલમાં મૂકવા અને મ્યાનમારને લોકશાહીના માર્ગે પરત કરવા હાકલ કરી.
- તેણે આંતરરાષ્ટ્રીય સમુદાયને હિંસાનો અંત લાવવા માટે સાથે મળીને કામ કરવા પ્રોત્સાહિત કર્યા.

ઉભરતી ટેકનોલોજી પર નેતાઓનું વલણ

- 2021 માં ક્વાડ સમિટ દરમિયાન ઓળખાયેલ સહકારના અન્ય ક્ષેત્રોમાં રેકૉર્ડ પ્રગતિ, જેમાં આબોહવા પરિવર્તન, નિર્ણાયક અને ઉભરતી તકનીકો, આતંકવાદ વિરોધી, ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર માનવતાવાદી સહાય અને આપત્તિ-રાહત (HADR) અને દરિયાઈ ડોમેન જાગૃતિનો સમાવેશ થાય છે.
- QUAD વૈવિધ્યસભર, ઓપન અને ઇન્ટરઓપરેબલ ટેલિકોમ ઇકોસિસ્ટમ જાળવવા માટે 5G ટેકનોલોજી અને વેન્ડર ડાઈવર્સિફિકેશન પર સમાન વિચાર ધરાવતા ભાગીદારો સાથે સહયોગમાં કામ કરી રહ્યું છે.

બેઠકમાં ભારતનું વલણ

- ભારત ક્વાડ વેક્સિન પાર્ટનરશિપ હેઠળ કોવોવેક્સ અને કોર્બોવેક્સ જેવી સલામત અને સસ્તું ભારતમાં નિર્મિત રસીઓ સપ્લાય કરવા તૈયાર છે.
- ક્વાડ (QUAD) એક એજન્ડાનું નિર્માણ કરી રહ્યું છે જે મુક્ત, ખુલ્લા અને સમાવિષ્ટ ઈન્ડો-પેસિફિકના ભારતના સહિયારા વિઝનને આગળ વધારવાનો પ્રયાસ કરે છે.
- ભારત અને ઓસ્ટ્રેલિયાએ વધુ વિશ્વસનીય અને સ્થિતિસ્થાપક પુરવઠા શૃંખલાઓનું નિર્માણ કરવા અને વ્યૂહાત્મક ઈન્ડો-પેસિફિક ક્ષેત્રમાં વ્યાપક અને સમાવેશી વૃદ્ધિ સુનિશ્ચિત કરવા સાથે મળીને કામ કરવાનો સંકલ્પ કર્યો છે.
- વર્ષ 2021ની શરૂઆતમાં, ભારત, જાપાન અને ઓસ્ટ્રેલિયાના વેપાર પ્રધાનોએ ઔપચારિક રીતે 'સપ્લાય ચેઇન રિઝિલિયન્સ ઈનિશિયેટિવ' (SCRI) ની શરૂઆત કરી હતી.
- ઉદાર લોકશાહી તરીકે, ભારત અને ઓસ્ટ્રેલિયા કનેક્ટિવિટી, વિકાસ અને બધા માટે સુરક્ષા, નિયમો આધારિત આંતરરાષ્ટ્રીય વ્યવસ્થા, આંતરરાષ્ટ્રીય પાણીમાં નેવિગેશનની સ્વતંત્રતા, તમામ રાજ્યોની પ્રાદેશિક અખંડિતતા અને સાર્વભૌમત્વને પ્રોત્સાહન આપવા માટે કામ કરવાનું ચાલુ રાખશે.

- ભારત ઈન્ડો-પેસિફિકમાં શાંતિ અને સ્થિરતા અને આર્થિક સમૃદ્ધિને આગળ વધારવા માટે સાથે મળીને કામ કરવા આતુર છે.
- ભારતે ભારત-મ્યાનમાર સરહદે બળવાખોરીના પડકાર તરફ ધ્યાન દોર્યું. એ વાત પર પણ ભાર મૂકવામાં આવ્યો હતો કે ભારત કોઈપણ પ્રકારના ‘રાષ્ટ્રીય પ્રતિબંધો’ની વિરુદ્ધ છે. અમેરિકાએ મ્યાનમારની સેનાના અનેક પ્રતિનિધિઓ પર પ્રતિબંધો લગાવ્યા છે.
- યુકેન પર આક્રમણ કરવાની રશિયાની ધમકી પર ભારતે સંપૂર્ણ રાજદ્વારી મૌન જાળવી રાખ્યું હતું.

પ્રશ્નોત્તરી

- 1) અમેરિકાની ઈન્ડો-પેસિફિક વ્યૂહરચના સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
1. 2030 અને 2050ના ધ્યેયોને અનુરૂપ વૈશ્વિક તાપમાનના વધારાને 1.5 °C સુધી મર્યાદિત કરવા વ્યૂહરચના, યોજનાઓ અને નીતિઓ વિકસાવવા ભાગીદારો અને ભાગીદારો સાથે કામ કરવું.
  2. આબોહવા પરિવર્તન અને પર્યાવરણીય અધોગતિની અસરો માટે પ્રાદેશિક નબળાઈ ઘટાડવી.
  3. યુએસ ક્વાડમાં ભારતને “સમાન વિચાર ધરાવતા ભાગીદાર દેશ” અને “પ્રેરક બળ” તરીકે દર્શાવે છે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 અને 3   (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2   (D) 1, 2 અને 3
-
- 2) સોલોમન ટાપુઓ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
1. સોલોમન ટાપુઓ એ 990 થી વધુ ટાપુઓથી બનેલું, પાપુઆ ન્યુ ગિનીની પૂર્વમાં, મેલાનેશિયામાં સ્થિત એક રાષ્ટ્ર છે.
  2. તેની રાજધાની હોનિયારા છે, જે ગુઆડાલકેનાલ ટાપુ પર સ્થિત છે.
  3. તે જવાળામુખી ટાપુઓ અને એટોલ્સની બેવડી શ્રેણી ધરાવે છે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 અને 3   (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2   (D) 1, 2 અને 3

- 3) ભારત અને WFP અફઘાનિસ્તાનને ઘઉંની સપ્લાય કરશે આ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
1. વર્લ્ડ ફૂડ પ્રોગ્રામ (WFP) એક અગ્રણી માનવતાવાદી સંસ્થા છે જે કટોકટીમાં જીવન બચાવવા માટે ખોરાક સહાય પૂરી પાડે છે, પોષણ સ્તર સુધારવા માટે સમુદાયો સાથે કામ કરે છે.
  2. તેની સ્થાપના 1961માં ફૂડ એન્ડ એગ્રીકલ્ચર ઓર્ગેનાઈઝેશન (FAO) અને યુનાઈટેડ નેશન્સ જનરલ એસેમ્બલી (UNGA) દ્વારા રોમ, ઈટાલીમાં તેનું મુખ્ય મથક સાથે કરવામાં આવી હતી.
  3. તે યુનાઈટેડ નેશન્સ સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ ગ્રૂપ (UNSDG) ના સભ્ય પણ છે, જે યુનાઈટેડ નેશન્સ એજન્સીઓ અને સંસ્થાઓનું ગઠબંધન છે જેનો ઉદ્દેશ ટકાવ વિકાસ લક્ષ્યો (SDGs) ને પહોંચી વળવાનો છે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 અને 3   (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2   (D) 1, 2 અને 3
-
- 4) વર્લ્ડ સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ સમિટ 2022 સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
1. વર્લ્ડ સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ સમિટ એ એનજી એન્ડ રિસોર્સિસ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ (TERI) ની મુખ્ય વાર્ષિક ઇવેન્ટ છે.
  2. વૈશ્વિક મુદ્દાઓ પર આ એકમાત્ર સમિટ છે જે વિકાસશીલ દેશો વચ્ચે યોજાય છે.
  3. તેને ટકાવ વિકાસ અને આબોહવા પરિવર્તન તરફ લક્ષિત ક્રિયાને વેગ આપવા માટે એક જ પ્લેટફોર્મ તરીકે કલ્પના કરવામાં આવી છે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 અને 3   (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2   (D) 1, 2 અને 3
-
- 5) ભારત-યુએઈ વર્ચ્યુઅલ સમિટ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
1. વિકાસમાં નોંધપાત્ર પ્રદાન કરવા બંને પક્ષોએ વેપાર અને રોકાણ સંબંધોને વધુ વેગ આપવા સીઈપીએ પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા.
  2. પ્લાસ્ટિક, કૃષિ, ખાદ્ય ઉત્પાદનો, ઓટોમોબાઈલ્સ, એન્જિનિયરિંગ, ફાર્માસ્યુટિકલ્સ એવા કેટલાક ક્ષેત્રો છે જેને આ કરારથી વેગ મળશે.
  3. આ સોદાથી દેશમાં યુવાનો માટે ૧૦ લાખ રોજગારીની તકોનું સર્જન થશે અને ભારત માટે વ્યાપક આફ્રિકન અને એશિયન બજારો સુધી પહોંચવાનું શક્ય બનશે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 અને 3   (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2   (D) 1, 2 અને 3

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

6) યુકેના 'ગોલ્ડન વિઝા' પ્રોગ્રામ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. યુકે ગોલ્ડન વિઝા પ્રોગ્રામ તાત્કાલિક અસરથી પાછો ખેંચી લેવામાં આવશે.
2. ટાયર 1 રોકાણકાર વિઝાને દૂર કરવું એ "યુકેની છેતરપિંડી અને ગેરકાયદેસર નાણાં પરના નવેસરથી કાર્યવાહીની શરૂઆત છે".

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

7) ક્વાડ ફોરેન મિનિસ્ટર્સની ચોથી મીટિંગ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. યુકેનને લઈને રશિયા અને નોર્થ એટલાન્ટિક ટ્રીટી ઓર્ગેનાઈઝેશન (NATO) દેશો વચ્ચે વધી રહેલા તણાવ, અફઘાન કટોકટી અને ઈન્ડો-પેસિફિક ક્ષેત્રમાં ચીનના અતિક્રમણની વધતી ચિંતા વચ્ચે આ બેઠક યોજાઈ હતી.
2. 'ક્વાડ્રીલેટરલ સિક્યુરિટી ડાયલોગ' એટલે કે ક્વાડ એ ભારત, યુએસ, જાપાન અને ઓસ્ટ્રેલિયા વચ્ચે અનૌપચારિક વ્યૂહાત્મક સંવાદ મંચ છે.
3. તે 'મુક્ત, ખુલ્લા અને સમૃદ્ધ' ઈન્ડો-પેસિફિક પ્રદેશને સુનિશ્ચિત કરવા અને સમર્થન આપવા માટે આ દેશોને સાથે લાવે છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

દેકું સમયમાં સફળતા પ્રાપ્ત કરવાની આક્રમક વ્યૂહરચના

ધો.12 પાસ માટે સરકારી નોકરીની સુવર્ણ તક

તલાટી & જૂ.કલાર્ક

પાસ કરવાનો **માઈન્ડ મેપ**

ફ્રી સેમિનાર

27/02/2022, રવિવાર,
બપોરે 12:00 વાગ્યે

સંપૂર્ણ તૈયારી નો **રોડમેપ**

offline **રાજકોટ**

રજિસ્ટ્રેશન ફરજિયાત :
M.97377-01110

ICE
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

ઇન્ડિયન ઓઇલ કોર્પોરેશન (IOC)

- 18 ફેબ્રુઆરી, 2022ના રોજ, IndianOil એ જાહેરાત કરી હતી કે તેણે ભારતમાં 1,000 થી વધુ ઇલેક્ટ્રિક વ્હીકલ ચાર્જિંગ સ્ટેશન (EVCS) સ્થાપિત કર્યા છે.

મુખ્ય બિંદુ

- 1,000 થી વધુ EV ચાર્જિંગ પોઇન્ટ્સની સફળ જમાવટ સાથે, IndianOil એ ભારતમાં EV ક્રાંતિને સક્ષમ કરવા માટે ઘણા સીમાચિહ્નો હાંસલ કર્યા છે.
- ઇન્ડિયન ઓઇલ આગામી ત્રણ વર્ષમાં 10,000 ઈંધણ સ્ટેશનો પર ઈવી ચાર્જિંગ સુવિધા પૂરી પાડવા જઈ રહ્યું છે.

ઇન્ડિયન ઓઇલનું પહેલું ઈવી ચાર્જર

- IndianOil એ 2017 માં નાગપુરમાં જાહેર જનતા માટે તેનું પ્રથમ EV ચાર્જર સ્થાપિત કર્યું. હવે, તેના ચાર્જિંગ પોઇન્ટ 500 શહેરોમાં હાજર છે જેમાં અનેક રાજ્યો અને રાષ્ટ્રીય ધોરીમાર્ગો છે. વધુમાં, ઇન્ડિયન ઓઇલ આગામી ત્રણ વર્ષમાં હાઈવેને ઈ-હાઈવેમાં રૂપાંતરિત કરવા માટે 3000થી વધુ ચાર્જિંગ સ્ટેશનોનો આધાર સ્થાપવાની યોજના ઘરાવે છે. 'નેશનલ મિશન ફોર ટ્રાન્સફોર્મેટિવ મોબિલિટી એન્ડ બેટરી સ્ટોરેજ' મુજબ, ઇન્ડિયન ઓઇલ મુંબઈ, દિલ્હી, હૈદરાબાદ, બેંગલુરુ, ચેન્નાઈ, અમદાવાદ, સુરત, કોલકાતા અને પુણેમાં ઈવી ચાર્જિંગ ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર સ્થાપી રહ્યું છે. તે પછી રાજ્યની રાજધાનીઓ, સ્માર્ટ શહેરો, મુખ્ય એક્સપ્રેસવે અને હાઈવે આવે છે.

ટ્રાન્સફોર્મેટિવ મોબિલિટી અને બેટરી સ્ટોરેજ માટે નેશનલ મિશન

- ટ્રાન્સફોર્મેટિવ મોબિલિટી અને બેટરી સ્ટોરેજ માટેનું નેશનલ મિશન સ્વચ્છ, વહેંચાયેલ, જોડાયેલ, ટકાઉ અને સમાવિષ્ટ ગતિશીલતા પહેલને પ્રોત્સાહન આપવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું. તે 2024 સુધી 5 વર્ષ માટે માન્ય છે. "રાષ્ટ્રીય મિશન ફોર ટ્રાન્સફોર્મેટિવ મોબિલિટી એન્ડ બેટરી સ્ટોરેજ" સાથે "ઇન્ટર-મિનિસ્ટ્રીયલ સ્ટીયરિંગ કમિટી"નું નેતૃત્વ નીતિ આયોગના CEO કરે છે. તે ઇલેક્ટ્રિક વાહનો, EV ઘટકો અને બેટરીઓ માટે તબક્કાવાર ઉત્પાદન કાર્યક્રમો અને પરિવર્તનશીલ ગતિશીલતા માટેની વ્યૂહરચનાઓની ભલામણ કરે છે અને તેનું સંચાલન કરે છે.

- આ મિશન સમગ્ર મંત્રાલયો અથવા વિભાગો અને રાજ્યોમાં મુખ્ય હિસ્સેદારો સાથે સંકલન કરે છે જેથી ભારતમાં ગતિશીલતાના પરિવર્તન માટે બહુવિધ પહેલને એકીકૃત કરવામાં આવે.

નેપાળ ભારતના UPI પ્લેટફોર્મને અપનાવનાર પ્રથમ દેશ

- નેપાળ ભારતની UPI સિસ્ટમ અપનાવનાર પ્રથમ દેશ હશે જે દેશની ડિજિટલ અર્થવ્યવસ્થાના આધુનિકીકરણમાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવશે.

મુખ્ય બિંદુ

- NPCI ઇન્ટરનેશનલ પેમેન્ટ્સ લિમિટેડ (NIPL), NPCIની આંતરરાષ્ટ્રીય શાખા, નેપાળમાં સેવાઓ પ્રદાન કરવા માટે મનમ ઇન્ફોટેક અને ગેટવે પેમેન્ટ્સ સર્વિસ (GPS) સાથે ભાગીદારી કરી છે. નેપાળમાં, GPS અધિકૃત પેમેન્ટ સિસ્ટમ ઓપરેટર છે, અને મનમ ઇન્ફોટેક ત્યાં યુનિફાઇડ પેમેન્ટ્સ ઇન્ટરફેસ (UPI) લાગુ કરશે.

સહકારનો હેતુ

- NPCI અનુસાર, આ સહયોગ નેપાળમાં ઇન્ટરઓપરેબલ રીઅલ-ટાઇમ પર્સન-ટુ-મર્ચન્ટ (P2M) અને વ્યક્તિ-થી-વ્યક્તિ (P2P) વ્યવહારોને મજબૂત કરીને નેપાળના લોકોને લાભ કરશે.
- આ ભવિષ્યમાં નેપાળ અને ભારત વચ્ચે રિયલ-ટાઇમ ક્રોસ બોર્ડર P2P ટ્રાન્સફરનો માર્ગ ખોલશે. UPI ની રીઅલ-ટાઇમ પેમેન્ટ સિસ્ટમ નેપાળની નાણાકીય સમાવેશ પ્રક્રિયાને વેગ આપવા તેમજ વ્યવસાયની તકોને વિસ્તૃત કરવામાં મદદ કરી શકે છે.
- તે નેપાળના ડિજિટલ પેમેન્ટ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરને આધુનિક બનાવવામાં મદદ કરશે અને નાગરિકોને ડિજિટલ પેમેન્ટની સુવિધા આપશે.

NPCI

- નેશનલ પેમેન્ટ કોર્પોરેશન ઓફ ઇન્ડિયાની સ્થાપના વર્ષ 2008માં કરવામાં આવી હતી, તેનું સંચાલન ભારત સરકારના નાણા મંત્રાલય દ્વારા કરવામાં આવે છે. તેની સ્થાપના ભારતીય રિટેલ પેમેન્ટ અને સેટલમેન્ટ સિસ્ટમનું સંચાલન કરવા માટે રિઝર્વ બેંક દ્વારા કરવામાં આવી હતી.

NPCI ઇન્ટરનેશનલ પેમેન્ટ્સ લિમિટેડ (NIPL)

- > NPCIએ તેની પ્રોડક્ટનું આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે માર્કેટિંગ કરવા માટે એક અલગ બિઝનેસ સ્થાપ્યો છે. આફ્રિકા, એશિયા અને મધ્ય પૂર્વના દેશોએ તેમના પેમેન્ટ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરને મજબૂત કરવા NPCIનો સંપર્ક કર્યો છે. NIPL આંતરરાષ્ટ્રીય ભાગીદારો સાથે કોસ બોર્ડર રેમિટન્સ, UPI અમલીકરણ અને ડિજિટલ પેમેન્ટ્સમાં સ્વદેશી ઉત્પાદિત ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ જેવા ક્ષેત્રોમાં ગાઢ સહયોગ ઈચ્છે છે.

પટના અને મહારાષ્ટ્રમાં H5N1 બર્ડ ફ્લૂ ફાટી નીકળ્યો

- > વર્લ્ડ ઓર્ગેનાઇઝેશન ફોર એનિમલ હેલ્થ (OIE) અનુસાર, ભારતે બિહાર રાજ્યના એક પોલ્ટ્રી રિસર્ચ ફાર્મમાં અત્યંત ચેપી H5N1 બર્ડ ફ્લૂ વાયરસનો પ્રકોપ નોંધ્યો છે. આવી જ એક ઘટનામાં, મહારાષ્ટ્રના રાજ્ય પ્રશાસને પણ 17 ફેબ્રુઆરી, 2022ના રોજ પુષ્ટિ કરી હતી કે થાણોના એક નાના ફાર્મમાં મરઘાં પક્ષીઓએ H5N1થી આત્મહત્યા કરી લીધી હતી.

મુખ્ય બિંદુ

- > આ વાયરસે પટના ફાર્મમાં 3,859 પક્ષીઓમાંથી 787 પક્ષીઓને મારી નાખ્યા.
- > ફાટી નીકળવાની શરૂઆત 18 જાન્યુઆરી, 2022 ના રોજ થઈ હતી અને 16 ફેબ્રુઆરીના રોજ તેની જાણ કરવામાં આવી હતી.

H5N1 બર્ડ ફ્લૂ શું છે?

- > H5N1 એ “ઈન્ફ્લુએન્ઝા A વાયરસ” નો પેટા પ્રકાર છે. તે મનુષ્યો અને અન્ય ઘણા પ્રાણીઓમાં રોગ પેદા કરી શકે છે. H5N1 નું પક્ષી-અનુકૂલિત તાણ એ H5N1 ફ્લૂનું અત્યંત રોગકારક કારક છે, જેને સામાન્ય રીતે એવિયન ઇન્ફ્લુએન્ઝા (અથવા બર્ડ ફ્લૂ) તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.

H5N1 માટેની રસીઓ

- > વિવિધ H5N1 રસીઓ વિકસિત અને મંજૂર કરવામાં આવી છે. આ રસીઓ યુએસ, ફ્રાન્સ, યુકે, કેનેડા અને ઓસ્ટ્રેલિયા સહિતના ઘણા દેશો દ્વારા કટોકટીના ઉપયોગ માટે સંગ્રહિત છે.

વર્લ્ડ ઓર્ગેનાઇઝેશન ફોર એનિમલ હેલ્થ (OIE)

- > તે એક આંતર-સરકારી સંસ્થા છે જે પ્રાણીઓના રોગ નિયંત્રણનું સંકલન, સમર્થન અને પ્રોત્સાહન આપે છે. OIE નો મુખ્ય ઉદ્દેશ એપિઝુટિક રોગોને નિયંત્રિત કરવાનો અને તેમના ફેલાવાને રોકવાનો છે.

- > OIE ના અન્ય ઉદ્દેશ્યોમાં પારદર્શિતા, આંતરરાષ્ટ્રીય એકતા, વૈજ્ઞાનિક જ્ઞાન, ખાદ્ય સુરક્ષા, સ્વચ્છતા સુરક્ષા, પશુચિકિત્સા સેવાઓ અને પશુ કલ્યાણનો સમાવેશ થાય છે. 2018 સુધીમાં, તેના કુલ 182 સભ્યો હતા. તેના સૌથી નવા સભ્ય સેન્ટ લુસિયા છે.

‘Trisb92’ અણુ કોરોનાવાયરસ સ્પાઈક પ્રોટીનને નિષ્ક્રિય કરી શકે છે: અભ્યાસ

- > હેલસિંકી યુનિવર્સિટીના સંશોધકોએ એક પરમાણુ વિકસાવ્યું છે જે કોરોનાવાયરસ સ્પાઈક પ્રોટીનને નિષ્ક્રિય કરી શકે છે. તે કોરોનાવાયરસ સામે અસરકારક ટૂંકા ગાળાનું રક્ષણ પણ પૂરું પાડે છે.

Trisb92 અણુ (Trisb92 અણુ)

- > Trisb92 પરમાણુ પર કોષ સંસ્કૃતિ અને પ્રાણીઓના અભ્યાસ દર્શાવે છે કે તે ઓછામાં ઓછા આઠ કલાક સુધી કોરોનાવાયરસ ચેપ સામે રક્ષણ આપે છે, જેમાં ઉચ્ચ જોખમવાળા એક્સપોઝર કેસનો સમાવેશ થાય છે.
- > રસી સુરક્ષાથી વિપરીત, Trisb92 ની અસર તેના ઉપયોગ પછી તરત જ શરૂ થાય છે.
- > Trisb92 અનુનાસિક રીતે સંચાલિત થાય છે.

Trisb92 કેવી રીતે વિકસાવવામાં આવી હતી?

- > Trisb92 પરમાણુ જૈવિક દવાઓને લક્ષ્ય બનાવવા માટે ફિનલેન્ડમાં વિકસિત સંપૂર્ણપણે નવા તકનીકી ઉકેલના આધારે વિકસાવવામાં આવ્યું હતું. આ સોલ્યુશનનો ઉપયોગ SARS-CoV-2 વાયરસની સપાટી પર સ્પાઈક પ્રોટીનની કામગીરીને રોકવા માટે કરવામાં આવ્યો હતો.

Trisb92 નું મહત્વ

- > આ અભ્યાસમાં, Trisb92 SARS ના ફેલાવાને રોકવામાં સક્ષમ હતું, જેના કારણે 2000 ના દાયકાની શરૂઆતમાં ગભરાટ ફેલાયો હતો. આમ, એવું માની શકાય છે કે, SARS-CoV-2 ના ભાવિ પ્રકારો અથવા તો સંપૂર્ણપણે નવા કોરોનાવાયરસ તેના માટે સંવેદનશીલ છે. ભવિષ્યમાં, આ પરમાણુ કોરોનાવાયરસ ચેપ સામે જૈવિક રક્ષણ તરીકે કામ કરી શકે છે.

શું લોકોને Trisb92 ધરાવતી રસીની જરૂર પડશે?

- > Trisb92 રસીઓ સાથે સ્પર્ધા કરવાને બદલે, રસીઓ માટે પૂરક એ ઉકેલ છે.

લસા તાવ શું છે?

- 11 ફેબ્રુઆરી, 2022 ના રોજ યુનાઇટેડ કિંગડમમાં લસા તાવથી ત્રણમાંથી એક વ્યક્તિનું મૃત્યુ થયું હતું.

મુખ્ય બિંદુ

- લાસા તાવના કેસો પશ્ચિમ આફ્રિકન દેશોની મુસાફરી સાથે જોડાયેલા છે.
- લાસા વાયરસનું નામ નાઈજીરીયાના એક શહેર પરથી રાખવામાં આવ્યું છે જ્યાં પ્રથમ કેસ નોંધાયા હતા.
- આ રોગ સાથે સંકળાયેલ મૃત્યુદર ઓછો છે, લગભગ એક ટકા.
- જો કે, ત્રીજા ત્રિમાસિકમાં સગર્ભા સ્ત્રીઓ જેવી કેટલીક વ્યક્તિઓ માટે મૃત્યુદર વધુ હોય છે.

રોગની પ્રકૃતિ

- યુરોપિયન સેન્ટર ફોર ડિસીઝ પ્રિવેન્શન એન્ડ કંટ્રોલ અનુસાર, લગભગ 80% કેસ એસિમ્પ્ટમેટિક છે. આમ, નિદાન કરવું અત્યંત મુશ્કેલ છે. કેટલાક દર્દીઓને હોસ્પિટલમાં દાખલ કરવાની જરૂર પડી શકે છે. હોસ્પિટલમાં દાખલ 15% દર્દીઓમાં મૃત્યુ થઈ શકે છે.

લસા તાવ શું છે?

- લાસા તાવનું કારણ બને છે તે વાયરસ પશ્ચિમ આફ્રિકામાં જોવા મળે છે. તે સૌપ્રથમ 1969 માં લાસા, નાઈજીરીયામાં મળી આવ્યું હતું. આ રોગ ત્યારે પ્રકાશમાં આવ્યો જ્યારે નાઈજીરિયામાં બે નર્સનું મૃત્યુ થયું.

આ રોગ કેવી રીતે ફેલાયો ?

- લાસા તાવ ઉંદરો દ્વારા ફેલાય છે. જ્યારે વ્યક્તિ ઉંદરો દ્વારા દૂષિત ખોરાકના સંપર્કમાં આવે છે ત્યારે ચેપ લાગી શકે છે. દુર્લભ કિસ્સાઓમાં, જ્યારે કોઈ વ્યક્તિ બીમાર વ્યક્તિના ચેપગ્રસ્ત શારીરિક પ્રવાહી અથવા આંખો, નાક અથવા મોં જેવા શ્લેષ્મ પટલ દ્વારા સંપર્કમાં આવે ત્યારે પણ તે ફેલાય છે.

આ રોગ ક્યાં જોવા મળે છે?

- લાસા તાવ મુખ્યત્વે પશ્ચિમ આફ્રિકાના દેશો જેમ કે લાઈબેરિયા, સિએરા લિયોન, નાઈજીરિયા અને ગિનીમાં જોવા મળે છે. નાઈજીરીયામાં, તે સ્થાનિક છે.

લસા તાવના લક્ષણો

- લાસા તાવના લક્ષણો સામાન્ય રીતે ચેપના 1-3 અઠવાડિયા પછી દેખાય છે. હળવા લક્ષણોમાં થાક, હળવો તાવ, માથાનો દુખાવો અને નબળાઈનો સમાવેશ થાય છે. તેના ગંભીર

લક્ષણોમાં રક્તસ્રાવ, ઉલટી, શ્વાસ લેવામાં તકલીફ, ચહેરા પર સોજો, પીઠ, છાતી અને પેટમાં દુખાવોનો સમાવેશ થાય છે. લક્ષણોની શરૂઆતના બે અઠવાડિયાની અંદર મલ્ટિ-ઓર્ગન ફેલ્યોરથી દર્દીઓ મૃત્યુ પામે છે. આ સાથે સંકળાયેલ સૌથી સામાન્ય ગૂંચવણ બહેરાશ છે.

ભારતે ગ્રીન હાઈડ્રોજન અને એમોનિયા પોલિસીનું અનાવરણ કર્યું

- ભારતની નવી ગ્રીન હાઈડ્રોજન નીતિનું અનાવરણ કરવામાં આવ્યું હતું, જેમાં પોસાય તેવી નવીનીકરણીય ઊર્જાનું વચન આપવામાં આવ્યું હતું. આમાં જૂન 2025 પહેલા પૂર્ણ થયેલા પ્રોજેક્ટ્સ માટે આંતર-રાજ્ય પાવર ટ્રાન્સમિશન માટે 25-વર્ષની ડ્યુટી મુક્તિ અને સ્થાનિક ઉદ્યોગોને અશ્મિભૂત ઇંધણથી દૂર ખસેડવામાં મદદ કરવા માટે મેગા મેન્યુફેક્ચરિંગનો સમાવેશ થાય છે.

મુખ્ય બિંદુ

- આ નીતિનો ઉદ્દેશ ગ્રીન હાઈડ્રોજન અને એમોનિયાને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે, જે ગ્રીન પાવર ઉત્પાદકો માટે 30-દિવસના વીજળી વિતરણ વ્યવસાય સાથે તેમની વધારાની નવીનીકરણીય ઊર્જાને 'બેંક' કરવાનું સરળ બનાવે છે. તે નિકાસ માટે ગ્રીન એમોનિયાનો સંગ્રહ કરવા માટે બંદરો નજીક બંકરોના નિર્માણની પણ દરખાસ્ત કરે છે.

ભારત માટે ગ્રીન એનર્જીનું મહત્વ

- ગ્રીન એનર્જી માટેની રેસ નોંધપાત્ર છે કારણ કે રશિયા-યુક્રેન કટોકટીએ સમગ્ર વિશ્વમાં ઊર્જાના ભાવમાં વધારો કર્યો છે, ખાસ કરીને ભારતમાં, જે તેના 85 ટકા તેલ અને તેના કુદરતી ગેસના 53 ટકા આયાત કરે છે. મોટા પાયા પર હાઈડ્રોજન ઇંધણના ઉપયોગ તરફ વળવાથી ભારતની ભૌગોલિક રાજકીય અસર તેમજ તેની ઊર્જા સુરક્ષામાં મદદ મળી શકે છે.

ઘરેલું પ્રોત્સાહન

- જુલાઈ 2025 પહેલા ગ્રીન હાઈડ્રોજન ઉત્પાદન માટે વીજળી ઉત્પન્ન કરવા માટે બનાવવામાં આવેલી કોઈપણ નવી નવીનીકરણીય ઊર્જા સુવિધાઓને નવી નીતિ હેઠળ 25 વર્ષ મફત પાવર ટ્રાન્સમિશન મળશે.

આ નીતિ હેઠળ પ્રોત્સાહનો આપવામાં આવશે

- સરકાર દ્વારા તમામ ગ્રીન હાઈડ્રોજન ઉત્પાદન મંજૂરીઓ તેમજ સુવિધાઓ માટે એક પોર્ટલ બનાવવામાં આવશે જેથી વધુ પડતી ઊર્જાનું ઉત્પાદન ડિસ્કોમ સાથે 30 દિવસ સુધી સંગ્રહિત કરી શકાય અને જરૂરિયાત મુજબ તેનો ઉપયોગ

કરી શકાય. ગ્રીન હાઇડ્રોજન/એમોનિયા પેદા કરતા પાવર પ્લાન્ટ્સને ગ્રીડમાં પ્રાથમિકતા આપવામાં આવશે.

ગ્રીન હાઇડ્રોજન

- ગ્રીન હાઇડ્રોજન પાણીના વિદ્યુત વિસ્થેદન દ્વારા બનાવવામાં આવે છે, જે પાણીને હાઇડ્રોજન અને ઓક્સિજનમાં અલગ કરવા માટેની તકનીક છે અને તેને નવીનીકરણીય ઊર્જાથી બનાવી શકાય છે.

ગ્રીન એમોનિયા

- એમોનિયા એ એક ગેસ છે જેનો ઉપયોગ કૃષિ ખાતરના ઉત્પાદનમાં થાય છે. ગ્રીન એમોનિયા પાણીના વિદ્યુત વિસ્થેદન-વિશ્લેષણમાંથી હાઇડ્રોજન અને હવામાંથી નાઇટ્રોજનનો ઉપયોગ કરીને ઉત્પન્ન થાય છે.

ISROના પ્રક્ષેપણ વાહનો

- તાજેતરમાં જ ઈન્ડિયન સ્પેસ રિસર્ચ ઓર્ગેનાઇઝેશન (ISRO) એ ધ્રુવીય ઉપગ્રહ પ્રક્ષેપણ યાન (PSLV) રોકેટનો ઉપયોગ કરીને અન્ય બે નાના ઉપગ્રહો સાથે પૃથ્વી નિરીક્ષણ ઉપગ્રહ (EOS-04)ને અવકાશમાં પ્રક્ષેપિત કર્યો હતો. પોલાર સેટેલાઇટ લોન્ચ વ્હીકલ (PSLV) ની આ 54મી ઉડાન હતી.

વાહનો અને ઉપગ્રહોનું પ્રક્ષેપણ

- પ્રક્ષેપણ યાન/રોકેટમાં શક્તિશાળી પ્રોપલ્શન સિસ્ટમ હોય છે, જે પુષ્કળ પ્રમાણમાં ઊર્જા ઉત્પન્ન કરે છે અને પૃથ્વીના ગુરુત્વાકર્ષણ બળની વિરુદ્ધ સંતુલન જાળવે છે અને ઉપગ્રહો જેવા ભારે પદાર્થોને અવકાશમાં લઈ જવામાં આવે છે.
- વૈજ્ઞાનિક કાર્ય માટે ઉપગ્રહને એક અથવા વધુ ઉપકરણો સાથે અવકાશમાં મોકલવામાં આવે છે. તેમનો ઓપરેશનલ સમયગાળો કેટલીકવાર દાયકાઓ સુધી લંબાય છે.
- પરંતુ પ્રક્ષેપણ પછી રોકેટ અથવા પ્રક્ષેપણ વાહનો હવે ઉપયોગી નથી. તેમનું એકમાત્ર કાર્ય ઉપગ્રહોને તેમની ભ્રમણકક્ષામાં લઈ જવાનું છે.
- રોકેટમાં એવા ભાગો છે જે ઘણી અલગ કરી શકાય તેવી ઊર્જા પ્રદાન કરે છે.
- તેનો ઉપયોગ રોકેટના સંચાલન માટે વિવિધ પ્રકારના બળતણને બાળી નાખવા માટે થાય છે. એકવાર બળતણ ખલાસ થઈ જાય પછી, તેઓ રોકેટથી અલગ થઈ જાય છે, ઘણીવાર હવાના ઘર્ષણને કારણે સળગી જાય છે અને પોતાને નષ્ટ કરે છે.

- મૂળ રોકેટનો માત્ર એક નાનો ભાગ ઉપગ્રહના નિર્ધારિત ગંતવ્ય સ્થાને જાય છે. એક વખત ઉપગ્રહ આખરે બહાર નીકળી જાય પછી રોકેટનો આ છેલ્લો ભાગ કાં તો અવકાશી ભંગારનો ભાગ બની જાય છે અથવા તો વાતાવરણમાં પડી ગયા બાદ બળીને ખાખ થઈ જાય છે.

ક્ષેપણ વાહનોના પ્રકાર

- પૃથ્વીની નીચલી ભ્રમણકક્ષાઓ માટે:
- ઘણા ઉપગ્રહોને માત્ર પૃથ્વીની નીચી ભ્રમણકક્ષામાં મૂકવાની જરૂર છે, જેની રેન્જ પૃથ્વીની સપાટીથી લગભગ 180 કિમીથી શરૂ થઈને 2,000 કિ.મી.
- મોટા ભાગના પૃથ્વી-નિરીક્ષણ ઉપગ્રહો, સંદેશાવ્યવહાર ઉપગ્રહો અને આંતરરાષ્ટ્રીય અવકાશ મથક (અવકાશમાં એક સંપૂર્ણ પ્રયોગશાળા છે જે અવકાશયાત્રીઓને યજમાન બનાવે છે, અને અવકાશમાં કાયમી ધોરણે હાજર હોય છે).
- ઉપગ્રહોને પૃથ્વીની નીચલી ભ્રમણકક્ષામાં લઈ જવા માટે થોડી માત્રામાં ઊર્જાની જરૂર પડે છે, અને તે મુજબ આ હેતુ માટે નાના, ઓછા શક્તિશાળી રોકેટનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે.
- ઉપલી કક્ષાઓ માટે:
- અન્ય ઉપગ્રહો પણ છે જેમને અવકાશમાં ઊંડાણમાં જવાની જરૂર છે.
- ઉદાહરણ તરીકે, ભૂસ્થિર ઉપગ્રહોને પૃથ્વીની સપાટીથી લગભગ 36,000 કિમી દૂર ભ્રમણકક્ષામાં મોકલવા પડે છે. દૂર છે.
- ગ્રહોના સંશોધન મિશનને પણ તેમના રોકેટની જરૂર હોય છે જેથી તેઓ તેમને અવકાશમાં ખૂબ જ ઊંડા છોડી શકે.
- આવા અવકાશ મિશન માટે વધુ શક્તિશાળી રોકેટનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે.
- સામાન્ય રીતે, ઉપગ્રહના વજન અને તેને કયા અંતર સુધી લઈ જવાની જરૂર છે તે અંગે દ્વિધા રહે છે. એક જ રોકેટ નાના ઉપગ્રહોને ભારે ઉપગ્રહ કરતાં અવકાશમાં વધુ ઊંડાઈએ લઈ જઈ શકે છે.

ઈસરો દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતા પ્રક્ષેપણ યાન

- સેટેલાઇટ લોન્ચ વેહિકલ (SLV):
- ઈસરોએ વિકસાવેલા પ્રથમ રોકેટને માત્ર SLV અથવા ઉપગ્રહ પ્રક્ષેપણ યાન જ કહેવામાં આવતું હતું.
- આ પછી એન્હાન્સ્ડ સેટેલાઇટ લોન્ચ વ્હીકલ (ASLV)નો નંબર આવ્યો.
- એન્હાન્સ્ડ સેટેલાઇટ લોન્ચ વેહિકલ (ASLV):
- SLV અને ASLV બંને ૧૫૦ કિ.ગ્રા. સુધીના નાના ઉપગ્રહોને પૃથ્વીની નીચી ભ્રમણકક્ષામાં લઈ જઈ શકે છે.
- પીએસએલવી આવે તે પહેલાં ૧૯૮૦ ના દાયકાની શરૂઆત સુધી એએસએલવી કાર્યરત હતું.

- પોલર સેટેલાઈટ લોન્ચ વ્હીકલ (PSLV):
- PSLVને સૌ પ્રથમ ઓક્ટોબર ૧૯૮૪ માં સફળતાપૂર્વક લોન્ચ કરવામાં આવ્યું હતું.
- PSLV એ પ્રવાહી તબક્કાઓથી સજ્જ પ્રથમ પ્રક્ષેપણ વાહન છે.
- PSLV ઇસરો દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતું અત્યાર સુધીનું સૌથી વિશ્વસનીય રોકેટ છે, જેની 54માંથી 52 સફળ ઉડાન છે.
- PSLVનો ઉપયોગ ભારતના બે સૌથી મહત્વપૂર્ણ મિશન (2008નું ચંદ્રયાન-1 અને 2013ના માર્સ ઓર્બિટર સ્પેસક્રાફ્ટ) માટે પણ કરવામાં આવ્યો હતો.
- ઇસરો હાલમાં બે પ્રક્ષેપણ વાહનોનો ઉપયોગ કરે છે - PSLV અને GSLV (જિયોસિન્ક્રોનસ સેટેલાઈટ લોન્ચ વ્હીકલ), આમાં પણ વિવિધ પ્રકારના પ્રકારો છે.
- ભૌમિતિક ઉપગ્રહ પ્રક્ષેપણ વાહન (GSLV):
- ભૌમિતિક ઉપગ્રહ પ્રક્ષેપણ યાન (GSLV) વધુ શક્તિશાળી રોકેટ છે, જે ભારે ઉપગ્રહોને અવકાશમાં વધુ ઊંચાઈએ લઈ જવા માટે સક્ષમ છે. જીએસએલવી રોકેટે અત્યાર સુધીમાં 18 મિશન પાર પાડ્યા છે, જેમાંથી ચાર મિશન નિષ્ફળ ગયા છે.
- તે 10,000 કિલોગ્રામના ઉપગ્રહોને પૃથ્વીની નીચલી કક્ષામાં લઈ જઈ શકે છે.
- સ્વદેશી રીતે વિકસિત કાયોજેનિક અપર સ્ટેજ (CUS)-‘GSLV Mk-II’ નો ત્રીજો તબક્કો રચે છે.
- Mk-III વર્ઝને ભારતીય અંતરિક્ષ એજન્સી ઇસરોને તેના ઉપગ્રહોને લોન્ચ કરવા માટે સંપૂર્ણપણે આત્મનિર્ભર બનાવી દીધું છે.
- અગાઉ ભારત પોતાના ભારે ઉપગ્રહોને અવકાશમાં લઈ જવા માટે ‘યુરોપિયન એરિયન લોન્ચ વ્હીકલ’ પર આધાર રાખતું હતું.
- સ્મોલ સેટેલાઈટ લોન્ચ વેહિકલ (SSLV):
- SSLVનો હેતુ નાના અને સૂક્ષ્મ ઉપગ્રહોને લોન્ચ કરવાનો છે, નોંધપાત્ર રીતે, વૈશ્વિક સ્તરે આવા ઉપગ્રહોને લોન્ચ કરવાની માંગ ઝડપથી વધી રહી છે.
- એસ.એસ.એલ.વી. ૫૦૦ કિ.ગ્રા. સુધીના ઉપગ્રહોને પરવડે તેવી પ્રક્ષેપણ સેવાઓ પૂરી પાડવા માટે સક્ષમ છે.
- ટૂંક સમયમાં જ તેના દ્વારા એક સ્વદેશી પૃથ્વી નિરીક્ષણ ઉપગ્રહ EOS-03ને અવકાશમાં લઈ જવામાં આવે તેવી અપેક્ષા છે.
- ફરીથી વાપરી શકાય તેવું રોકેટ:
- ભવિષ્યમાં બનાવવામાં આવેલા રોકેટ ઘણીવાર ફરીથી વાપરી શકાય તેવા હશે. આ પ્રકારના મિશન દરમિયાન રોકેટનો એક નાનો ભાગ જ નષ્ટ થઈ જશે.
- તે જ સમયે, તેમાંના મોટા ભાગના પૃથ્વીના વાતાવરણમાં ફરીથી પ્રવેશ કરશે અને વિમાનની જેમ સપાટી પર ઉતરશે અને ભવિષ્યના મિશનમાં તેનો ઉપયોગ કરી શકાય છે.

- ફરીથી વાપરી શકાય તેવા રોકેટથી બાંધકામનો ખર્ચ અને ઊર્જામાં ઘટાડો થશે અને અવકાશના કાટમાળને ઘટાડવામાં પણ મદદ મળશે, જે હાલ એક ગંભીર સમસ્યા છે.
- જો કે સંપૂર્ણપણે ફરીથી વાપરી શકાય તેવા રોકેટ હજુ પણ વિકસાવવામાં આવ્યા નથી, પરંતુ આંશિક રીતે ફરીથી વાપરી શકાય તેવા પ્રક્ષેપણ વાહનોનો ઉપયોગ થઈ ચૂક્યો છે.
- ઇસરોએ આંશિક પુનઃઉપયોગમાં લઈ શકાય તેવું રોકેટ પણ વિકસાવ્યું છે, જેનું નામ આરએલવી-ટીડી (ફરીથી વાપરી શકાય તેવું લોન્ચ વ્હીકલ ટેકનોલોજી ડેમોન્સ્ટ્રેટર) છે, જેણે વર્ષ 2016માં સફળ પરીક્ષણ ઉડાન ભરી હતી.

કૃત્રિમ જીવવિજ્ઞાન

- તાજેતરમાં જ બાયોટેકનોલોજી વિભાગ, વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી મંત્રાલયે સિન્થેટિક બાયોલોજી પર ડ્રાફ્ટ વિઝન પેપર બહાર પાડ્યું હતું.
- કૃત્રિમ જીવવિજ્ઞાન ઊર્જા, કૃષિ અને બાયોફ્યુઅલમાં વિવિધ એપ્લિકેશનો ધરાવે છે. આમ ખુલ્લા વાતાવરણમાં ઘટકોના પ્રકાશનું જોખમ હંમેશા જોવા મળે છે.
- તેથી આ દસ્તાવેજ રાષ્ટ્રીય નીતિની જરૂરિયાત પર ભાર મૂકે છે જે આ મુદ્દે ભારતના વલણને મજબૂત કરી શકે.

કૃત્રિમ જીવવિજ્ઞાન

- ‘સિન્થેટિક બાયોલોજી’ શબ્દનો સૌપ્રથમ ઉપયોગ ‘બાર્બરા હોબોમિન’ દ્વારા વર્ષ 1980માં રિકોમ્બિનન્ટ ડીએનએ ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરીને આનુવંશિક રીતે ઉત્પાદિત બેક્ટેરિયાનું વર્ણન કરવા માટે કરવામાં આવ્યો હતો.
- કૃત્રિમ જીવવિજ્ઞાન એ અકુદરતી સજીવો અથવા કાર્બનિક પરમાણુઓ બનાવવા માટે આનુવંશિક ક્રમ, સંપાદન અને ફેરફાર પ્રક્રિયાઓનો ઉપયોગ કરવાના વિજ્ઞાનનો સંદર્ભ આપે છે જે જીવંત પ્રણાલીઓમાં કાર્ય કરી શકે છે.
- સિન્થેટિક બાયોલોજી વૈજ્ઞાનિકોને શરૂઆતથી ડીએનએના નવા સિક્વન્સ ડિઝાઇન અને સંશ્લેષણ કરવા સક્ષમ બનાવે છે.
- આ શબ્દનો ઉપયોગ જીવંત પ્રણાલીઓમાં કાર્ય કરતા અકુદરતી કાર્બનિક અણુઓના સંશ્લેષણને વર્ણવવા માટે કરવામાં આવ્યો હતો.
- આ અર્થમાં આ શબ્દનો ઉપયોગ ‘જીવનને પુનઃ આકાર આપવા’ના પ્રયાસો માટે વધુ વ્યાપક રીતે કરવામાં આવે છે.

સિન્થેટિક બાયોલોજીની અરજીઓ

- માનકૃત જૈવિક ભાગો: પ્રમાણિત જીનોમિક ભાગોને ઓળખવા અને વર્ગીકૃત કરવા કે જેનો ઉપયોગ નવી જૈવિક પ્રણાલીઓ બનાવવા માટે થઈ શકે છે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

- એપ્લાઈડ પ્રોટીન ડિઝાઈન: હાલના જૈવિક ભાગોને ફરીથી ડિઝાઈન કરવા અને નવી પ્રક્રિયાઓ માટે કુદરતી પ્રોટીનનો સમૂહ વિસ્તરણ.
- ઉદાહરણ તરીકે, બીટા-કેરોટીન (સામાન્ય રીતે ગાજર સાથે સંકળાયેલ પોષક તત્વો) ઉત્પન્ન કરવા માટે ચોખામાં ફેરફાર કરવામાં આવે છે, જે વિટામિન Aની ઉણપને અટકાવે છે.
- કુદરતી ઉત્પાદન સંશ્લેષણ: કુદરતી ઉત્પાદનોના જટિલ ઉત્પાદન માટે તમામ જરૂરી ઉત્સેચકો અને જૈવિક કાર્યો કરવા માટે સૂક્ષ્મજીવાણુઓનું નિર્માણ.
- ઉદાહરણ તરીકે, પાણી, માટી અને હવામાંથી પ્રદૂષકોને સાફ કરવા માટે સુક્ષ્મસજીવોનો ઉપયોગ બાયોરેમીડિયેશન (પર્યાવરણીય દૂષકોમાંથી પ્રદૂષકોને ઘટાડવા જીવંત સુક્ષ્મસજીવોનો ઉપયોગ) માટે થાય છે.
- કૃત્રિમ જીનોમિક્સ - કુદરતી બેક્ટેરિયમ માટે 'સામાન્ય' જીનોમનું નિર્માણ અને ડિઝાઈન.
- ઉદાહરણ તરીકે, ગુલાબનું તેલ વાસ્તવિક ગુલાબના ઇકો-ફ્રેન્ડલી અને ટકાઉ વિકલ્પ તરીકે ચીસ્ટ દ્વારા બનાવવામાં આવે છે, જેનો ઉપયોગ પરફ્યુમર્સમાં સુગંધ માટે થાય છે.

કૃત્રિમ જીવવિજ્ઞાનની સંલગ્ન નકારાત્મક અસરો

- નકારાત્મક પર્યાવરણીય પરિસ્થિતિઓ: પર્યાવરણમાં આનુવંશિક રીતે બનાવેલ સજીવો માનવ અને પર્યાવરણીય સ્વાસ્થ્ય બંને પર નકારાત્મક અસર કરી શકે છે.
- આ તકનીકોનો દુરુપયોગ અને નિષ્ફળતા જેવા અણધાર્યા પરિણામો માટે જવાબદાર હોવાને કારણે પર્યાવરણને ઉલટાવી શકાય તેવું નુકસાન થઈ શકે છે.
- ડુ-ઈટ-યોરસેલ્ફ બાયોલોજી: આ સિન્થેટિક બાયોલોજીના પ્રયોગોમાં રસ ધરાવતા "નાગરિક વૈજ્ઞાનિકો"ની એક ચળવળ છે જે છેલ્લા દાયકામાં આંતરરાષ્ટ્રીય ઘટના બની છે.
- ઘણી વખત ક્ષેત્રની બહુ ઓછી જાણકારી ધરાવતા ઉત્સાહીઓ બાયોટેકનોલોજીમાં કેશ કોર્સ લેવા અને વ્યવહારુ પ્રયોગો કરવા માટે કામચલાઉ પ્રયોગશાળાઓમાં કામ કરે છે.
- નૈતિક ચિંતાઓ: સિન્થેટિક બાયોલોજી સાથે સંબંધિત ઘણા નૈતિક પ્રશ્નો જીનોમ સંપાદનની નૈતિક ચર્ચાઓ જેવા જ છે જેમ કે:
- શું મનુષ્યો કૃત્રિમ જીવવિજ્ઞાન તકનીકો સાથે સજીવોને ફરીથી ડિઝાઈન કરીને નૈતિક સીમાઓ પાર કરી રહ્યા છે?
- જો સિન્થેટિક બાયોલોજી નવી સારવાર અને રોગો માટે ઉપચાર શોધે છે, તો સમાજમાં તે કોને સુલભ હશે?

સિન્થેટિક બાયોલોજીથી સંબંધિત શાસન, નીતિ અને નિયમનકારી પાસાઓ

- આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થાઓ અને કરારો:
- જૈવિક વિવિધતા પર સંમેલન (CBD):-
- જૈવ સુરક્ષા પર કાર્ટેજના પ્રોટોકોલ

- એક્સેસ અને પ્રોફિટ શેરિંગ પર નાગોયા પ્રોટોકોલ
- નાગોયા-કુઆલાલુમ્પુર પૂરક પ્રોટોકોલ
- ફૂડ એન્ડ એગ્રીકલ્ચર ઓર્ગનાઈઝેશન (FAO)
- વન્ય પ્રાણીસૃષ્ટિ અને વનસ્પતિની નાશપ્રાય પ્રજાતિમાં આંતરરાષ્ટ્રીય વેપાર પર સંમેલન (CITES)
- ઈન્ટરનેશનલ યુનિયન ફોર કન્ઝર્વેશન ઓફ નેચર-IUCN
- બૌદ્ધિક સંપદા અધિકારો (TRIPS) ના વેપાર સંબંધિત પાસાઓ પર કરાર
- યુનાઈટેડ નેશન્સ કન્વેન્શન ઓન ધ લો ઓફ ધ સી (UNCLOS)
- જૈવિક શસ્ત્રો સંમેલન
- ભારત ચર્ચામાં સામેલ ઉપરોક્ત તમામ આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થાઓનો પક્ષ છે.
- ભારતીય નિયમનકારી પ્રણાલી:-
- ડ્રગ્સ એન્ડ કોસ્મેટિક્સ એક્ટ- 1988,
- છોડની પ્રજાતિઓ અને ખેડૂતોના અધિકારોનું રક્ષણ (PPV અને FR) અધિનિયમ, 2001
- જૈવ-વિવિધતા અધિનિયમ 2002
- ફૂડ સેફ્ટી એન્ડ સ્ટાન્ડર્ડ એક્ટ, 2006

આગળનો માર્ગ

- ભારતે કૃત્રિમ જીવવિજ્ઞાન (નીતિ અને નિયમનકારી બંને) પર તેની રાષ્ટ્રીય વ્યૂહરચના સાથે ઔપચારિક રીતે બહાર આવવાનું બાકી છે.
- આ સંદર્ભમાં ભારતની નીતિ અને નિયમનકારી માળખા જેવા મુદ્દાઓ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવાની જરૂર છે જેમાં નીચેનાનો સમાવેશ થાય છે:
- સિન્થેટિક બાયોલોજીની રચના કેવી રીતે કરવી જોઈએ તે વ્યાખ્યાયિત કરવું જરૂરી છે.
- જાહેર ક્ષેત્ર માટે કેવા પ્રકારના સંશોધન અને વિકાસને પ્રાથમિકતા આપવામાં આવશે.
- ભવિષ્યના સંશોધન અને બૌદ્ધિક સંપદા અધિકારો સહિત સંબંધિત નીતિ માળખા માટે ખાનગી ક્ષેત્ર માટે માર્ગદર્શન.
- પર્યાવરણ અને સામાજિક-અર્થશાસ્ત્ર સંબંધિત મુદ્દાઓને ધ્યાનમાં રાખીને ભારત આ ટેકનોલોજીના વિકાસ અને ઉપયોગને કેવી રીતે નિયંત્રિત કરશે.
- રાષ્ટ્રીય વ્યૂહરચના ઘડતી વખતે, ભારતે આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદાના સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં લેવા જોઈએ જે નીચે મુજબ છે:
- સાવચેતી/નિવારક સિદ્ધાંતો.
- રાજ્ય સાર્વભૌમત્વ અને સીમા પારના નુકસાનની રોકથામ.
- રાજ્યની જવાબદારી અને પર્યાવરણીય અસરનું મૂલ્યાંકન.
- માહિતી, જનભાગીદારી અને ન્યાય સુધી પહોંચવાના સિદ્ધાંતો.
- લોકોનો સ્વ-નિર્ણયનો અધિકાર અને અગાઉની જાણકાર સંમતિથી સ્વતંત્રતા.
- ટકાઉ વિકાસ અને આંતર-પેઢી સમાનતા.

ઓરિગામિ મેટામટીરિયલ્સ

- ઇન્ડિયન ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ટેકનોલોજી મદ્રાસના સંશોધકોએ 'ઓરિગામિ મેટામેટિરિયલ્સ' નામની નવી સામગ્રી વિકસાવી છે, જેના ઘણા મહત્વપૂર્ણ ઉપયોગો થઈ શકે છે.
- ઇસામી ઇચ્છિત ગુણધર્મો મેળવવા માટે પેપર ફોલ્ડિંગ (ઓરિગામિ) અને ફોલ્ડિંગની જાપાનીઝ કળાનો ઉપયોગ કરે છે.

ઓરિગામિ મેટામેટરિયલ્સ શું છે?

- સંશોધકોએ ઓરિગામિ મેટામેટરિયલ્સનો એક વિશિષ્ટ વર્ગ વિકસાવ્યો છે જે તણાવની સ્થિતિમાં પણ 'પોઈસન રેશિયો'નું સતત મૂલ્ય દર્શાવે છે.
- જ્યારે આ સામગ્રીને કોઈ ચોક્કસ દિશામાં ખેંચવામાં આવે છે, ત્યારે તે કાટખૂણે અથવા બાજુની દિશામાં ફેરફાર કરે છે.
- બળ સાથેના વિરૂપતા અને બળની બાજુની દિશામાં વિરૂપતા વચ્ચેના ગુણોત્તરને 'પોઈસનનો ગુણોત્તર' કહેવામાં આવે છે. પોઈસન ગુણોત્તર હકારાત્મક અથવા નકારાત્મક હોઈ શકે છે.
- તેના ઉપયોગ દરમિયાન દબાણ દ્વારા સામગ્રીનો નાશ કરવા માટે સતત પોઈસન ગુણોત્તર જાળવવાની જરૂર છે. જો કે તેઓ આમ કરતા નથી અને જ્યારે તેઓ વિકૃત થાય છે ત્યારે પોઈસન ગુણોત્તર અલગ થઈ જાય છે.
- આનો ફાયદો એ છે કે પરીક્ષણ દરમિયાન ઉપયોગમાં લેવાતી વસ્તુ કાગળ, પોલિમર અથવા ધાતુની શીટથી બનેલી છે કે કેમ તેના પર નિર્ભર નથી.

મેટામટીરિયલ્સ

- મેટામટીરિયલ્સ એ સ્માર્ટ મટીરીયલ્સ છે જેમાં ગુણધર્મોની વિશાળ શ્રેણી હોય છે અને તે એકબીજાથી એટલી અલગ હોઈ શકે છે કે તેની કોઈ ચોક્કસ વ્યાખ્યા નથી, જો કે તે બધામાં એક વસ્તુ સમાન છે કે તે કૃત્રિમ રીતે બનાવવામાં આવે છે.
- એટલે કે, તેઓ પ્રકૃતિમાં જોવા મળતા નથી પરંતુ લોકો દ્વારા બનાવવામાં આવ્યા છે.

મેટામેટરિયલ્સના ગુણધર્મો

- મેટામેટરિયલ્સ, તેમના કૃત્રિમ મૂળ સિવાય, તેમના અસામાન્ય ઇલેક્ટ્રોમેગ્નેટિક ગુણધર્મો દ્વારા વર્ગીકૃત કરવામાં આવે છે, જે તેમની સંયોજકતા નહીં પણ તેમની રચના અને ગોઠવણને કારણે જોવા મળે છે.
- તેઓ ગ્રેફાઈટ, હીરા અને ગ્રાફીન જેવા જ છે કારણ કે તે બધા કાર્બનથી બનેલા છે, પરંતુ તેમની રચનાને કારણે તેમના ગુણધર્મોમાં ઘણો તફાવત છે.

- તેના મહત્વના ગુણધર્મોમાંનું એક છે ધાતુ પદાર્થોનું વિભાજન, ઉદાહરણ તરીકે પદાર્થમાં નકારાત્મક રીફ્રેક્ટિવ ઇન્ડેક્સ હોય છે.
- આ સામગ્રીઓ ઓપ્ટિક્સ અને ઇલેક્ટ્રોમેગ્નેટિક એપ્લિકેશન્સમાં નોંધપાત્ર યોગદાન ધરાવે છે.

મેટામેટરિયલ્સના સંભવિત ઉપયોગો

- મેટામેટરિયલ્સના સંભવિત ઉપયોગોમાં ઓપ્ટિકલ ફિલ્ટરિંગ, મેડિકલ ઇક્વિપમેન્ટ, રિમોટ એરોસ્પેસ ઓપરેશન, સેન્સર ડિટેક્ટર, સોલાર પાવર મેનેજમેન્ટ, ક્રાઉડ કંટ્રોલ, રેડોમ્સ, ઓપ્ટિકલ લેન્સ વગેરેનો સમાવેશ થાય છે અને તેનો ઉપયોગ ભૂકંપ સુરક્ષા સાધનોમાં પણ થાય છે.
- મેટામેટરિયલ્સથી બનેલા લેન્સનો ઉપયોગ વિવર્તન મર્યાદાથી નીચેની ઈમેજિંગ માટે થાય છે, જે પરંપરાગત ઓપ્ટિકલ લેન્સને પાછળ રાખી દે છે.

ડાર્કથોન-2022

- તાજેતરમાં નાર્કોટિક્સ કંટ્રોલ બ્યુરો (NCB) એ સાયબર નિષ્ણાતો માટે ડાર્ક વેબમાં અનામી બજારોની ઓળખને ઉજાગર કરવા માટે અસરકારક ઉકેલો શોધવા માટે 'ડાર્કથોન' શરૂ કરી છે.
- ભારતમાં ડ્રગ કાયદાના અમલીકરણ માટે નોડલ એજન્સી તરીકે કામ કરતી NCBએ તાજેતરના સમયમાં નોંધપાત્ર સફળતા હાંસલ કરી છે.

મુખ્યબિંદુ

- ડાર્કથોન-2022:
- સક્રિય ડ્રગ હેરફેર કરનારાઓને ઓળખવા અને સૂચિબદ્ધ કરવા અને 'ડાર્કવેબ કોલિંગ' પર આધારિત સંબંધિત નવા બજારોની સૂચિબદ્ધ કરવા માટે નિષ્ક્રિય લોકો અને ડાર્કનેટ બજારોને ડિજીટલ ફૂટપ્રિન્ટિંગ પર દબાવવાનું વેચાણ કરવા માટે "સોલ્યુશન" પ્રદાન કરવું પડશે.
- રોગચાળો ફાટી નીકળ્યા પછી, ભારતમાં પાર્સલ અથવા કુરિયર દ્વારા ડ્રગની જપ્તીમાં લગભગ 250 ટકાનો વધારો થયો છે અને તેમાંથી મોટી સંખ્યામાં ડાર્કનેટ બજારો દ્વારા ડ્રગની હેરફેર સાથે જોડાયેલી છે.

ડાર્કનેટ અને ચિંતાઓ

- પરિચય: ઈન્ટરનેટ ત્રણ સ્તરો ધરાવે છે:
- પ્રથમ સ્તર સાર્વજનિક છે, જેમાં Facebook, Twitter, Amazon અને LinkedIn જેવી વારંવાર વપરાતી સાઈટ્સનો સમાવેશ થાય છે. આ સ્તર સમગ્ર ઈન્ટરનેટનો માત્ર 4% હિસ્સો ધરાવે છે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

- બીજું સ્તર, ડીપ વેબ, એક નેટવર્ક છે જ્યાં ડેટા એક અગમ્ય ડેટાબેઝમાં સંગ્રહિત થાય છે (એટલે કે તેને Google જેવા પરંપરાગત સર્ચ એન્જિન દ્વારા એક્સેસ કરી શકાતું નથી). તેનો ઉપયોગ લોકોના ચોક્કસ જૂથ સુધી પહોંચવા માટે થાય છે.
- આ ડેટા સામાન્ય રીતે સંવેદનશીલ અને ખાનગી હોય છે (સરકારી ખાનગી ડેટા, બેંક ડેટા, ક્લાઉડ ડેટા, વગેરે), તેથી તેને પહોંચની બહાર રાખવામાં આવે છે.
- ઈન્ટરનેટનું ત્રીજું સ્તર 'ડાર્કનેટ' છે જે 'ડીપ વેબ'ના એક ભાગ તરીકે પણ ઓળખાય છે. તે ઈન્ટરનેટ પર બનેલ નેટવર્ક છે જે ઘણીવાર એન્ક્રિપ્ટેડ હોય છે.
- તે મૂળભૂત રીતે ઈન્ટરનેટનું એક સ્તર છે જે ફક્ત TOR (The Onion Router) અથવા 'I2P' (ઇનવિઝિબલ ઈન્ટરનેટ પ્રોજેક્ટ) જેવા વિશિષ્ટ સોફ્ટવેરનો ઉપયોગ કરીને ચલાવી શકાય છે.
- સામાન્ય ઈન્ટરનેટ સર્ચમાં ડાર્ક વેબ પર કંઈપણ સામેલ કરવામાં આવતું નથી, જે ઉચ્ચ સ્તરની અનામી તરફ દોરી જાય છે.
- ડાર્કનેટ સંબંધિત ચિંતાઓ:
- ફેબ્રુઆરી 2016માં 'ક્રિપ્ટોપોલિટિક્સ એન્ડ ધ ડાર્કનેટ' નામના અભ્યાસમાં, સંશોધકોએ TOR નેટવર્ક પરની સામગ્રીનું વિશ્લેષણ કર્યું હતું.
- તેમની સામગ્રીના આધારે વર્ગીકૃત કરાયેલ 2,723 વેબસાઈટ્સમાંથી, 1,547 અથવા 57%, ડ્રગ્સ (423 સાઈટ્સ), પોર્નોગ્રાફી (122) અને હેકિંગ (96) સુધીની ગેરકાયદેસર સામગ્રી ધરાવે છે.
- ડાર્ક વેબ માર્કેટપ્લેસ પર નેટફ્લિક્સ જેવી સ્ટ્રીમિંગ સાઈટ્સની લોગ-ઇન વિગતો સસ્તા દરે વેચવામાં આવી હોવાના અહેવાલો પણ છે.
- નેટવર્કનો ઉપયોગ ઘણા કાર્યકરો દ્વારા કરવામાં આવે છે, ખાસ કરીને દમનકારી શાસન હેઠળ જીવતા લોકો, કોઈપણ સરકારી સેન્સરશીપ વિના વાતચીત કરવા માટે.
- આરબ વસંત દરમિયાન કાર્યકર્તાઓ દ્વારા TOR નેટવર્કનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.
- ડાર્કનેટ અને ભારત:
- ઈન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી એક્ટ, 2000 સાયબર ક્રાઈમ સાથે સંબંધિત છે અને તે ઇલેક્ટ્રોનિક્સ અને ઈન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી મંત્રાલય હેઠળ આવે છે. સાયબર ક્રાઈમનો સામનો કરવા માટે કાયદામાં માત્ર છ કલમો છે.
- બદલાતા સમય સાથે, ભારતને સાયબર ગુનાનો સામનો કરવા માટે ફોજદારી કાર્યવાહીની સંહિતાની જરૂર છે જે ગૃહ મંત્રાલય હેઠળ હશે અને જે પોલીસિંગના મુદ્દાઓ સાથે કામ કરે છે.

- તે જ સમયે, સાયબર વલણોને બદલવા માટે પ્રશિક્ષિત પોલીસની જરૂર છે જે ફક્ત સાયબર ક્રાઈમ માટે સમર્પિત છે એટલે કે અન્ય પોલીસ એકમોમાં સ્થાનાંતરિત નથી.

ફિનટેક ઓપન હેકાથોન

- PhonePe (ડિજિટલ પેમેન્ટ સર્વિસ પ્રોવાઈડર) સાથે મળીને નીતિ આયોગ ફિનટેક ઇકોસિસ્ટમ માટે પાથ-બ્રેકિંગ સોલ્યુશન્સ ઓફર કરવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે સૌપ્રથમ ઓપન-ટુ-ઓલ ફિનટેક ઓપન હેકાથોનનું આયોજન કરશે.

ફિનટેક

- ફિનટેક 21મી સદીમાં ઉભરતા નાણાકીય સેવા ક્ષેત્રનું વર્ણન કરે છે.
- મૂળભૂત રીતે તે સ્થાપિત ઉપભોક્તા અને વ્યવસાય, નાણાકીય સંસ્થાઓના બેંક-એન્ડ પર આધારિત તકનીકને લાગુ પડે છે.
- 21મી સદીના પ્રથમ દાયકાના અંતથી, આ શબ્દ નાણાકીય ક્ષેત્રે કોઈપણ તકનીકી નવીનતાનો સમાવેશ કરવા માટે વિસ્તર્યો છે, જેમાં નાણાકીય સાક્ષરતા અને શિક્ષણ, છૂટક બેંકિંગ, રોકાણ, ક્રિપ્ટો-જેવા બિટકોઈન પણ સામેલ છે. કરન્સીમાં નવીનતાનો સમાવેશ થાય છે.

ફિનટેક ઓપન હેકાથોન

- હેકાથોન ભારતભરના ઈનોવેટર્સ, ડિજિટલ સર્જકો અને વિકાસકર્તાઓને આઈડિયાટ અને કોડ પર વિચાર કરવાની તક પૂરી પાડશે અને વિજેતા ટીમો રૂ. 5 લાખનું આકર્ષક રોકડ ઈનામ જીતવા માટે હકદાર છે.
- હેકાથોનમાં સહભાગીઓએ નીચેના કાર્યો માટે આધાર તરીકે 'એકાઉન્ટ એગ્રીગેટર' જેવા ફ્રેમવર્ક સાથે 'ફોનપે પલ્સ' જેવા કોઈપણ ઓપન-ડેટા API (એપ્લિકેશન પ્રોગ્રામ ઈન્ટરફેસ) નો ઉપયોગ કરવો જરૂરી છે:
- નાણાકીય સમાવેશ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરીને ધિરાણ, વીમા અથવા રોકાણ માટે વૈકલ્પિક જોખમ મોડલ.
- નાણાકીય સેવાઓને વ્યાપક રીતે અપનાવવા માટે વિવિધ વસ્તી વિષયક અને ભૌગોલિક ક્ષેત્રો માટે પાવર ડેટા સિગ્નલનો ઉપયોગ કરીને નવીન ઉત્પાદનો.
- ડિજિટલ પેમેન્ટ ડેટાના આધારે સુધારેલ વિઝ્યુલાઈઝેશન અને ઈન્ટેલિજન્સ.
- સહભાગીઓ દ્વારા સબમિટ કરવામાં આવેલી એપ્લિકેશનમાં ઉપરોક્તમાંથી કોઈપણ એક શામેલ હોવી જોઈએ.

- સહભાગીઓ ચૂકવણી અંગેના અહેવાલો સબમિટ કરવા માટે ફોનપે પલ્સ, ઓપન ગવર્નમેન્ટ ડેટા પ્લેટફોર્મ અને આરબીઆઈ (રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા) જેવા ડેટા સ્ત્રોતોનો ઉપયોગ કરી શકે છે.
- વધુમાં તેઓ તેમના હેક્સ વિકસાવવા માટે સેતુ એપ સેન્ડબોક્સ અથવા સેતુ પેમેન્ટ્સ સેન્ડબોક્સ તેમજ અન્ય કોઈપણ ઓપન ડેટા પ્લેટફોર્મને એક્સેસ કરી શકે છે જેનાથી તેઓ વાકેફ છે.
- પ્રોગ્રામના અંત સુધીમાં, સહભાગીઓએ તેમના હેકનો કાર્યકારી પ્રોટોટાઇપ ન્યાયાધીશોને રજૂ કરવો આવશ્યક છે, જે પછી દરેક હેકને ચોક્કસ પરિમાણો પર નક્કી કરવામાં આવશે.

માનવ ઇમ્યુનોડેફિસિયન્સી વાયરસ

- તાજેતરમાં, લ્યુકેમિયાનું નિદાન કરાયેલી એક અમેરિકન મહિલા દાતા દ્વારા મેળવેલા સ્ટેમ સેલ ટ્રાન્સપ્લાન્ટ દ્વારા HIVથી સાજા થનારી પ્રથમ મહિલા (વિશ્વમાં આવો ત્રીજો કેસ) બની છે. આ દાતા કુદરતી રીતે એક્વાયર્ડ ઇમ્યુનોડેફિસિયન્સી સિન્ડ્રોમ (AIDS) વાયરસ સામે પ્રતિરોધક હતા.
- લ્યુકેમિયા એ બ્લડ કેન્સર છે જે શરીરમાં શ્વેત રક્તકણોની સંખ્યામાં વધારો થવાને કારણે થાય છે.
- તે HIV દ્વારા થતા લક્ષણો અથવા સિન્ડ્રોમનું જૂથ છે પરંતુ જરૂરી નથી કે HIVથી સંક્રમિત વ્યક્તિને ચોક્કસપણે એઈડ્સ થશે.

મુખ્યબિંદુ

- હ્યુમન ઇમ્યુનોડેફિસિયન્સી વાયરસ (HIV):
- HIV CD-4 પર હુમલો કરે છે, જે શરીરની રોગપ્રતિકારક શક્તિમાં શ્વેત રક્તકણો (ટી-સેલ)નો એક પ્રકાર છે.
- ટી-સેલ્સ એ કોષો છે જે કોષોમાં અસાધારણતા અને ચેપને શોધવા માટે શરીરની આસપાસ ફરે છે.
- શરીરમાં પ્રવેશ્યા પછી, HIV વાયરસની સંખ્યા ઝડપથી વધે છે અને તે CD-4 કોશિકાઓનો નાશ કરવાનું શરૂ કરે છે, આમ માનવ રોગપ્રતિકારક તંત્રને ગંભીર રીતે નુકસાન પહોંચાડે છે.
- એકવાર આ વાયરસ શરીરમાં પ્રવેશી જાય પછી તેને ક્યારેય દૂર કરી શકાતો નથી.
- HIVથી સંક્રમિત વ્યક્તિના CD-4કોષોમાં નોંધપાત્ર ઘટાડો જોવા મળે છે. તે જાણીતું છે કે તંદુરસ્ત વ્યક્તિના શરીરમાં આ કોષોની સંખ્યા 500-1600 ની વચ્ચે હોય છે, પરંતુ HIVથી સંક્રમિત લોકોમાં, સીડી-4 કોષોની સંખ્યા 200 થી નીચે જઈ શકે છે.

ભારતમાં HIV/AIDS

- ઈન્ડિયા HIV એસ્ટીમેશન 2019 ના અહેવાલ મુજબ, ભારતમાં અંદાજિત પુખ્ત (15 થી 49 વર્ષ) HIVનો વ્યાપ 2000 માં રોગચાળાની ટોચથી ઘટી રહ્યો છે અને તાજેતરના વર્ષોમાં તે સ્થિર રહ્યો છે.
- વર્ષ 2019 માં, પુખ્ત પુરુષોમાં HIVનો વ્યાપ 0.24% અને પુખ્ત સ્ત્રીઓમાં 0.20% હોવાનો અંદાજ છે.
- વર્ષ 2019 માં, 23.48 લાખ ભારતીયો HIVથી સંક્રમિત હતા અને તેમાંથી સૌથી વધુ સંખ્યા મહારાષ્ટ્રમાં હતી ત્યારબાદ આંધ્રપ્રદેશ અને કર્ણાટકનો નંબર આવે છે.

સ્ટેમ સેલ

- સ્ટેમ સેલ એ વિશિષ્ટ કોષો છે જે પોતાની નકલ કરી શકે છે અને શરીરને જરૂરી વિવિધ પ્રકારના કોષોમાં પરિવર્તિત કરી શકે છે. તેમની પાસે બે અનન્ય ગુણો છે જે તેમને આમ કરવામાં સક્ષમ કરે છે.
- તેઓ નવા કોષો બનાવવા માટે વારંવાર વિભાજિત થઈ શકે છે.
- વિભાજન કર્યા પછી, તેઓ શરીર બનાવવા માટે અન્ય પ્રકારના કોષોમાં પરિવર્તિત થઈ શકે છે.
- સ્ટેમ સેલના ઘણાં વિવિધ પ્રકારો છે અને તે શરીરના જુદા જુદા ભાગોમાં જુદા જુદા સમયે જોવા મળે છે.
- કેન્સર અને તેની સારવાર હેમેટોપોએટીક સ્ટેમ સેલને નુકસાન પહોંચાડી શકે છે. હેમેટોપોએટીક સ્ટેમ કોશિકાઓ સ્ટેમ કોશિકાઓ છે જે રક્ત કોશિકાઓમાં પરિવર્તિત થાય છે.

સ્ટેમ સેલ્સની ઉપયોગીતા

- સંશોધન: તે જીવંત વસ્તુઓ કેવી રીતે કાર્ય કરે છે અને રોગ દરમિયાન વિવિધ પ્રકારના કોષોનું શું થાય છે તે મૂળભૂત જીવવિજ્ઞાનને સમજવામાં મદદ કરે છે.
- ઉપચાર - ખોવાયેલા અથવા ક્ષતિગ્રસ્ત કોષોને બદલવા માટે, જેને શરીર કુદરતી રીતે બદલી શકતું નથી.

સ્ટેમ સેલના ત્રણ મુખ્ય પ્રકાર

- ગર્ભ સ્ટેમ સેલ:
- તેઓ ગર્ભ માટે નવા કોષો પૂરા પાડે છે કારણ કે આ ગર્ભ બાળકમાં વિકસે છે.
- આ સ્ટેમ સેલ્સને પ્લુરીપોટેન્ટ કહેવામાં આવે છે, જેનો અર્થ છે કે તેઓ શરીરના કોઈપણ કોષમાં રૂપાંતરિત થઈ શકે છે.
- પુખ્ત (અસ્થિ મજ્જા અથવા રક્ત) સ્ટેમ કોશિકાઓ:
- આ કોષો ક્ષતિગ્રસ્ત કોષોને બદલવા માટે નવા કોષો પૂરા પાડે છે જેમ જેમ જીવ વધે છે.
- પુખ્ત સ્ટેમ કોશિકાઓ 'મલ્ટિપોટેન્ટ' હોવાનું કહેવાય છે, જેનો અર્થ થાય છે કે તેઓ માત્ર શરીરમાં અમુક કોષોનું સમારકામ કરી શકે છે, ઉદાહરણ તરીકે:

- કોઈના કોર્ડ બ્લડમાંથી લીધેલા કોષો કોઈને આપી શકાતા નથી. આ માટે મેચિંગ એ જ રીતે જરૂરી છે જે રીતે દર્દીને લોહી આપતી વખતે કરવામાં આવે છે.
- પ્રેરિત પ્લુરીપોટન્ટ સ્ટેમ સેલ:
- 'પ્રેરિત' હોવાનો અર્થ એ છે કે આ કોષો પ્રયોગશાળાઓમાં બનાવવામાં આવે છે, જ્યાં સામાન્ય પુખ્ત કોષ, જેમ કે ચામડી અથવા રક્ત કોષ, સ્ટેમ સેલમાં પુનઃપ્રોગ્રામ કરવામાં આવે છે.
- તેઓ ગર્ભના સ્ટેમ કોષો જેવા પ્લુરીપોટન્ટ છે, તેથી તેઓ કોઈપણ પ્રકારના કોષમાં વિકાસ કરી શકે છે.

સ્ટેમ સેલ ટ્રાન્સપ્લાન્ટ શું છે?

- સ્ટેમ સેલ ટ્રાન્સપ્લાન્ટ એ એક તબીબી પદ્ધતિ છે જે વ્યક્તિના સ્ટેમ સેલને સ્વસ્થ કોષોથી બદલે છે. રિપ્લેસમેન્ટ કોશિકાઓ કાં તો વ્યક્તિના પોતાના શરીરમાંથી અથવા અન્ય વ્યક્તિ પાસેથી લઈ શકાય છે.
- બોન મેરો ટ્રાન્સપ્લાન્ટને સ્ટેમ સેલ ટ્રાન્સપ્લાન્ટ અથવા હેમેટોપોએટીક સ્ટેમ સેલ ટ્રાન્સપ્લાન્ટ પણ કહેવામાં આવે છે.
- ટ્રાન્સપ્લાન્ટનો ઉપયોગ અમુક પ્રકારના કેન્સરની સારવાર માટે થઈ શકે છે, જેમ કે લ્યુકેમિયા, માયલોમા અને લિમ્ફોમા અને અન્ય રક્ત અને રોગપ્રતિકારક તંત્રના રોગો જે અસ્થિ મજ્જાને અસર કરે છે.

અર્થ ઓબ્ઝર્વેશન સેટેલાઈટ EOS-04

- તાજેતરમાં પીએસએલવી-સી52 રોકેટ દ્વારા ઈન્ડિયન સ્પેસ રિસર્ચ ઓર્ગનાઇઝેશનના અર્થ ઓબ્ઝર્વેશન સેટેલાઈટ (Earth Observation Satellite-EOS-04) અને અન્ય બે નાના ઉપગ્રહો (INSPIRESat-1 અને INS-2TD)ને ઈચ્છિત ભ્રમણકક્ષામાં સફળતાપૂર્વક સ્થાપિત કરવામાં આવ્યા હતા.
- તે પોલર સેટેલાઈટ લોન્ચ વ્હીકલ (પીએસએલવી)ની 54મી ઉડાન હતી અને છ સ્ટ્રેપ-ઓન બૂસ્ટર સાથે 23મી સૌથી શક્તિશાળી એક્સએલ વર્ઝન હતી.

મુખ્યમુદ્દા

- પૃથ્વી નિરીક્ષણ ઉપગ્રહ:
- પૃથ્વી નિરીક્ષણ ઉપગ્રહો રિમોટ સેન્સિંગ ટેકનોલોજીથી સજ્જ ઉપગ્રહો છે, જે પૃથ્વીની ભૌતિક, રાસાયણિક અને જૈવિક પ્રણાલીઓ વિશે માહિતી એકઠી કરે છે.
- ઘણા પૃથ્વી નિરીક્ષણ ઉપગ્રહો 'સન-સિન્ક્રોનસ' ભ્રમણકક્ષામાં સ્થિત છે.
- ઈસરો દ્વારા છોડવામાં આવેલા અન્ય પૃથ્વી નિરીક્ષણ ઉપગ્રહોમાં રિસોર્સિસેટ-2, 2એ, કાર્ટોસેટ-1, 2, 2A, 2B, રિસેટ-1 અને 2, ઓસનસેટ-2, મેઘા-ટ્રોપિક્સ, સરાલ અને સ્કેટસેટ-1, ઈન્સેટ-3DR, 3Dનો સમાવેશ થાય છે.

લોન્ચ કરવામાં આવેલ ત્રણ ઉપગ્રહો

- EOS-04:
- EOS-04નું વજન 1,710 કિગ્રા છે અને તે કૃષિ, વનીકરણ અને વાવેતર, જમીનમાં ભેજ અને હાઈડ્રોલોજી અને ફ્લડ મેપિંગ જેવા ઉપયોગો માટે તમામ હવામાનની સ્થિતિમાં ઉચ્ચ ગુણવત્તાયુક્ત છબીઓ પ્રદાન કરવા માટે ડિઝાઇન કરવામાં આવ્યું છે અને દસ વર્ષના મિશન સમયગાળા સાથે પૂર મેપિંગ.
- તે રિસોર્સિસેટ, કાર્ટોસેટ અને RISAT-2B શ્રેણીના ઉપગ્રહોના ડેટાને પૂરક બનાવશે, જે પહેલેથી જ ભ્રમણકક્ષામાં છે.
- આ ઉપગ્રહોની શ્રેણીમાં પ્રથમ EOS-01 નવેમ્બર 2020 માં પ્રક્ષેપિત કરવામાં આવ્યું હતું અને તે હજી પણ ભ્રમણકક્ષામાં છે. EOS-02ને SSLV (સ્મોલ સેટેલાઈટ લોન્ચ વ્હીકલ) નામના નવા લોન્ચ વ્હીકલ પર લોન્ચ કરવામાં આવશે, જ્યારે EOS-03નું લોન્ચિંગ ઓગસ્ટ, 2021માં નિષ્ફળ ગયું હતું.
- તેને ૫૨૯ કિ.મી.ના સૂર્ય સમન્વય ધ્રુવીય ભ્રમણકક્ષામાં મૂકવામાં આવશે. તે એક રડાર-ઇમેજિંગ સેટેલાઈટ છે, જે તેને 'રિસેટ' શ્રેણીનો ભાગ બનાવે છે.
- તે વર્ષ 2012માં લોન્ચ થયેલી રિસેટ-1નું સ્થાન લેશે, પરંતુ છેલ્લા કેટલાક વર્ષોથી કામ કરી રહી નથી.
- રિસેટ સિન્થેટિક એપર્ચર રડારનો ઉપયોગ જમીનની હાઈ-રિઝોલ્યુશન ઇમેજ મેળવવા માટે થાય છે.
- ઓપ્ટિકલ ઉપકરણોની તુલનામાં રડાર ઇમેજિંગનો મોટો ફાયદો એ છે કે તે હવામાન, વાદળછાયું વાતાવરણ અથવા ધુમ્મસ અથવા સૂર્યપ્રકાશના અભાવથી અસરગ્રસ્ત રહે છે.
- તે તમામ સંજોગોમાં અને દરેક સમયે ઉચ્ચ-ગુણવત્તાની છબીઓ મેળવી શકે છે, જે તેને દેખરેખ માટે યોગ્ય બનાવે છે.
- INSPIRESat-1:
- INSPIRESat-1 ઈન્ટરનેશનલ સેટેલાઈટ પ્રોગ્રામ ઈન રિસર્ચ એન્ડ એજ્યુકેશન (INSPIRE) હેઠળ કાર્યરત સેટેલાઈટ્સના જૂથનો એક ભાગ છે, જેમાં મિનિ-સ્પેસક્રાફ્ટ સિસ્ટમ એન્ડ પેલોડ સેન્ટર (SSPACE), યુનિવર્સિટી ઓફ કોલોરાડો (US), નાનયાંગ ટેકનોલોજીકલ યુનિવર્સિટી (એનટીયુ) ખાતે સ્મોલ-સ્પેસક્રાફ્ટ સિસ્ટમ અને પેલોડ સેન્ટર (સ્પેસ), સિંગાપોર અને નેશનલ સેન્ટ્રલ યુનિવર્સિટી (NTU), તાઈવાનનો સમાવેશ થાય છે.
- INSPIRESat-1 બે વૈજ્ઞાનિક પેલોડ ધરાવે છે, જેનું દળ 8.1 કિગ્રા છે અને એક વર્ષનું મિશન છે, જેનો ઉદ્દેશ આયોનોસ્ફિયર (પૃથ્વીના ઉપલા વાતાવરણનો એક ભાગ) ની ગતિશીલતામાં સુધારો કરવાનો અને સૂર્યની કોરોનલ હીટિંગ પ્રક્રિયાની સમજણ આપવાનો છે.
- INS-2TD:
- INS-2TD માર્ચ, 2022માં પ્રક્ષેપિત થનારા પ્રથમ ભારત-ભૂતાન સંયુક્ત ઉપગ્રહ માટે એક ટેકનોલોજી પ્રદર્શનકારી છે.
- બંને દેશોએ ગયા વર્ષે અંતરિક્ષ સમજૂતી પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા, જે અંતર્ગત ભૂતાનસેટ અથવા આઈએનએસ-2બીને

માર્ચ 2022માં પીએસએલવી રોકેટ દ્વારા લોન્ચ કરવામાં આવશે.

- INS-2TDના થર્મલ ઇમેજિંગ કેમેરાનો હેતુ પૃથ્વીનું નિરીક્ષણ કરવાનો છે, જેમ કે જમીન અને પાણીની સપાટીના તાપમાનનું મૂલ્યાંકન કરવું અને જંગલો અને વૃક્ષોના આવરણને ઓળખવું.

ભારતના અંતરિક્ષ ઉપગ્રહ

- ભારત પાસે હાલમાં 53 ઓપરેશનલ સેટેલાઈટ છે, જેમાંથી 21 પૃથ્વી નિરીક્ષણ છે અને અન્ય 21 સંચાર આધારિત છે.
- આઠ નેવિગેશન સેટેલાઈટ છે, જ્યારે બાકીના ત્રણ સાયન્સ સેટેલાઈટ છે.

પ્રશ્નોત્તરી

1) હ્યુમન ઇમ્યુનોડેફિસિયન્સી વાયરસ (HIV) સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

- ઈન્ડિયા HIV એસ્ટીમેશન 2019 ના અહેવાલ મુજબ, ભારતમાં અંદાજિત પુખ્ત (15 થી 49 વર્ષ) HIVનો વ્યાપ 2000 માં રોગચાળાની ટોચથી ઘટી રહ્યો છે અને તાજેતરના વર્ષોમાં તે સ્થિર રહ્યો છે.
- વર્ષ 2019 માં, પુખ્ત પુરુષોમાં HIVનો વ્યાપ 0.24% અને પુખ્ત સ્ત્રીઓમાં 0.20% હોવાનો અંદાજ છે.
- વર્ષ 2019 માં, 23.48 લાખ ભારતીયો HIVથી સંક્રમિત હતા અને તેમાંથી સૌથી વધુ સંખ્યા મહારાષ્ટ્રમાં હતી ત્યારબાદ આંધ્રપ્રદેશ અને કર્ણાટકનો નંબર આવે છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

2) ફિનટેક ઓપન હેકાથોન સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

- હેકાથોન ભારતભરના ઈનોવેટર્સ, ડિજિટલ સર્જકો અને વિકાસકર્તાઓને આઈડિયાટ અને કોડ પર વિચાર કરવાની તક પૂરી પાડશે અને વિજેતા ટીમો રૂ. 5 લાખનું આકર્ષક રોકડ ઈનામ જીતવા માટે હકદાર છે.
- હેકાથોનમાં સહભાગીઓએ નીચેના કાર્યો માટે આધાર તરીકે 'એકાઉન્ટ એગ્રીગેટર' જેવા ફ્રેમવર્ક સાથે 'ફોનપે પલ્સ' જેવા કોઈપણ ઓપન-ડેટા API (એપ્લિકેશન પ્રોગ્રામ ઇન્ટરફેસ) નો ઉપયોગ કરવો જરૂરી છે.
- નાણાકીય સમાવેશ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરીને ધિરાણ, વીમા અથવા રોકાણ માટે વૈકલ્પિક જોખમ મોડલ.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

3) ડાર્કથોન-2022 સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

- ઈન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી એક્ટ, 2000 સાયબર ક્રાઈમ સાથે સંબંધિત છે અને તે ઇલેક્ટ્રોનિક્સ અને ઇન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી મંત્રાલય હેઠળ આવે છે. સાયબર ક્રાઈમનો સામનો કરવા માટે કાયદામાં માત્ર છ કલમો છે.
- બદલાતા સમય સાથે, ભારતને સાયબર ગુનાનો સામનો કરવા માટે ફોજદારી કાર્યવાહીની સંહિતાની જરૂર છે જે ગૃહ મંત્રાલય હેઠળ હશે અને જે પોલીસિંગના મુદ્દાઓ સાથે કામ કરે છે.
- તે જ સમયે, સાયબર વલણોને બદલવા માટે પ્રશિક્ષિત પોલીસની જરૂર છે જે ફક્ત સાયબર ક્રાઈમ માટે સમર્પિત છે એટલે કે અન્ય પોલીસ એકમોમાં સ્થાનાંતરિત નથી.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

4) ઓરિગામિ મેટામટીરિયલ્સ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

- સંશોધકોએ ઓરિગામિ મેટામેટરિયલ્સનો એક વિશિષ્ટ વર્ગ વિકસાવ્યો છે જે તણાવની સ્થિતિમાં પણ 'પોઈસન રેશિયો'નું સતત મૂલ્ય દર્શાવે છે.
- જ્યારે આ સામગ્રીને કોઈ ચોક્કસ દિશામાં ખેંચવામાં આવે છે, ત્યારે તે કાટખૂણે અથવા બાજુની દિશામાં ફેરફાર કરે છે.
- બળ સાથેના વિરૂપતા અને બળની બાજુની દિશામાં વિરૂપતા વચ્ચેના ગુણોત્તરને 'પોઈસનનો ગુણોત્તર' કહેવામાં આવે છે. પોઈસન ગુણોત્તર હકારાત્મક અથવા નકારાત્મક હોઈ શકે છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

5) કૃત્રિમ જીવવિજ્ઞાન પર રાષ્ટ્રીય નીતિ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. 'સિન્થેટિક બાયોલોજી' શબ્દનો સૌપ્રથમ ઉપયોગ 'બાર્બરા હોબોમિન' દ્વારા વર્ષ 1980માં રિકોમ્બિનન્ટ ડીએનએ ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરીને આનુવંશિક રીતે ઉત્પાદિત બેક્ટેરિયાનું વર્ણન કરવા માટે કરવામાં આવ્યો હતો.
2. કૃત્રિમ જીવવિજ્ઞાન એ અકુદરતી સજીવો અથવા કાર્બનિક પરમાણુઓ બનાવવા માટે આનુવંશિક ક્રમ, સંપાદન અને ફેરફાર પ્રક્રિયાઓનો ઉપયોગ કરવાના વિજ્ઞાનનો સંદર્ભ આપે છે જે જીવંત પ્રણાલીઓમાં કાર્ય કરી શકે છે.
3. સિન્થેટિક બાયોલોજી વૈજ્ઞાનિકોને શરૂઆતથી ડીએનએના નવા સિક્વન્સ ડિઝાઇન અને સંશ્લેષણ કરવા સક્ષમ બનાવે છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

6) સ્પેસ ટેકનોલોજી સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. પ્રક્ષેપણ યાન/રોકેટમાં શક્તિશાળી પ્રોપલ્શન સિસ્ટમ હોય છે, જે પુષ્કળ પ્રમાણમાં ઊર્જા ઉત્પન્ન કરે છે અને પૃથ્વીના ગુરુત્વાકર્ષણ બળની વિરુદ્ધ સંતુલન જાળવે છે અને ઉપગ્રહો જેવા ભારે પદાર્થોને અવકાશમાં લઈ જવામાં આવે છે.
2. વૈજ્ઞાનિક કાર્ય માટે ઉપગ્રહને એક અથવા વધુ ઉપકરણો સાથે અવકાશમાં મોકલવામાં આવે છે. તેમનો ઓપરેશનલ સમયગાળો કેટલીકવાર દાયકાઓ સુધી લંબાય છે.
3. પ્રક્ષેપણ પછી રોકેટ અથવા પ્રક્ષેપણ વાહનો હવે ઉપયોગી નથી. તેમનું એકમાત્ર કાર્ય ઉપગ્રહોને તેમની ભ્રમણકક્ષામાં લઈ જવાનું છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

7) ગ્રીન હાઇડ્રોજન અને એમોનિયા પોલિસી વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. આ નીતિનો ઉદ્દેશ ગ્રીન CNGને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે, જે ગ્રીન પાવર ઉત્પાદકો માટે 30-દિવસના વીજળી વિતરણ વ્યવસાય સાથે તેમની વધારાની નવીનીકરણીય ઊર્જાને 'બેંક' કરવાનું સરળ બનાવે છે.
2. તે નિકાસ માટે ગ્રીન એમોનિયાનો સંગ્રહ કરવા માટે બંદરો નજીક બંકરોના નિર્માણની પણ દરખાસ્ત કરે છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

8) અર્થ ઓબ્ઝર્વેશન સેટેલાઈટ EOS-04 સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. EOS-04નું વજન 1,710 કિગ્રા છે અને તે કૃષિ, વનીકરણ અને વાવેતર, જમીનમાં ભેજ અને હાઈડ્રોલોજી અને ફ્લડ મેપિંગ જેવા ઉપયોગો માટે તમામ હવામાનની સ્થિતિમાં ઉચ્ચ ગુણવત્તાયુક્ત છબીઓ પ્રદાન કરવા માટે ડિઝાઇન કરવામાં આવ્યું છે.
2. 10 વર્ષના સમયગાળા માટે કાર્યરત માટેનું મિશન છે.
3. તે રિસોર્સસેટ, કાર્ટોસેટ અને RISAT-2B શ્રેણીના ઉપગ્રહોના ડેટાને પૂરક બનાવશે, જે પહેલેથી જ ભ્રમણકક્ષામાં છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

PSI/CONSTABLE, તલાટી, બિનસરવિભાગ્ય ક્લાર્ક, S.T.I., Dy.SO, GPSC 1/2, PI, નાગરિક મામાલ્ટર, TET, TAT વગેરે વિવિધ સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ માટે અત્યંત ઉપયોગી પુસ્તક

COMBO BOOK

130 + 130 = 260 ONLY Rs. 195/-
(રૂબીન 195/-)

કાયદો
PSI/ASI અને MCO BOOSTER

25% OFF
COMBO OFFER

+

FREE SHIPPING

વિજ્ઞાન
PSI/CONSTABLE, BSC/STAFF અને 1650+ MCGs

આ પુસ્તક તમામ અગ્રગણ્ય બુક સ્ટોર અને ICEONLINE.IN પર ઉપલબ્ધ છે.

RPFનું 'ઓપરેશન નન્હે ફરિશ્તે'

- “ઓપરેશન નન્હે ફરિશ્તે” હેઠળ, રેલ્વે પ્રોટેક્શન ફોર્સ (RPF) એ જાન્યુઆરી, 2022 મહિનામાં દેશભરના રેલ્વે સ્ટેશનો પરથી 1,000 થી વધુ બાળકોને બચાવ્યા છે.

મુખ્ય બિંદુ

- મુસાફરોને સુરક્ષા આપવાની જવાબદારી આરપીએફને સોંપવામાં આવી છે. તેણે 1,045 બાળકોને બચાવ્યા જેઓ એકલા મળી આવ્યા હતા અથવા રેલ્વે સ્ટેશનો પર ત્યજી દેવામાં આવ્યા હતા.
- જેમાંથી 701 છોકરાઓ અને 344 છોકરીઓ હતા.
- આરપીએફના જણાવ્યા અનુસાર દર વર્ષે રેલ્વે સ્ટેશનો પરથી ઘણા બાળકોનું અપહરણ કરવામાં આવે છે. બાદમાં તેમનું શોષણ અને દાણચોરી કરવામાં આવે છે.

ચાઇલ્ડ હેલ્પ ડેસ્ક

- હાલમાં, દેશના 132 રેલ્વે સ્ટેશનો પર ચાઇલ્ડ હેલ્પ ડેસ્ક કાર્યરત છે.

રેલવે દ્વારા અન્ય પહેલ

- ઓપરેશન મહિલા સુરક્ષા - ભારતીય રેલ્વે “ઓપરેશન મહિલા સુરક્ષા” હેઠળ ઘણા વધારાના પગલાં લઈ રહી છે. આ પહેલ મહિલા મુસાફરોની સુરક્ષામાં વધારો કરવાની ખાતરી આપે છે.
- મેરી સહેલી સ્કવોડ - RPF દ્વારા જાન્યુઆરી 2022 મહિના દરમિયાન મુખ્ય રેલ્વે સ્ટેશનો પર “મેરી સહેલી” ટુકડીઓ તૈનાત કરવામાં આવી હતી. તેઓ મહિલા મુસાફરોને, ખાસ કરીને એકલા મુસાફરી કરતા લોકોને સુરક્ષા આપવાના ધ્યેય સાથે તૈનાત કરવામાં આવ્યા હતા. આ કામગીરી ભારતમાં લગભગ 13,000 ટ્રેનોમાં આવરી લેવામાં આવી હતી.
- મિશન જીવન રક્ષા - “મિશન જીવન રક્ષા” હેઠળ, RPF જવાનોએ જાન્યુઆરીમાં ફરજ પરના 20 પુરુષો અને 22 મહિલાઓ સહિત 42 લોકોને બચાવ્યા.
- ઓપરેશન યાત્રી સુરક્ષા - “ઓપરેશન યાત્રી સુરક્ષા” હેઠળ, RPF પેસેન્જર અપરાધ સામેની લડાઈમાં રાજ્ય પોલીસને પણ મદદ કરે છે. RPF એ આ જ સમયગાળામાં 300 થી વધુ ગુનેગારોની ધરપકડ કરી હતી, જેઓ 254 મુસાફરો સંબંધિત ગુનાઓમાં સામેલ હતા.

‘લાભાર્થી સાથે રૂબરૂ’ પહેલ શરૂ કરી

- 18 ફેબ્રુઆરી, 2022 ના રોજ, આવાસ અને શહેરી બાબતોના મંત્રાલય (MoHUA) એ “લાભાર્થી સાથે રૂબરૂ” પહેલ હેઠળ વર્ચ્યુઅલ મોડમાં પ્રધાનમંત્રી આવાસ યોજના (શહેરી) ના લાભાર્થીઓ સાથે વાર્તાલાપ કર્યો.
- લાભાર્થીઓ સાથે રૂબરૂ પહેલ
- આ પહેલ લાભાર્થીઓ સાથે સીધો સંપર્ક કરીને મિશન હેઠળના પ્રોજેક્ટ્સની પ્રગતિ પર નજર રાખવા માટે શરૂ કરવામાં આવી છે.
- આ સત્રમાં, MoHUA સેક્રેટરીએ આસામ, કેરળ અને ઝારખંડના PMAY(U) લાભાર્થીઓ સાથે તેમની સશક્તિકરણની વાર્તાઓ અને પોતાનું પાકું મકાન મેળવ્યા પછી જીવન બદલતા અનુભવો વિશે જાણવા માટે વાર્તાલાપ કર્યો.
- તેમના ઘરની વર્ચ્યુઅલ ટૂર પણ કરવામાં આવી હતી.

પુષ્કલુમિ

- આઝાદી કા અમૃત મહોત્સવના ભાગરૂપે ‘લાભાર્થી સાથે રૂબરૂ’ પહેલનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે. તે MoHUA દ્વારા સપ્ટેમ્બર 2021 માં લોન્ચ કરવામાં આવ્યું હતું.

પહેલના ઉદ્દેશ્યો

- લાભાર્થી વાર્તાલાપ પહેલના ઉદ્દેશ્યો છે:
- હાઉસિંગ પ્રોજેક્ટ્સની પ્રગતિનું નિરીક્ષણ કરવું
- લાભાર્થીઓ સાથે સીધો સંપર્ક કરીને કાર્યક્ષમ શાસન અને પારદર્શિતા લાવવી
- MoHUA અને સંબંધિત રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોના અધિકારીઓ માટે પ્લેટફોર્મ બનાવવું
- પોતપોતાના શહેરોમાં મકાનોના બાંધકામની સુવિધા અને વેગ આપો
- લાભાર્થીઓમાં સમાવેશની ભાવના ઉભી કરવી.

મિશનનું મહત્વ

- ઘરમાં પ્રવેશ એ વ્યક્તિની આર્થિક અને સામાજિક સુખાકારી અને પ્રતિષ્ઠાનું પ્રાથમિક સૂચક છે. આમ, આ મિશન આ હકીકતને ઓળખે છે અને ઘરની માલિકી સુનિશ્ચિત કરીને મહિલા સશક્તિકરણને પ્રોત્સાહન આપે છે.

PMAY(U)

- PMAY(U) અમલીકરણના સાતમા વર્ષમાં છે. તે MoHUA દ્વારા 25 જૂન 2015 ના રોજ લોન્ચ કરવામાં આવી હતી. મંત્રાલયે અત્યાર સુધીમાં 112 લાખ મકાનોની અંદાજિત માંગ સામે 114.04 લાખ મકાનોને મંજૂરી આપી છે. મંજૂર કરાયેલા મકાનોમાંથી, 93.25 લાખ બાંધકામ હેઠળ છે, જ્યારે 54.78 લાખથી વધુ પૂર્ણ થઈ ગયા છે અને લાભાર્થીઓને વિતરણ કરવામાં આવ્યા છે.

DNTs (SEED) ના આર્થિક સશક્તિકરણ માટેની યોજના

- સામાજિક ન્યાય અને સશક્તિકરણ મંત્રી ડૉ. વીરેન્દ્ર કુમારે 16 ફેબ્રુઆરી, 2022ના રોજ “DNTsના આર્થિક સશક્તિકરણ માટેની યોજના – SEED” શરૂ કરી.

મુખ્ય બિંદુ

- આ યોજના આંબેડકર ઇન્ટરનેશનલ સેન્ટર, નવી દિલ્હી ખાતે વિમુક્ત, વિચરતી અને અર્ધ વિચરતી સમુદાયો (DNTs) ના કલ્યાણ માટે શરૂ કરવામાં આવી છે.

આ વર્ગ કેવી રીતે વંચિત છે?

- DNTs એ સૌથી ઉપેક્ષિત, હાંસિયામાં ધકેલાઈ ગયેલા અને આર્થિક અને સામાજિક રીતે વંચિત સમુદાયો છે.
- તેઓ પેઢીઓથી ગરીબીનું જીવન જીવી રહ્યા છે.
- ઐતિહાસિક રીતે તેઓને ક્યારેય ખાનગી જમીન અથવા ઘરની માલિકીની ઍક્સેસ નહોતી.
- આ આદિવાસીઓ રહેણાંકના ઉપયોગ અને તેમની આજીવિકા માટે જંગલો અને ચારાની જમીનનો ઉપયોગ કરતા હતા.

વિમુક્ત, વિચરતી અને અર્ધ વિચરતી જાતિ માટેનું રાષ્ટ્રીય**આયોગ**

- સામાજિક ન્યાય અને અધિકારિતા મંત્રાલયે “વિનાહિત, વિચરતી અને અર્ધ વિચરતી જાતિઓ માટે રાષ્ટ્રીય આયોગ” ની રચના કરવાનો નિર્ણય લીધો છે. ભીખુ રામજી ઇદાતેની અધ્યક્ષતામાં ત્રણ વર્ષના સમયગાળા માટે તેની રચના કરવામાં આવી હતી. આ કમિશને તેનો રિપોર્ટ ડિસેમ્બર 2017માં સુપરત કર્યો હતો.

યોજના ખર્ચ

- આ યોજના હેઠળ, 2021-22 થી 2025-26 સુધીના 5 વર્ષના સમયગાળામાં લગભગ 200 કરોડ રૂપિયા ખર્ચવામાં આવશે.

યોજનાના ઘટકો

- યોજનામાં ચાર ઘટકો શામેલ છે:
- આ સમુદાયોના ઉમેદવારો માટે સારી ગુણવત્તાનું કોચિંગ પૂરું પાડવું, જેથી તેઓ સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓમાં બેસી શકે.
- આ સમુદાયોના શૈક્ષણિક સશક્તિકરણ માટે DNT વિદ્યાર્થીઓ માટે મફત કોચિંગની કલ્પના કરવામાં આવી છે. સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓમાં બેસવા અથવા મેડિસિન, એન્જિનિયરિંગ, MBA, વગેરે જેવા વ્યાવસાયિક અભ્યાસક્રમોમાં પ્રવેશ લેવા માટે DNT ઉમેદવારોને સારી ગુણવત્તાયુક્ત કોચિંગ પ્રદાન કરવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે આ ઘટક ઉમેરવામાં આવ્યો હતો.
- આ સમુદાયોને આરોગ્ય વીમો પૂરો પાડવો.
- DNT/NT/SNT સામુદાયિક સંસ્થાઓના નાના જૂથો બનાવવા અને મજબૂત કરવા માટે સમુદાય સ્તરે આજીવિકાની પહેલની સુવિધા આપો.

યોજનાના અમલીકરણ માટેનું પોર્ટલ

- આ યોજના એક પોર્ટલ દ્વારા લાગુ કરવામાં આવશે, જે સામાજિક ન્યાય અને અધિકારિતા વિભાગ દ્વારા વિકસાવવામાં આવી છે. આ પોર્ટલમાં બે મોડ્યુલો છે:
- એક મોડ્યુલ અરજદારની નોંધણી માટે અરજદારના પરિવારની વિગતો, આવક, આધાર અને બેંકની વિગતો, વ્યવસાય, જાતિ પ્રમાણપત્ર વગેરે માટે હશે.
- બીજા ભાગમાં યોજનાના ઘટકનો સમાવેશ થાય છે જેના માટે અરજદાર તેના UID સાથે લાભ લેવા માંગે છે.

ડેમોક્રેસી ઇન્ડેક્સ 2021 બહાર પાડવામાં આવ્યો

- ઈકોનોમિક ઇન્ટેલિજન્સ યુનિટે તાજેતરમાં ડેમોક્રેસી ઇન્ડેક્સ રિપોર્ટ, 2021 (ડેમોક્રેસી ઇન્ડેક્સ રિપોર્ટ, 2021) બહાર પાડ્યો છે. આ રિપોર્ટ 165 દેશોમાં લોકશાહીની સ્થિતિનું વર્ણન કરે છે.

રિપોર્ટ

- આ રિપોર્ટ પાંચ પરિમાણોના આધારે તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો. તેઓ સરકારની કામગીરી, ચૂંટણી પ્રક્રિયા અને બહુમતીવાદ, રાજકીય ભાગીદારી, નાગરિક સ્વતંત્રતા અને રાજકીય સંસ્કૃતિ હતા.

અહેવાલના મુખ્ય તારણો

- નોર્વે આ ઇન્ડેક્સમાં ટોચ પર છે. નોર્વેએ 9.75નો સ્કોર મેળવ્યો છે. નોર્વે પછી ન્યૂઝીલેન્ડ બીજા સ્થાને છે. ફિનલેન્ડ, સ્વીડન અને આઈસલેન્ડ અનુક્રમે ત્રીજા, ચોથા અને પાંચમા સ્થાને છે. અફઘાનિસ્તાને 0.32 સાથે સૌથી ઓછો સ્કોર કર્યો હતો.

- આ પહેલા ઉત્તર કોરિયા સૌથી નીચે હતું.

દેશોએ સુધારો દર્શાવ્યો છે

- સિંગાપોર, સંયુક્ત આરબ અમીરાત, ઉરુગ્વે, ગુયાના, મોન્ટેનેગ્રો, કોંગો પ્રજાસત્તાક, ભારત, મોલ્ડોવા, કતાર, ઈન્ડોનેશિયા, ઝામ્બિયા.

લોકશાહી પર અહેવાલ

- વિશ્વની ત્રીજા ભાગની વસ્તી સરમુખત્યારશાહી શાસન હેઠળ જીવે છે. 6.4% સંપૂર્ણ લોકશાહી ધરાવે છે. વર્તમાન વૈશ્વિક લોકશાહીનો સ્કોર 10 માંથી 5.28 છે.

ભારત વિશે અહેવાલ

- આ ઈન્ડેક્સમાં ભારત 46મા ક્રમે છે. ભારતનો કુલ સ્કોર 6.91 હતો. ભારતના સ્કોર નીચે મુજબ છે.
- રાજકીય સંસ્કૃતિ: 5
- ચૂંટણી પ્રક્રિયા અને બહુલવાદ: 8.67
- નાગરિક સ્વતંત્રતાઓ: 6.18
- રાજકીય ભાગીદારી: 7.22
- સરકારની કામગીરી: 7.5

ભારતના પડોશી દેશોની રેન્કિંગ

- ચીન 148મા ક્રમે છે. મ્યાનમાર: 166, નેપાળ: 1010, પાકિસ્તાન: 104, ભૂટાન: 81, બાંગ્લાદેશ: 75, શ્રીલંકા: 67

પ્રદેશ મુજબ રેન્કિંગ

- ઉત્તર અમેરિકા પ્રથમ ક્રમે છે. ઉત્તર અમેરિકા પછી પશ્ચિમ યુરોપ અને લેટિન અમેરિકા અનુક્રમે બીજા અને ત્રીજા સ્થાને હતું. એશિયા ચોથા ક્રમે હતું.

કેન્દ્ર સરકારે પોલીસ દળના આધુનિકીકરણ માટે છત્ર યોજનાને મંજૂરી આપી

- કેન્દ્ર સરકારે 2021-22 થી 2025-26 ના સમયગાળા માટે “રાજ્ય પોલીસ દળોના આધુનિકીકરણની યોજના” ને મંજૂરી આપી.

મુખ્ય બિંદુ

- તે રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોમાં પોલીસ દળોને આધુનિક અને સુધારણા કરવાની યોજના છે. આ આગામી પાંચ વર્ષ સુધી ચાલુ રહેશે.
- આ યોજના માટે કુલ રૂ. 26,275 કરોડનો નાણાકીય ખર્ચ સમર્પિત કરવામાં આવ્યો છે.

રાજ્ય પોલીસ દળોના આધુનિકીકરણની યોજના

- આ યોજના હેઠળ કાયદો અને વ્યવસ્થા, આંતરિક સુરક્ષા, પોલીસ દ્વારા આધુનિક ટેકનોલોજી અપનાવવા, નાકોટિક્સના નિયંત્રણમાં રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોને મદદની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે. તેનો હેતુ “મજબૂત ફોરેન્સિક સેટ-અપ વિકસાવીને ભારતમાં ફોજદારી ન્યાય પ્રણાલીને મજબૂત બનાવવાનો” છે. રાજ્ય પોલીસ દળોના આધુનિકીકરણ માટે કેન્દ્ર સરકાર 4,846 કરોડ રૂપિયા આપશે.

યોજનાની મુખ્ય વિશેષતાઓ

- આ યોજનાની કેટલીક મુખ્ય વિશેષતાઓમાં નીચેનાનો સમાવેશ થાય છે:
- સંસાધનોના આધુનિકીકરણ દ્વારા વૈજ્ઞાનિક અને સમયસર તપાસને સમર્થન આપવા માટે ઉચ્ચ ગુણવત્તાની, કાર્યરત સ્વતંત્ર ફોરેન્સિક વિજ્ઞાન સુવિધાઓ વિકસાવો.
- કેન્દ્રએ ફોરેન્સિક ક્ષમતાઓના આધુનિકીકરણ માટેની કેન્દ્રીય યોજના હેઠળ રૂ. 2,080.50 કરોડ મંજૂર કર્યા છે.
- વિદ્રોહથી પ્રભાવિત ઉત્તર-પૂર્વીય રાજ્યો, જમ્મુ અને કાશ્મીરના કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો અને ડાબેરી ઉગ્રવાદ પ્રભાવિત વિસ્તારોમાં સુરક્ષા સંબંધિત ખર્ચ માટે રૂ. 18,839 કરોડ ફાળવવામાં આવ્યા છે.
- માઓવાદી ઉગ્રવાદનો સામનો કરવા માટે ‘રાષ્ટ્રીય નીતિ અને કાર્ય યોજના’ના અમલીકરણ સાથે, LWE પ્રભાવિત વિસ્તારોમાં હિંસક ઘટનાઓમાં ભારે ઘટાડો થયો છે. આ સિદ્ધિને આગળ લઈ જવા માટે, રૂ. 8,689 કરોડના કેન્દ્રીય ખર્ચ સાથે 6 ડાબેરી ઉગ્રવાદ સંબંધિત યોજનાઓને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.
- ઈન્ડિયા રિઝર્વ બટાલિયન તેમજ વિશેષ ઈન્ડિયા રિઝર્વ બટાલિયનના વધારા માટે 350 કરોડની ફાળવણી કરવામાં આવી છે.
- 50 કરોડના ખર્ચ સાથે, સરકારે ડ્રગ નિયંત્રણ માટે આ યોજનાને રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો સુધી લંબાવી છે.

પોલીસ સ્ટેશનોનું એકીકરણ

- આ યોજના હેઠળ, ગુના અને ગુનેગારોના રેકૉર્ડનો રાષ્ટ્રીય ડેટાબેઝ સ્થાપિત કરવા માટે પોલીસ સ્ટેશનોને એકીકૃત કરવામાં આવી રહ્યા છે. તેઓ ફોજદારી ન્યાય પ્રણાલીના અન્ય સ્તંભો જેમ કે જેલો, પ્રોસિક્યુશન ઓફિસો અને ફોરેન્સિક સાયન્સ લેબોરેટરીઓ સાથે પણ જોડાયેલા છે. તેમાં આંધ્રપ્રદેશના અમરાવતી ખાતે અત્યાધુનિક ફોરેન્સિક સાયન્સ લેબોરેટરીની સ્થાપના તેમજ સરદાર પટેલ ગ્લોબલ સેન્ટર ફોર સિક્યુરિટી, ગાંધી નગર ખાતે ગુજરાત ફોરેન્સિક સાયન્સ યુનિવર્સિટી અને કાઉન્ટર ટેરરિઝમ એન્ડ ઈન્સર્જન્સીના અપગ્રેડેશનની પણ જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી.

ગુજરાતે નવી બાયોટેકનોલોજી પોલિસી જાહેર કરી

- 17 ફેબ્રુઆરી, 2022 ના રોજ, ગુજરાત સરકારે નવી બાયોટેકનોલોજી નીતિનું અનાવરણ કર્યું, જે બાયોટેકનોલોજી ક્ષેત્રમાં મૂડી રોકાણ પર 25% સુધીની નાણાકીય સહાય પૂરી પાડે છે.

નવી બાયોટેકનોલોજી નીતિ

- નવી બાયોટેકનોલોજી પોલિસીનો કાર્યકારી સમયગાળો 2022 થી 2027 સુધી પાંચ વર્ષનો રહેશે.
- આ નીતિ લગભગ 1.2 લાખ નવી રોજગારીની તકો ઊભી કરશે.
- તે આ ક્ષેત્રમાં અંદાજિત રૂ. 20,000 કરોડનું રોકાણ આકર્ષશે.
- તે NGO, વૈજ્ઞાનિક સંસ્થાઓ અને ઉદ્યોગો સહિત હિતધારકો વચ્ચે ભાગીદારીને પ્રોત્સાહન આપશે.
- આવા પ્રોજેક્ટ્સ માટે ટર્મ લોન પર વ્યાજ સબસિડી આપવા ઉપરાંત, પોલિસી પાંચ વર્ષ માટે વીજળીના ચાર્જ પર 100 ટકા વળતરની પણ જોગવાઈ કરે છે.

નીતિ ઉદ્દેશ

- આ નવી નીતિનો ઉદ્દેશ્ય ગુજરાતને વૈશ્વિક સ્તરે માન્યતા પ્રાપ્ત બાયોટેકનોલોજી હબ બનાવવાનો છે.

નાણાકીય મદદ

- આ નવી નીતિ ગુજરાતના બાયોટેકનોલોજી ઉદ્યોગને વિશ્વસ્તરીય બનાવવા માટે ટેકનોલોજી સંપાદન, વૈકલ્પિક ઊર્જા ઉત્પાદન, કૌશલ્ય વિકાસ, ગુણવત્તા પ્રમાણપત્ર અને બેન્ડવિડ્થ લીઝિંગ માટે નાણાકીય સહાય પૂરી પાડે છે. જૂની નીતિમાં આવી કોઈ સહાયનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો ન હતો.
- 200 કરોડથી ઓછું રોકાણ કરનારા MSMEને 40 કરોડ રૂપિયા સુધીની સહાય મળશે.
- રૂ. 200 કરોડથી વધુના મૂડી રોકાણ સાથેના મોટા પ્રોજેક્ટ્સને રૂ. 200 કરોડની ટોચમર્યાદા સાથે કુલ મૂડી ખર્ચના 25 ટકા સુધી ટેકો આપવામાં આવશે. આ સહાય પાંચ વર્ષના સમયગાળા માટે 20 ત્રિમાસિક હપ્તાના સ્વરૂપમાં આપવામાં આવશે.

ઇકોસિસ્ટમને મજબૂત કરો

- આ નવી નીતિ એકંદર ઇકોસિસ્ટમને મજબૂત બનાવવા માંગે છે. તે જીનોમ સિક્વન્સિંગ, પ્રી-ક્લિનિકલ ટેસ્ટિંગ, પ્લગ અને પ્લે સુવિધાઓ, ઉત્પાદન, પરીક્ષણ અને પ્રમાણપત્ર

પ્રયોગશાળાઓ અને ખાનગી ક્ષેત્રની BSL-3 લેબ-રસીના વિકાસ જેવા વિશેષ પ્રોજેક્ટ્સને પ્રોત્સાહિત કરશે.

રાષ્ટ્રીય ઉચ્ચતર શિક્ષા અભિયાન

- સરકારે ‘રાષ્ટ્રીય ઉચ્ચતર શિક્ષા અભિયાન’ (RUSA)ની યોજનાને 31 માર્ચ, 2026 સુધી અથવા આગળની સમીક્ષા (બેમાંથી જે વહેલું હોય ત્યાં સુધી) ચાલુ રાખવાની મંજૂરી આપી દીધી છે.
- આ પ્રસ્તાવમાં લગભગ 12929.16 કરોડ રૂપિયાના ખર્ચનો સમાવેશ થાય છે, જેમાંથી કેન્દ્રનો હિસ્સો 8120.97 કરોડ રૂપિયા અને રાજ્યનો હિસ્સો 4808.19 કરોડ રૂપિયા હશે. આ યોજનાના નવા તબક્કા હેઠળ લગભગ 1600 પરિયોજનાઓને સહયોગ આપવાની કલ્પના કરવામાં આવી છે.

રાષ્ટ્રીય ઉચ્ચતર શિક્ષા અભિયાન

- ઓક્ટોબર 2013માં શરૂ કરવામાં આવેલી આ એક કેન્દ્ર પ્રાયોજિત યોજના છે, જેનો ઉદ્દેશભારતભરની ઉચ્ચ શિક્ષણ સંસ્થાઓને વ્યૂહાત્મક ધિરાણ પૂરું પાડવાનો છે.
- કેન્દ્રીય ભંડોળ (સામાન્ય શ્રેણીનાં રાજ્યો માટે 60:40ના ગુણોત્તરમાં, વિશેષ કેટેગરીનાં રાજ્યો માટે 90:10 અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો માટે 100ના ગુણોત્તરમાં) માપદંડ અને પરિણામો પર આધારિત છે.
- આ કાર્યક્રમ અંતર્ગત ભંડોળની રકમ ચોક્કસ સંસ્થાઓ સુધી પહોંચતા પહેલા રાજ્ય સરકારો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો મારફતે ‘રાજ્ય ઉચ્ચ શિક્ષણ પરિષદો’ને પૂરી પાડવામાં આવે છે.
- વિવિધ રાજ્યોને મળતું ભંડોળ ‘રાજ્ય ઉચ્ચ શિક્ષણ યોજનાઓ’ના મૂલ્યાંકન પર આધારિત હશે, જે ઉચ્ચ શિક્ષણમાં સમાનતા, સુલભતા અને ઉત્કૃષ્ટતાના મુદ્દાઓને ઉકેલવા માટે દરેક રાજ્યની વ્યૂહરચનાનું વર્ણન કરશે.

નવા તબક્કામાં પૂર્વધારણાઓ

- રૂસાના નવા તબક્કાનો ઉદ્દેશ વંચિત વિસ્તારો, ઓછા સુલભ વિસ્તારો, અંતરિયાળ/ગ્રામીણ વિસ્તારો, મુશ્કેલ ભૌગોલિક વિસ્તારો, ડાબેરી ઉગ્રવાદ (એલડબલ્યુઇ) અસરગ્રસ્ત વિસ્તારો, પૂર્વોત્તર પ્રદેશો (એનઈઆર), મહત્વાકાંક્ષી જિલ્લાઓ, ટાયર 2 શહેરો, નીચા જીઈઆર વિસ્તારો વગેરેની સુલભતા સ્થાપિત કરવાનો છે.
- આ યોજનાનો નવો તબક્કો નવી શિક્ષણ નીતિની ભલામણો અને ઉદ્દેશોના અમલીકરણ માટે તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે, જે પ્રવર્તમાન ઉચ્ચ શિક્ષણ પ્રણાલીમાં કેટલાક નોંધપાત્ર ફેરફારો સૂચવે છે, જેથી સિસ્ટમમાં સુધારો અને પુનઃસંયોજિત

કરી શકાય અને સમાનતા અને સર્વસમાવેશકતા સાથે ગુણવત્તાયુક્ત ઉચ્ચ શિક્ષણની સુવિધા મળી શકે.

- આ યોજનાના નવા તબક્કા અંતર્ગત રાજ્ય સરકારોને જાતિ સમાવેશ, સમાનતાની પહેલ, ઈન્ફોર્મેશન એન્ડ કોમ્યુનિકેશન ટેકનોલોજી (આઈસીટી), વ્યાવસાયિક શિક્ષણ અને કૌશલ્ય સંવર્ધન મારફતે રોજગારી સર્જન માટે સહાય પૂરી પાડવામાં આવશે.
- નવી મોડેલ ડિગ્રી કોલેજો સ્થાપવા માટે રાજ્ય સરકારોને પણ ટેકો આપવામાં આવશે.
- રાજ્યની યુનિવર્સિટીઓને બહુશાખાકીય શિક્ષણ અને સંશોધન માટે સહાય પૂરી પાડવામાં આવશે.
- ભારતીય ભાષાઓમાં શિક્ષણ અને શિક્ષણ સહિતની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ માટે માન્યતા પ્રાપ્ત અને માન્યતા વિનાની યુનિવર્સિટીઓ અને કોલેજોને મજબૂત બનાવવાના હેતુથી આ અનુદાન પ્રદાન કરવામાં આવશે.

લક્ષ્ય

- નિયત ધોરણો અને ધોરણોને અનુરૂપ રાજ્યની સંસ્થાઓની એકંદર ગુણવત્તામાં સુધારો કરવો.
- ફરજિયાત ગુણવત્તા સુનિશ્ચિતતા માળખાનો સ્વીકાર (લાયકાતનું પ્રમાણપત્ર).
- રાજ્યની યુનિવર્સિટીઓમાં સ્વાયત્તતાને પ્રોત્સાહન આપવું અને સંસ્થાઓના શાસનમાં સુધારો કરવો.
- જોડાણ, શૈક્ષણિક અને પરીક્ષા પ્રણાલીમાં સુધારણાની ખાતરી કરવી.
- તમામ ઉચ્ચ શૈક્ષણિક સંસ્થાઓમાં ગુણવત્તાયુક્ત વિદ્યાશાખાઓની ઉપલબ્ધતા અને રોજગારના તમામ સ્તરે ક્ષમતા નિર્માણની ખાતરી કરવી.
- ઉચ્ચ શિક્ષણ પ્રણાલીમાં સંશોધન માટે સક્ષમ વાતાવરણ બનાવવું.
- ઉચ્ચ શિક્ષણની પહોંચથી અસ્પૃશ્ય વિસ્તારોમાં સંસ્થાઓની સ્થાપના કરીને પ્રાદેશિક અસંતુલનને સમાપ્ત કરવું.
- ઉચ્ચ શિક્ષણના ક્ષેત્રમાં વંચિત લોકોને પૂરતી તકો પૂરી પાડીને આ ક્ષેત્રમાં પક્ષપાત દૂર કરવો.

ઇન્ટર-કર્વિલિયનર ક્રિમિનલ જસ્ટિસ સિસ્ટમ પ્રોજેક્ટ

- તાજેતરમાં કેન્દ્ર સરકારે ગૃહ મંત્રાલય દ્વારા 'ઇન્ટર-કર્વિલિયનર ક્રિમિનલ જસ્ટિસ સિસ્ટમ પ્રોજેક્ટ' (ICJS)ના બીજા તબક્કાના અમલીકરણને મંજૂરી આપી છે.
- 2022-23થી 2025-26ના સમયગાળા દરમિયાન તેને મંજૂરી આપવામાં આવી છે, જેનો કુલ ખર્ચ રૂ.3,375 કરોડ છે.

- આ પહેલા 2018માં સુપ્રીમ કોર્ટની એક પેનલે તેલંગાણાના વારંગલ જિલ્લામાં ક્રિમિનલ જસ્ટિસ ડિલિવરી સિસ્ટમના બે મહત્વપૂર્ણ સ્તંભો - કોર્ટ અને પોલીસ સ્ટેશનોને એકીકૃત કરવા માટે એક પાયલોટ પ્રોજેક્ટ શરૂ કર્યો હતો.

શું છે ICJS?

- આઈસીજેએસ એ દેશમાં ગુનાહિત ન્યાય પહોંચાડવા માટે ઉપયોગમાં લેવામાં આવતી મુખ્ય આઈટી સિસ્ટમના એકીકરણને સક્ષમ કરવા માટેનું એક રાષ્ટ્રીય મંચ છે.
- તે સિસ્ટમના પાંચ આધારસ્તંભો જેવા કે પોલીસ (કાઈમ એન્ડ ક્રિમિનલ ટ્રેકિંગ એન્ડ નેટવર્ક સિસ્ટમ મારફતે), ફોરેન્સિક લેબ માટે ઈ-ફોરેન્સિક, અદાલતો માટે ઈ-કોર્ટ, સરકારી વકીલો માટે ઈ-પ્રોસિક્યુશન અને જેલ માટે ઈ-જેલને સંકલિત કરવા ઈચ્છે છે.
- આઈસીજેએસ સિસ્ટમ હાઈ સ્પીડ કનેક્ટિવિટી સાથે સમર્પિત અને સુરક્ષિત ક્લાઉડ-આધારિત માળખાગત સુવિધા મારફતે ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવશે.
- નેશનલ કાઈમ રેકૉર્ડ બ્યૂરો (NCRB) નેશનલ ઈન્ફોર્મેટિક્સ સેન્ટર (NIC)ના સહયોગથી આ પ્રોજેક્ટના અમલીકરણ માટે જવાબદાર રહેશે.
- આ પ્રોજેક્ટ રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોના સહયોગથી લાગુ કરવામાં આવશે.

ICJSનાં વિવિધ તબક્કાઓ

- પ્રોજેક્ટનો પ્રથમ તબક્કો એ છે કે વ્યક્તિગત આઈટી સિસ્ટમોનો અમલ કરવો અને તેમને કાયમી ધોરણે ઈન્સ્ટોલ કરવું.
- સ્ટેપ-2 હેઠળ આ સિસ્ટમ 'વન ડેટા વન એન્ટ્રી'ના સિદ્ધાંત પર બનાવવામાં આવી રહી છે, જે હેઠળ ડેટા એક કોલમમાં માત્ર એક જ વાર દાખલ કરવામાં આવે છે અને પછી તે જ અન્ય તમામ કોલમમાં ઉપલબ્ધ છે, દરેક કોલમમાં ડેટાને ફરીથી દાખલ કરવાની જરૂર નથી.

નેશનલ કાઈમ રેકૉર્ડ બ્યૂરો

- NCRBની સ્થાપના વર્ષ 1986માં કેન્દ્રીય ગૃહ મંત્રાલય હેઠળ કરવામાં આવી હતી, જેનો ઉદ્દેશ પોલીસ તંત્રને ઈન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી સોલ્યુશન્સ અને ગુનાહિત ઈન્ટેલિજન્સ ઈનપુટ્સ પ્રદાન કરીને ભારતીય પોલીસમાં કાયદો અને વ્યવસ્થાને અસરકારક રીતે લાગુ કરવા સક્ષમ બનાવવાનો છે.
- તેની સ્થાપના રાષ્ટ્રીય પોલીસ પંચ (1977-1981) અને ગૃહ મંત્રાલયના ટાસ્ક ફોર્સ (1985)ની ભલામણોના આધારે કરવામાં આવી હતી.
- NCRB દેશભરમાં ગુનાના વાર્ષિક વ્યાપક આંકડા ('કાઈમ ઈન ઈન્ડિયા' રિપોર્ટ) એકત્રિત કરે છે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

- 1953માં પ્રકાશિત થયા બાદથી આ અહેવાલ દેશભરમાં કાયદો અને વ્યવસ્થાની પરિસ્થિતિને સમજવા માટે એક મહત્વપૂર્ણ સાધન તરીકે કામ કરે છે.
- એનસીઆરબીના બીજા સીસીટીએનએસ હેકાથોન અને સાયબર ચેલેન્જ 2020-21નો ઉદઘાટન સમારોહ નવી દિલ્હીમાં યોજાયો હતો.

ન્યુ ઈન્ડિયા સાક્ષરતા કાર્યક્રમ

- તાજેતરમાં સરકારે રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ 2020 અને 2021-22 ની બજેટ જાહેરાતોને અનુરૂપ પુખ્ત શિક્ષણના તમામ પાસાઓને આવરી લેવા માટે 2022-2027 સમયગાળા માટે "નવ ભારત સાક્ષરતા કાર્યક્રમ" ને મંજૂરી આપી છે.
- આ બજેટ 2021-22ની અનુરૂપ છે, જેમાં પુખ્ત શિક્ષણને આવરી લેતા સંસાધનોની એક્સેસ, ઓનલાઈન મોડ્યુલોમાં વિસ્તરણની જાહેરાત કરવામાં આવી હતી.
- "નવ ભારત સાક્ષરતા કાર્યક્રમ" નો અંદાજિત કુલ ખર્ચ રૂ.1037.90 કરોડ છે, જેમાં વર્ષ 2022-27 માટે અનુક્રમે રૂ.700 કરોડનો કેન્દ્રીય હિસ્સો અને રૂ.337.90 કરોડનો રાજ્યનો હિસ્સો સામેલ છે.
- દેશમાં પ્રૌઢ શિક્ષણનું નામ હવે બદલીને 'સૌ માટે શિક્ષણ' કરવામાં આવ્યું છે.

ન્યુ ઈન્ડિયા સાક્ષરતા કાર્યક્રમનો ઉદ્દેશ્ય

- આ કાર્યક્રમનો ઉદ્દેશ્ય માત્ર મૂળભૂત સાક્ષરતા અને અંકગણિત શિક્ષણ આપવાનો જ નથી પરંતુ 21મી સદીના નાગરિકો માટે જરૂરી એવા અન્ય ઘટકોનો પણ સમાવેશ કરવાનો છે.
- અન્ય ઘટકોમાં શામેલ છે:
- મહત્વપૂર્ણ જીવન કૌશલ્યો (નાણાકીય સાક્ષરતા, ડિજિટલ સાક્ષરતા, વ્યાપારી કુશળતા, આરોગ્ય સંભાળ અને જાગૃતિ, બાળ સંભાળ અને શિક્ષણ, અને કુટુંબ કલ્યાણ વગેરે).
- વ્યાવસાયિક કૌશલ્ય વિકાસ (સ્થાનિક રોજગાર મેળવવાના દૃષ્ટિકોણથી).
- મૂળભૂત શિક્ષણ (પ્રાથમિક, મધ્યમ અને માધ્યમિક સ્તરની સમાનતા સહિત).
- સતત શિક્ષણ (કળા, વિજ્ઞાન, ટેકનોલોજી, સંસ્કૃતિ, રમતગમત અને મનોરંજનમાં સર્વગ્રાહી પુખ્ત શિક્ષણના અભ્યાસક્રમોનો ઉપયોગ, તેમજ સ્થાનિક શીખનારાઓને રસ ધરાવતા અન્ય વિષયો જેવા મહત્વપૂર્ણ જીવન કૌશલ્યો પર વધુ અદ્યતન સામગ્રી સહિત).

યોજનાનો અમલ

- આ યોજના સ્વયંસેવક દ્વારા ઓનલાઈન મોડ દ્વારા લાગુ કરવામાં આવશે.

- સ્વયંસેવકોની તાલીમ, અભિગમ, વર્કશોપ ડાયરેક્ટ મોડ દ્વારા યોજી શકાય છે. યોજનાને લગતી તમામ સામગ્રી અને સંસાધનો ડિજિટલ રીતે ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવશે.
- યોજનાના અમલીકરણ માટે શાળા એકમ હશે.
- શાળાઓનો ઉપયોગ લાભાર્થીઓ અને સ્વૈચ્છિક શિક્ષકોના સર્વેક્ષણ માટે કરવામાં આવશે.

યોજનામાં સામેલ લોકો

- દેશના તમામ રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોમાં 15 વર્ષ અને તેથી વધુ વયના બિન-સાક્ષર લોકો.
- નેશનલ ઈન્ફોર્મેટિક્સ સેન્ટર, NCERT અને NIOS સાથે મળીને 'ઓનલાઈન ટીચિંગ, લર્નિંગ એન્ડ એસેસમેન્ટ સિસ્ટમ (OTLAS)' નો ઉપયોગ કરીને વાર્ષિક 1 કરોડના દરે 5 કરોડ શીખનારાઓનો લક્ષ્યાંક નક્કી કરવામાં આવ્યો છે.
- આયોજનની જરૂરિયાત:
- 2011ની વસ્તી ગણતરી મુજબ, દેશમાં 15 વર્ષ અને તેથી વધુ વયજૂથમાં અભણ લોકોની કુલ સંખ્યા 25.76 કરોડ (પુરુષ 9.08 કરોડ, સ્ત્રી 16.68 કરોડ) છે.
- વર્ષ 2009-10 થી વર્ષ 2017-18 સુધી અમલમાં આવેલ 'સાક્ષર ભારત કાર્યક્રમ' હેઠળ સાક્ષર તરીકે પ્રમાણિત 7.64 કરોડ લોકોને ધ્યાનમાં રાખીને, એવો અંદાજ લગાવવામાં આવ્યો છે કે હાલમાં ભારતમાં લગભગ 18.12 કરોડ પુખ્ત વયના લોકો નિરક્ષર છે.
- અન્ય સંબંધિત પહેલો:
- નેશનલ સ્કિલ ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશન (NSDC) : તેનો ઉદ્દેશ્ય વિશાળ, ગુણવત્તાયુક્ત અને નફાકારક વ્યાવસાયિક સંસ્થાઓના નિર્માણને ઉત્તેરક કરીને કૌશલ્ય વિકાસને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે. તે કૌશલ્ય પ્રશિક્ષણ પ્રદાન કરતી સાહસો, કંપનીઓ અને સંસ્થાઓને ધિરાણ પ્રદાન કરીને કૌશલ્ય વિકાસમાં ઉત્તેરક તરીકે કાર્ય કરે છે.
- ડિજિટલ ઈન્ડિયા પ્રોગ્રામ: તે ઘણી પ્રવર્તમાન યોજનાઓનું પુનઃરચના કરે છે, જે પછી તેને સમન્વયિત રીતે લાગુ કરવામાં આવે છે.
- પ્રધાનમંત્રી ગ્રામીણ ડિજિટલ સાક્ષરતા અભિયાન: નાગરિકોને ડિજિટલી સાક્ષર બનાવવાના ધ્યેય સાથે આ દેશની સૌથી મોટી પહેલ છે.
- રાષ્ટ્રીય ડિજિટલ સાક્ષરતા મિશન: તેનો હેતુ વર્ષ 2020 સુધીમાં કુટુંબ દીઠ ઓછામાં ઓછી એક વ્યક્તિને જટિલ ડિજિટલ સાક્ષરતા કૌશલ્યો સાથે સશક્ત કરવાનો છે.
- સમગ્ર શિક્ષા: તે શાળા શિક્ષણના તમામ સ્તરો પર સમાવિષ્ટ અને સમાન ગુણવત્તાયુક્ત શિક્ષણ સુનિશ્ચિત કરવા માટે પૂર્વ-શાળાથી ધોરણ XII સુધીના શાળા શિક્ષણ માટેની એક સંકલિત યોજના છે.

આગળનો રસ્તો

- વિશ્વભરની શિક્ષણ પ્રણાલીઓએ બાળકો અને કામ કરતા પુખ્ત વયના લોકોને જરૂરી તાલીમ આપવી જોઈએ જેથી કરીને તેઓ વાંચતા અને લખતા શીખી શકે. રાષ્ટ્રીય શૈક્ષણિક યોજનાઓમાં બાળકો માટે શાળાકીય શિક્ષણ અને પુખ્ત વયના લોકો માટે સાક્ષરતા તાલીમનો સમાવેશ થવો જોઈએ.

દેવિકા નદી પરિયોજના: જમ્મુ-કાશ્મીર

- તાજેતરમાં જ કેન્દ્ર દ્વારા જણાવવામાં આવ્યું છે કે 190 કરોડ રૂપિયાથી વધુના ખર્ચે દેવિકા નદી પરિયોજના જૂન, 2022 સુધીમાં પૂર્ણ થઈ જશે.

મુખ્યમુદ્દા

- દેવિકા નદી પરિયોજના:
- નેશનલ રિવર કન્ઝર્વેશન પ્લાન (NRCP) હેઠળ માર્ચ 2019માં આ પ્રોજેક્ટ પર કામ શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.
- આ પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત દેવિકા નદીના કિનારે નહાવાના ઘાટનો વિકાસ, અતિક્રમણ દૂર કરવું, કુદરતી જળાશયો અને જળવિભાજક વિસ્તારોને પુનઃસ્થાપિત કરવા અને સ્મશાનની સાથે જળવિભાજક વિસ્તારોને પણ વિકસાવવામાં આવશે.
- આ પ્રોજેક્ટમાં ત્રણ સુએઝ ટ્રીટમેન્ટ પ્લાન્ટનું નિર્માણ, 129.27 કિલોમીટર લાંબું સુએઝ નેટવર્ક, બે સ્મશાન ઘાટનો વિકાસ, સેફ્ટી ફેન્સિંગ અને લેન્ડસ્કેપિંગ, નાના હાઈડ્રોપાવર પ્લાન્ટ્સ અને ત્રણ સૌર ઊર્જા પ્લાન્ટનો સમાવેશ થાય છે.
- આ પ્રોજેક્ટ પૂર્ણ થયા બાદ નદીઓનું પ્રદૂષણ ઘટશે અને પાણીની ગુણવત્તામાં સુધારો થશે.
- દેવિકા નદીનું મહત્વ:
- દેવિકા નદી જમ્મુ-કાશ્મીરના ઉધમપુર જિલ્લામાં આવેલા પહાડી સુધા (શુદ્ધ) મહાદેવ મંદિરમાંથી નીકળે છે અને પશ્ચિમ પંજાબ (હવે પાકિસ્તાનમાં) તરફ વહે છે, જ્યાં તે રાવી નદીમાં ભળી જાય છે.
- આ નદીનું ધાર્મિક મહત્વ એટલા માટે પણ છે કારણ કે તેને હિન્દુઓ ગંગા નદીની બહેન તરીકે ઓળખે છે.
- ઉધમપુર ખાતે દેવિકા પુલનું ઉદઘાટન જૂન 2020 માં કરવામાં આવ્યું હતું. આ પુલના નિર્માણનો હેતુ ટ્રાફિક ભીડ સાથે વ્યવહાર કરવા ઉપરાંત સેનાના કાફલા અને વાહનોને સરળ માર્ગ પૂરો પાડવાનો છે.

નેશનલ રિવર કન્ઝર્વેશન પ્લાન

- પરિચય:
- નેશનલ રિવર કન્ઝર્વેશન પ્લાન (NRCP) એ નદીઓમાં પ્રદૂષણને રોકવાના ઉદ્દેશથી વર્ષ 1995માં શરૂ કરવામાં આવેલી એક કેન્દ્રીય ભંડોળથી ચાલતી યોજના છે.

- રાષ્ટ્રીય નદી સંરક્ષણ યોજના (NRCP) અને રાષ્ટ્રીય ગંગા નદી બેસિન ઓથોરિટી (NGRBA) હેઠળ નદી સંરક્ષણ સાથે સંબંધિત વિવિધ કાર્યક્રમો હાથ ધરવામાં આવ્યા છે.
- રાષ્ટ્રીય ગંગા પરિષદ, જે ગંગા નદીના જીર્ણોદ્ધાર, સંરક્ષણ અને વ્યવસ્થાપન માટેની રાષ્ટ્રીય પરિષદ તરીકે પણ ઓળખાય છે, તેણે રાષ્ટ્રીય ગંગા નદી તટપ્રદેશ સત્તામંડળ (NGRBA)નું સ્થાન લીધું છે.
- NRCP હેઠળ અંતર્ગત પ્રવૃત્તિઓ:
- ખુલ્લી ગટર દ્વારા કાચી ગટરને નદીમાં વહેતા અટકાવવા અને તેને સારવાર માટે ફેરવવાની દિશા અવરોધિત અને ડાયવર્ઝન.
- ગટરના ગંદા પાણીના નિકાલ માટે સુએઝ ટ્રીટમેન્ટ પ્લાન્ટ/ સુએઝ ટ્રીટમેન્ટ પ્લાન્ટ.
- નદી કાંઠે ખુલ્લામાં શૌચક્રિયા અટકાવવા માટે ઓછા ખર્ચે શૌચાલયો.
- લાકડાના ઉપયોગને જાળવવા અને મૃતદેહોના યોગ્ય અંતિમ સંસ્કારની ખાતરી કરવા માટે ઇલેક્ટ્રિક સ્મશાનગૃહો અને સુધારેલા લાકડાના સ્મશાનગૃહોનું નિર્માણ.
- રિવર ફ્રન્ટના વિકાસ કાર્યો જેવા નહાવાના ઘાટમાં સુધારો.
- જનજાગૃતિ અને જનભાગીદારી.
- માનવ સંસાધન વિકાસ (એચઆરડી), નદી સંરક્ષણના ક્ષેત્રમાં ક્ષમતા નિર્માણ, તાલીમ અને સંશોધન.
- અન્ય વૈવિધ્યસભર કાર્યો કે જે સ્થળ વિશિષ્ટ પરિસ્થિતિઓ પર આધાર રાખે છે, જેમાં માનવ વસતી સાથેના સંપર્કનો પણ સમાવેશ થાય છે.

પ્રધાનમંત્રી ફસલ બીમા યોજનામાં સુધારો

- તાજેતરમાં જ મહારાષ્ટ્ર સંકેત આપ્યા છે કે તે પ્રધાનમંત્રી ફસલ વીમા યોજનામાંથી બહાર નીકળી શકે છે.
- આંધ્રપ્રદેશ, ઝારખંડ, તેલંગાણા, બિહાર, ગુજરાત, પંજાબ અને પશ્ચિમ બંગાળ જેવા કૃષિ રાજ્યો આ યોજનામાંથી બહાર થઈ ચૂક્યા છે.

પ્રધાનમંત્રી ફસલ બીમા યોજના (PMFBY) સાથે સંબંધિત મુખ્ય જોગવાઈઓ

- PMFBYની શરૂઆત વર્ષ 2016 માં કરવામાં આવી હતી અને તેનો વહીવટ કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ મંત્રાલય દ્વારા કરવામાં આવી રહ્યો છે.
- તેણે રાષ્ટ્રીય કૃષિ વીમા યોજના (NAIS) અને સંશોધિત રાષ્ટ્રીય કૃષિ વીમા યોજના (MNAIS)ને રૂપાંતરિત કરી હતી.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

- ઉદ્દેશ: ખેડૂતોની આવકને સ્થિર કરવામાં મદદરૂપ થવા માટે પાક નિષ્ફળ જવાના કિસ્સામાં વિસ્તૃત વીમા કવચ પ્રદાન કરવું.
- વિસ્તાર/અવકાશ: તમામ ખાદ્ય અને તેલીબિયાં પાકો અને વાર્ષિક વાણિજ્યિક/બાગાયતી પાકો કે જેના માટે અગાઉની ઉપજનો ડેટા ઉપલબ્ધ છે.
- વીમાનો હપ્તો: આ યોજના હેઠળ ખેડૂતો દ્વારા સૂચવવામાં આવેલ વીમાનો હપ્તો / પ્રીમિયમ તમામ ખરીફ પાક માટે 2% અને તમામ રવી પાક માટે 1.5% છે. વાર્ષિક વ્યાપારી અને બાગાયતી પાકોના કિસ્સામાં વીમાનો હપ્તો 5 ટકા છે.
- ખેડૂતોના હિસ્સાની પ્રીમિયમ કિંમત રાજ્યો અને કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા સબસિડી તરીકે સમાનરૂપે વહેંચવામાં આવી હતી.
- જો કે પૂર્વોત્તર ભારતના રાજ્યોમાં વીમા હપ્તાની સબસિડીનો 90 ટકા હિસ્સો કેન્દ્ર સરકાર આ યોજના હેઠળ ઉઠાવે છે.
- અમલીકરણ: તેનો અમલ પેનલમાં સામેલ જનરલ ઇન્ચોર્જ કંપનીઓ દ્વારા કરવામાં આવે છે. અમલીકરણ એજન્સી (IA) ની પસંદગી સંબંધિત રાજ્ય સરકાર દ્વારા બિડિંગ દ્વારા કરવામાં આવે છે.
- સંશોધિત PMFBY: સંશોધિત પીએમએફબીવાયને ઘણીવાર PMFBY 2.0 તરીકે ઓળખવામાં આવે છે, તે નીચે મુજબની લાક્ષણિકતાઓ ધરાવે છે:
- સંપૂર્ણપણે સ્વૈચ્છિક: વર્ષ 2020 ની ખરીફ સીઝનથી, તે તમામ ખેડૂતો માટે વૈકલ્પિક છે.
- અગાઉ સૂચિત પાકો માટે પાક લોન/કિસાન ક્રેડિટ કાર્ડ (KCC) એકાઉન્ટનો લાભ લેનારા લોનધારક ખેડૂતો માટે આ યોજના ફરજિયાત હતી.
- કેન્દ્રીય સબસિડી મર્યાદા : મંત્રીમંડળે આ યોજના હેઠળ પ્રીમિયમના દરોને બિનઅધિકૃત વિસ્તારો/પાક માટે 30 ટકા અને સિંચાઈ હેઠળના વિસ્તારો/પાક માટે 25 ટકા સુધી મર્યાદિત કરવાનો નિર્ણય લીધો છે. નોંધનીય છે કે 50 ટકા સબસિડી કેન્દ્ર સરકાર આ પ્રીમિયમ દરોના આધારે ભોગવે છે.
- રાજ્યોને વધુ રાહત: સરકારે રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોને પીએમએફબીવાયના અમલીકરણમાંથી મુક્તિ આપી છે અને તેમને કોઈપણ પ્રકારના વધારાના જોખમ કવચ/સુવિધાઓની પસંદગી કરવાનો વિકલ્પ આપ્યો છે.
- IEC પ્રવૃત્તિઓમાં રોકાણ: વીમા કંપનીઓએ એકત્રિત કરેલા કુલ પ્રીમિયમના 0.5% માહિતી, શિક્ષણ અને સંચાર (IEC) પ્રવૃત્તિઓ પર ખર્ચ કરવો પડે છે.

PMFBY સાથે સંબંધિત મુદ્દાઓ

- રાજ્યોની આર્થિક તંગી: રાજ્ય સરકારોની નાણાકીય તંગી અને સામાન્ય મોસમમાં ક્લેમ રેશિયો ઓછો આ રાજ્યો માટે આ યોજનાનો અમલ ન કરવા પાછળનાં મુખ્ય કારણો છે.

- રાજ્યો એવી પરિસ્થિતિનો સામનો કરવામાં અસમર્થ છે કે જ્યાં વીમા કંપનીઓ રાજ્યો અને કેન્દ્ર પાસેથી વસૂલવામાં આવતા પ્રીમિયમ દર કરતા ખેડૂતોને ઓછું વળતર ચૂકવે છે.
- રાજ્ય સરકારો સમયસર ભંડોળ બહાર પાડવામાં નિષ્ફળ ગઈ છે, જેના કારણે વીમા વળતર આપવામાં વિલંબ થયો છે.
- આ ખેડૂત સમુદાયને સમયસર આર્થિક સહાય પૂરી પાડવાની યોજનાના મૂળ હેતુને જ નિષ્ફળ બનાવે છે.
- દાવાની પતાવટ સાથે સંબંધિત મુદ્દાઓ: ઘણા ખેડૂતો વળતરના સ્તર અને પતાવટમાં વિલંબ બંનેથી અસંતુષ્ટ છે.
- આવી સ્થિતિમાં, વીમા કંપનીઓની ભૂમિકા અને શક્તિ ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ છે કારણ કે ઘણા કિસ્સાઓમાં તેઓએ સ્થાનિક આપત્તિને કારણે થયેલા નુકસાનનું મૂલ્યાંકન કર્યું ન હતું, જેના કારણે તેઓએ દાવાની ચૂકવણી કરી ન હતી.
- અમલીકરણના મુદ્દાઓ: પાકના નુકસાનથી પ્રભાવિત થઈ શકે તેવા જૂથો માટે બિડિંગમાં વીમા કંપનીઓ દ્વારા કોઈ રસ દાખવવામાં આવ્યો નથી.
- વીમા કંપનીઓ પોતાના સ્વભાવ પ્રમાણે પાકને ઓછું નુકસાન થાય ત્યારે નફો રળવાનો પ્રયાસ કરે છે.
- ઓળખના મુદ્દાઓ: હાલમાં, પીએમએફબીવાય યોજના મોટા અને નાના ખેડૂતો વચ્ચે તફાવત કરતી નથી અને તેથી ઓળખના મુદ્દાને પણ બહાર લાવે છે. નાના ખેડૂતો સૌથી વધુ સંવેદનશીલ વર્ગ છે.

આગળનો રસ્તો

- PMFBY સુધારા: પ્રીમિયમ પર 95-98% સબસિડી આપવા છતાં ખેડૂતો પાક વીમામાં કોઈ રસ દાખવતા નથી, તો તેનો અર્થ એ છે કે ઉત્પાદનમાં સુધારો કરવાની જરૂર છે.
- આ અર્થમાં, વીમા કંપનીઓએ ક્લસ્ટર માટે લગભગ ત્રણ વર્ષ માટે બોલી લગાવવી જોઈએ જેથી તેમને સારા અને ખરાબ બંને વર્ષો (પાક ઉત્પાદનની હકારાત્મક અને નકારાત્મક શરતોના સંદર્ભમાં) ના યોગ્ય સંચાલનની વધુ સારી તક મળી શકે.
- ખરીફ/રવિ સિઝન શરૂ થાય તે પહેલાં બિડિંગ બંધ કરી દેવી જોઈએ.
- બીડ મોડલને અપનાવવું: મહારાષ્ટ્રમાં 'બીડ મોડલ'નું પાલન કરવામાં આવી રહ્યું છે, જ્યાં વીમા કંપનીએ ગ્રોસ પ્રીમિયમના 110 ટકાથી વધુના દાવાને ધ્યાનમાં લેવાની જરૂર નથી. વીમાકંપનીને નુકસાન (પૂલની રકમ)થી બચાવવા માટે એકત્રિત કરવામાં આવેલા પ્રીમિયમના 990 ટકાથી વધુના વળતરનો ખર્ચ રાજ્ય સરકારે ઉઠાવવો પડશે.
- આ મોડેલ હાલની જટિલતાઓમાંથી બહાર નીકળવાનો માર્ગ પ્રદાન કરી શકે છે.

સઘન મિશન ઇંદ્રધનુષ 4.0

- તાજેતરમાં જ સ્વાસ્થ્ય મંત્રાલયે વર્ચ્યુઅલ માધ્યમથી 'ઈન્ટેન્સિવ મિશન ઇંદ્રધનુષ' (IMI) 4.0 લોન્ચ કર્યું છે.
- ભારત વૈશ્વિક સ્તરે સૌથી મોટો રસીકરણ કાર્યક્રમ અમલમાં મૂકી રહ્યું છે, જે અંતર્ગત યુનિવર્સલ ઇમ્યુનાઇઝેશન પ્રોગ્રામ (UIP) દ્વારા વાર્ષિક ત્રણ કરોડથી વધુ સગર્ભા મહિલાઓ અને 2.6 કરોડ બાળકોને આવરી લેવામાં આવશે.

સઘન મિશન ઇંદ્રધનુષ 4.0

- આ સુનિશ્ચિત કરશે કે નિયમિત રસીકરણ (RI) સેવાઓ રસીકરણ વિનાના અને આંશિક રીતે રસી લીધેલા બાળકો અને સગર્ભા મહિલાઓ સુધી પહોંચે.
- આ અભિયાનમાં બે વર્ષ સુધીના બાળકોને સામેલ કરવામાં આવશે.
- કોવિડ -19 રોગચાળાને કારણે નિયમિત રસીકરણની ગતિ ધીમી પડી હોવા છતાં, સઘન મિશન ઇંદ્રધનુષ 4.0 આ અંતરને ઘટાડવામાં અને સાર્વત્રિક રસીકરણ માટે કાયમી લાભ પ્રદાન કરવામાં નોંધપાત્ર યોગદાન આપશે.
- સઘન મિશન ઇંદ્રધનુષ 4.0 હેઠળ, ત્રણ તબક્કાઓ 416 જિલ્લાઓમાં યોજાશે, જેમાં 33 રાજ્યો / કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોમાં 'આઝાદી કા અમૃત મહોત્સવ' હેઠળ ચિહ્નિત 75 જિલ્લાઓનો સમાવેશ થાય છે.
- આ જિલ્લાઓની ઓળખ તાજેતરના રાષ્ટ્રીય કુટુંબ આરોગ્ય સર્વેક્ષણ-5 અહેવાલ, આરોગ્ય વ્યવસ્થાપન માહિતી પ્રણાલી (HMIS) ડેટા અને રસીથી અટકાવી શકાય તેવા રોગોના ભાર મુજબ રસીકરણ કવરેજના આધારે કરવામાં આવી છે.

સાર્વત્રિક રસીકરણ કાર્યક્રમ

- ભારતમાં રસીકરણ કાર્યક્રમને વર્ષ 1978માં આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય દ્વારા 'એક્સટેન્ડેડ પ્રોગ્રામ ઓફ ઇમ્યુનાઇઝેશન (EPI)' તરીકે રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો.
- વર્ષ 1985માં આ કાર્યક્રમને 'યુનિવર્સલ ઇમ્યુનાઇઝેશન પ્રોગ્રામ (UIP)' તરીકે સંશોધિત કરવામાં આવ્યો હતો. UIP રસી-અટકાવી શકાય તેવા બાળકો અને સગર્ભા સ્ત્રીઓમાં 12 રોગો સામે મૃત્યુદર અને વિકલાંગતાને અટકાવે છે.
- ભૂતકાળમાં, એવું જોવા મળ્યું હતું કે રસીકરણ કવરેજમાં વધારાનો દર ધીમો પડ્યો હતો અને 2009 અને 2013 ની વચ્ચે, તેમાં વાર્ષિક 1% નો વધારો જોવા મળ્યો હતો.
- મિશન ઇંદ્રધનુષની પરિકલ્પના કવરેજને વેગ આપવા માટે કરવામાં આવી હતી અને તેનો અમલ વર્ષ 2015થી કરવામાં આવ્યો હતો, જેનો ઉદ્દેશ સંપૂર્ણ રસીકરણનો વ્યાપ વધારીને 90 ટકા કરવાનો હતો.

મિશન ઇંદ્રધનુષ (MI)

- આ અંતર્ગત, 89 લાખથી વધુ બાળકોને સંપૂર્ણ રસીકરણ કરવામાં આવશે, જેમને UIP હેઠળ આંશિક રસીકરણ કરવામાં આવ્યું છે અથવા જેઓ રસીકરણથી વંચિત રહી ગયા છે.
- મિશન ઇંદ્રધનુષમાં 12 રસી-અટકાવી શકાય તેવા રોગો (VPD) સામે રસીકરણનો સમાવેશ થાય છે, જેમાં ડિથેરિયા, કાળી ઉધરસ, ટેટનસ, પોલિયો, ટ્યુબરક્યુલોસિસ, હેપેટાઇટિસ બી, મેનિન્જાઇટિસ, ન્યુમોનિયા, હિમોફિલસ ઇન્ફલ્યુએન્ઝા ટાઇપ બી ચેપ (જાપાની ઇન્ફલ્યુએન્ઝા) નો સમાવેશ થાય છે. (ન્યુમોકોકલ કોન્જુગેટ વેક્સિન) અને ઓરી-ઝબેલા.
- જો કે, જાપાનના એન્સેફલાઇટિસ અને હિમોફિલસ ઇન્ફલ્યુએન્ઝા પ્રકાર બી સામે રસીકરણ કાર્યક્રમ દેશના પસંદગીના જિલ્લાઓમાં હાથ ધરવામાં આવી રહ્યો છે.
- મિશન ઇંદ્રધનુષને ગ્રામ સ્વરાજ અભિયાન અને વિસ્તૃત ગ્રામ સ્વરાજ અભિયાન હેઠળની એક મુખ્ય યોજના તરીકે પણ ઓળખવામાં આવી હતી.

ઇન્ટેન્સિવ મિશન ઇંદ્રધનુષ (IMI)

- આ કાર્યક્રમ વર્ષ 2017માં શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો.
- એમઆઈ હેઠળ, મિશન ઇંદ્રધનુષ હેઠળ બાકી રહેલા શહેરી વિસ્તારો પર વધુ ધ્યાન આપવામાં આવ્યું હતું.
- તેમાં પસંદ કરેલા જિલ્લાઓ અને શહેરોમાં રસીકરણના વ્યાપને સુધારવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવામાં આવ્યું હતું, જેથી 2020 ને બદલે ડિસેમ્બર 2018 સુધીમાં 90 ટકાથી વધુ સંપૂર્ણ રસીકરણ સુનિશ્ચિત કરી શકાય.

સઘન મિશન ઇંદ્રધનુષ 2.0

- પલ્સ પોલિયો પ્રોગ્રામ (2019-20)ના 25 વર્ષ પૂરા થવાના ઉદ્દેશ્યથી શરૂ કરવામાં આવેલી આ રાષ્ટ્રવ્યાપી રસીકરણ ઝુંબેશ હતી.
- તેમાં 27 રાજ્યોના કુલ 272 જિલ્લાઓમાં સંપૂર્ણ રસીકરણ કવરેજનું લક્ષ્ય રાખવામાં આવ્યું છે.
- આ કાર્યક્રમનું લક્ષ્ય વર્ષ 2022 સુધીમાં ઓછામાં ઓછા 90 ટકા અખિલ ભારતીય રસીકરણ કવરેજના લક્ષ્યને પ્રાપ્ત કરવાનું છે.

ઇન્ટેન્સિવ મિશન ઇંદ્રધનુષ (IMI) 3.0

- આઈએમઆઈ 3.0 ની શરૂઆત 2021 માં કરવામાં આવી હતી.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

- તેનો હેતુ વસ્તીના તે ભાગ સુધી પહોંચવાનો છે જ્યાં કોવિડ -19 દરમિયાન સાર્વત્રિક રસીકરણ કાર્યક્રમ (Universal Immunisation Programme- UIP) હેઠળ ઉપલબ્ધ તમામ રસીઓ સાથે રસીના વિતરણનો અભાવ છે, તેમજ રસીકરણ કવરેજ કાર્યક્રમને વેગ આપવાનો છે.
- તેમાં સ્થળાંતર વિસ્તારો અને દુર્ગમ વિસ્તારોના લાભાર્થીઓને નિશાન બનાવવામાં આવ્યા હતા કારણ કે તેઓ કોવિડ -19 દરમિયાન રસીના ડોઝ લેવાનું ચૂકી ગયા હતા.

અત્યાર સુધીની સિદ્ધિઓ

- એપ્રિલ 2021 સુધીમાં મિશન ઇન્દ્રધનુષના વિવિધ તબક્કાઓ દરમિયાન કુલ 3.86 કરોડ બાળકો અને 96.8 લાખ સગર્ભા સ્ત્રીઓને રસી આપવામાં આવી છે.
- મિશન ઇન્દ્રધનુષના પ્રથમ બે તબક્કામાં એક વર્ષમાં સંપૂર્ણ રસીકરણ કવરેજમાં 6.7 ટકાનો વધારો થયો છે.
- સઘન મિશન ઇન્દ્રધનુષ (મિશન ઇન્દ્રધનુષનો પાંચમો તબક્કો) હેઠળ આવરી લેવાયેલા 190 જિલ્લાઓમાં હાથ ધરવામાં આવેલા એક સર્વેક્ષણ (IMI- CES) દર્શાવે છે કે રાષ્ટ્રીય કુટુંબ સ્વાસ્થ્ય સર્વેક્ષણ (NFHS)-4ની તુલનામાં સંપૂર્ણ રસીકરણ કવરેજમાં 18.5 ટકાનો વધારો થયો છે.
- 12-23 મહિનાની વયના બાળકોનું સંપૂર્ણ રસીકરણ કવરેજ 62% (NFHS -4) થી વધીને 76.4% (NFHS -5) થઈ ગયું છે.

પ્રધાનમંત્રી જન આરોગ્ય યોજના

- તાજેતરમાં, કેન્દ્રીય આરોગ્ય મંત્રાલયે કહ્યું છે કે રાષ્ટ્રીય આરોગ્ય સત્તામંડળ (NHA) સામાજિક-આર્થિક જાતિ ગણતરી (એસઈસીસી) 2011 ના લાભાર્થીઓના ડેટાબેઝને રાષ્ટ્રીય ખાદ્ય સુરક્ષા અધિનિયમ (NFSA) પોર્ટલ સાથે સંકલિત કરવા માટે કામ કરી રહ્યું છે.
- એવી કલ્પના કરવામાં આવી છે કે લાભાર્થીઓ તેમના રેશનકાર્ડ નંબરનો ઉપયોગ કરીને આયુષ્માન ભારત-પ્રધાનમંત્રી જન આરોગ્ય યોજના (AB PM-JAY) હેઠળ તેમના અધિકારો વિશે માહિતી મેળવી શકે છે.

ધ નેશનલ હેલ્થ ઓથોરિટી (NHA)

- નેશનલ હેલ્થ ઓથોરિટી (NHA)ની રચના સોસાયટી રજિસ્ટ્રેશન એક્ટ, 1860 હેઠળ સ્વાયત્ત એકમ તરીકે કરવામાં આવી છે, જેનો ઉદ્દેશ રાજ્ય સરકારો સાથે જોડાણમાં પીએમ-જેએવાયનો અસરકારક અમલ કરવાનો છે.
- તેમાં અન્ય બાબતો ઉપરાંત AB PM-JAY નીતિઓની રચના, કાર્યકારી માર્ગદર્શિકાઓનો વિકાસ, અમલીકરણની વ્યવસ્થા, રાજ્ય સરકારો સાથે સંકલન, AB PM-JAYનું નિરીક્ષણ અને નિયંત્રણ સામેલ હશે.

- રાજ્ય આરોગ્ય એજન્સી (State Health Agency- SHA) રાજ્ય સરકારની સર્વોચ્ચ સંસ્થા છે, જે રાજ્યોમાં આયુષ્માન ભારત-પ્રધાનમંત્રી જન આરોગ્ય યોજના (AB PM-JAY)ના અમલીકરણ માટે જવાબદાર છે.

પ્રસ્તાવના ઇચ્છિત લાભો

- વાજબી ભાવની દુકાનોને આરોગ્ય સેવાઓ સાથે જોડવી: આ દરખાસ્તથી પાત્ર લાભાર્થીઓને યોજના અને યોજના સંબંધિત માહિતી પ્રદાન કરવા માટે વાજબી ભાવની દુકાનો અથવા રેશનની દુકાનોનો ઉપયોગ કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે.
- સેવા બિંદુઓનો વિકાસ: આ લાભાર્થીઓને કાર્ડ બનાવવા માટે વર્તમાન કોમન સર્વિસ સેન્ટર્સની સાથે વધારાના સેવા કેન્દ્રો વિકસાવવાની તક પૂરી પાડશે.
- આ લાભાર્થીની ઓળખ પ્રક્રિયાને વધુ અનુકૂળ બનાવશે.
- કોમન આઈડેન્ટિટી એબલર: આધારને એક સમાન ઓળખ તરીકે ઉપયોગ કરવાને કારણે મોટા ભાગના સરકારી ડેટાબેઝમાં સંકલન સાધવું વધુ સરળ બનશે.
- આ ઉપરાંત આધાર ઈ-કેવાયસી દ્વારા પણ લાભાર્થીની ઓળખ સુનિશ્ચિત કરે છે.
- ઈ-કેવાયસી લક્ષિત રીતે સેવાઓની પેપરલેસ એક્સેસ સુનિશ્ચિત કરે છે.
- ક્રોસ-પ્લેટફોર્મ ઇન્ટિગ્રેશન: એનએચએ લાભાર્થી જાગૃતિ અભિયાન, લાભાર્થી ડેટાબેઝ (એસઈસીસી 2011) વૃદ્ધિ વગેરે સહિત યોજનાના અમલીકરણના વિવિધ પાસાઓને મજબૂત કરવા માટે કલ્યાણ યોજનાઓના અમલીકરણના વિવિધ મંત્રાલયો સાથે જોડાણ કરશે.
- સાર્વત્રિક સ્વાસ્થ્ય કવચ તરફ: એબી પીએમ-જેએવાય કાર્યક્રમની વિશાળ મહત્વાકાંક્ષા ભારતને તેના સાર્વત્રિક સ્વાસ્થ્ય કવચ (યુએચસી) લક્ષ્યાંકો હાંસલ કરવા માટે જરૂરી પ્રણાલીગત સુધારાઓને આગળ વધારવાની તક પ્રદાન કરે છે.

AB PM-JAYની જોગવાઈઓ

- તે ગૌણ સંભાળ (જેમાં સુપર સ્પેશિયાલિસ્ટનો સમાવેશ થતો નથી) તેમજ તૃતીયક સંભાળ (જેમાં સુપર સ્પેશિયાલિસ્ટનો સમાવેશ થતો નથી) માટે પરિવાર દીઠ રૂ. 3.5 લાખની વીમાકૃત રકમ પૂરી પાડે છે.
- એબી પીએમ-જેએવાય હેઠળ લાભાર્થીઓને સેવાના સ્થળે જ કેશલેસ અને પેપરલેસ સેવાઓ ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવે છે.
- હેલ્થ બેનિફિટ પેકેજમાં સર્જરી, મેડિકલ અને કેર, સારવાર, દવાઓનો ખર્ચ અને નિદાનનો સમાવેશ થાય છે.

- પેકેજડ રેટ્સ (એવા દરો જેમાં દરેક વસ્તુનો સમાવેશ થાય છે જેથી દરેક પ્રોડક્ટ અથવા સેવા પર અલગથી ચાર્જ લેવામાં ન આવે).
- આ દરો ફ્લેક્સિબલ છે, પરંતુ એક વખત હોસ્પિટલો દ્વારા નક્કી કરવામાં આવ્યા પછી લાભાર્થી પાસેથી વધારાની ફી લઈ શકતા નથી.
- આ યોજનામાં તબીબી વ્યવસ્થાપન માટેની દૈનિક મર્યાદા પણ સૂચવવામાં આવી છે.
- આ એક અધિકાર-આધારિત યોજના છે, જે તાજેતરના સામાજિક-આર્થિક જાતિ જનગણના (એસઈસીસી) ડેટા દ્વારા ઓળખાયેલા લાભાર્થીઓને લક્ષ્યાંક બનાવે છે.
- રાષ્ટ્રીય ખાદ્ય સુરક્ષા અધિનિયમ 2013ની મુખ્ય વિશેષતાઓ
- ઉદ્દેશ: તેનો ઉદ્દેશ લોકોને પ્રતિષ્ઠિત જીવન જીવવા માટે વાજબી કિંમતે સારી ગુણવત્તાયુક્ત અનાજનો પર્યાપ્ત જથ્થો પૂરો પાડીને તેમને ખાદ્ય અને પોષક સુરક્ષા પૂરી પાડવાનો છે.
- કવરેજ: લક્ષિત જાહેર વિતરણ પ્રણાલી (TPDS) હેઠળ 75 ટકા ગ્રામીણ વસ્તી અને 50 ટકા શહેરી વસ્તીને રાહત દરે અનાજ મળશે.
- રાષ્ટ્રીય ખાદ્ય સુરક્ષા અધિનિયમ (NFSA) સમગ્ર દેશની કુલ વસ્તીના ૬૭ ટકાને આવરી લે છે.
- મુખ્ય જોગવાઈઓ:
- દર મહિને વ્યક્તિદીઠ 5 કિલો અનાજ, જેમાં ચોખા 3 રૂપિયા પ્રતિ કિલો, ઘઉં 2 રૂપિયા પ્રતિ કિલો અને બરછટ અનાજ 1 રૂપિયા પ્રતિ કિલોના દરે છે.
- સગર્ભા સ્ત્રીઓ અને ધાત્રી માતાઓને ઓછામાં ઓછા રૂ.6000/- નો માતૃત્વ લાભ આપવા ઉપરાંત ગર્ભાવસ્થા દરમિયાન અને બાળકના જન્મ પછી 6 મહિના પછી ખોરાક પૂરો પાડવો.
- ૧૪ વર્ષની ઉંમર સુધીના બાળકો માટે ખોરાક.
- અનાજ કે અન્નનો પુરવઠો ન મળવાના કિસ્સામાં લાભાર્થીઓને અન્ન સુરક્ષા ભથ્થું.
- જિલ્લા અને રાજ્ય કક્ષાએ ફરિયાદ નિવારણ તંત્રની સ્થાપના કરવી.

પ્રશ્નોત્તરી

- 1) પ્રધાનમંત્રી જન આરોગ્ય યોજના સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
  1. નેશનલ હેલ્થ ઓથોરિટી (NHA)ની રચના સોસાયટી રજિસ્ટ્રેશન એક્ટ, 1860 હેઠળ સ્વાયત્ત એકમ તરીકે કરવામાં આવી છે, જેનો ઉદ્દેશ રાજ્ય સરકારો સાથે જોડાણમાં પીએમ-જેએવાયનો અસરકારક અમલ કરવાનો છે.
  2. તેમાં અન્ય બાબતો ઉપરાંત AB PM-JAY નીતિઓની રચના, કાર્યકારી માર્ગદર્શિકાઓનો વિકાસ, અમલીકરણની વ્યવસ્થા, રાજ્ય સરકારો સાથે સંકલન, AB PM-JAYનું નિરીક્ષણ અને નિયંત્રણ સામેલ હશે.
  3. રાજ્ય આરોગ્ય એજન્સી (State Health Agency- SHA) રાજ્ય સરકારની સર્વોચ્ચ સંસ્થા છે, જે રાજ્યોમાં આયુષ્માન ભારત-પ્રધાનમંત્રી જન આરોગ્ય યોજના (AB PM-JAY)ના અમલીકરણ માટે જવાબદાર છે.
 ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

(A) માત્ર 1 અને 3	(B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2	(D) 1, 2 અને 3
- 2) સઘન મિશન ઈંદ્રધનુષ 4.0 સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
  1. ભારતમાં રસીકરણ કાર્યક્રમને વર્ષ 1978માં આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય દ્વારા 'એક્સટેન્ડેડ પ્રોગ્રામ ઓફ ઈમ્યુનાઇઝેશન (EPI)' તરીકે રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો.
  2. વર્ષ 1985માં આ કાર્યક્રમને 'યુનિવર્સલ ઈમ્યુનાઇઝેશન પ્રોગ્રામ (UAP)' તરીકે સંશોધિત કરવામાં આવ્યો હતો. UAP રસી-અટકાવી શકાય તેવા બાળકો અને સગર્ભા સ્ત્રીઓમાં 12 રોગો સામે મૃત્યુદર અને વિકલાંગતાને અટકાવે છે.
  3. ભૂતકાળમાં, એવું જોવા મળ્યું હતું કે રસીકરણ કવરેજમાં વધારાનો દર ધીમો પડ્યો હતો અને 2009 અને 2013 ની વચ્ચે, તેમાં વાર્ષિક 1% નો વધારો જોવા મળ્યો હતો.
 ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

(A) માત્ર 1 અને 3	(B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2	(D) 1, 2 અને 3

3) પ્રધાનમંત્રી ફસલ બીમા યોજનામાં થયેલ સુધારા સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. PMFBYની શરૂઆત વર્ષ ૨૦૧૬ માં કરવામાં આવી હતી અને તેનો વહીવટ કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ મંત્રાલય દ્વારા કરવામાં આવી રહ્યો છે.
2. તેણે રાષ્ટ્રીય કૃષિ વીમા યોજના (NAIS) અને સંશોધિત રાષ્ટ્રીય કૃષિ વીમા યોજના (MNAIS)ને રૂપાંતરિત કરી હતી.
3. ઉદ્દેશ: ખેડૂતોની આવકને સ્થિર કરવામાં મદદરૂપ થવા માટે પાક નિષ્ફળ જવાના કિસ્સામાં વિસ્તૃત વીમા કવચ પ્રદાન કરવું.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

4) દેવિકા નદી પરિયોજના સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. નેશનલ રિવર કન્ઝર્વેશન પ્લાન (NRCP) હેઠળ માર્ચ 2019માં આ પ્રોજેક્ટ પર કામ શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.
2. આ પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત દેવિકા નદીના કિનારે નહાવાના ઘાટનો વિકાસ, અતિક્રમણ દૂર કરવું, કુદરતી જળાશયો અને જળવિભાજક વિસ્તારોને પુનઃસ્થાપિત કરવા અને સ્મશાનની સાથે જળવિભાજક વિસ્તારોને પણ વિકસાવવામાં આવશે.
3. આ પ્રોજેક્ટમાં ત્રણ સુએઝ ટ્રીટમેન્ટ પ્લાન્ટનું નિર્માણ, 129.27 કિલોમીટર લાંબું સુએઝ નેટવર્ક, બે સ્મશાન ઘાટનો વિકાસ, સેફ્ટી ફેન્સિંગ અને લેન્ડસ્કેપિંગ, નાના હાઈડ્રોપાવર પ્લાન્ટ્સ અને ત્રણ સૌર ઊર્જા પ્લાન્ટનો સમાવેશ થાય છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

5) ન્યુ ઈન્ડિયા સાક્ષરતા કાર્યક્રમ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. દેશના તમામ રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોમાં 15 વર્ષ અને તેથી વધુ વયના બિન-સાક્ષર લોકો.
2. નેશનલ ઈન્ફોર્મેટિક્સ સેન્ટર, NCERT અને NIOS સાથે મળીને 'ઓનલાઈન ટીચિંગ, લર્નિંગ એન્ડ એસેસમેન્ટ સિસ્ટમ (OTLAS)' નો ઉપયોગ કરીને વાર્ષિક 1 કરોડના દરે 5 કરોડ શીખનારાઓનો લક્ષ્યાંક નક્કી કરવામાં આવ્યો છે.
3. વિશ્વભરની શિક્ષણ પ્રણાલીઓએ બાળકો અને કામ કરતા પુખ્ત વયના લોકોને જરૂરી તાલીમ આપવી જોઈએ જેથી કરીને તેઓ વાંચતા અને લખતા શીખી શકે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

6) આંતર-અભ્યાસક્રમ ફોજદારી ન્યાય પ્રણાલી પ્રોજેક્ટ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. NCRBની સ્થાપના વર્ષ 1986માં કેન્દ્રીય ગૃહ મંત્રાલય હેઠળ કરવામાં આવી હતી, જેનો ઉદ્દેશ પોલીસ તંત્રને ઈન્ફર્મેશન ટેકનોલોજી સોલ્યુશન્સ અને ગુનાહિત ઈન્ટેલિજન્સ ઈનપુટ્સ પ્રદાન કરીને ભારતીય પોલીસમાં કાયદો અને વ્યવસ્થાને અસરકારક રીતે લાગુ કરવા સક્ષમ બનાવવાનો છે.
2. તેની સ્થાપના રાષ્ટ્રીય પોલીસ પંચ (1977-1981) અને ગૃહ મંત્રાલયના ટાસ્ક ફોર્સ (1985)ની ભલામણોના આધારે કરવામાં આવી હતી.
3. NCRB દેશભરમાં ગુનાના વાર્ષિક વ્યાપક આંકડા ('ક્રાઈમ ઈન ઈન્ડિયા' રિપોર્ટ) એકત્રિત કરે છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

7) રાષ્ટ્રીય ઉચ્ચતર શિક્ષા અભિયાન સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. ઓક્ટોબર 2013માં શરૂ કરવામાં આવેલી આ એક કેન્દ્ર પ્રાયોજિત યોજના છે, જેનો ઉદ્દેશભારતભરની ઉચ્ચ શિક્ષણ સંસ્થાઓને વ્યૂહાત્મક ધિરાણ પૂરું પાડવાનો છે.
2. કેન્દ્રીય ભંડોળ (સામાન્ય શ્રેણીનાં રાજ્યો માટે 60:40ના ગુણોત્તરમાં, વિશેષ કેટેગરીનાં રાજ્યો માટે 90:10 અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો માટે 100ના ગુણોત્તરમાં) માપદંડ અને પરિણામો પર આધારિત છે.
3. આ કાર્યક્રમ અંતર્ગત ભંડોળની રકમ ચોક્કસ સંસ્થાઓ સુધી પહોંચતા પહેલા રાજ્ય સરકારો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો મારફતે 'રાજ્ય ઉચ્ચ શિક્ષણ પરિષદો'ને પૂરી પાડવામાં આવે છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

8) ગુજરાતની નવી બાયોટેકનોલોજી પોલિસી વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. નવી બાયોટેકનોલોજી પોલિસીનો કાર્યકારી સમયગાળો 2022 થી 2032 સુધી દસ વર્ષનો રહેશે.
2. આ નીતિ લગભગ 22 લાખ નવી રોજગારીની તકો ઊભી કરશે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) નથી?

- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

9) 'લાભાર્થી સાથે રૂબરૂ' પહેલ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. આ પહેલ લાભાર્થીઓ સાથે સીધો સંપર્ક કરીને મિશન હેઠળના પ્રોજેક્ટ્સની પ્રગતિ પર નજર રાખવા માટે શરૂ કરવામાં આવી છે.
2. 8 ફેબ્રુઆરી, 2022 ના રોજ, આવાસ અને શહેરી બાબતોના મંત્રાલય (MoHUA) એ "લાભાર્થી સાથે રૂબરૂ" પહેલ હેઠળ વર્ચ્યુઅલ મોડમાં પ્રધાનમંત્રી આવાસ યોજના (શહેરી) ના લાભાર્થીઓ સાથે વાર્તાલાપ કર્યો.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

જેલ્લી ઘડીએ વિજય **LATEST EDITION**

PSI-ASI-કોન્સ્ટેબલ

મેરીટમાં સ્થાન મેળવવા માટેનું એકમાત્ર વનલાઇન પુસ્તક

અભ્યાસક્રમ મુજબ ક્રમિક પ્રશ્ન-જવાબ

16 કરેલ અપડેટ્સ

9,000 થી વધુ પ્રશ્ન-જવાબ

સામાન્ય જ્ઞાન, મનોવિજ્ઞાન, જંદારણ, કમ્પ્યુટર, ગણિત, રીઝનિંગ, રાષ્ટ્ર-ગણતંત્ર, સામાન્ય વિજ્ઞાન, ભૂગોળ, ઇતિહાસ, IPC, CrPC, Evidence Act, સામાન્ય જ્ઞાન, મનોવિજ્ઞાન, જંદારણ, કમ્પ્યુટર, ગણિત, રીઝનિંગ, રાષ્ટ્ર-ગણતંત્ર, સામાન્ય વિજ્ઞાન, ભૂગોળ, ઇતિહાસ

આગામી પોલીસ બરતલીની પરીક્ષાઓના એડવાન્સ લેવાના પ્રશ્નો

ICE INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

NOW AVAILABLE

➡ આ પુસ્તક તમામ અગ્રગણ્ય બુક સ્ટોર પર ઉપલબ્ધ ◀

બ્રાઝિલમાં પૂર અને ભૂસ્ખલનથી 100થી વધુ લોકોના મોત

- બ્રાઝિલના પેટ્રોપોલિસ શહેરમાં ભૂસ્ખલન અને પૂરના કારણે મૃત્યુઆંક 17 ફેબ્રુઆરી, 2022ના રોજ વધીને 117 થયો હતો.

મુખ્ય બિંદુ

- શહેરમાં 6 સેમી વરસાદ નોંધાયો હતો, જેના પરિણામે જમીનમાં અસ્થિરતા વધી હતી અને કાટમાળ સાફ કરવા અને બચી ગયેલા લોકોને શોધવાના પ્રયત્નોમાં અવરોધ ઊભો થયો હતો.
- હવામાનશાસ્ત્રીઓના મતે આ વિસ્તારમાં રાત્રિ દરમિયાન 4 સેમી સુધી વરસાદની શક્યતા છે.
- જોરદાર વાવાઝોડાને કારણે રસ્તાઓ નદીઓમાં ફેરવાઈ ગયા હતા અને ઘરો ધોવાઈ ગયા હતા.

પૃષ્ઠભૂમિ

- બ્રાઝિલમાં ડિસેમ્બર 2021થી ભારે વરસાદ પડી રહ્યો છે. આ વરસાદથી જીવલેણ પૂર અને ભૂસ્ખલન થયું છે. જાન્યુઆરી 2022 માં, મુશળધાર વરસાદને કારણે પૂર અને ભૂસ્ખલન થયું, જેમાં દક્ષિણપૂર્વીય બ્રાઝિલમાં ઓછામાં ઓછા 28 લોકો માર્યા ગયા, ખાસ કરીને સો પાઉલો રાજ્યમાં. જાન્યુઆરી 2011માં પેટ્રોપોલિસ અને આસપાસના વિસ્તારોમાં ભારે વાવાઝોડું આવ્યું હતું, જેમાં પૂર અને ભૂસ્ખલનને કારણે 900 લોકો મૃત્યુ પામ્યા હતા.

ભારે વરસાદનું કારણ

- નિષ્ણાતોના મતે, બ્રાઝિલમાં વરસાદની મોસમ લા નિયા દ્વારા લંબાવવામાં આવે છે જેને પેસિફિક મહાસાગરની ચક્રીય ઠંડક તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે છે. આ આબોહવા પરિવર્તનની અસરોને કારણે પણ છે, કારણ કે ગરમ વાતાવરણ વધુ પાણી ધરાવે છે. ગ્લોબલ વોર્મિંગ અતિશય વરસાદને કારણે પૂરનું જોખમ અને તીવ્રતા વધારે છે.

પેટ્રોપોલિસ

- પેટ્રોપોલિસ, જેને ઇમ્પિરિયલ સિટી તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે, તે બ્રાઝિલના દક્ષિણપૂર્વ પ્રદેશમાં, રિયો ડી જાનેરો રાજ્યની અંદર આવેલી નગરપાલિકા છે. તે રિયો ડી જાનેરો શહેરથી 68 કિલોમીટર ઉત્તરપૂર્વમાં સ્થિત છે.

- 2010ની રાષ્ટ્રીય બ્રાઝિલની વસ્તી ગણતરી મુજબ, 2010માં પેટ્રોપોલિસની મ્યુનિસિપાલિટીમાં 2,95,917 રહેવાસીઓ હતા. તે ફ્લુમિનેન્સ પર્વતીય પ્રદેશમાં સૌથી મોટું અને સૌથી વધુ વસ્તી ધરાવતું શહેર છે. આ શહેરને રિયો ડી જાનેરોનું સૌથી સુરક્ષિત શહેર અને બ્રાઝિલનું છઠ્ઠું સૌથી સુરક્ષિત શહેર માનવામાં આવે છે. રિયોની ઉનાળાની ગરમીથી બચવા માંગતા પ્રવાસીઓ માટે તે એક લોકપ્રિય સ્થળ છે. તે પાંદડાવાળા શેરીઓ, શાહી મહેલો અને ભવ્ય ઘરો તેમજ આસપાસના પર્વતોની મનોહર સુંદરતા માટે જાણીતું છે.

આરક્ષિત વન

- તાજેતરમાં દિલ્હી સરકારે દક્ષિણ દિલ્હીના બે ગામોમાં જંગલની જમીનને 'રિઝર્વ ફોરેસ્ટ' તરીકે સૂચિત કરી છે.
- તેને ભારતીય વન અધિનિયમ, 1927 ની કલમ 20 (આરક્ષિત વનની ઘોષણા) હેઠળ સૂચિત કરવામાં આવ્યું હતું.

જંગલોના પ્રકાર

- આરક્ષિત જંગલો: આરક્ષિત જંગલો એ સૌથી વધુ પ્રતિબંધિત જંગલો છે અને રાજ્ય સરકાર દ્વારા કોઈપણ જંગલની જમીન અથવા બંજર જમીન પર બનાવવામાં આવે છે જે સરકારની મિલકત છે.
- વન અધિકારીની વિશેષ પરવાનગી વિના આરક્ષિત જંગલોમાં સ્થાનિક લોકોની અવરજવર પર પ્રતિબંધ છે.
- સંરક્ષિત જંગલો: રાજ્ય સરકારને અનામત જમીન સિવાયની કોઈપણ જમીનની રચના કરવાનો અધિકાર છે જેના પર સરકારની માલિકીનો અધિકાર છે અને આવા જંગલોના ઉપયોગ અંગેના નિયમો બહાર પાડવાની સત્તા ધરાવે છે.
- આ શક્તિનો ઉપયોગ એવા વૃક્ષો પર રાજ્ય નિયંત્રણ સ્થાપિત કરવા માટે કરવામાં આવ્યો છે કે જેના લાકડા, ફળ અથવા અન્ય બિન-લાકડાના ઉત્પાદનો આવક વધારવાની ક્ષમતા ધરાવે છે.
- વિલેજ ફોરેસ્ટ્સ: ગ્રામ્ય જંગલો એ એવા જંગલો છે કે જેના સંદર્ભમાં રાજ્ય સરકાર "કોઈપણ ગામ સમુદાયને આરક્ષિત વન તરીકે સૂચિબદ્ધ કોઈપણ જમીન અથવા જમીનના સંદર્ભમાં સરકારના અધિકારો સોંપી શકે છે".

ભારતમાં વરસાદના આધારે જંગલોનું વર્ગીકરણ

- ઉષ્ણકટિબંધીય સદાબહાર અને અર્ધ-સદાબહાર જંગલો:
- આ જંગલો પશ્ચિમ ઘાટના પશ્ચિમ ઢોળાવ, ઉત્તરપૂર્વીય પ્રદેશની ટેકરીઓ અને આંદામાન અને નિકોબાર ટાપુઓ પર જોવા મળે છે.
- આ 200 સે.મી. 22 °C થી વધુ વાર્ષિક વરસાદ અને સરેરાશ વાર્ષિક તાપમાન 22 °C થી વધુ ગરમ અને ભેજવાળા પ્રદેશોમાં જોવા મળે છે.
- ઉષ્ણકટિબંધીય સદાબહાર જંગલો સારી રીતે સ્તરીકૃત છે, જમીનની નજીકના સ્તરો અને ઝાડીઓ અને વેલાઓથી ઢંકાયેલા છે, નાના સંરચિત વૃક્ષો અને વૃક્ષોની વિશાળ વિવિધતા છે.
- આ જંગલોમાં વૃક્ષોની ઊંચાઈ 60 મીટર કે તેથી વધુ છે. આ જંગલોમાં પાંદડા પડવાનો, ફૂલ આવવાનો અને ફળ આવવાનો સમય અલગ-અલગ હોવાથી તે આખા વર્ષ દરમિયાન લીલાછમ દેખાય છે.
- આ પ્રદેશોના ઓછા વરસાદવાળા ભાગોમાં અર્ધ-સદાબહાર જંગલો જોવા મળે છે. આવા જંગલોમાં સદાબહાર અને ભેજવાળા પાનખર વૃક્ષોનું મિશ્રણ હોય છે. વધતી ઊંચાઈ અને ઉંચા પર્વતો આ જંગલોને સદાબહાર ગુણવત્તા આપે છે.
- ઉષ્ણકટિબંધીય પાનખર જંગલ:
- આ ભારતમાં સૌથી વધુ વ્યાપક જંગલો છે. આને 'મોન્સૂન ફોરેસ્ટ' પણ કહેવામાં આવે છે. તેઓ સામાન્ય રીતે એવા વિસ્તારોમાં જોવા મળે છે જ્યાં વરસાદ 70-200 સે.મી.ની વચ્ચે હોય છે. પાણીની ઉપલબ્ધતાના આધારે, આ જંગલોને ભેજવાળા અને સૂકા પાનખરમાં વહેંચવામાં આવ્યા છે.
- પર્વત વન:
- પર્વતીય પ્રદેશોમાં, વધતી ઊંચાઈ સાથે તાપમાનમાં ઘટાડો થવાને કારણે કુદરતી વનસ્પતિમાં ફેરફાર જોવા મળે છે.
- પર્વતીય જંગલોને બે શ્રેણીઓમાં વર્ગીકૃત કરી શકાય છે, ઉત્તરીય પર્વતીય જંગલો અને દક્ષિણ પર્વતીય જંગલો.
- ઉષ્ણકટિબંધીય કાંટાળું જંગલ:
- ઉષ્ણકટિબંધીય કાંટાળા જંગલો એવા વિસ્તારોમાં જોવા મળે છે જ્યાં 50 સે.મી. વરસાદ ઓછો છે. તેમાં વિવિધ પ્રકારનાં ઘાસ અને ઝાડીઓ છે. તેમાં દક્ષિણપશ્ચિમ પંજાબ, હરિયાણા, રાજસ્થાન, ગુજરાત, મધ્યપ્રદેશ અને ઉત્તર પ્રદેશના અર્ધ-શુષ્ક પ્રદેશોનો સમાવેશ થાય છે.
- આ જંગલોમાંના છોડ વર્ષના મોટા ભાગના ભાગમાં પાંદડા વિનાની ઝાડીવાળા વનસ્પતિ તરીકે જોવા મળે છે.
- સ્વેમ્પી ફોરેસ્ટ:
- તેઓ આંદામાન અને નિકોબાર ટાપુઓ અને ગંગા અને બ્રહ્મપુત્રાના ડેલ્ટા પ્રદેશોમાં જોવા મળે છે.
- આ ઉપરાંત તેઓ મહાનદી, ગોદાવરી અને કૃષ્ણા ડેલ્ટા જેવા વિસ્તારોમાં પણ જોવા મળે છે.

- આમાંના કેટલાક જંગલો ગાઢ અને અભેદ છે. આ સદાબહાર જંગલોમાં માત્ર મર્યાદિત સંખ્યામાં જ છોડ જોવા મળે છે.
- આમાં મૂળ હોય છે, જેમાં નરમ પેશી હોય છે જેથી છોડ પાણીમાં શ્વાસ લઈ શકે.
- તેમાં મુખ્યત્વે ફિસલિંગ પાઈન, મેન્ગ્રોવ ડેટ અને બુલેટવુડનો સમાવેશ થાય છે.

ભારતમાં વન કવરની સ્થિતિ

- ઈન્ડિયા ફોરેસ્ટ સ્ટેટસ રિપોર્ટ-2021 અનુસાર, છેલ્લા બે વર્ષમાં 1,540 ચોરસ કિલોમીટરના વધારાના કવર સાથે દેશમાં જંગલ અને વૃક્ષોના આવરણમાં સતત વધારો થઈ રહ્યો છે.
- મધ્યપ્રદેશમાં દેશમાં સૌથી વધુ જંગલો છે, ત્યારબાદ અરુણાચલ પ્રદેશ, છત્તીસગઢ, ઓડિશા અને મહારાષ્ટ્ર આવે છે.
- કુલ ભૌગોલિક વિસ્તારની ટકાવારી તરીકે વન કવરની દ્રષ્ટિએ ટોચના પાંચ રાજ્યો મિઝોરમ, અરુણાચલ પ્રદેશ, મેઘાલય, મણિપુર અને નાગાલેન્ડ છે.
- તેલંગાણા (3.07%), આંધ્રપ્રદેશ (2.22%) અને ઓડિશા (1.04%) જંગલ કવરમાં સૌથી વધુ વધારો દર્શાવતા રાજ્યો છે.
- અરુણાચલ પ્રદેશ, મણિપુર, મેઘાલય, મિઝોરમ અને નાગાલેન્ડ - પાંચ ઉત્તરપૂર્વીય રાજ્યોમાં વન કવરમાં સૌથી વધુ ઘટાડો થયો છે.

ગ્રેટર માલદીવ રિજનો ટેકટોનિક વિકાસ

- તાજેતરના અભ્યાસમાં, એક ભારતીય સંશોધક ટેકટોનિક ઉત્ક્રાંતિ અને ગ્રેટર માલદીવ રિજ (GMR) ની પ્રકૃતિ શોધી કાઢી છે.
- તે પશ્ચિમ હિંદ મહાસાગરમાં એક ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ ભૂગર્ભીય વિશેષતા છે, જેનું મૂળ અનેક વૈજ્ઞાનિક ચર્ચાઓનું કેન્દ્ર રહ્યું છે.
- આ અભ્યાસ ઈન્ડિયન ઈન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ જીઓમેગ્નેટીઝમ, મુંબઈ (વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી વિભાગની સ્વાયત્ત સંસ્થા) દ્વારા હાથ ધરવામાં આવ્યો હતો.

ટેકટોનિક પ્લેટ્સ

- ટેકટોનિક પ્લેટ (જેને લિથોસ્ફેરિક પ્લેટ પણ કહેવાય છે) એ ઘન ખડકનો વિશાળ, અનિયમિત આકારનો સ્લેબ છે, જેમાં સામાન્ય રીતે ખંડીય અને સમુદ્રી લિથોસ્ફિયર બંનેનો સમાવેશ થાય છે.
- લિથોસ્ફિયરમાં પોપડો અને ટોચનો આવરણ બંનેનો સમાવેશ થાય છે, જેની જાડાઈ દરિયાઈ પ્રદેશોમાં 5-100 કિમી છે. અને ખંડીય વિસ્તારોમાં લગભગ 200 કિ.મી. સુધી થાય છે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

- ટેકટોનિક પ્લેટનો ખ્યાલ સૌપ્રથમ વર્ષ 1967માં રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો.
- ટેકટોનિક પ્લેટ એ ખંડીય પ્લેટ અથવા સમુદ્રી પ્લેટ હોઈ શકે છે, જેના આધારે કોઈ ચોક્કસ પ્લેટનો સૌથી મોટો ભાગ ધરાવે છે.
- પેસિફિક પ્લેટ મુખ્યત્વે સમુદ્રી પ્લેટ છે, જ્યારે યુરેશિયન પ્લેટ ખંડીય પ્લેટ છે.
- ટેકટોનિક પ્લેટો સ્થિર નથી, પરંતુ નબળા ક્ષેત્રમાં સતત આડી ગતિ કરે છે.
- કેટલીકવાર આ પ્લેટો અથડાય છે, અલગ પડે છે અથવા એકબીજાની બાજુમાં સ્લાઈડ કરે છે જેના કારણે ધરતીકંપ અથવા જ્વાળામુખી ફાટી નીકળે છે.

મધ્ય-સમુદ્રીય રિજ

- 'મધ્ય સમુદ્રી રિજ' એ સમુદ્રના પાણી હેઠળની પર્વતમાળા છે, જે ટેકટોનિક પ્લેટો દ્વારા રચાય છે.

મોહોરોવિકિક નિઃસંદિગ્ધતા

- મોહોરોવિકિક ડિસકોન્ટિન્યુટી અથવા મોહો એ પોપડા અને આવરણ વચ્ચેની સીમા છે. આપેલ આકૃતિમાં લાલ રેખા આ સ્થાન દર્શાવે છે.
- ભૂસ્તરશાસ્ત્રમાં, "અસંગતતા" શબ્દનો ઉપયોગ તે સપાટી માટે થાય છે કે જેના પર ધરતીકંપના તરંગો તેમની ગતિમાં ફેરફાર કરે છે.
- આમાંની એક સપાટી દરિયાઈ તટપ્રદેશની નીચે સરેરાશ 8 કિમીની ઊંડાઈએ અને ખંડોની નીચે લગભગ 32 કિમીની સરેરાશ ઊંડાઈએ હાજર છે.
- આ વિરામ પર સિસ્મિક તરંગોની હિલચાલની તીવ્રતા જોવા મળે છે. આ સપાટીને મોહોરોવિકિક ડિસકોન્ટિન્યુટી તરીકે ઓળખવામાં આવે છે અથવા ઘણીવાર તેને 'મોહો' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
- ક્રોએશિયન સિસ્મોલોજિસ્ટ એન્ડ્રીજા મોહોરોવિકિક દ્વારા વર્ષ 1909 માં મોહો વિરામની શોધ કરવામાં આવી હતી.

ગ્રેટર માલદીવ રિજ

- માલદીવ રિજ એ સિસ્મિક રિજ છે જે સિસ્મિક પ્રવૃત્તિ સાથે સંકળાયેલ નથી. ભારતના દક્ષિણ-પશ્ચિમમાં પશ્ચિમ હિંદ મહાસાગરમાં સ્થિત આ પર્વતની સંપૂર્ણ તપાસ કરવામાં આવી નથી.
- સિસ્મિક રીજની રચના અને જીઓડાયનેમિક્સને સમજવું અત્યંત અગત્યનું છે (કારણ કે તે સમુદ્રના તટપ્રદેશના ઉત્ક્રાંતિને સમજવા માટે મહત્વપૂર્ણ માહિતી પ્રદાન કરે છે).

અભ્યાસ વિશે

- તે સેટેલાઈટથી મેળવેલા ઉચ્ચ-રિઝોલ્યુશન ગુરુત્વાકર્ષણ ડેટાની મદદથી પ્રથમ વખત જીએમઆર સાથે સંભવિત ભૂસ્તરશાસ્ત્રીય ક્રોસ-સેક્શનની લાક્ષણિકતા ધરાવે છે.
- સેટેલાઈટ 'ગ્રેવીટી ડેરિવ્ડ અનોમલીઝ' ક્રસ્ટલની રચનાને સમજવામાં ખૂબ મદદરૂપ થાય છે જ્યાં પરંપરાગત શિપબોર્ન જીઓફિઝિકલ ડેટા ક્યાં તો ઉપલબ્ધ નથી અથવા દુર્લભ છે.
- સંશોધકોએ ધાર્યું કે જીએમઆર સમુદ્રી પોપડાની નીચે હોઈ શકે છે.
- તે પૃથ્વીના પોપડા અને આવરણ (Isostasy) વચ્ચેના ગુરુત્વાકર્ષણ સંતુલનની સ્થિતિ પ્રદાન કરે છે અને મોટા ચાગોસ-લેકાડિવ રિજ (CLR) સિસ્ટમના ગ્રેટર માલદીવ રિજ સુધી.
- ભૂ-સંતુલન એ પૃથ્વીના લિથોસ્ફિયરના એક ભાગનું વધતું અથવા સંતુલન છે, જે ત્યારે થાય છે જ્યારે લિથોસ્ફિયરને ઉપર તરફ ધકેલતા ઉત્તેજક બળ અને લિથોસ્ફિયરને નીચે ખેંચતા ગુરુત્વાકર્ષણ બળનો ઉપયોગ સંતુલન જાળવવા માટે થાય છે. લોડ દૂર કરવામાં આવે છે અથવા ઉમેરવામાં આવે છે.
- આ અભ્યાસો મુખ્યત્વે ગુરુત્વાકર્ષણ વિસંગતતાઓના અર્થઘટન પર આધારિત છે (પેટ સપાટીની અંદર ઘનતાની બાજુની ભિન્નતાને કારણે ગુરુત્વાકર્ષણના ખેંચાણમાં નાના તફાવતો) બ્રોડબેન્ડ સિસ્મિક અને રીફ્રેક્ટિવ સિસ્મિક ડેટા સાથે, પ્રથમ વખત ગ્રેટર માલદીવ રિજ અને આસપાસના સમુદ્રી તટપ્રદેશો સાથે. મોહોની વિવિધતાનું ત્રિ-પરિમાણીય ચિત્ર.
- GMR ની ઉપર પૃથ્વીના પોપડા અને મેન્ટલ અથવા મોહોરોવિક ડિસકોન્ટિન્યુટી (MOHO) વચ્ચેની સીમાની ઊંડાઈનો વિસ્તાર અસરકારક સ્થિતિસ્થાપક જાડાઈના સુંદર ભિન્નતા સાથે વ્યવસ્થિત રીતે દર્શાવવામાં આવ્યો હતો.
- અભ્યાસમાં જાણવા મળ્યું છે કે મોહો MR સેગમેન્ટમાં વધુ ઊંડો છે અને ડીપ સી ચેનલ પ્રદેશ (DSC)માં દક્ષિણમાં છીછરો છે.
- જો કે, અસરકારક સ્થિતિસ્થાપક જાડાઈ (લિથોસ્ફિયરની મજબૂતાઈ માટે પ્રોક્સી) નું મૂલ્ય DSC પ્રદેશમાં MR કરતાં ઓછું હતું.
- રિયુનિયન હોટસ્પોટ વોલ્કેનિઝમ સાથે સંકળાયેલ અન્ડરપ્લેટેડ સામગ્રીની હાજરી સાથે, MR અને DSC પ્રદેશ કદાચ દરિયાઈ પ્રકૃતિનો હોઈ શકે છે.
- મોટાભાગની જ્વાળામુખીની પ્રવૃત્તિ પ્લેટની સીમાઓ સાથે અથવા તેની નજીક કેન્દ્રિત હોય છે, પરંતુ કેટલાક નોંધપાત્ર અપવાદો છે જેમાં આ પ્રવૃત્તિ પ્લેટોની અંદર થાય છે, જેને હોટસ્પોટ કહેવાય છે.

- સમગ્ર વિશ્વમાં આશરે 40 થી 50 હોટસ્પોટ હોવાનો અંદાજ છે.
- સંશોધન સૂચવે છે કે MR ની રચના મધ્ય-સમુદ્ર શિખરની નજીકના પ્રદેશમાં થઈ શકે છે (જ્યાં લિથોસ્ફેરિક પ્લેટ અથવા પ્રચારના કેન્દ્રની વિભિન્ન ગતિને કારણે નવો સમુદ્રી તળ રચાય છે).
- દરમિયાન ડીએસસી પ્રદેશ લાંબા રૂપાંતરણ તથાવની સ્થિતિમાં હતો (વિસ્તરણ કેન્દ્રો વચ્ચેનું એવું સરભર કે જે ન તો લિથોસ્ફિયરનું સર્જન કરે છે અને ન તો તેનો નાશ કરે છે), જે ગલન પ્રક્રિયાને અવરોધે છે અને 'પ્લમ રિજ ક્રિયાપ્રતિક્રિયા' દરમિયાન. યાગોસ અને એમઆર વચ્ચેનું અંતર વધ્યું હતું.
- મેન્ટલ પ્લુમ એ પૃથ્વીના પોપડાની નીચેનો વિસ્તાર છે જ્યાં મેગ્મા આસપાસના મેગ્મા કરતાં વધુ ગરમ છે.
- 'ટ્રાન્સફોર્મ ફોલ્ટ', ભૂસ્તરશાસ્ત્ર અને સમુદ્રશાસ્ત્રમાં, એક પ્રકારનો દોષ છે જેમાં બે ટેક્ટોનિક પ્લેટો એકબીજાથી આગળ વધે છે.

અભ્યાસનું મહત્વ

- આ અભ્યાસ મૂળ ગોડવાનાલેન્ડના વિચ્છેદ અને પુનઃવિસ્તરણમાં મદદ કરી શકે છે જેના કારણે ખંડોની હાલની ગોઠવણી, ખંડીય વિભાજન અને હિંદ મહાસાગરમાં સમુદ્રી તટપ્રદેશની રચના થઈ.

ગિલોય/ગુડુચી

- તાજેતરમાં આયુષ મંત્રાલયે ફરી એકવાર પુનરોચ્ચાર કર્યો છે કે ગિલોય/ગુડુચી (ટીનોસ્પોરા કોર્ડિફોલિયા) એક સુરક્ષિત દવા છે અને ઉપલબ્ધ ડેટા મુજબ, તેની શરીર પર કોઈ ઝેરી અસર થતી નથી.
- અગાઉ, મીડિયાના કેટલાક વિભાગોએ ફરી એકવાર ગિલોય/ગુડુચીને લીવર ફેલ્ચોર સાથે જોડ્યું છે.
- આયુષ મંત્રાલય અનુસાર, કોઈપણ દવાની સલામતી તેનો ઉપયોગ કેવી રીતે થઈ રહી છે તેના પર નિર્ભર કરે છે. દવાની માત્રા એ મુખ્ય પરિબળ છે જે તે ચોક્કસ દવાની સલામતી નક્કી કરે છે.

મુખ્યમુદ્દા

- ગિલોય/ગુડુચી વિશે:
- ગિલોય એ ઝાડના ટેકા પર ઉગતી ઝાડી છે, જે 'મેનિસપરમેસી' વનસ્પતિ પરિવારની છે.
- આ છોડ ભારતમાં સ્થાનિક છે, પરંતુ તે ચીન, ઓસ્ટ્રેલિયા અને આફ્રિકાના ઉષ્ણકટિબંધીય પ્રદેશોમાં પણ જોવા મળે છે.
- તેનો ઉપયોગ તાવ, ચેપ, ઝાડા અને ડાયાબિટીસ સહિતની સમસ્યાઓની વ્યાપક શ્રેણીની સારવાર માટે થાય છે.

- ગિલોય/ગુડુચીના ઔષધીય ઉપયોગો:
- વિવિધ મેટાબોલિક ડિસઓર્ડરની સારવારમાં તેના સ્વાસ્થ્ય લાભો અને રોગપ્રતિકારક શક્તિ બૂસ્ટર તરીકે તેની સંભવિતતા પર વિશેષ ધ્યાન આપવામાં આવે છે.
- એન્ટીઓક્સિડન્ટ તરીકે, એન્ટિ-હાયપરગ્લાયકેમિક, એન્ટિ-હાયપરલિપિડેમિક, હેપેટોપ્રોટેક્ટિવ, કાર્ડિયોવેસ્ક્યુલર પ્રોટેક્ટિવ, ન્યુરોપ્રોટેક્ટીવ, ઓસ્ટિઓપ્રોટેક્ટીવ, રેડિયોપ્રોટેક્ટીવ, એન્ટી-ડિપ્રેસન, એડેપ્ટોજેનિક, એનાલેસિક, બળતરા વિરોધી, એન્ટિપ્રાયરેટિક, એન્ટિ-ડાયરસિસ અને એન્ટિ-ડિઅરલનો ઉપયોગ થાય છે. અને તેને કેન્સર વિરોધી તરીકે પણ જોવામાં આવે છે.
- તેનો ઉપયોગ મેટાબોલિક, અંતઃસ્ત્રાવી અને અન્ય ઘણા રોગોની સારવાર માટે તબીબી વિજ્ઞાનના મુખ્ય ઘટક તરીકે થાય છે જ્યારે માનવ આયુષ્ય વધારવામાં મદદ કરે છે.
- તે પરંપરાગત દવા પ્રણાલીઓમાં તેની વ્યાપક ઉપચારાત્મક એપ્લિકેશનો માટે લોકપ્રિય ઔષધિ છે અને તેનો ઉપયોગ COVID-19 ના નિયંત્રણમાં થાય છે.

'ન્યૂ જીકો' ને આર્મી ટેગ

- તાજેતરમાં પશુચિકિત્સકોની એક ટીમે મેઘાલયના ઉમરોઈ મિલિટરી સ્ટેશનના જંગલી ભાગમાં 'બેન્ટ-ટોડ ગેકો' ગરોળીની નવી પ્રજાતિની હાજરી નોંધાવી છે.
- તેનું વૈજ્ઞાનિક નામ કાયોડાક્ટિલસ એક્ઝેરિટસ છે અને તેનું અંગ્રેજી નામ 'ઇન્ડિયન આર્મીનું બેન્ટ-ટોડ ગેકો' છે.
- આ ઉપરાંત, અન્ય એક નવી 'બેન્ટ-ટોડ જીકો' નું નામ મિઝોરમના સિયાહા જિલ્લા (જ્યાંથી તે મળી આવ્યું હતું)ના નામ પરથી 'સિટોડેક્ટીલસ સિયાહેન્સિસ' રાખવામાં આવ્યું હતું.
- હર્પેટોલોજિસ્ટ અથવા સરિસૃપ વૈજ્ઞાનિક એક એવી વ્યક્તિ છે જે સરિસૃપ અને ઉભયજીવી પ્રાણીઓના અભ્યાસમાં નિષ્ણાત છે.

ગેકો

- જીકો સજીવોના સરિસૃપ વર્ગમાં આવે છે અને તે એન્ટાર્કટિકા સિવાયના તમામ ખંડોમાં જોવા મળે છે.
- આ રંગબેરંગી ગરોળીઓએ વરસાદી જંગલોથી લઈને રણ અને ઠંડા પર્વતના ઢોળાવ સુધીના રહેઠાણો સાથે પોતાને અનુકૂળ બનાવ્યા છે.
- લાંબા સમય સુધી, જીકોએ અસ્તિત્વ ટકાવી રાખવા અને શિકારીને ટાળવા માટે કેટલીક વિશિષ્ટ શારીરિક લાક્ષણિકતાઓ વિકસાવી છે.

- ગેકો તેની પૂંછડીથી ઘણા હેતુઓ પૂરા કરે છે. ડાળીઓ પર ચડતી વખતે, તે તેમના વજનને સંતુલિત કરવામાં મદદ કરે છે અને ચરબીનો સંગ્રહ કરવા માટે બળતણની ટાંકી તરીકે કામ કરે છે તેમજ પર્યાવરણમાં અદૃશ્ય રહેવામાં મદદ કરે છે.
- ગેકો શિકારી દ્વારા પકડતી વખતે તેમની પૂંછડીઓ છોડવા માટે સક્ષમ છે.
- જીકોની મોટાભાગની પ્રજાતિઓ નિશાયર હોય છે, જેનો અર્થ છે કે તે રાત્રે સક્રિય હોય છે, પરંતુ દિવસ દરમિયાન સક્રિય રહેતી જીકો પ્રજાતિઓ જંતુઓ, ફળો અને ફૂલોના પરાગ પર આધારિત હોય છે.
- મોટા ભાગના જીકો જ્યારે પોતાના પ્રદેશનું રક્ષણ કરતા હોય કે ભાગીદારને આકર્ષતા હોય ત્યારે કલરવિંગ, ભસવા અને ક્લિક કરવા જેવા અવાજો કરે છે.
- જીકોની ઘણી પ્રજાતિઓ છે. તેમની સંરક્ષણ સ્થિતિ, પ્રજાતિઓના આધારે, ઓછામાં ઓછી ચિંતા (એલસી) થી લઈને વિવેચનાત્મક રીતે જોખમમાં મૂકવા સુધીની હોય છે.

એક શિંગડાવાળા ગેંડા

- હાલમાં જ આસામના કાઝીરંગા નેશનલ પાર્કમાં વિશ્વ વિખ્યાત 'ગ્રેટર વન-હોર્નેડ ગેંડા'ના શિકારનો મામલો સામે આવ્યો છે.

મુખ્યમુદ્દા

- પરિચય:
- ગેંડાની કુલ પાંચ પ્રજાતિઓ છે - આફ્રિકામાં સફેદ અને કાળા ગેંડા, આફ્રિકામાં એક શિંગડાવાળા ગેંડા, એશિયામાં જાવા અને સુમાત્રાન ગેંડા (જાવાન અને સુમાત્રાન ગેંડાની પ્રજાતિ).
- IUCN લાલ યાદીમાં સ્થાન:
- કાળો ગેંડો: ગંભીર રીતે જોખમમાં મુકાયો છે. બંને આફ્રિકન પ્રજાતિઓમાં સૌથી નાની છે.
- સફેદ ગેંડો: જોખમ અથવા કટોકટીની નજીક. સંશોધનકારોએ આ 'વિટ્રો ફર્ટિલાઇઝેશન' (આઈવીએફ) પ્રક્રિયાઓનો ઉપયોગ કરીને ઉત્તરી સફેદ ગેંડાનો ગર્ભ બનાવ્યો છે.
- એક શિંગડાવાળો ગેંડો: અભેદ.
- જાવા: ગંભીર રીતે જોખમમાં મુકાયેલું છે.
- સુમાત્રાન ગેંડો: ગંભીર રીતે જોખમમાં મુકાયો છે.
- ભારતમાં એક શિંગડાવાળા ગેંડા જ જોવા મળે છે.
- ગેંડાની પ્રજાતિઓમાં એક શિંગડાવાળો ગેંડો (ભારતીય ગેંડો) સૌથી મોટો છે.
- આ ગેંડાની ઓળખ એક જ કાળા શિંગડા અને ચામડીના પડવાળા કથ્થઈ રંગથી થાય છે.
- તેઓ મુખ્યત્વે ઘાસ, પાંદડા, ઝાડી-ઝાંખરા અને વૃક્ષો, ફળો અને જળચર છોડની ડાળીઓ ચરાવે છે.

- રહેઠાણ:
- આ પ્રજાતિ ઈન્ડો-નેપાળ, ઉત્તરી પશ્ચિમ બંગાળ અને આસામના તરાઈ ક્ષેત્ર સુધી મર્યાદિત છે.
- ભારતમાં ગેંડા મુખ્યત્વે આસામ, પશ્ચિમ બંગાળ અને ઉત્તર પ્રદેશમાં જોવા મળે છે.
- આસામમાં ચાર સંરક્ષિત વિસ્તારો (પોબીટોરા વન્યજીવન અભયારણ્ય, રાજીવ ગાંધી ઓરંગ રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાન, કાઝીરંગા રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાન અને માનસ રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાન)માં 2,640 ગેંડાઓ છે.
- જેમાંથી લગભગ 2400 ગેંડા કાઝીરંગા નેશનલ પાર્ક અને ટાઇગર રિઝર્વમાં છે.
- સુરક્ષાની સ્થિતિ:
- આઈયુસીએનની રેડ લિસ્ટ: સંવેદનશીલ.
- CITES: પરિશિષ્ટ I (તે 'લુપ્તપ્રાય' પ્રજાતિઓને આવરી લે છે, જે વેપારને કારણે વધુ જોખમમાં હોઈ શકે છે.)
- વાઈલ્ડલાઈફ પ્રોટેક્શન એક્ટ, 1972: શિક્ષુલ-આઈ
- ખતરો:
- હોર્ન માટે શિકાર
- રહેઠાણનું નુકસાન
- વસ્તી ગીચતા
- આનુવંશિક વૈવિધ્યતામાં ઘટાડો
- ભારત દ્વારા સંરક્ષણના પ્રયાસો:
- રાઈનો રેન્જના પાંચ દેશો (ભારત, ભૂતાન, નેપાળ, ઈન્ડોનેશિયા અને મલેશિયા)એ આ પ્રજાતિઓના સંરક્ષણ અને સંરક્ષણ માટે એશિયન રાઈનોઝ, 2019 પર નવી દિલ્હી ઘોષણાપત્ર પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે.
- તાજેતરમાં, પર્યાવરણ, વન અને આબોહવા પરિવર્તન મંત્રાલયે (એમઓઈએફસીસી) દેશના તમામ ગેંડાઓ માટે ડીએનએ પ્રોફાઇલ બનાવવા માટે એક પ્રોજેક્ટ શરૂ કર્યો છે.
- રાષ્ટ્રીય ગેંડા સંરક્ષણ વ્યૂહરચના: તેને વર્ષ 2019 માં એક શિંગડાવાળા ગેંડાના સંરક્ષણ માટે શરૂ કરવામાં આવી હતી.
- ઈન્ડિયન રાઈનો વિઝન 2020: તેને વર્ષ 2005માં લોન્ચ કરવામાં આવ્યું હતું. ઈન્ડિયન રાઈનો વિઝન 2020 એ ભારતના આસામ રાજ્યમાં સ્થિત સાત સંરક્ષિત વિસ્તારોમાં ફેલાયેલા એક શિંગડાવાળા ગેંડાઓની વસ્તી 2020 સુધીમાં વધારીને 3,000 થી વધુ કરવાનો એક મહત્વાકાંક્ષી પ્રયાસ હતો.

કોઆલા : લુપ્તપ્રાય પ્રજાતિ

- તાજેતરમાં ઓસ્ટ્રેલિયાએ સત્તાવાર રીતે કોઆલાને 'લુપ્તપ્રાય' પ્રજાતિ તરીકે જાહેર કરી છે.

લુપ્તપ્રાય તરીકે જાહેર થવાનું કારણ

- ઓસ્ટ્રેલિયાની કોઆલા વસ્તી બે દાયકા કરતાં વધુ સમયથી લુપ્ત થવાની આરે છે. NSW (ન્યૂ સાઉથ વેલ્સ) માં કોઆલાની વસ્તી 2001 થી 33% થી ઘટીને 61% થઈ ગઈ છે.
- પ્રાણી અધિકાર જૂથો અને સંરક્ષણવાદીઓ દ્વારા ઘણી માંગણીઓ કરવા છતાં, સરકાર પર પ્રજાતિઓને બચાવવા માટે ઓછું કામ કરવાનો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો છે. કોઆલાને વર્ષ 2012માં "સંવેદનશીલ" તરીકે જાહેર કરવામાં આવી હતી.
- ઓસ્ટ્રેલિયામાં 2019ની આપત્તિજનક આગ દરમિયાન, જે હવે 'બ્લેક સમર' તરીકે ઓળખાય છે, લગભગ 60,000 કોઆલાઓ અસરગ્રસ્ત થયા હતા, જેના કારણે તેમના વિશાળ રહેણાંક વિસ્તારો રહેવાલાયક નથી.
- બીજો મોટો ખતરો ક્લેમીડિયાનો ફેલાવો છે, જે એક જાતીય સંક્રમિત રોગ છે જે કોઆલાસમાં પ્રજનન માર્ગમાં અંધત્વ અને અલ્સરનું કારણ બને છે.

મહત્વ

- કોઆલાઓ માટે 'એન્જેન્ડર્ડ' સ્ટેટસનો અર્થ એ છે કે ઓસ્ટ્રેલિયાના રાષ્ટ્રીય પર્યાવરણીય કાયદા હેઠળ તેમને અને તેમના વન વસવાટને વધુ રક્ષણ આપવામાં આવશે.

કોઆલા

- પરિચય:
- કોઆલા એ ઓસ્ટ્રેલિયાના જંગલોમાં વૃક્ષો પર રહેતા પ્રાણીની દુર્લભ પ્રજાતિ છે. કોઆલા એ ફાસ્કોલાક્ટીડિ જીનસનું છેલ્લું દુર્લભ પ્રાણી છે.
- આ શાકાહારી મર્સુપિયલ સસ્તન પ્રાણીઓ છે જે તેમના બાળકોને તેમના પેટ પર બનાવેલા પાઉચમાં રાખે છે.
- નોંધનીય છે કે મર્સુપિયલ્સના નવજાત શિશુઓ અન્ય સસ્તન પ્રાણીઓના નવજાત શિશુઓ કરતા ઓછા વિકસિત હોય છે અને જન્મ પછી લાંબા સમય સુધી (કેટલાક અઠવાડિયા અથવા મહિનાઓ સુધી) તેમની માતાના ગર્ભાશયમાં વિકાસ પામે છે.
- તેઓ વોમ્બેટ્સ, તેમના નજીકના જીવંત સંબંધીઓ સાથે ઘણી લાક્ષણિકતાઓ શેર કરે છે.
- પ્રાકૃતિક નિવાસસ્થાન:
- કોઆલાઓનું વિશિષ્ટ નિવાસસ્થાન ખુલ્લું નીલગીરી વૂડલેન્ડ છે અને તેમના મોટાભાગના આહારમાં વૃક્ષોના પાંદડાઓનો

સમાવેશ થાય છે. સામાજિક વર્તનની દ્રષ્ટિએ, કોઆલા અસામાજિક પ્રાણીઓ છે અને સામાન્ય રીતે ભાવનાત્મક બંધન માત્ર માતા અને સંતાન વચ્ચે જ જોવા મળે છે.

- તે ઓસ્ટ્રેલિયાનું સ્થાનિક પ્રાણી છે.
- નીલગીરીના પાંદડામાં પોષક તત્વોના નીચા સ્તરને કારણે, કોઆલા દરરોજ 18 કલાક સુધી સૂઈ શકે છે.
- IUCN સ્થિતિ:
- સંવેદનશીલ
- જોખમ:
- આવાસનો વિનાશ, આબોહવા પરિવર્તન અને ગંભીર હવામાન (દુષ્કાળ, ભારે તાપમાન).

પ્રશ્નોત્તરી

- 1) કોઆલા : લુપ્તપ્રાય પ્રજાતિ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. કોઆલા એ ઓસ્ટ્રેલિયાના જંગલોમાં વૃક્ષો પર રહેતા પ્રાણીની દુર્લભ પ્રજાતિ છે. કોઆલા એ ફાસ્કોલાક્ટીડિ જીનસનું છેલ્લું દુર્લભ પ્રાણી છે.
2. આ શાકાહારી મર્સુપિયલ સસ્તન પ્રાણીઓ છે જે તેમના બાળકોને તેમના પેટ પર બનાવેલા પાઉચમાં રાખે છે.
3. મર્સુપિયલ્સના નવજાત શિશુઓ અન્ય સસ્તન પ્રાણીઓના નવજાત શિશુઓ કરતા ઓછા વિકસિત હોય છે અને જન્મ પછી લાંબા સમય સુધી (કેટલાક અઠવાડિયા અથવા મહિનાઓ સુધી) તેમની માતાના ગર્ભાશયમાં વિકાસ પામે છે. ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

(A) માત્ર 1 અને 3

(B) માત્ર 2 અને 3

(C) માત્ર 1 અને 2

(D) 1, 2 અને 3

- 2) એક શિંગડાવાળા ગેંડા સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. આ પ્રજાતિ ઈન્ડો-નેપાળ, ઉત્તરી પશ્ચિમ બંગાળ અને આસામના તરાઈ ક્ષેત્ર સુધી મર્યાદિત છે.
2. ભારતમાં ગેંડા મુખ્યત્વે આસામ, પશ્ચિમ બંગાળ અને ઉત્તર પ્રદેશમાં જોવા મળે છે.
3. આસામમાં ચાર સંરક્ષિત વિસ્તારો (પોબીટોરા વન્યજીવન અભયારણ્ય, રાજીવ ગાંધી ઓરંગ રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાન, કાઝીરંગા રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાન અને માનસ રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાન)માં 2,640 ગેંડાઓ છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

(A) માત્ર 1 અને 3

(B) માત્ર 2 અને 3

(C) માત્ર 1 અને 2

(D) 1, 2 અને 3

3) 'ન્યૂ જીકો' ને આર્મી ટેગ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. જીકો સજીવોના સરિસૃપ વર્ગમાં આવે છે અને તે એન્ટાર્કટિકા સિવાયના તમામ ખંડોમાં જોવા મળે છે.
2. આ રંગબેરંગી ગરોળીઓએ વરસાદી જંગલોથી લઈને રણ અને ઠંડા પર્વતના ઢોળાવ સુધીના રહેઠાણો સાથે પોતાને અનુકૂળ બનાવ્યા છે.
3. લાંબા સમય સુધી, જીકોએ અસ્તિત્વ ટકાવી રાખવા અને શિકારીને ટાળવા માટે કેટલીક વિશિષ્ટ શારીરિક લાક્ષણિકતાઓ વિકસાવી છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

4) ગિલોય/ગુડુચી સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. ગિલોય એ ઝાડના ટેકા પર ઉગતી ઝાડી છે, જે 'મેનિસપરમેસી' વનસ્પતિ પરિવારની છે.
2. આ છોડ ભારતમાં સ્થાનિક છે, પરંતુ તે ચીન, ઓસ્ટ્રેલિયા અને આફ્રિકાના ઉષ્ણકટિબંધીય પ્રદેશોમાં પણ જોવા મળે છે.
3. તેનો ઉપયોગ તાવ, ચેપ, ઝાડા અને ડાયાબિટીસ સહિતની સમસ્યાઓની વ્યાપક શ્રેણીની સારવાર માટે થાય છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

5) ગ્રેટર માલદીવ રિજનો ટેકટોનિક વિકાસ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. ટેકટોનિક પ્લેટ (જેને લિથોસ્ફેરિક પ્લેટ પણ કહેવાય છે) એ ઘન ખડકનો વિશાળ, અનિયમિત આકારનો સ્લેબ છે, જેમાં સામાન્ય રીતે ખંડીય અને સમુદ્રી લિથોસ્ફિયર બંનેનો સમાવેશ થાય છે.
2. લિથોસ્ફિયરમાં પોપડો અને ટોચનો આવરણ બંનેનો સમાવેશ થાય છે, જેની જાડાઈ દરિયાઈ પ્રદેશોમાં 5-100 કિમી છે અને ખંડીય વિસ્તારોમાં લગભગ 200 કિ.મી. સુધી થાય છે.
3. ટેકટોનિક પ્લેટનો ખ્યાલ સૌપ્રથમ વર્ષ 1967માં રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

6) આરક્ષિત વન સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. આરક્ષિત જંગલો એ સૌથી વધુ પ્રતિબંધિત જંગલો છે અને રાજ્ય સરકાર દ્વારા કોઈપણ જંગલની જમીન અથવા બંજર જમીન પર બનાવવામાં આવે છે જે સરકારની મિલકત છે.
2. રાજ્ય સરકારને અનામત જમીન સિવાયની કોઈપણ જમીનની રચના કરવાનો અધિકાર છે જેના પર સરકારની માલિકીનો અધિકાર છે અને આવા જંગલોના ઉપયોગ અંગેના નિયમો બહાર પાડવાની સત્તા ધરાવે છે.
3. ગ્રામ્ય જંગલો એ એવા જંગલો છે કે જેના સંદર્ભમાં રાજ્ય સરકાર "કોઈપણ ગામ સમુદાયને આરક્ષિત વન તરીકે સૂચિબદ્ધ કોઈપણ જમીન અથવા જમીનના સંદર્ભમાં સરકારના અધિકારો સોંપી શકે છે".

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાના ટોપર્સ વિદ્યાર્થીઓ માટેનું નં. 1 મેગેઝિન

ICE® MAGIC

અર્ધવાર્ષિક કરન્ટ અફેર્સ

6 MONTHS
CURRENT AFFAIRS
July to December

NOW AVAILABLE

આ પુસ્તક તમામ અગ્રગણ્ય બુક સ્ટોર અને ICEONLINE.IN પર ઉપલબ્ધ છે

GPSC 1/2, Dy.SO, Dy.MAMLATDAR, RFO, ઓફિસ સુપ્રિન્ટેન્ડેન્ટ, બિનસચિવાલય, તબાદી, PSI, ASI, CONSTABLE તથા વર્ગ - 3 સહિતની તમામ સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ માટે ઉપયોગી

ગુરુ રવિદાસ જયંતિની દેશભરમાં ઉજવણી કરવામાં આવી

- ગુરુ રવિદાસના જન્મદિવસની યાદમાં 16 ફેબ્રુઆરી, 2022 ના રોજ ગુરુ રવિદાસ જયંતિની ઉજવણી કરવામાં આવી હતી.

મુખ્ય બિંદુ

- આ તહેવાર ઉત્તર ભારતમાં ખાસ કરીને પંજાબમાં ખૂબ જ ઉત્સાહ સાથે ઉજવવામાં આવે છે.
- આ દિવસ ભારતીય કવિ-સંત રવિદાસનો જન્મદિવસ છે અને તે માઘ પૂર્ણિમાના દિવસે ઉજવવામાં આવે છે.

ગુરુ રવિદાસ કોણ હતા?

- ગુરુ રવિદાસ અથવા ભગત રવિદાસ એક પ્રખ્યાત સંત હતા જેમને ભક્તિ ચળવળમાં તેમના યોગદાન માટે યાદ કરવામાં આવે છે. તેઓ સંત કબીરના સમકાલીન હતા.
- ગુરુ રવિદાસનો જન્મ ઉત્તર પ્રદેશના સર ગોવર્ધનપુર ગામમાં થયો હતો.
- તેઓ માનવ અધિકારના હિમાયતી અને પ્રગતિશીલ વિચારક હતા જેમણે તેમની કવિતાઓ અને આધ્યાત્મિકતા પર આધારિત ઉપદેશો દ્વારા સમાનતાનો સંદેશ ફેલાવ્યો હતો.
- તેમના લખેલા શ્લોકો શીખ ગ્રંથ “ગુરુ ગ્રંથ સાહિબ” માં સમાવિષ્ટ છે.
- તેમને રવિદાસીય ધર્મના સ્થાપક માનવામાં આવે છે.

આ દિવસ કેવી રીતે ઉજવવામાં આવે છે?

- ગુરુ રવિદાસ જયંતિની ઉજવણી માટે અમૃતબાની ગુરુ રવિદાસ જીનું પઠન કરવામાં આવે છે. ખાસ આરતી કરવામાં આવે છે તેમજ શેરીઓમાં નગર કીર્તન કાઢવામાં આવે છે. આ ઉપરાંત ભક્તો નદીમાં નાહવા માટે ભેગા થાય છે. ગુરુ રવિદાસને સમર્પિત મંદિરોમાં પૂજા કરવામાં આવે છે. વારાણસીના સીર ગોવર્ધનપુરમાં શ્રી ગુરુ રવિદાસ જન્મસ્થાન મંદિરમાં તેમને અને તેમના ઉપદેશોને યાદ કરવા માટે આ તહેવાર ઉજવવામાં આવે છે.

આ દિવસ ક્યારે ઉજવવામાં આવે છે?

- ગુરુ રવિદાસ જયંતિ હિન્દુ કેલેન્ડર મુજબ માઘ મહિનાની પૂર્ણિમાના દિવસે ઉજવવામાં આવે છે. ગ્રેગોરિયન કેલેન્ડર મુજબ, આ તહેવાર ફેબ્રુઆરી મહિનામાં આવે છે.

બિહારમાં 15 ફેબ્રુઆરીને શહીદ દિવસ તરીકે ઉજવવામાં આવશે

- તાજેતરમાં બિહારના મુખ્યમંત્રી નીતિશ કુમારે જાહેરાત કરી હતી કે, હવે 15 ફેબ્રુઆરીને “શહીદ દિવસ” તરીકે ઉજવવામાં આવશે.

મુખ્ય બિંદુ

- બિહારના મુંગેર જિલ્લાના તારાપુર શહેરમાં 90 વર્ષ પહેલાં પોલીસ દ્વારા માર્યા ગયેલા 34 સ્વાતંત્ર્ય સેનાનીઓના સન્માનમાં 15 ફેબ્રુઆરીએ શહીદ દિવસ તરીકે ઉજવવામાં આવશે.
- અમૃતસરમાં 1919ના જલિયાવાલા બાગ પછી બ્રિટિશ પોલીસ દ્વારા થયેલો સૌથી મોટો હત્યાકાંડ હોવા છતાં આ સ્વાતંત્ર્ય સેનાનીઓને ક્યારેય તેમનો હક મળ્યો નથી.
- વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ તેમના જાન્યુઆરી 2021ના મન કી બાત રેડિયો સંબોધનમાં તારાપુર હત્યાકાંડનો ઉલ્લેખ કર્યો હતો.

તારાપુર હત્યાકાંડ

- આ ઘટના 15 ફેબ્રુઆરી, 1932 ના રોજ બની હતી, જ્યારે યુવા સ્વાતંત્ર્ય સેનાનીઓના એક જૂથે તારાપુરના થાના ભવનમાં રાષ્ટ્રધ્વજ ફરકાવવાની યોજના બનાવી હતી. પોલીસને તેમની યોજનાની જાણ ન હતી પરંતુ કેટલાક અધિકારીઓ સ્થળ પર હાજર હતા. આ દરમિયાન પોલીસે તેમના પર નિર્દયતાથી લાઠીચાર્જ કર્યો હતો. લાઠીચાર્જ છતાં, એક સ્વાતંત્ર્ય સેનાની (ગોપાલ સિંહ) થાણા ભવન પર ધ્વજ ફરકાવવામાં સફળ રહ્યો. 4,000 લોકોના વિશાળ ટોળાએ પોલીસ પર પથ્થરમારો કર્યો, જેમાં નાગરિક વહીવટી અધિકારી ઘાયલ થયા. જવાબમાં પોલીસે ભીડ પર અંધાદૂંધ ગોળીબાર કર્યો હતો. લગભગ 75 રાઉન્ડ ફાયરિંગ કરવામાં આવ્યું હતું, જે બાદ 34 મૃતદેહો સ્થળ પરથી મળી આવ્યા હતા.

સ્વાતંત્ર્ય સેનાનીઓનું સન્માન

- 1967માં તારાપુરના ધારાસભ્ય બી.એન. પ્રશાંત (મહામાયા પ્રસાદ સિંહાની આગેવાની હેઠળની બિહાર સરકાર દરમિયાન) આ સ્વતંત્રતા સેનાનીઓ માટે માન્યતાની માંગણી કરનાર સૌપ્રથમ હતા. 1984 માં, ચંદ્રશેખર સિંહની સરકારે સ્મારકના નિર્માણ માટે થાણા ભવન સામે 100 ચોરસ ફૂટ

જમીન સમર્પિત કરી. તેમણે આરસની તકતી સ્થાપિત કરી, જેમાં ઓળખાયેલા સ્વાતંત્ર્ય સેનાનીઓના નામ હતા.

છત્રપતિ શિવાજી મહારાજની જન્મજયંતિની ઉજવણી

- 19 ફેબ્રુઆરી એ મહાન મરાઠા શાસક છત્રપતિ શિવાજી મહારાજની જન્મજયંતિ ઉજવવામાં આવી હતી. મહારાષ્ટ્રમાં 19મી ફેબ્રુઆરીના રોજ છત્રપતિ શિવાજી મહારાજનો જન્મદિવસ ભવ્ય રીતે ઉજવવામાં આવે છે.

છત્રપતિ શિવાજી મહારાજ

- શિવાજીનો જન્મ 19 ફેબ્રુઆરી, 1630ના રોજ શિવનેરી કિલ્લામાં જીજાબાઈ અને શાહજી ભોંસલેને ત્યાં થયો હતો. શિવાજી મરાઠા રાષ્ટ્રના મહાન નેતા અને નિર્માતા હતા. તેણે તમામ અવરોધો સામે, શક્તિશાળી મુઘલો સામે લડીને ડેક્કનમાં હિન્દુ સામ્રાજ્યની સ્થાપના કરી. તેમણે મુઘલ શાસક ઔરંગઝેબના જુલમ સામે લડવા માટે જનતાને પ્રેરિત અને એક કર્યા, તેમનામાં ગૌરવ અને રાષ્ટ્રવાદની ભાવના જગાડી.
- તેમણે અસરકારક નાગરિક અને લશ્કરી વહીવટ સાથે તેમના સામ્રાજ્યને સ્થિર કર્યું. તે પોતાના રાજ્યમાં તમામ ધર્મો અને સંપ્રદાયો પ્રત્યે સહિષ્ણુ હતા. તેમણે મહેસૂલ વસૂલાતમાં સિસ્ટમો રજૂ કરી.

મહારાજા સૂરજમલ

- તાજેતરમાં, વડા પ્રધાને મહારાજા સૂરજમલને તેમની જન્મજયંતિ પર શ્રદ્ધાંજલિ આપી હતી.

મહારાજા સૂરજમલ

- તેણે 18મી સદીમાં શાસન કર્યું અને તે જાટ સરદાર બદન સિંહના પુત્ર હતા.
- તે એક મહાન નેતા, મહાન ફાઈટર, એક મહાન રાજદ્વારી અને તેમના સમયના મહાન રાજનેતા હતા.
- તેમની રાજકીય સમજ, સ્થિર બુદ્ધિ અને સ્પષ્ટ દૃષ્ટિકોણને કારણે આધુનિક લેખક દ્વારા તેમનું વર્ણન “જાટ લોકોનો પ્લેટો” અને “જાટ ઓડીસિયસ” તરીકે કરવામાં આવ્યું હતું.
- તેમણે હિન્દુઓ અને મુસ્લિમોના વિવિધ જૂથોને એક કર્યા અને તેમની વચ્ચે એકતા સ્થાપિત કરી.
- તેમણે અન્ય ધર્મોના રાજાઓ દ્વારા બાંધવામાં આવેલા ઐતિહાસિક સ્મારકોની દેખરેખ રાખી અને લોકોને તેમની યોગ્યતા અનુસાર ઉચ્ચ હોદ્દા પર નિયુક્ત કર્યા, તેમની જાતિને ધ્યાનમાં લીધા વિના.

- તેઓ માનતા હતા કે માનવતા એ જ માણસનો ધર્મ છે.
- તેમણે “એક રાષ્ટ્ર તરીકે ભારત” ની કલ્પના કરી અને રાષ્ટ્રીય એકતા સ્થાપિત કરવા માટે પોતાનું જીવન સમર્પિત કર્યું.
- મહારાજા સૂરજમલ ખેડૂતોને સમાજનો સૌથી મહત્વપૂર્ણ વર્ગ માનતા હતા અને તેમનું ખૂબ સન્માન કરતા હતા.
- તેમણે વ્યક્તિગત રીતે ખેડૂતોની સમસ્યાઓ સાંભળી અને તેના ઉકેલ માટે સુધારાની શરૂઆત કરી.
- તેમના નામની કેટલીક સંસ્થાઓમાં મહારાજા સૂરજમલ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ટેકનોલોજી અને મહારાજા સૂરજમલ બ્રિજ યુનિવર્સિટી, ભરતપુરનો સમાવેશ થાય છે.
- એવું માનવામાં આવે છે કે ડિસેમ્બર 1763 માં હિંડોન નદીના કિનારે મુઘલ સરદાર નજીબ-અદ-દૌલાહની સેના દ્વારા ઓચિંતા હુમલામાં મહારાજાનું મૃત્યુ થયું હતું.

મહારાજા સૂરજમલની લશ્કરી મુલાકાત

- જયપુર રજવાડાના મહારાજા જયસિંહ સાથે તેમના સારા સંબંધો હતા.
- જયસિંહના મૃત્યુ પછી, તેમના પુત્ર ઈશ્વરી સિંહ અને માધો સિંહ વચ્ચે રજવાડાના ઉત્તરાધિકારી માટે લડાઈ શરૂ થઈ.
- સૂરજમલ મોટા પુત્ર ઈશ્વરી સિંહને રજવાડાના આગામી વારસદાર બનાવવા ઈચ્છતા હતા, જ્યારે ઉદયપુર રાજ્યના મહારાજા જગત સિંહ નાના પુત્ર માધો સિંહને રાજા બનાવવાની તરફેણમાં હતા.
- આ સમયે સિંહાસન માટે યુદ્ધ શરૂ થયું. માર્ચ 1747ના સંઘર્ષમાં ઈશ્વરી સિંહનો વિજય થયો હતો, પરંતુ આ સંઘર્ષ અહીં પૂરેપૂરો સમાપ્ત થયો ન હતો.
- માધો સિંહ ફરીથી મરાઠાઓ, રાઠોડ અને ઉદયપુરના સિસોદિયા શાસકો સાથે યુદ્ધના મેદાનમાં ઉતર્યા. આવી સ્થિતિમાં ઈશ્વરી સિંહને સમર્થન આપવા માટે રાજા સૂરજમલ 10,000 સૈનિકો સાથે યુદ્ધના મેદાનમાં પહોંચ્યા.
- આ યુદ્ધમાં ઈશ્વરી સિંહનો વિજય થયો અને તેને જયપુરનો શાહી ‘પાથ’ મળ્યો. આ યુદ્ધ પછી આખા ભારતમાં મહારાજા સૂરજમલની ડંકો વાગવા લાગી.
- બાદમાં 1 જાન્યુઆરી, 1750 ના રોજ, મહારાજા સૂરજમલે સલાબત ખાનની મુઘલ સેનાને હરાવી અને તેને તેની તમામ શરતો સ્વીકારવા દબાણ કર્યું.
- બાદમાં ગૃહયુદ્ધ દરમિયાન મહારાજા સૂરજમલે સફદર જંગના સમર્થનમાં જૂની દિલ્હીને લૂંટી લીધી.
- વર્ષ 1753 સુધીમાં, મહારાજા સૂરજમલે તેમના અધિકારક્ષેત્રને દિલ્હી અને ફિરોઝશાહ કોટલા સુધી વિસ્તારી દીધું હતું. આનાથી ગુસ્સે થઈને દિલ્હીના નવાબે ગાઝીઉદ્દીને મરાઠા સરદારોને સૂરજમલ સામે ભડકાવ્યા.
- મરાઠાઓએ ભરતપુર પર હુમલો કર્યો.
- આ હુમલામાં મરાઠાઓ ભરતપુર કબજે કરી શક્યા ન હતા, પરંતુ આ હુમલાની કિંમત તેમને મરાઠા સરદાર મહારાવના

- પુત્ર ખંડેરાવ હોલકરના મૃત્યુના રૂપમાં ચૂકવવી પડી હતી. થોડા સમય પછી મરાઠાઓએ સૂરજમલ સાથે સંધિ કરી.
- મહારાજા સૂરજમલે અભેદ લોહાગઢ કિલ્લો બનાવ્યો હતો, જેને અંગ્રેજો 13 વખત હુમલો કર્યા પછી પણ ઘૂસી શક્યા ન હતા.
- આ દેશનો એકમાત્ર એવો કિલ્લો છે, જે હંમેશા અભેદ રહ્યો છે.

મહારાજા સૂરજમલ અને પાણીપતનું ત્રીજું યુદ્ધ

- પાણીપતનું ત્રીજું યુદ્ધ 1761માં મરાઠાઓની સેના અને અફઘાન જનરલ અહેમદ શાહ અબ્દાલી વચ્ચે લડવામાં આવ્યું હતું.
- દિલ્હીથી લગભગ 90 કિમી ઉત્તરમાં લડાઈ, અફઘાનોની જીત થઈ અને લગભગ 40,000 મરાઠા સૈનિકો માર્યા ગયા.
- આ યુદ્ધમાં મહારાજા સૂરજમલે મહત્વની ભૂમિકા ભજવી હતી.
- યુદ્ધ પછી મરાઠાઓએ ઉત્તર ભારતમાં તેમનું વર્ચસ્વ ગુમાવ્યું, જેણે આખરે બ્રિટિશ સંસ્થાનવાદી સત્તાઓને સત્તા પર આવવાનો માર્ગ મોકળો કર્યો.

મેદરામ જાત્રા

- મેદરામ જાત્રા ઉત્સવ 2022 અને આદિવાસી સંસ્કૃતિ મહોત્સવ માટે આદિજાતિ બાબતોના મંત્રાલય દ્વારા 2.26 કરોડ રૂપિયાનું બજેટ ફાળવવામાં આવ્યું છે.
- મેદરામ જાત્રા કુંભ મેળા બાદ ભારતનો બીજો સૌથી મોટો મેળો છે, જેને તેલંગાણાના બીજા ક્રમના સૌથી મોટા આદિવાસી સમુદાય કોયા જનજાતિ દ્વારા ચાર દિવસ સુધી ઉજવવામાં આવે છે.

મુખ્યમુદ્દા

- મેદરામ જાત્રાને ‘સમમક્કા સરલમ્મા જાત્રા’ તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.
- આ એક આદિવાસી તહેવાર છે, જે અન્યાયી કાયદા સામે શાસકો સામે માતા અને પુત્રી, સમમક્કા અને સરલમ્માની લડાઈને ચિહ્નિત કરે છે.
- તે તેલંગાણા રાજ્યમાં ઉજવવામાં આવે છે. તેની શરૂઆત વારંગલ જિલ્લાના તડવાઈ મંડળના મેદરામ ગામથી થાય છે.
- મેડ્રામ એતુરનગરમ વન્યજીવન અભયારણ્યમાં આવેલું એક દૂરસ્થ સ્થળ છે, જે દંડકારણ્યનો એક ભાગ છે, જે તેને આ ક્ષેત્રનો સૌથી મોટો જીવંત વન વિસ્તાર બનાવે છે.
- તે “માઘ” (ફેબ્રુઆરી) મહિનામાં પૂર્ણિમાના દિવસે બે વર્ષમાં એકવાર ઉજવવામાં આવે છે.
- લોકો દેવતાઓને તેમના વજનના સમાન જથ્થામાં બંગારામ/બેલામ (ગોળ) અર્પણ કરે છે અને ગોદાવરી નદીની સહાયક નદી જમ્માના વાગુમાં પવિત્ર ડૂબકી લગાવે છે.

- વર્ષ ૧૯૯૬ માં તેને રાજ્ય ઉત્સવ જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો.

કોયા આદિજાતિ

- પરિચય:
- કોયા આદિજાતિ તેલંગાણાની સૌથી મોટી આદિજાતિ આદિજાતિ છે અને તે તેલંગાણામાં અનુસૂચિત જનજાતિ તરીકે સૂચિબદ્ધ છે.
- આ સમુદાય તેલંગાણા અને આંધ્રપ્રદેશના તેલુગુ ભાષી રાજ્યોમાં ફેલાયેલો છે.
- કોયા પોતે ડોરાલા સત્તામ (લોડર્સ ગ્રુપ) અને પુટ્ટા ડોરા (ઓરિજિનલ લોડર્સ) તરીકે ઓળખાય છે. ગોંડ જાતિની જેમ, કોયાઓ તેમની બોલીમાં પોતાને “કોઈતુર” કહે છે.
- પોતાના વતનમાંથી વહેતી ગોદાવરી અને સબરી નદીઓ કોયાના આર્થિક, સામાજિક અને સાંસ્કૃતિક જીવન પર ઊંડી અસર કરે છે.
- આવાસ અને આજીવિકા:
- કોયાઓ મુખ્યત્વે કાયમી ધોરણે સ્થાયી થયેલા ખેડૂતો છે. તેઓ જુવાર, રાગી, બાજરી અને અન્ય બરછટ અનાજ ઉગાડે છે.
- ભાષા:
- કોયા જાતિના ઘણા લોકો તેમની ‘કોયા ભાષા’ ભૂલી ગયા છે અને તેલુગુને તેમની માતૃભાષા તરીકે અપનાવી ચૂક્યા છે, પરંતુ કેટલાક અન્ય ભાગોમાં કોયા ભાષા હજી પણ વપરાય છે.
- ધર્મ અને તહેવારો:
- ભગવાન ભીમ, કોરા રાજુલુ, મામિલી અને પોતરાજુ કોયા જાતિના મહત્વપૂર્ણ દેવતાઓ છે.
- તેમના મુખ્ય તહેવારોમાં ‘વિજજી પાંડમ’ (બીજ મોહક તહેવાર) અને ‘કોંડાલા કોલુપુ’ (પહાડી દેવતાઓને પ્રસન્ન કરવાનો તહેવાર) નો સમાવેશ થાય છે. કોયા પાસે ઘણા ધાર્મિક પદાધિકારીઓ છે જે તેમના ધાર્મિક જીવનના વિવિધ પાસાઓમાં ભાગ લે છે.

ગોવાનું મુક્તિ યુદ્ધ

- તાજેતરની ગોવાની ચૂંટણીમાં રાજકીય પ્રચાર દરમિયાન ગોવાની મુક્તિ એક વિવાદાસ્પદ વિષય બની હતી.
- 1947માં ભારતને સ્વતંત્રતા મળ્યાના 15 વર્ષ બાદ 1962માં ગોવાને પોર્ટુગીઝ શાસનમાંથી મુક્ત કરાવવામાં આવ્યું હતું. ૧૯૪૭ પછી તરત જ ગોવાના સ્વતંત્ર ન થવાના ઘણા જટિલ પરિબલો છે.
- ગોવાને 19 ડિસેમ્બર, 1961ના રોજ (ગોવાનો રાજ્ય દિવસ) બે દિવસથી પણ ઓછા સમય સુધી ચાલેલી ભારતની તીવ્ર લશ્કરી કાર્યવાહીથી મુક્ત કરવામાં આવ્યું હતું.

ભારતીય સંઘમાં ગોવાના એકીકરણની સમયરેખા

- 1947માં ભારતની આઝાદી બાદ ભારત અને પોર્ટુગલ વચ્ચે સુખદ સંબંધો શરૂ થયા અને વર્ષ 1949માં રાજદ્વારી સંબંધો સ્થાપિત થયા.
- જો કે, વર્ષ 1950માં પોર્ટુગલે ભારતના પશ્ચિમ કિનારે આવેલા ગોવા, દમણ અને દીવ, દાદરા અને નગર હવેલીના એન્કલેવને સરેન્ડર કરવાનો ઈનકાર કર્યા બાદ દ્વિપક્ષીય સંબંધોમાં ઘટાડો થયો હતો.
- વર્ષ 1961માં દમણ અને દીવ, દાદરા અને નગર હવેલીને ભારતીય મુખ્ય ભૂમિમાં ભેળવી દેવામાં આવી હતી.
- પોર્ટુગલે 1951માં તેના બંધારણમાં સુધારો કરીને ગોવાને સંસ્થાનવાદી અધિકારક્ષેત્ર તરીકે નહીં, પરંતુ વિદેશી પ્રાંત તરીકે દાવો કર્યો હતો.
- ગોવાને નવા રચાયેલા નોર્થ એટલાન્ટિક ટ્રીટી ઓર્ગેનાઇઝેશન (NATO)ના લશ્કરી જોડાણનો ભાગ બનાવવાનો સ્પષ્ટ ઉદ્દેશ આ પગલું લેવામાં આવ્યું હતું.
- તેનો હેતુ ભારત દ્વારા હુમલો થવાની સ્થિતિમાં સંધિની સામૂહિક સુરક્ષા કલમનો અમલ કરવાનો હતો.
- 1955 સુધી, બંને રાષ્ટ્રોના રાજદ્વારી સંબંધો કટોકટીની સ્થિતિમાં હતા, જેના કારણે કટોકટી સર્જાઈ હતી અને તેના કારણે ભારતીય સશસ્ત્ર દળો દ્વારા ગોવાને મુક્ત કરાવવામાં આવ્યું હતું અને 1961માં ભારતીય એન્કલેવ પર પોર્ટુગીઝ શાસનનો અંત આવ્યો હતો.
- 1961માં પોર્ટુગીઝો સાથેના રાજદ્વારી પ્રયાસો નિષ્ફળ ગયા બાદ ભારત સરકાર દ્વારા ઓપરેશન વિજય શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું અને 19મી ડિસેમ્બરે દમણ અને દીવ અને ગોવાને ભારતીય મુખ્ય ભૂમિ સાથે જોડી દેવામાં આવ્યા હતા.
- આનાથી ગોવામાં ૪૫૧ વર્ષના પોર્ટુગીઝ વિદેશી પ્રાંતીય શાસનનો અંત આવ્યો.

ગોવાની સ્વતંત્રતા ચળવળનો ઇતિહાસ

- ગોવા વર્ષ 1510માં પોર્ટુગીઝ વસાહત બન્યું હતું, જ્યારે એડમિરલ 'આલ્ફોન્સો ધ આલ્બુકર્ક' એ ઝિયાપુરના સુલતાન યુસુફ આદિલ શાહના સૈન્યને હરાવ્યું હતું.
- વીસમી સદીના અંત સુધીમાં, પોર્ટુગલના સંસ્થાનવાદી શાસનના વિરોધમાં ગોવામાં રાષ્ટ્રવાદી ભાવના પ્રગટ થવા લાગી હતી, જે બાકીના ભારતમાં અંગ્રેજ-વિરોધી રાષ્ટ્રવાદી ચળવળ સાથે સુસંગત હતી.
- વર્ષ 1946માં સમાજવાદી નેતા રામ મનોહર લોહિયાએ ગોવામાં એક ઐતિહાસિક રેલીનું નેતૃત્વ કર્યું હતું, જેમાં નાગરિક સ્વતંત્રતા અને ભારત સાથે અંતિમ એકીકરણની હાકલ કરવામાં આવી હતી, જે ગોવાના સ્વતંત્રતા સંગ્રામમાં એક મહત્વપૂર્ણ ઘણા બની હતી.

- તત્કાલીન આઝાદ ગોમંતક દળ (AGD)ના મતે, શાંતિપૂર્ણ સાધનો દ્વારા નાગરિક સ્વાતંત્ર્ય પ્રાપ્ત કરી શકાતું ન હતું અને તેના માટે આક્રમક સશસ્ત્ર સંઘર્ષની જરૂર હતી.
- જેમ જેમ ભારત સ્વાતંત્ર્ય તરફ આગળ વધતું ગયું તેમ તેમ એ સ્પષ્ટ થઈ ગયું હતું કે ગોવાને જલદી મુક્ત કરવામાં નહીં આવે, કારણ કે તેમાં વિવિધ પ્રકારનાં જટિલ પરિબળો હતાં :
- વિભાજનનો આઘાત.
- પાકિસ્તાન સાથે યુદ્ધનો અનુભવ.
- ભારત પોતાને શાંતિપ્રિય રાષ્ટ્ર તરીકે પ્રદર્શિત કરવા માગતું હતું.
- પોર્ટુગલના નાટોના સભ્ય હોવાને કારણે.
- આ પરિબળોએ ભારત સરકારને બીજો મોરચો ખોલતા અટકાવ્યું જેમાં આંતરરાષ્ટ્રીય સમુદાય જોડાઈ શકે.
- આ ઉપરાંત મહાત્મા ગાંધીનો મત હતો કે લોકોની ચેતનાને જાગૃત કરવા માટે ગોવામાં હજુ ઘણું પાયાનું કામ કરવાની જરૂર છે અને અહીં ઉભરી રહેલા વિવિધ રાજકીય અવાજોને સૌ પ્રથમ એક અગ્રણી નેતાના હાથ નીચે લાવવા જોઈએ.
- ગોવામાં સ્વતંત્રતા માટે લડતા જૂથો (સત્યાગ્રહ વિરુદ્ધ લશ્કરી કાર્યવાહી) ની અંદરની વિસંગતતાને કારણે ગોવાની મુક્તિમાં પણ વિલંબ થયો હતો.
- સત્યાગ્રહના ખ્યાલે સત્યની શક્તિ અને સત્યને અનુસરવાની જરૂરિયાત પર ભાર મૂક્યો.
- તેઓ માનતા હતા કે જો કારણ સાચું હોય અને અન્યાય સામે લડત હોય, તો પછી જુલમ કરનાર સામે લડવા માટે શારીરિક બળની જરૂર નથી.

ગોવા

- સ્થળ: ગોવા ભારતના દક્ષિણ-પશ્ચિમ કિનારા પર આવેલા કોંકણ પ્રદેશમાં આવેલું છે અને ભૌગોલિક રીતે તે પશ્ચિમી ઘાટ દ્વારા ડેક્કન ઊંચી જમીનથી અલગ પડે છે.
- રાજધાની: પણજી
- સત્તાવાર ભાષા: કોંકણી
- આઠમી અનુસૂચિમાં સમાવિષ્ટ 22 ભાષાઓમાંની એક કોંકણી છે.
- 1992 ના ૭૧ મા સુધારા અધિનિયમ દ્વારા તેને મણિપુરી અને નેપાળી ભાષાની સાથે આઠમી અનુસૂચિમાં ઉમેરવામાં આવ્યું હતું.
- બોર્ડર: ઉત્તરમાં મહારાષ્ટ્ર, પૂર્વ અને દક્ષિણમાં કર્ણાટક અને અરબી સમુદ્ર તેના પશ્ચિમ કિનારે આવેલો છે.

ભૂગોળ

- ગોવાનું સૌથી ઊંચું બિંદુ સોનોગોર છે.
- ગોવાની ઉત્તરે તેરેખોલ નદી વહે છે જે ગોવાને મહારાષ્ટ્રથી અલગ પાડે છે. રાજ્યની અન્ય મુખ્ય નદીઓમાં માંડવી, ઝુઆરી, ચાપોરા, રાખોલ, ગાલગીબાગ, કુમ્બરજુઆ નહેર, તાલપોના અને સાલ વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.
- ગોવાની મોટાભાગની માટીનું આવરણ લેકેરાઈટ છે.

- વન્યજીવન અભયારણ્ય અને રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાન:
- સલીમ અલી પક્ષી અભયારણ્ય ડો.
- મહેદેઈ વન્યજીવન અભયારણ્ય
- નેત્રાવલી વન્યજીવન અભયારણ્ય
- કોટિગાઓ વન્યજીવન અભયારણ્ય
- ભગવાન મહાવીર અભયારણ્ય
- મોલેમ રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાન

પ્રશ્નોત્તરી

- 1) ગોવાનું મુક્તિ યુદ્ધ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
1. ગોવા વર્ષ 1510માં પોર્ટુગીઝ વસાહત બન્યું હતું, જ્યારે એડમિરલ 'આલ્ફોન્સો ધ આલ્બુકર્ક' એ ઝિયાપુરના સુલતાન યુસુફ આદિલ શાહના સૈન્યને હરાવ્યું હતું.
  2. વીસમી સદીના અંત સુધીમાં, પોર્ટુગલના સંસ્થાનવાદી શાસનના વિરોધમાં ગોવામાં રાષ્ટ્રવાદી ભાવના પ્રગટ થવા લાગી હતી, જે બાકીના ભારતમાં અંગ્રેજ-વિરોધી રાષ્ટ્રવાદી ચળવળ સાથે સુસંગત હતી.
  3. વર્ષ 1946માં સમાજવાદી નેતા રામ મનોહર લોહિયાએ ગોવામાં એક ઐતિહાસિક રેલીનું નેતૃત્વ કર્યું હતું, જેમાં નાગરિક સ્વતંત્રતા અને ભારત સાથે અંતિમ એકીકરણની હાકલ કરવામાં આવી હતી, જે ગોવાના સ્વતંત્રતા સંગ્રામમાં એક મહત્વપૂર્ણ ક્ષણ બની હતી.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

- 2) મેદરામ જાત્રા સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
1. મેદરામ જાત્રા ઉત્સવ 2022 અને આદિવાસી સંસ્કૃતિ મહોત્સવ માટે આદિજાતિ બાબતોના મંત્રાલય દ્વારા 2.26 કરોડ રૂપિયાનું બજેટ ફાળવવામાં આવ્યું છે.
  2. મેદરામ જાત્રા કુંભ મેળા બાદ ભારતનો બીજો સૌથી મોટો મેળો છે, જેને તેલંગાણાના બીજા ક્રમના સૌથી મોટા આદિવાસી સમુદાય કોયા જનજાતિ દ્વારા ચાર દિવસ સુધી ઉજવવામાં આવે છે.
  3. મેદરામ જાત્રાને 'સમમકકા સરલમ્મા જાત્રા' તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

- 3) મહારાજા સૂરજમલ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
1. પાણીપતનું ત્રીજું યુદ્ધ 1761માં મરાઠાઓની સેના અને અફઘાન જનરલ અહેમદ શાહ અબ્દાલી વચ્ચે લડવામાં આવ્યું હતું.
  2. દિલ્હીથી લગભગ 90 કિમી ઉત્તરમાં લડાઈ, અફઘાનોની જીત થઈ અને લગભગ 40,000 મરાઠા સૈનિકો માર્યા ગયા.
  3. યુદ્ધ પછી મરાઠાઓએ ઉત્તર ભારતમાં તેમનું વર્ચસ્વ ગુમાવ્યું, જેણે આખરે બ્રિટિશ સંસ્થાનવાદી સત્તાઓને સત્તા પર આવવાનો માર્ગ મોકળો કર્યો.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

- 4) તારાપુર હત્યાકાંડ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
1. આ ઘટના 28 ફેબ્રુઆરી, 1932 ના રોજ બની હતી, જ્યારે યુવા સ્વાતંત્ર્ય સેનાનીઓના એક જૂથે તારાપુરના થાના ભવનમાં રાષ્ટ્રધ્વજ ફરકાવવાની યોજના બનાવી હતી.
  2. પોલીસને તેમની યોજનાની જાણ ન હતી પરંતુ કેટલાક અધિકારીઓ સ્થળ પર હાજર હતા. આ દરમિયાન પોલીસે તેમના પર નિર્દયતાથી લાઠીચાર્જ કર્યો હતો.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

GPSC I/2, PI, PSI/CONSTABLE, S.T.L, Dy.SO, નાણા મહાલય, તલાશી, બિનસચિવાલય કલર્ક, TET, TAT વગેરે વિવિધ સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ માટે અત્યંત ઉપયોગી પુસ્તક

ગુજરાતનો ઇતિહાસ 25% OFF Launching offer

ફ્રી બુક લેટ 1700+ MCQ નો સમાવેશ

- ગુજરાતનો ઇતિહાસ વિષયમાં સંબંધિત તમામ પરીક્ષાલક્ષી વિગતોને પદ્યતિસર આવરી લેતું પુસ્તક
- પ્રાચીન, મધ્યકાલીન અને આધુનિક ગુજરાતમાં વિભાજનો અને Most IMP Topic અલગ ચેપર સ્વરૂપે
- સુબિ. ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, GCERT તથા NCERTના ઇતિહાસના પુસ્તકોના વિશેષ સંદર્ભનો નિયોડ
- ઇતિહાસની તમામ ઘટનાઓનો ક્રમબદ્ધ રીતે આલેખવામાં આવેલું પુસ્તક

NOW AVAILABLE

ICE INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

આ પુસ્તક તમામ અગ્રગણ્ય બુક સ્ટોર અને ICEONLINE.IN પર ઉપલબ્ધ છે.

8 અન્ય સંક્ષિપ્ત વર્તમાન પ્રવાહો

બિલ ગેટ્સને હિલાલ-એ-પાકિસ્તાન એવોર્ડથી સન્માનિત કરવામાં આવશે

- માઈક્રોસોફ્ટના સ્થાપક બિલ ગેટ્સને પાકિસ્તાનમાં પોલિયોને નાબૂદ કરવામાં મદદ કરવા માટે તેમના પ્રયાસો બદલ હિલાલ-એ-પાકિસ્તાન, પાકિસ્તાનનો બીજો સર્વોચ્ચ નાગરિક પુરસ્કાર એનાયત કરવામાં આવ્યો છે.

મુખ્ય બિંદુ

- બિલ ગેટ્સના માનમાં પાકિસ્તાનના વડા પ્રધાનના નિવાસસ્થાને લંચનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું, જેમને પાકિસ્તાનના પોલિયો નાબૂદીના પ્રયાસો અને COVID પ્રતિસાદ વિશે માહિતી આપવામાં આવી હતી.
- GAVI દ્વારા, બિલ એન્ડ મેલિન્ડા ગેટ્સ ફાઉન્ડેશન વૈશ્વિક પોલિયો નાબૂદી માટે મુખ્ય દાતા રહ્યા છે.

GAVI

- GAVI એ એક જાહેર-ખાનગી વૈશ્વિક આરોગ્ય સહયોગ છે જેનો હેતુ ઓછી આવક ધરાવતા દેશોમાં રસીકરણની પહોંચને સુધારવાનો છે. નાણાકીય માપદંડ દ્વારા, GAVI એ આરોગ્ય માટે કુલ દાતાઓના અડધાથી વધુ અને રસીકરણ માટે મોટા ભાગના દાતા સમર્થનનું વિતરણ કર્યું. GAVI નું મુખ્ય મથક જીનીવા, સ્વિટ્ઝર્લેન્ડમાં છે.

બિલ એન્ડ મેલિન્ડા ગેટ્સ ફાઉન્ડેશન

- તે બિલ ગેટ્સ અને મેલિન્ડા ગેટ્સ દ્વારા રચાયેલ અમેરિકન ખાનગી ફાઉન્ડેશન છે. તેની સ્થાપના 2000 માં સિએટલ, વોશિંગ્ટનમાં કરવામાં આવી હતી અને 2020 સુધીમાં, \$49.8 બિલિયનની નેટવર્થ સાથે વિશ્વનું બીજું સૌથી મોટું ચેરિટી ફાઉન્ડેશન છે. ફાઉન્ડેશનનો હેતુ સમગ્ર વિશ્વમાં આરોગ્યસંભાળ સુધારવા અને ગરીબી ઘટાડવા તેમજ શૈક્ષણિક તકો અને માહિતી ટેકનોલોજીની પહોંચને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે.

ઈન્દોરમાં એશિયાના સૌથી મોટા બાયો-સીએનજી પ્લાન્ટનું ઉદ્ઘાટન

- એશિયાના સૌથી મોટા બાયો-સીએનજી પ્લાન્ટનું ઉદ્ઘાટન વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી દ્વારા 19 ફેબ્રુઆરી, 2022ના રોજ ઈન્દોરમાં કરવામાં આવ્યું.

મુખ્ય બિંદુ

- ઈન્દોર ભારતના સૌથી સ્વચ્છ શહેરોમાંનું એક માનવામાં આવે છે.
- બાયો-સીએનજી પ્લાન્ટના ઉદ્ઘાટન સાથે તે સ્વચ્છતામાં વધુ એક ઉચ્ચ ધોરણ સ્થાપિત કરશે.

બાયો-સીએનજી પ્લાન્ટ કેવી રીતે ચાલશે?

- બાયો-સીએનજી પ્લાન્ટ 100% ભીના કચરાથી ચલાવવામાં આવશે. દરરોજ 18,000 કિલો ગેસનું ઉત્પાદન થવાનો અંદાજ છે. ઈન્દોર મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનના અંદાજ મુજબ, આ બાયો-સીએનજી શહેરમાં દરરોજ લગભગ 400 બસો ચલાવવામાં મદદ કરશે.

પ્લાન્ટ ક્ષમતા

- આ બાયો-સીએનજી પ્લાન્ટની કુલ ક્ષમતા 550 એમટી છે. તે 96 ટકા શુદ્ધ મિથેન ગેસ સાથે સીએનજીનું ઉત્પાદન કરશે.

પીપીપી મોડલ

- આ 'લાઈટહાઉસ પ્લાન્ટ' ઈન્દોર મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન (IMC) અને ઈન્ડો એન્વાયરો ઈન્ટીગ્રેટેડ સોલ્યુશન્સ લિમિટેડ (IESL) દ્વારા જાહેર-ખાનગી ભાગીદારી (PPP) મોડલ હેઠળ સ્થાપિત કરવામાં આવ્યો છે. આ સાથે ઈન્દોર મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનને વાર્ષિક રૂ. 2.5 કરોડની આવક થશે.

છોડનું મહત્વ

- આ પ્લાન્ટ કેલરી મૂલ્યમાં સુધારો કરશે તેમજ બાયો-સીએનજીની અસરકારકતામાં વધારો કરશે. આ ગીચ વસ્તીવાળા શહેરોની હવાની ગુણવત્તાને શુદ્ધ કરવામાં મદદ કરશે. આનાથી વાર્ષિક 1,30,000 ટન કાર્બન ડાયોક્સાઈડ ઘટાડવામાં મદદ મળશે.

છોડનું સ્થાન

- બાયો-સીએનજી પ્લાન્ટ દેવગુરાડિયા ટ્રેનિંગ ગ્રાઉન્ડ, ઈન્દોરમાં સ્થિત છે.

ઈન્દોર: ભારતનું સૌથી સ્વચ્છ શહેર

- છેલ્લા કેટલાક વર્ષોમાં ઈન્દોર ભારતમાં સૌથી સ્વચ્છ શહેર તરીકે ઉભરી આવ્યું છે. તે સ્ત્રોત પર ઘન કચરાનું 100% અલગીકરણ સુનિશ્ચિત કરે છે. આના પરિણામે ભીના કચરામાં 1 ટકાથી પણ ઓછી અશુદ્ધિઓ જોવા મળે છે. નિષ્ણાતોના મતે ઈન્દોરમાં ભીના કચરાની ગુણવત્તા વિશ્વમાં સૌથી સારી છે.

ફેબ્રુઆરી 19: સોઈલ હેલ્થ કાર્ડ ડે

- ભારત સરકારે 19 ફેબ્રુઆરી, 2020ને સોઈલ હેલ્થ કાર્ડ ડે તરીકે મનાવવાનું નક્કી કર્યું છે. સોઈલ હેલ્થ કાર્ડ યોજના વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ 19 ફેબ્રુઆરી, 2015ના રોજ શરૂ કરી હતી.

ઉદ્દેશ્ય

- આ યોજનાનો ઉદ્દેશ જમીનની ફળદ્રુપ ક્ષમતાનું મૂલ્યાંકન કરવાનો હતો. આ યોજના હેઠળ દર બે વર્ષે સોઈલ હેલ્થ કાર્ડ આપવામાં આવે છે. આના દ્વારા ખેડૂતોને ખેતરમાં યોગ્ય માત્રામાં ખાતર નાખવાનું સરળ બને છે, જેનાથી મોટા પાયે વધારાના ખાતરનો ઉપયોગ ઓછો થાય છે.
- નેશનલ પ્રોડક્ટિવિટી કાઉન્સિલ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલા એક અભ્યાસ અનુસાર, સોઈલ હેલ્થ કાર્ડના ઉપયોગથી દેશમાં ખાતરોના ઉપયોગમાં 10%નો ઘટાડો થયો છે. આ અભ્યાસ પરથી એવું પણ જાણવા મળ્યું છે કે સિલ કાર્ડને કારણે ઉત્પાદકતામાં 5-6%નો વધારો થયો છે. સોઈલ કાર્ડ યોજનામાં, જમીનમાં પોષક તત્વોના ઘટાડાની સમસ્યા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવામાં આવ્યું છે.

સોઈલ હેલ્થ કાર્ડ્સ

- સોઈલ હેલ્થ કાર્ડ યોજના કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા 2014-15માં શરૂ કરવામાં આવી હતી. 2015-17 દરમિયાન 10.74 કરોડ સોઈલ હેલ્થ કાર્ડ જારી કરવામાં આવ્યા હતા. જ્યારે 2017-19 દરમિયાન 11.69 કરોડ હેલ્થ કાર્ડ જારી કરવામાં આવ્યા હતા.

‘હિપોક્રેટિક ઓથ’ શું છે?

- ઈન્ડિયન મેડિકલ એસોસિએશન (IMA) એ નેશનલ મેડિકલ કમિશન (NMC)ના દીક્ષાંત સમારોહ દરમિયાન હિપોક્રેટિક શપથને ચરક શપથ સાથે બદલવાના સૂચનનો વિરોધ કર્યો છે.

મુખ્ય બિંદુ

- IMA અનુસાર, ચરક શપથ આધુનિક ચિકિત્સાનાં દૃષ્ટિકોણથી ડિઝાઈન કરવામાં આવ્યો ન હતો.
- IMAનું માનવું છે કે શપથ આંતરરાષ્ટ્રીય અભિગમને અનુસરવા જોઈએ.

વૈશ્વિક સમુદાયમાંથી બાકાત

- IMA એ કલ્પના કરે છે કે પ્રસ્તાવિત પ્રતિજ્ઞા આધુનિક દવાને વૈશ્વિક સમુદાયમાંથી બહાર કાઢશે. આ સેક્ટરને પાછળ ખેંચશે.

હિપોક્રેટિક શપથ શું છે ?

- હિપોક્રેટિક ઓથ એ તાજા તબીબી સ્નાતકો માટે નીતિશાસ્ત્રની સંહિતા છે. તે પ્રાચીન ગ્રીક ચિકિત્સક હિપોક્રેટસ દ્વારા લખવામાં આવ્યું હોવાનું માનવામાં આવે છે. આ શપથમાં વર્લ્ડ મેડિકલ એસોસિએશન (WMA) દ્વારા સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો અને તેને 1948માં જીનીવાની ઘોષણા તરીકે જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો. તે ચિકિત્સકોની વ્યાવસાયિક ફરજોની રૂપરેખા આપે છે અને વૈશ્વિક તબીબી વ્યવસાયના નૈતિક સિદ્ધાંતોને સમર્થન આપે છે.

ઈન્ડિયન મેડિકલ એસોસિએશન (IMA)

- IMA એ ભારતમાં ચિકિત્સકોની રાષ્ટ્રીય સ્વૈચ્છિક સંસ્થા છે. તે ડોક્ટરોના હિત અથવા સમુદાયની સુખાકારીનું ધ્યાન રાખે છે. તેની સ્થાપના 1928માં ઓલ ઈન્ડિયા મેડિકલ એસોસિએશન તરીકે થઈ હતી. 1930 માં તેનું નામ બદલીને “ઈન્ડિયન મેડિકલ એસોસિએશન” કરવામાં આવ્યું. તે “સોસાયટી એક્ટ ઓફ ઈન્ડિયા” હેઠળ નોંધાયેલ સોસાયટી છે.

વર્લ્ડ મેડિકલ એસોસિએશન (WMA)

- WMA એ મફત વ્યાવસાયિક તબીબી સંગઠનોનું સ્વતંત્ર અને આંતરરાષ્ટ્રીય સંઘ છે. તે વિશ્વભરના ચિકિત્સકોનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે. તે ઔપચારિક રીતે સપ્ટેમ્બર 18, 1947 ના રોજ સ્થાપના કરવામાં આવી હતી.

જાણીતા ગાયક બપ્પી લાહિરીનું નિધન

- જાણીતા સંગીતકાર અને ગાયક બપ્પી લાહિરીનું મુંબઈમાં નિધન થયું છે. તેઓ 69 વર્ષના હતા. તેમની મુંબઈની ખાનગી હોસ્પિટલમાં સારવાર ચાલી રહી હતી. રાષ્ટ્રપતિ, ઉપરાષ્ટ્રપતિ અને વડાપ્રધાન સહિત દેશના મહાનુભાવોએ તેમના નિધન પર શોક વ્યક્ત કર્યો છે.

મુખ્ય બિંદુ

- ભારતમાં ડિસ્કો મ્યુઝિકને લોકપ્રિય બનાવવામાં બપ્પી લાહિરીની ભૂમિકા હતી. અને આ એપિસોડમાં તેણે ઘણા હિટ ગીતો પણ આપ્યા. તેમના કેટલાક લોકપ્રિય ગીતોમાં ‘ચલતે ચલતે મેરે યે ગીત રખના’, ‘મૈં એક ડિસ્કો ડાન્સર’, ‘શરાબી’ના ‘પગ ઘુંગરૂ બંધ મીરા નથી થી’ અને ‘ચાર બિના ચૈન કહા રે’નો સમાવેશ થાય છે.

બપ્પી લહેરી

- બપ્પી લાહિરીનું સાચું નામ આલોકેશ લાહિરી છે. તેમનો જન્મ 27 નવેમ્બર, 1952ના રોજ થયો હતો. તેણે વરદત, ડિસ્કો ડાન્સર, નમક હલાલ, શરાબી, કમાન્ડો, શોલા અને શબનમ સહિત ઘણી ફિલ્મોમાં કામ કર્યું.
- સંગીત ઉપરાંત બપ્પી લાહિરી રાજકારણના ક્ષેત્ર સાથે પણ જોડાયેલા હતા. તેઓ 2014માં ભાજપમાં જોડાયા હતા અને સેરામપુરથી લોકસભાની ચૂંટણી લડ્યા હતા, પરંતુ તેઓ ચૂંટણી હારી ગયા હતા.

ડૉ. મિચિયાકી તાકાહાશી

- ગૂગલે આજે ડૉ. મિચિયાકી તાકાહાશીના સન્માનમાં ડૂડલ બનાવ્યું છે. નોંધપાત્ર રીતે, ડૉ. તાકાહાશીએ ચિકનપોક્સ સામે પ્રથમ રસી વિકસાવી હતી.

મુખ્ય બિંદુ

- ડૉ. તાકાહાશીની આ જીવનરક્ષક રસી, જેનો ઉપયોગ 80 થી વધુ દેશોમાં વર્ષોથી કરવામાં આવે છે, તે ચિકનપોક્સ રોગને રોકવા માટે અસરકારક માર્ગ તરીકે વિશ્વભરના લાખો બાળકોને આપવામાં આવી છે.

મિચિયાકી તાકાહાશી

- મિચિયાકી તાકાહાશીનો જન્મ વર્ષ 1928માં ઓસાકા, જાપાનમાં થયો હતો. તેમણે પ્રથમ વખત 1974માં ચિકનપોક્સ

- સામે રસી વિકસાવી હતી. તાકાહાશીના પુત્રને પણ ચિકનપોક્સ હતો, જેણે તેને અત્યંત ચેપી રોગ સામે લડવા માટે તેની ક્ષમતાઓનો ઉપયોગ કરવા માટે પ્રોત્સાહિત કર્યા.
- તેઓએ પ્રાણી અને માનવ પેશીઓમાં જીવંત પરંતુ નબળા ચિકનપોક્સ વાયરસનું સંવર્ધન કરવાનું શરૂ કર્યું, અને વિકાસના પાંચ વર્ષમાં, તે ક્લિનિકલ ટ્રાયલ માટે તૈયાર થઈ ગયું. તેથી, 1974 માં, તાકાહાશીએ વેરીસેલા વાયરસને લક્ષ્યાંક બનાવતી પ્રથમ રસી વિકસાવી જે ચિકનપોક્સનું કારણ બને છે, જે અત્યંત અસરકારક સાબિત થઈ.
- મિચિયાકી તાકાહાશીનું 23 ડિસેમ્બર, 2013ના રોજ અવસાન થયું હતું.

ભારતમાં સોલાર વેસ્ટ મેનેજમેન્ટની સમસ્યા

- ભારતની સૌર ઊર્જા ક્ષમતા સતત વધી રહી હોવા છતાં, દેશ પાસે સૌર પેનલ્સ અને તેની ઉત્પાદન પ્રક્રિયામાંથી પેદા થતા કચરાના વ્યવસ્થાપન અંગે યોગ્ય નીતિ નથી.

મુખ્ય બિંદુ

- હાલમાં, ભારત સૌર કચરાને તેના ઉત્પાદિત ઇલેક્ટ્રોનિક કચરાનો એક ભાગ માને છે અને તેથી તે સ્વતંત્ર રીતે તેનો હિસ્સો ધરાવતું નથી. વધુમાં, દેશમાં વ્યાપારી રીતે સંચાલિત કાચો માલ સોલાર ઈ-વેસ્ટ રિકવરી સુવિધા નથી.
- ભારતમાં, સૌર કચરાને ભંગાર તરીકે વેચવામાં આવે છે અને જો યોગ્ય રીતે રિસાયકલ ન કરવામાં આવે તો તે સૌર ઈ-કચરાના વિકાસ તરફ દોરી શકે છે. સરકારે સૌર ઈ-કચરા સાથે વ્યવહાર કરવા માટે નિયમોના મુસદ્દા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું જોઈએ.

ભારતમાં સોલાર એનર્જી પોટેન્શિયલ

- સરકાર આ વર્ષ સુધીમાં 100GW સોલાર પાવર જનરેટ કરવાનું લક્ષ્ય ધરાવે છે. ભારત પાસે રાષ્ટ્રીય સૌર મિશન છે જેનો ઉદ્દેશ્ય સૌર ઊર્જાના ક્ષેત્રમાં રાષ્ટ્રને વૈશ્વિક નેતા તરીકે સ્થાપિત કરવાનો છે. આ ક્ષેત્રને પ્રોત્સાહન આપવા માટે ઉત્પાદન સંબંધિત પ્રોત્સાહનો આગળ લાવવામાં આવ્યા છે.
- PM મોદીએ ફ્રાન્સના રાષ્ટ્રપતિ સાથે વર્ષ 2015માં વન વર્લ્ડ, વન સન, વન ગ્રીડ (OSOWOG)ના વિઝન સાથે ઈન્ટરનેશનલ સોલર એલાયન્સની શરૂઆત કરી હતી.

T-49 ભારતીય રેલ્વેની સૌથી લાંબી ટનલ

- 15 ફેબ્રુઆરી, 2022ના રોજ, ભારતીય રેલ્વેએ ઉધમપુર-શ્રીનગર-બારામુલ્લા રેલ લિંક (USBRL) પ્રોજેક્ટ હેઠળ T-49ની મુખ્ય અને સૌથી લાંબી ટનલ ઉમેરી.

મુખ્ય બિંદુ

- T-49 ટનલ ચુએસબીઆરએલ પ્રોજેક્ટના કટરા-બનિહાલ વિભાગના સુંબર અને અર્પિયલા સ્ટેશન વચ્ચે છે.
- તે 12.758 કિલોમીટર લાંબી ટનલ છે.
- આ ભારતીય રેલ્વેની સૌથી લાંબી ટનલ બનવા જઈ રહી છે.
- તેણે 11.2 કિમી લાંબી પીર પંજાલ ટનલને વટાવી દીધી છે, જેનું નિર્માણ USBRL દ્વારા બનિહાલ-કાઝીગુંડ સેક્શન પર કરવામાં આવ્યું હતું.

ટનલના દક્ષિણ અને ઉત્તર પોર્ટલ

- ટનલ T-49નું દક્ષિણ પોર્ટલ સુંબર ગામમાં આવેલું છે. તે જિલ્લા મુખ્યાલય રામબનથી 45 કિમીના અંતરે છે. તેનું નિર્માણ 1,400 મીટરની ઉંચાઈ પર કરવામાં આવ્યું છે.
- જ્યારે ટનલનો ઉત્તર પોર્ટલ અર્પિયલા ગામ તહેસીલ ખારી પાસે મહુ-મંગત ખીણમાં 1600 મીટરની ઉંચાઈ પર સ્થિત છે.

ઉધમપુર-શ્રીનગર-બારામુલ્લા રેલ લિંક પ્રોજેક્ટ (USBRL)

- T-49 ટનલ 272-km-લાંબી ઉધમપુર-શ્રીનગર-બારામુલ્લા રેલ લિંક (USBRL) પ્રોજેક્ટનો એક ભાગ છે. તે ખીણને બાકીના ભારત સાથે જોડશે. તે કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશને વૈકલ્પિક સપાટી લિંક પ્રદાન કરે છે. 272 કિલોમીટરમાંથી 161 કિલોમીટરનું કામ શરૂ કરવામાં આવ્યું છે. કટરા અને બનિહાલ વચ્ચેના 111 કિલોમીટરના પટ પર કામ ચાલી રહ્યું છે.

પ્રોજેક્ટ ખર્ચ

- આ પ્રોજેક્ટ 28,000 કરોડ રૂપિયાના ખર્ચે બનાવવામાં આવી રહ્યો છે.

ભારતનો પ્રથમ કેબલ-સ્ટેડ રેલ બ્રિજ

- રેલ્વે મંત્રાલયે ભારતના પ્રથમ કેબલવાળા રેલ બ્રિજની તસવીરો પણ શેર કરી છે. આ પુલ આ પ્રોજેક્ટનો એક ભાગ છે. તે અંજી નદી પર આવેલું છે અને અંજી ખાડ બ્રિજ તરીકે ઓળખાય છે. તે કટરા અને રિયાસી વિભાગને જોડશે, જે ઉધમપુર-શ્રીનગર-બારામુલ્લા રેલ્વે લિંકનો એક ભાગ છે.

20 ફેબ્રુઆરી: વિશ્વ સામાજિક ન્યાય દિવસ

- વિશ્વ સામાજિક ન્યાય દિવસ 20 ફેબ્રુઆરીએ ઉજવવામાં આવે છે, તેનો હેતુ ગરીબી, બેરોજગારી અને ત્યાગની સમસ્યાનો સામનો કરવાનો છે. આ વર્ષે વિશ્વ સામાજિક ન્યાયની થીમ “ઔપચારિક રોજગાર દ્વારા સામાજિક ન્યાય પ્રાપ્ત કરવી” છે.

મુખ્ય બિંદુ

- સામાજિક ન્યાય માટે લિંગ સમાનતા, સામાજિક સુરક્ષા અને સ્થળાંતર કરનારાઓના અધિકારોનું રક્ષણ જરૂરી છે. સામાજિક ન્યાય ત્યારે જ સુનિશ્ચિત કરી શકાય જ્યારે લોકોને લિંગ, ઉંમર, જાતિ, ધર્મ કે સંસ્કૃતિના કારણે સમસ્યાઓનો સામનો ન કરવો પડે.
- યુનાઈટેડ નેશન્સ જનરલ એસેમ્બલીએ 26 નવેમ્બર 2007ના રોજ દર વર્ષે 20 ફેબ્રુઆરીને વિશ્વ સામાજિક ન્યાય દિવસ તરીકે મનાવવાની મંજૂરી આપી હતી. 2009માં પ્રથમ વખત વિશ્વ સામાજિક ન્યાય દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવી હતી.

પૃષ્ઠભૂમિ

- ઈન્ટરનેશનલ લેબર ઓર્ગેનાઈઝેશને 10 જૂન 2008ના રોજ સર્વસંમતિથી સામાજિક ન્યાય માટે ILO ઘોષણા સ્વીકારી હતી. ILO ના 1919 ના બંધારણ પછી આંતરરાષ્ટ્રીય શ્રમ પરિષદ દ્વારા અપનાવવામાં આવેલ સિદ્ધાંતો અને નીતિઓનું તે ત્રીજું મોટું નિવેદન છે.

20 ફેબ્રુઆરી: અરુણાચલ પ્રદેશ અને મિઝોરમનો સ્થાપના દિવસ

- અરુણાચલ પ્રદેશ અને મિઝોરમનો સ્થાપના દિવસ 20 ફેબ્રુઆરીએ ઉજવવામાં આવે છે. આ અવસર પર, પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્ર મોદીએ અરુણાચલ પ્રદેશ અને મિઝોરમના લોકોને તેમની શુભકામનાઓ આપી.

સંક્ષિપ્ત ઇતિહાસ

- મિઝોરમ:
- મિઝો નેશનલ ફ્રન્ટનો સંઘર્ષ મિઝોરમની સ્થાપના સાથે પરિણમ્યો, મિઝો નેશનલ ફ્રન્ટની સ્થાપના 1961માં થઈ હતી. આ સંગઠને બૃહદ મિઝોરમની સ્વાયત્ત સ્વતંત્રતાની માંગણી માટે શસ્ત્રો ઉપાડ્યા અને આઈઝોલ, લુંગલેઈ, ચાંગતે, ચિમલુંગ વગેરે સ્થળોએ સરકારી સંસ્થાઓને નિશાન બનાવી.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

ભારત સરકારે 1967માં મિઝો નેશનલ ફ્રન્ટ પર પ્રતિબંધ મૂક્યો હતો. આનાથી MNFની આગેવાની હેઠળના સંઘર્ષને વધુ વેગ મળ્યો. મિઝોરમને 1972માં કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો, પરંતુ વિરોધીઓ શાંત થયા ન હતા.

- મિઝો નેશનલ ફ્રન્ટ અને ભારત સરકારે 30 જૂન 1986ના રોજ કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા. આ પછી, મિઝો નેશનલ ફ્રન્ટે હિંસાનો માર્ગ છોડી દીધો અને ટૂંક સમયમાં મિઝોરમને ભારતનું સંપૂર્ણ રાજ્ય બનાવવામાં આવ્યું. આ અંતર્ગત મિઝોરમ સ્ટેટ એક્ટ, 1986 પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.
- અરુણાચલ પ્રદેશ:
- શરૂઆતમાં આસામનું નિયંત્રણ આસામની પ્રાંતીય સરકારના ગવર્નર પાસે હતું. બંધારણ અમલમાં આવ્યા પછી, નોર્થ ઇસ્ટ ફ્રન્ટિયર એજન્સી (NEFA) નો હવાલો આસામના રાજ્યપાલને સોંપવામાં આવ્યો. બાદમાં NEFAનું નામ બદલીને અરુણાચલ પ્રદેશ કરવામાં આવ્યું. અરુણાચલ પ્રદેશ 1972માં કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ બન્યો. 1975 માં, અરુણાચલ પ્રદેશ પરિષદને કામચલાઉ વિધાનસભામાં રૂપાંતરિત કરવામાં આવી હતી અને તેમાં અરુણાચલ પ્રદેશ માટે મંત્રી પરિષદની રચના કરવામાં આવી હતી. 20 ફેબ્રુઆરી, 1987ના રોજ, અરુણાચલ પ્રદેશને સંપૂર્ણ રાજ્યનો દરજ્જો આપવામાં આવ્યો, જેના માટે બંધારણમાં 55મો સુધારો કરવામાં આવ્યો.

માલાવીએ પોલિયો ફાટી નીકળવાની ઘોષણા કરી

- ત્રણ વર્ષના બાળકમાં વાઈલ્ડ પોલિયોનો કેસ મળી આવ્યા પછી, માલાવીએ વાઈલ્ડ પોલિયો ફાટી નીકળવાની જાહેરાત કરી હતી, જે આફ્રિકામાં પાંચ વર્ષથી વધુ સમયનો પ્રથમ પ્રકાર છે. વર્ષ 2020 માં, ખંડને તમામ પ્રકારના વાઈલ્ડ પોલિયોથી મુક્ત જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો.

મુખ્ય બિંદુ

- માલાવીની સરકાર હાલમાં રસીકરણ વધારવા સહિત કોઈપણ ફેલાવાને રોકવા માટે કામ કરી રહી છે. વિશ્વના માત્ર બે દેશોમાં હજુ પણ જંગલી પોલિયો છે: અફઘાનિસ્તાન અને પાકિસ્તાન. માલાવી તાણ પાકિસ્તાનમાં ઓળખાયેલ એક સાથે જોડાયેલું હતું, જો કે તે અસ્પષ્ટ છે કે તે દક્ષિણપૂર્વ આફ્રિકન દેશમાં કેવી રીતે અથવા ક્યારે પહોંચ્યું.

આફ્રિકામાં પોલિયો

- પોલિયો પાંચ વર્ષથી ઓછી ઉંમરના બાળકોમાં સૌથી સામાન્ય છે, અને તે બદલી ન શકાય તેવા લકવોમાં પરિણમી શકે છે. જ્યારે શ્વસન સ્નાયુઓને નુકસાન થાય છે, ત્યારે મૃત્યુ પણ થઈ શકે છે.

- 25 વર્ષ પહેલા આફ્રિકામાં હજારો બાળકો આ રોગથી લકવાગ્રસ્ત થયા હતા. જો કે, સમગ્ર ખંડમાં મોટા પાયે રસીકરણના પ્રયાસને પરિણામે 95 ટકા વસ્તીને રસી આપવામાં આવી છે. જોકે તેનો કોઈ ઈલાજ નથી, પોલિયોની રસી યુવાનોને જીવનભર રક્ષણ આપે છે.

જંગલી પોલિયો

- પોલિયો વાયરસનું સૌથી સામાન્ય સ્વરૂપ જંગલી પોલિયો છે. જંગલી પોલિયો પર્યાવરણ દ્વારા ફેલાય છે, પરંતુ અન્ય પ્રકારનો પોલિયો જે મૌખિક રસી સાથે સંકળાયેલ છે (જેમાં જીવંત, નબળા વાયરસ હોય છે) તેટલો જ ખતરનાક છે. તે આંતરડામાં રહી શકે છે, પરિવર્તિત થઈ શકે છે અને એવા વિસ્તારોમાં ફેલાય છે જ્યાં રસીકરણનો દર ઓછો છે. તાજેતરના વર્ષોમાં, 20 થી વધુ આફ્રિકન દેશોમાં આ પ્રકારનો પોલિયો ફાટી નીકળ્યો હોવાનું નોંધાયું છે.

માલાવી

- માલાવી એ દક્ષિણ-પૂર્વ આફ્રિકામાં સ્થિત એક દેશ છે. લિલોંગવે તેની રાજધાની છે અને લાઝારસ ચકવેરા પ્રમુખ છે.

પ્રશ્નોત્તરી

- 1) સોઈલ હેલ્થ કાર્ડ ડે વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
  1. ભારત સરકારે 19 ફેબ્રુઆરી, 2020ને સોઈલ હેલ્થ કાર્ડ ડે તરીકે મનાવવાનું નક્કી કર્યું છે.
  2. સોઈલ હેલ્થ કાર્ડ યોજના વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ 28 ફેબ્રુઆરી, 2015ના રોજ શરૂ કરી હતી.
 ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

(A) માત્ર 1	(B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને	(D) એક પણ નહીં
- 2) એશિયાના સૌથી મોટા બાયો-સીએનજી પ્લાન્ટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
  1. એશિયાના સૌથી મોટા બાયો-સીએનજી પ્લાન્ટનું ઉદ્ઘાટન વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી દ્વારા 8 ફેબ્રુઆરી, 2022ના રોજ ઈન્દોરમાં કરવામાં આવ્યું.
  2. બાયો-સીએનજી પ્લાન્ટના ઉદ્ઘાટન સાથે તે સ્વચ્છતામાં વધુ એક ઉચ્ચ ધોરણ સ્થાપિત કરશે.
 ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

(A) માત્ર 1	(B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને	(D) એક પણ નહીં

- 3) બિલ ગેટ્સ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
1. બિલ ગેટ્સના માનમાં પાકિસ્તાનના વડા પ્રધાનના નિવાસસ્થાને લંચનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું, જેમને પાકિસ્તાનના પોલિયો નાબૂદીના પ્રયાસો અને COVID પ્રતિસાદ વિશે માહિતી આપવામાં આવી હતી.
  2. GAVI દ્વારા, બિલ એન્ડ મેલિન્ડા ગેટ્સ ફાઉન્ડેશન વૈશ્વિક મેલેરિયા નાબૂદી માટે મુખ્ય દાતા રહ્યા છે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

ઝડપી તૈયારી માટે કાયદાનો પરીક્ષાલક્ષી પ્રશ્નસંગ્રહ

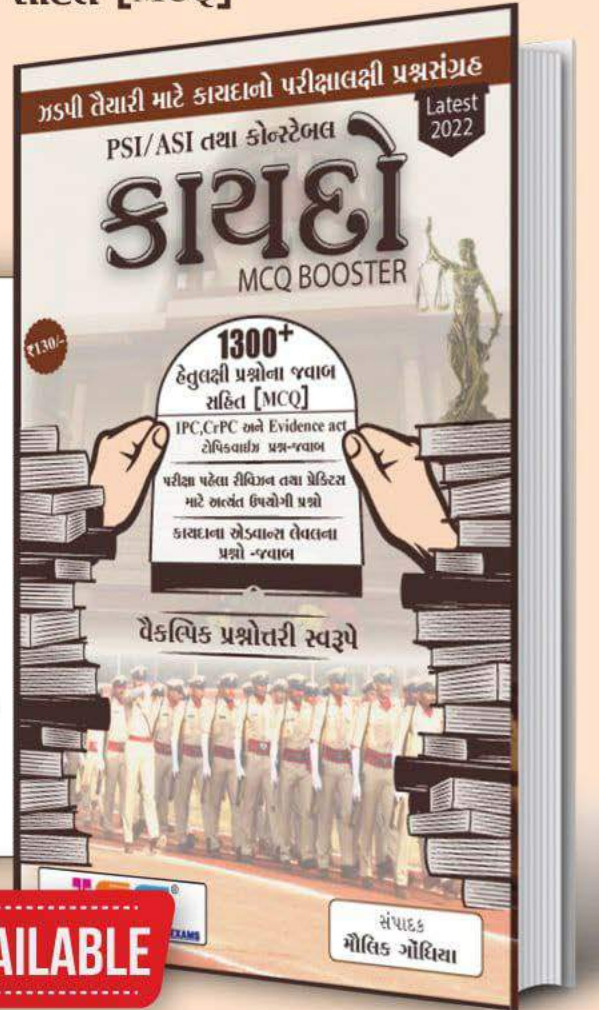
PSI/ASI તથા કોન્સ્ટેબલ કાયદો MCQ BOOSTER વૈકલ્પિક પ્રશ્નોત્તરી સ્વરૂપે

1300+
હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ
સહિત [MCQ]

**Latest
2022**

પુસ્તકની વિશેષતા

- IPC, CrPC અને Evidence Actના તમામ ટોપિકના પ્રશ્ન-જવાબ (MCQ)
- પૂર્ણ સંભાવના ધરાવતા પ્રશ્નોની તૈયારી માટે
- પરીક્ષા પહેલા રીવિઝન તથા પ્રેક્ટિસ માટે અત્યંત ઉપયોગી પ્રશ્ન-જવાબ (MCQ)
- આ પ્રશ્નસંગ્રહમાં મહત્વની કલમો, જોગવાઈઓ, ઉદાહરણો વગેરેની રજૂઆત તદ્દન સરળ અને સ્પષ્ટ રીતે કરવામાં આવી છે.
- પોલીસ ભરતીની પરીક્ષાઓના એડવાન્સ લેવલના પ્રશ્નો-જવાબ
- આ MCQ પ્રશ્નસંગ્રહ ICEના નિષ્ણાત લેખકો દ્વારા PSI-ASI અને કોન્સ્ટેબલની અગાઉની પરીક્ષામાં પૂછાઈ ગયેલા પ્રશ્નોના ગહન અભ્યાસ બાદ તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે.
- ગુજરાત સરકાર તથા ભારત સરકાર દ્વારા કરવામાં આવેલ અત્યાર સુધીના તમામ લેટેસ્ટ કાયદાકીય સુધારાઓને આવરી લેતું કાયદાનું પુસ્તક. (MCQ)

ICE
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

NOW AVAILABLE

આ પુસ્તક તમામ અગ્રગણ્ય બુક સ્ટોર અને **ICEONLINE.IN** પર ઉપલબ્ધ છે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાની લેટેસ્ટ માહિતી અને ફ્રી મટીરિયલ્સ
તેમજ રેગ્યુલર કરંટ અફેર્સ મેળવવા માટે
નીચે આપેલા અમારા
Social Media Icon પર Click કરો.

JOIN OUR WHATSAPP GROUP
joinicerajkot.com

JOIN OUR TELEGRAM
t.me/icerajkotoofficial

YouTube
ICE RAJKOT

Instagram
ICE RAJKOT

Facebook
like | comment | share
ICE RAJKOT

twitter
ICE RAJKOT